

1902. II. 14.

Logika Nosackiego
z rękopisu 1636.

28/5 902

8. Koron

Quot sunt Proprietates Qualitatis

P. Prima Qualitas est maximumque Corpus
niger contrariatur Cygno albo sic doctus indocto iustus in
iusto et haec proprietas convenit tum soli et non omni Quali
tati Non enim forma et figura suscipiunt contrarium
2da Qualitas suscipit magis et minus unu[m] album est esse ma
gis album quam aliud et hoc non intelligendu[m] de quali
tatibus abstracte sumptis quia sic neque intenduntur neque re
mittuntur ea significent formas tamen invariabiles unde nam
albedo non est dici modo magis modo minus albedo sed in
telligendu[m] de Qualitatibus sumptis in concreto idem enim
subiectum est dici modo magis modo minus album
Obijcies contra Primam et 2dam acceptionem seu Proprietatem
sic Quod convenit alijs illud non recte dicitur alicui esse propriu[m]
sed habere contraria et suscipere magis et minus convenit
alijs Ergo hoc non recte dicuntur Qualitati esse propria Ma
ior certa minor probatur Convenit Relationi Ergo convenit
alijs R. Negando minorem Simul cum probatione vel distin
guendo antecedens Convenit relationi suscipere magis et minus
ratione alterius et fundamenti Con. Ratione formae et sibi
propria ratione neg. antecedens et Quarta 3tia alia Qualitas
sed res dicuntur similes vel dissimiles vel [illegible] albedine [illegible]
Cygnus similis parieti albo et haec proprietas et soli et omni
convenit Qualitati [illegible] Relatione

CLAVIS
Scientiarum
AVREA
Ad magna quaeque aditum parans
LOGICA
Nicolai Moscicensis
ETIOREMATICA
A I A V E
Ab XIEMIÆ GIDOLI
In Stagyritico Novodvorsciano Augustali
Commutatione Hyberna
Ex Anno D. 1705 In Annum 1706
TRADITA

In Nomine Domini Amen

PROLOGUS

Clavino aut clavius rem complectar vestibulum omnium scientiarum Dialecticam e loco hoc 6to iam semestri vobis explanaturus, quid prius dicam aut unde potissimum exordiar non vacat deliberari. Ipsa enim huius scientiae necessitas, quae unicuique appetitum excitat ipsa utilitas quae a tot saeculis hausta non exhauritur me tacente perorat. Egena siquidem esset humanarum scientiarum opulentia et magis deflecteret in ignorantiam; nisi ab hac arte iuvaretur: confusum esset chaos in totum quidquid in abditis scientiarum promptuarii penetralibus nisi illa tempestive huic malo occurreret. Ut iam non immerito D. Plato eam artium lucem appellaverit eandem et D. Augustinus formatricem et iudicem scientiarum. Quippe cum omnes vel aliquid explicent definiendo, aut ambiguum distinguant dividendo, aut unum ex alio colligant ratiocinando nequaquam suum munus recte obire poterunt, nisi Dialecticae sigillum submiserint quibus omnes informat modos. Sine hac arcana Philosophiae mysteria adire nemini concessum sumere. Frustra enim aliquis ad Tullianae oris maiestatem assurgere tentat, frustra in dicendo excellere, et alacri oris libertate utitur nisi prius in hac officina politurum limamque expectat. Sudanti ecce proponit veritatem quam Eloquentia exquisitis ornat verborum coloribus et va

rio

vio amplissimae cuius lenocinio imbruit Hanc
et illam ita Zeno conjunxit, ut una compressa
manu altera explicata staret. Nemo enim ad
illam oratoriae tempe variis figurarum floribus te[…]
dationis odoribus innumeris se pervenire speret
striciam dialecticae nonnulla adire recusat. Quod ire[…]
similitudine illustrare liceat ego dialecticam Rhetoricae
connexam dixerim geminis templum laboris templo
Honoris quod tali artificio apud antiquos extruendi
debat, ut nemo ingredi templum honoris quiverit ni[…]
laboris portam excessisset. Non dissimili ratione per dialecticae
laboris portam adire ad summum oratoriae dignitatis pervenire fastigium.
Ad hanc itaque artem inceptis Rhetoricae
Morcicensis viri eruditissimi fundatis K.J. contendi[…]
te, ad hanc serenis animos accomodate, si ad emi[…]
nentiae fastigium pervenire seu eductum cultis. Prius:
quam vero ad veru ipsa accedamus auxilium Deiparae
Virginis Immaculatae Conceptae D. Tutelaris suffra
gia mecum exorate non nulla faciendo praeambula
Quorum sit

Praeambulum Primum

De Authore dialecticae de natura Logicae
quanti ad primum quaeres.

Quis est Author dialecticae. Multi et qui illam con
scripserunt hanc dialecticam et ita simul credit
cum aliis scientiis praedicabilia esse conscripsit
Porphyrius praedicamenta Archytas, sive ceteri

artem definiendi Socrates dividendi Plato.
tum modos figurandi ultime tandem Aristoteles totum hoc
opus in unum collegit et combinavit. Cuius vere
tlendo ab alijs commentatoribus et interpretibus,
Nicolaus Moricenus felicitate ingenij dialecticam seu
Logicam facilitavit et in compendium redegit atque hic
est author illius quem nos sequemur in ipsis statim

Quantum ad secundum

Quid est Logica

Logica quoad nomen definitur sic Est ars quae docet
ratiocinari seu argumentari. Nam Logos latine ser-
mone seu ratiocinatione sonat. Dialectica vero quoad nomen
est ars disputandi nam Dialegome seu Dialegeste latine
disputo dicitur.

Quoad rem Logica definitur sic Est scientia specu-
lativa Rationis quae ad definiendum dividendum
et argumentandum est destinata

Dialectica vero quoad rem est ars de re quavis probanda probabi-
liter in utramque partem disserendi Et haec definitio essen-
tialis quia constat genere et differentia. Per quae notatur ars
se extendat ad alias artes tam liberales quam illiberales
quae hoc distincto conveniunt

Lingua Tropus Ratio Numerus Tonus Angulus Astra
Rus Nemus Arma Faber Vulnera Lana Rates

Reliquum per articulum loco differentiae ponitur Et in
nomine dicitur de re quavis probanda non quod de omnibus differat

non

quoad materiam sed qd. probat modum res
oes desiniendi dividendi et argumentandi dialli
dr pbr in utramq. parte disserendi quia Datus
idgius pbr concludit qui necessario n. p. hoc eldic
dum probationes necessarias quia et firmiores li
iet variores
Definit autem Dialca desinitione descriptivo qd. it
ars artiu magistra veritatis clavis v. instrumen
ru. caeteraru scientiaru modus sciendi scientiae sci
entiaru servae ancillae etc: quia scientiae oes p
desinitione divisione et argione acquirat un
de Dialca his inservit ita ut aliae scientiae in illa
nihil sunt

Quo differt Dialca a Logica.

Eo: quia Logica e quid commune et quibusdam
Dialectica vero e ut minus commune et ut pers:
nam antea solum syllogismu probabilem tinebat.

Quotuplex e Dialectica.

Duplex. Naturalis et Artificialis illa e lumen natu
rale seu vis quaedam a natura indita ad discursus
faciendos et inferendu unu ex alio Artificialis e habi
tus usu ac exercitio p precepta comparatus quo homo
facile et p fecte discurrit.
Et haec etiam e duplex docens et utens docens
est quae tradit precepta bene desiniendi dividendi
et argumentandi. Utens e quae eadem precepta

ad usum accomodat

Dicens est duplex: Inventiva et Iudicativa. In-
ventiva est quae praescribit plurimos locos ex quibus ar
gumenta desumuntur, ad quamlibet rem probandam
quae vocatur Topica. Iudicativa est quae argumenta
ex locis desumpta diligenter examinat et diiudicat
utrum rei in controversiam deductae conveniant nec
ne quae vocatur Analytica

Iudicativa est triplex Apodictica Dialectica et So-
phistica. Apodictica seu demonstrativa quae ex cer-
tis necessariis nec aliter se habentibus conficit conclusionem

Dialectica seu Probabilis est quae de rebus probabilibus et incer
tis utramque partem disserit. Sophistica seu captiosa est
quae de rebus apparentibus et aliter se habentibus fal
so concludit

Sciendum Dialecticam dividi secundum D. Thomam in tres
mentis operationes scilicet in simplicem apprehensionem
Iudicium et Discursum

Simplex apprehensio est, qua rem cognoscimus sim
plici quasi intuitu sine ullo de illa affirmatione aut
negatione ut homo concipio sine leone lapidem Et
haec est in Libris praedicabilium et Praedicamentorum

Iudicium seu compositio est cum iudicamus rem appre
hensam tribuendo ei aliquid per affirmationem et verbum
est, vel removendo aliquid ab ea per negationem et par
ticula Non ut Deus est misericors Deus est omnipo
tens homo non est lapis et Et haec continetur in Libris
de enunciatione Definitione Divisione

Discursus est actus intellectus quo ex uno in aliud infertur

V.g. videnda sunt inferius ibidem ad esse eiusque
Et haec omnia in Libris de argumentatione

Praeambulum 2.um
De Causis et Obiecto Logicae seu Dialecticae

Quoniam causae cuiusque rei quatuor sunt ideo etiam dialecticae
seu Logicae quatuor assignantur scilicet Materialis Formalis
Efficiens et Finalis Quarum duae priores scilicet Materialis
alii et Formalis sunt intrinsecae posteriores vero duae
scilicet Efficiens et Finalis sunt extrinsecae.

Quae est Causa Materialis Dialecticae
Causa Materialis triplex est scilicet ex qua in qua et circa quam
Materia ex qua Logica est qua nulla est cum sit accidens
de prima specie qualitatis accidentia autem nulla
habent materiam ex qua fiant
Materia in qua est anima seu intellectus hominis
tanquam accidens subiecto inhaeret
Materia circa quam Logica est res omnis disputabilis
Et haec materia Logicae circa quam alio vocatur obiectum
Porro obiectum illud est quod obiicitur alicui scientiae
v. potentiae ad considerandum. Et est duplex Materiale
et Formale Materiale est quod non per se sed ratione alterius
illud est ratione obiecti formalis attingitur seu conside
ratur in aliqua scientia v.g. paries v.g. est obiectum ma
teriale potentiae visivae quia non per se sed ratione coloris videtur
Formale obiectum est quod per se et ratione sui attingitur
v.g. color a visu per se attingitur. Et hoc est duplex Ra
tio formalis Quae et ratio formalis sub Qua
Ratio formalis Quae seu Quod est ipsa res quae
primario attingitur a scientia v. potentia Et sic a visu
color attingatur alio dicitur obiectum in esse rei seu finis

Ratio formalis sub qua seu quo est ipsa ratio sub
qua attingitur obiectum formale v.g. eiusdem visus ra-
tio formalis sub qua est lumen, quia ratione luminis
videtur color. Et haec ratio sub qua vocatur a Philoso-
phis abstractio ubi.

Q. Quadruplex est Abstractio

R. Abstractio in scientiis speculativis est 4plex. Prima quâ
abstrahit à materia singulari tantum ut est in Physica. 2da
qua abstrahit a materia singulari simul et commu-
ni ut est in Mathematica. 3tia qua abstrahit a ma-
teria singulari communi et intelligibili ut est in metaphysica
qua abstrahit ab omni materia positive. Additur etiam
ab aliis abstractio ab omni materia Negative et haec est
prima dicta

Notandum 2do Obiectum adhuc esse 2plex adaequatum et in-
adaequatum. Adaequatum seu totale est quod nec excedit
scientiam, nec exceditur ab ea. Inadaequatum est quod excedit
scientiam et dicitur excedens; vel exceditur ab illa et dicitur Par-
tiale. Q. Quod est Ergo Obiectum Adaequatum formale
Logicae seu Dialecticae?

R. Est Ens rationis obiectivum in intellectu ita D. Thomas
cum tota Schola et probatur Quod habet conditiones obie-
cti adaequati illud statuendum est pro obiecto adaequato
Dialecticae. Sed Ens rationis habet conditiones adaequati obiecti.
Ergo est obiectum adaequatum Logicae. Maior est vera, minor prob.
Obiecti adaequati conditiones sunt 4. Prima ut scientia
cuius est obiectum distinguatur ab aliis scientiis. 2da ut ea-
dem unitate et specificatione scientiae 3tia ut ad

obiectũ oĩa quędiunq; tractant in scientia reducant
v. ut ptes v. ut proprietates v. ut principia
4ta relatiuis v. sectiuis pateat quo in ea scientia
sed hę oẽs cõditiones conueniunt Enti rationis Ergo Ens
rationis hbt cõditiones obiecti adęquati Mor. probatur
Conuenit autẽ et 2da quia cũ p̃ Ens distinguat
habet a Rhca Grami. et aliis scientiis tamen vera
eadẽ ratione accipit unitatẽ et specificationẽ ab eodẽ
Conuenit et 3tia quia ad Ens rationis oĩa reuocant
quędiunq; tractant in dialectica. deinde conuenit illi et
4ta cõditio quia Ens rationis nec excedit dialecticã nec
exceditur ab illa quia tota Logica tractat de Ente
rationis Ergo conueniunt ei oẽs conditiones obiecti ad-
ęquati. si sic Ergo stat p̃ obiecto formali et adęquato
rẽ dialcę Ens rationis
Obijcies primo res oẽs disputabiles st obiectũ Logicę
Ergo Ens rationis nõ ẽ obiectũ Logicę. R. res omnes
disputabiles st obiectũ Logicę materiale nõ formale
adęquatũ nego
Obijcies 2do Obiectum Logicę ẽ Ens reale Ergo non Ens
rationis. Ans. prob. Logica ẽ scientia realis realiter
inhęrens intellectui Ergo et obiectũ illius ẽ Ens reale
2do quia obiectũ debet ẽẽ specificatiuũ suę scientię
Ens autẽ reale nõ pt specificari ab Ente rationis cũ
specificatiuũ debeat ẽẽ tale, quale et specificatũ
Ergo logicę cũ sit scientia realis obiectũ specifica-
tiuũ nõ pt ẽẽ Ens rationis sed Ens reale.
R. N. ans. eius probationis concesso ante neg. 2dã cõseq.

14.

Probatione illius d: Ens reale non potest precisari ab en-
te rationis intrinsece et extrinsece nego

R. 1mo formalis quidd. dicitur esse ipsa Entis rationis en-
titas. Realis vero sub qua eabstractio ab omni materia
negando sub quas omnes suas solutiones considerat et
probat

R. 2do Ens esse id quod est. Et est duplex rationis et reale.
Ens rationis est id, quod solum habet esse obiective in in-
tellectu dicitur 2do intentio ut indica genus species
Enunciatio seu propositio. Ens reale est quod habet esse
a parte rei ut homo bos lapis etc et vocatur intentio 1a.

R. 3tio Ens rationis est duplex rationis ratiocinantis et
rationis ratiocinatae. Ens rationis ratiocinatae est
quod habet fundamentum in re. Ens rationis ratiocinantis
quod non habet fundamentum in re v.g. Himera mons aureus
hirco cervus etc. De his intentionibus superius et patet
inferius doctrina nec ante praedicamenta sub capite de Re-
gulis adferes.

Sciendum passiones Entis rationis quod est obiectum logicae in-
esse duplices In communi et in Particulari. In communi
passio Entis rationis est esse directivum veritatis et dirige-
re mentis operationes. In particulari sunt illae quae soli
sive cuilibet voci secundae intentionis competere possunt
sic genus est praedicari de speciebus species de differenti-
bus modo demonstrationis generare scientiam.

Quae est Causa formalis Logicae

Forma artium et scientiarum est duplex. Considerandi et
tractandi forma considerandi dicitur ipsa abstractio se-
cundum [illegible]

Forma tractandi ē ipsa methodus quae ē modus quidam ordinandi ꝑdendi in veritatis indagine et haec methodus ē duplex Syntheticus seu compositivus et Analiticus seu resolutivus. Syntheticus ē quae ꝑcedit a partibus ad totū ut n̄ra Dial. ē methodus compositiva quia a partibus seu praedicabilibus Praedicamentis et Propositionibus progredit ad Syllogismum qui ex illis ut quodam toto coalescit. Resolutiva ē quae procedit a toto ad partes ut cum resolvit oratio in partes suas scilicet Exordium Propositionem Confirmationem etc.

Quid est Causa Efficiens Dial.

Caa Efficiens ē duplex Remota et Proxima Remota sicut alia quemadmodum et n̄rae Logicae Deus gloriosus ꝑ quem omnia facta st. Proxima vero ē homo seu intellectus humanus et haec vocat caa communis. Particularis vo seu ꝑprius n̄rae Logicae ē Nicolaus Mosciciensis vir omni eruditione et sanctitate conspicuus.

Quid ē Caa Finalis Dial.

Caa finalis seu finis n̄rae Logicae primario ē Gloria dei 2dario ꝑbē concludere. nam hunc solū finē intendit.

Quid ē necessitas Dial.

Duplex Una ē ꝑte intellectus nostri illum ꝑficiat et dirigat in suis operationibus recte. 2da ex parte rerum cognoscibilium ut recte cognoscant videlicet discernendo vera a falsis quod Dial. ꝑ proprium est

Quid ē Utilitas Dial.

Haec quia corrigit omnia intellectus nostri et cognitionum argumenta in oi ꝑpositione suppeditat

Obijcies Dialectica ē nimia Ergo n̄ ē Utilis et necessaria Ans. quia ē causa multorū malorū seu contentionum

Anton Jasinski Auditor Philosophiae 1680 Na Zapust[...]

disseminari et Haereticos Multi enim ex hoc Haeretici
Phis aliis id n fieri ex parte Dial. in se spectatae sed ratio
ne subiecti depravati in quo e ut si Calvini Lutherani Phi
Dial. e usus malus et erroneus Neq. ab usus G. unde fu
hoc solutio p. accidens

Prolegominum 3tium

De Officio Logicae et Oeconomia seu divisione operis

Q. 1a R. Quod est Officium Dial.?

Officium Dial. e docere seu tradere praecepta definiendi di
videndi et argumentandi His enim modis docemur Nam de
finitione obscura enodamus divisione ambigua explicamus
et argumentatione dubia probamus

Q. 2a R. Quae est Oeconomia huius operis?

Praesens opus in septem partiemur Libros Primus erit de
praedicabilibus 2dus de praedicamentis 3tius de Enunciatione
seu propositione 4tus de Syllogismo formali 5tus de
Syllogismo demonstrativo 6tus de Syllogismo dialectico
seu probabili 7mus de Syllogismo sophistico unde sit

LIBER Primus

De Praedicabilibus

Finitis proemialibus Logicae ipsam operis tractationem
aggredimur quam inchoamus a simplicissimis vocibus
s. Praedicabilibus Primum Librum in octo capita melio
ris definitionis gratia dividemus in primo cap. agemus de
Ppbilibus in communi ac de Individuo in 2do de natu
ra et nro Praedicabilium in 3tio de Genere in 4to de
Specie in 5to de differentia in 6to de Proprio in
7mo de Accidente in octavo de Convenientia et
differentia praedicabilium inter se quorum sit

Caput Primum

De Praedicabilibus in Communi et de Individuo

Unde dr Prædicabile.

A prædicando seu enunciando: quia ostendit quod vox de alia commode prædicari possit a quibus dicuntur prædicabilia Categoremata l. vero rerum omnium tituli summa rerum capita Universalia.

Quis invenit Prædicabilia?

Porphirius idque ideo, quia cum discipulum suum Chrysaorium vellet perfecte imbuere praeceptis Dialecticis videretque aliquid deesse ad perfectionem continendo aliquid illis addendum duxit. Conscripsit ergo universalia seu prædicabilia, et inscripsit illa Introductionem ad Dialecticam ut eius ipso titulo cognosceret Isagogen non esse partem dialecticae sed introductionem ad illam tantum.

Nota quod esse causas utilitatis universalium prognoscendorum tum quia Universalia maxime conducunt ad cognitionem prædicamentorum et aliis. ex his enim utique et partibus componuntur. ideoque prædicamentum definitur esse coordinatio generum et specierum etc. 2do vero quia prosunt ad definitiones conficiendas quae genere et differentia constare debent si sunt Essentiales; Genere, Proprio et Accidentium collectione si sit descriptiva. Tertio quia divisiones fiunt per Genus in Species in differentias v. in Propria v. in accidentia quorum definitio continetur in Prædicabilibus. 4to quia ad demonstrationes quarum medius terminus est genus et differentia communiter conveniunt.

Quid est Prædicabile?

Est vox apta nata prædicari de pluribus univoce. Dicitur vox ad excludendum sonum, quia ad prædicationem sola voces articulatae ab ore hominis. plane requi...

vum dr. apponitur ad ostendendu quod in pdica
bili n requiri actualis omnino pdicatio sed sufficit ap
titudinalis dr. de pluribus ad excludendu Indivi
duum quod de uno solo pdicat. Dr. univoce hoc
secundu idem nomen et sensu eande omnis ratione
Nota vocem apud Logicos appellari Univer
salem seu communem et singularem seu par
ticularem
Vox communis e quæ multis communicatur seu quæ
multis competere pt. vg homo bos Leo etc. Hæc enim
multis communicari possunt sub se contentis ut ho
mo communicat. Petro Paulo etc.
Vox particularis e quæ uni rei soli competit seu
quod de uno solo particulari pdicat. ut Petrus de uno
solo Petro sed
Quæres Quid sit Particulare et Individuum
Rs. nunc particulare apud Grammaticos Individuu
apud Logicos dicit.
Quid est Individuum?
Individuum idē non divisum in alia quæ sub se contine
t sub quod de uno solo prædicat. seu quod n communicet
multis sed uni rei tm. [illegible] Petro Individuum
e cuius collectio pprietatum ita e in uno, ut in alio esse
nequeat
Obicies mo definitione Individui quod pdicat de mul
tis n pdicat de uno solo sed Individuu pdicat de mul
tis Ergo n pdicat de uno solo
Petrus e Individuu sed Petrus communicat seu tribuit
pluribus Petris qui eode noie gaudent Ergo individuu
pdicat de multis
R. d. nove 2di argu. Petrus dr de multis equi

voce id est status m et voceno mu. Cum voce id est
status m et verno multiplex. Unde individuum est
praedicabile simpliciter proprie sed sine impropria quia
praedicabile proprie sumptum dicitur de multis individuis vel
de uno solo dicitur, aut improprie quia, status non
tantum de multis dicitur, sed etiam de se ipso nomine
Quotuplex est Individuum?
Duplex Vaguum et determinatum.
Individuum vaguum est quod rem particularem sed
confuse et indeterminate ut quidam homo quidam
bos etc.
Hora illud indeterminatum et particulariter dici quod
non explicat quid sit illud particulare ad quod contrahit
cum illo pronomina quidem aliquis nullus et
Individuum determinatum est quod rem particularem
rem determinatam sed ut Michael Joannes et nos
mus Franciscus etc. Et alio nomine proprio, id est quod
ad certam aliquam ex arbitrio imponentis assignatur rem
Scias Individuum determinari esse duplex Nominatione
ne demonstratione Circumlocutione suppositione
et per antonomasiam. Quid per nominatione modo
Nominatione Individuum illud est quod proprio nomine
terminatur et exprimitur ut Michael Joannes etc.
Demonstratione est quod per pronomen demonstrationis
determinatur et exprimitur ut hic homo ille bos cum
monstrando aliquem in particulari.
Circumlocutione est quando res aliqua describitur per plures
certas quasdam quae uni rei particulari et soli conveniunt
veniunt ut Troiani belli scriptor id est Homerus Romani
mani eloquii Parens id est Cicero

Suppositione quod ex conditione aliqua suppo
nitur vero particulari scilicet v.g. fidelis auditor Pla
tonis id est Aristoteles supponitur quod unicum tantum audito
rem habuerit Plato qui diligenter dicta eius annis
viginti auscultabat item filius Beatae Virginis id est
Christus Dominus

Per Circumlocutionem vero seu denominationem est quando
communi de praedicatione persona aliqua dicitur Phi
losophus id est Aristoteles Apostolus id est Petrus Doctor gen
tium id est Paulus

Rationem definitionem hanc Individui Individuantes
quod consistit in proprietatibus quarum collectio num
quam erit in alio eadem) inservire Rebus pro
prium vero Vocibus tunc.

Quae sunt Proprietates illae quae ita uni
competunt ut non competant alteri.

Septem his Versibus continentur

Forma, Figura Locus Tempus cum Stirpe Sanguis
Patria, sunt septem quae non habet unus et alter
Et hae proprietates alias vocantur conditiones individuantes
seu singularisantes quae omnes simul sumptae numquam
possunt in aliquo singulari inveniri. Cuius rei Exemplum
patet in gemellis qui ita sibi solent similes esse ipsi pa
rentes saepissime fallantur in illis discernendis, numquam tamen
duo illi gemelli secundum has proprietates inter se conve
niunt.

Quaeritur per has singulares proprietates intelligitur

Per Formam scilicet singularis complexio. Per figuram
partium proportio Per Locum Pars terrae Urbis, vel
domus ubi quis natus. Per Tempus generationis momentum

quod enim spectat proprias constellationes sub quibus hic et nascuntur Indiv. J. Mo. res e clara v. illud quod in Baptismate alicui imponitur intelligiti v. quod ab antecessoribus in illum derivatur ut Per sanguinem v. familia. Per Patriam v. Provincia

Obijcies circa Proprietates Individui quod convenit uni Individuo ita ut alteri illud non differunt inverse individua. Sed proprietates istae ita conveniunt uni ut alteri Ergo proprietatibus non differunt inverse Individua Prob. Maior Nam proprium est homini videre et loqui sed videre ita convenit Petro Paulo ut caeteris Ergo proprietates ita conveniunt uni Individuo sicut et alteri R. duplices esse proprietates alias communes seu Universales et alias singulares seu Individuales

Proprietates ergo communes ita conveniunt uni sicut et alteri C. Proprietates vero singulares quod conveniant singulis Individuis Nego

CAPUT 2dum

De Natura et Numero Praedicabilium tum quid sit differens, et Idem

Quo differt Universale a Praedicabili et quo convenit?

Differt duplicater primo quia Universale est id quod aptum est inesse multis Praedicabile vero id quod aptum est praedicari de multis

2.do quia prius Universale potentia vero Praedicabile dicitur. Ut enim praedicetur aliquid de aliquo

prius ei debet inesse uni quam alicui
Dici de praesuppositione et in idem aliter
sequitur praedicari
Conveniunt autem in hoc quia utrumque de multis dicitur
Quot modis Universale accipitur?
Sex: In causando in Cognoscendo in Repraesentando in Significando in Essendo et in Praedicando.
Universale in Causando est quod est unum et plura per causam seu producere ut Deus Gloriosus, Sol, Luna
Universale in Cognoscendo est quod cognoscit omnia licet sit unum ut Intellectus noster.
Universale in Repraesentando est quod est unum et plura potest repraesentare ut Imago, Speculum.
Universale in Essendo est quod est unum et inest multis, ut natura humana quae inest suis Individuis.
Universale in Praedicando est quod est unum et de multis dicitur ut eadem natura humana de suis Individuis.
Et haec duo posteriora Universalia spectant ad dialecticam utroque accipiuntur, nec in caeteris modis tantum ab aliis accipitur Universale.
Quotuplex est Universale?
Duplex: Materiale et Formale. Materiale seu Fundamentale seu actu intentionaliter sumptum fit idem quod Universale in Essendo et vocatur a Methaphysicis.
Formale seu 2do intentionaliter sumptum idem quod Universale in Praedicando et vocatur Universale Logicum seu Praedicabile.
Quot sunt Praedicabilia?
Quinque: Genus, Species, Differentia, Proprium

Universale in Essendo est quod est unum et inest pluribus
sicut in Collegiis

et Accidens
Ratio quia quinque sunt modi praedicandi Ratio autem
sunt modi praedicandi tot debent esse et Praedicabilia Ratio
quia aliquid praedicatur aut praedicatur in quid aut in quale
si in quid hoc explicite vel de pluribus differentibus
specie et sic est Genus vel de pluribus differentibus
numero et sic est species si in quale hoc explicite vel in
quale essentiale et sic est differentia vel in quale acci-
dentale et hoc iterum sic explicite vel in quale con-
vertibile vel necessarium et sic est Proprium vel in qua-
le contingens, et sic est Accidens
Obi. Infinita sunt praedicabilia ergo non quinque tantum sin-
gularia sunt infinita ergo et Universalia debent
esse infinita. Resp. Quot modis dicitur unum oppositorum tot
modis dicitur et alterum sed singularia quae sunt opposita
Universalibus sunt infinita ergo et Universalia erunt
infinita. R. ad nove dis. sed singularia sunt op-
posita Universalibus sumpta materialiter et idem quod
existunt in singularibus C. sumpta formaliter quatenus
conveniunt in aliquo modo praedicandi nego
Quot modis contingit praedicari de pluribus
Duobus scilicet de pluribus differentibus specie vel de
pluribus differentibus numero
Quot modis dicitur differens seu differentia
Tribus Genere, Specie et Numero
Genere differentia sunt quae sub diversis generibus proximis
collocantur, ut homo et quercus sunt diversa genere quia
homo sub animali tanquam genere proximo quercus
sub arbore continetur

Specie differentia et quae sub diversis speciebus po-
nuntur, ut Alexander et Bucephalus differunt specie
quia Alexander sub homine Bucephalus sub equo continetur.
Numero differentia sunt quaecumque dum numerantur unitatem in
terre disjunt, ut Joannes et Paulus differunt numero: quia
cum dico hic Joannes hic Paulus hic Plato hic Socrates duas
faciunt unitates.
Objicies Unum non differt ab uno numero: quia Unitas non est
numerus sed principium numeri. Respondeo differre hoc loco di-
citur non ea quae diversum constituunt numerum v.g. Terna-
rius quaternarius. sed quae per se existunt et diversa sunt
Individua. Quot modis dicitur Idem?
Tribus etiam Genere Specie Numero. Genere idem sunt quae
sub eodem genere proximo collocantur ut Homo equus Leo etc.
Sunt eadem Genero quia sub eodem genere proximo: ani-
mali ponuntur.
Specie eadem dicuntur illa quae sub eadem specie ponuntur ut
Plato et Aristoteles etc.
Numero dicuntur eadem quinque modis Nomine ut Ens et Res De-
finitione ut homo et animal rationale
Proprio ut homo et risibile. Accidente ut mel flavore idem
mel dulce.

Caput 3ium
De Genere

Quot modis accipitur Genus?
Quatuor praecipue Imo pro Origine Gente v. fami-
lia. Et sic dicitur Genus Piastarum Genus Jagellonicum 2do

pro Conditione rei .v. interitus ut cum dicimus
quo genere mortis aliquis decessit extra? v. quod Genus rei
agit 3rio pro Sexus distinctione ut cum dicimus: ge
nus masculinum femininum etc. Quod idem est ac Grammati
ca 4to pro eo quod ex multis speciebus colligitur seu quod
sub se habet multas species et sic animal est Genus respectu
hominis bovis et hoc modo sumitur a dialecticis

Quid est Genus?

Genus est id quod praedicatur de pluribus differentibus spe
cie in eo quod Quid est ut animal Genus quia de plu
ribus praedicatur in Quid: nam cum quaeritur Quid est homo vel
... respondetur animal Quid Leo? quid bos? est animal.
Unde in ea ... necessaria ad definitionem generis Prima
ut de pluribus praedicetur 2da ut de specie differentibus
3tia ut in Quid.

Quotuplex est Genus?

Duplex Generalissimum et Subalternum Generalissi
mum est quod supra se non habet aliud Genus seu genus
Generalissimum quod sic est genus ut species esse nequeat
ut Substantia Quantitas Qualitas et caetera Cathego
riarum capita Hoc genus Generalissimum alias vocatur pri
mum seu supremum.

Subalternum est quod genus et species esse potest .v. quod ita est
medium ut genus supra se et species infra se positas
habeat ut sunt animal vivens corpus etc. respectu
superiorum et species respectu inferiorum genere seu genus
Subalternum est quod et Genus et species esse potest diver
so respectu ut dictum alias vocatur hoc genus intermedium

Obi. Ergo genus supremus quam substantia ergo substantia n̄e genus generalissimum et hic. quia supra se substantia hbt genus. Rñ. 1o. negando ant̄. quia substantia hbt supra se genus et analogum et transcendentale. et univocum ratione cuius substantia debeat dici species. Nego. Diversimode enim dr de substantia genus et de accidente cum magis competat substantiae et prius quam accidenti.

Caput 4um

De Specie

Quot modis accipitur species?

Quatuor. 1mo Phisice pro forma seu pulchritudine corporis ut cum dr species Priami aequo imperio 2do pro similitudine seu imagine rei alicuius ut cum dr hbt speciem boni viri boni religiosi diligentis judicii 3no pro idea seu fantasmate intellectus representato eius rei quod sensus percipit sic videmus bovem et ursum [illegible] intellectus hbt species impressas bovis et ursi 4o pro eo quod subijcitur generi sic homo subijcitur generi animali, pinus arbori quae hic speciatur.

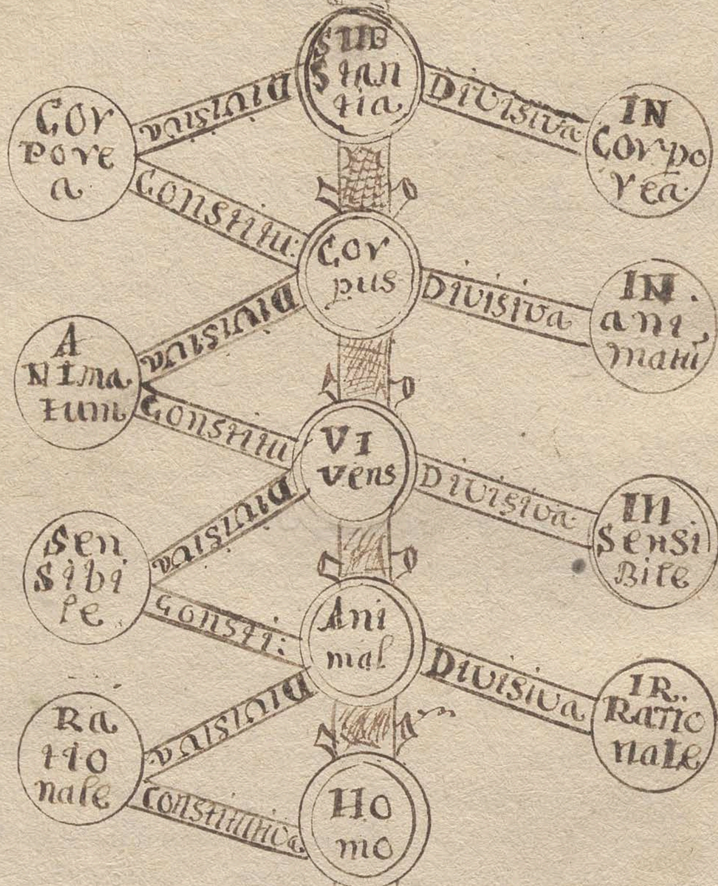
Quid est species?

Est id quod predicatur de pluribus differentibus numero in eo quod quid e ut homo est species: nam predicatur de pluribus differentibus numero scilicet Petro Paulo etc. et praedicatur in quid quia bene enim ad quaestionem quid e Petrus et Joannes respondetur est homo. Definitur species aliter sic: est id quod sub genere assignatur et poniz et haec definitio communiter convenit non solum speciei specialissimae.

Obij. Inter definitione speciei excluditur sol, Luna, Phoenix sunt species. sed nulli horum praedicatur de pluribus numero

differentibus Ergo species aliter ut vere definiunt 13
Hic et Hoc Nullum individuum praedicatur de pluribus actu ut
de facto sunt plura. & Nullum individuum praedicatur de pluri
bus potentia N. potest enim Deus plures mundos crea
re. Quotuplex est Species.
Duplex. Species specialissima et subalterna.
Species specialissima seu infima sive Athoma est quae
cum sit species genus esse nequit ut homo est species
specialissima, quia nullam aliam habet infra se speciem
nisi individuum ideo nequit esse Genus.
Species subalterna seu intermedia est quae diversorum
respectu et genus et species esse potest ut corpus vivens
animal sunt species subalternae quia in medio posi
tae respectu inferiorum sunt genera respectu superiorum sunt species.
Et est species duplex scilicet subiicibilis et praedicabilis
Subiicibilis est quae generi immediate subiicitur ut homo est spe
cies subiicibilis quia animali immediate subiicitur.
Praedicabilis est quae de inferioribus se et numero differentibus
praedicatur ut de homine dum praedicatur de Petro dicitur species
praedicabilis
Nota post genus de specie ideo tractari quia genus et species
sunt relativa simulque cognoscuntur et correlativa. Unde recte sequitur
generis tractatio de specie. Sed quia cum species habet communi
tatem modum parum [illegible] in eo quod quid. Distinctio autem diver
so: quaelibet prior sit natura non ponitur in diversis sub genere ut
est schemate arboris Porphirianae colliges ut quod [illegible]
[illegible] arbor [illegible] quod refert similitudinem arboris realis
Nam quemadmodum arbor realis habet radices, truncum, ramos
ita et haec arbor habet loco radicis individuum loco trunci
genus et species tandem loco ramorum habet ipsas differentias dicta Por
phiriana ab [illegible] [illegible] Porphirius [illegible]
[illegible] typus est eiusmodi

Genus Generalissimu

Quomodo est haec arbor intelligenda. Videndum est quae vero ordine in illa procedunt sunt genera et species quae a latere sunt vocantur differentiae differentiae autem aut sunt communes aut divisivae

Quot sunt Genera.

Aliud substantia quae vocatur genus supremum seu generalissimum ideo quia numquam potest esse species. Alia vero quae sequuntur ut sunt corpus vivens animal sunt partim genera partim species sunt genera respectu inferiorum et species respectu superiorum homo vero est species specialissima quia numquam potest esse genus ideo vocatur species athoma seu infima

Caput 3um

De differentia

Post absoluta praedicabilia quae praedicantur in quid descendimus ad illa quae praedicantur in quale unde est

Quid est differentia.

Est vox communis quae praedicatur de pluribus specie vel numero differentibus in quale essentiale ut rationale de Petro Paulo irrationale de bove leone urso etc. praedicatur in quale essentiale cum enim quaeritur qualis est Petrus quoad essentiam recte dicitur rationalis. Quod autem differentia praedicatur de pluribus specie patet in differentia generica ut sensibile quod praedicatur de bove

Obiectio contra definitionem differentiae Genus etiam praedicatur de specie differentibus ergo quaelibet differentia et sic definitio ... R. Genus etiam praedicatur de specie differentibus praedicatur in quid non praedicatur in quale prout differentia ergo

Obiectio 2da accidens etiam praedicatur de pluribus specie differentibus ergo non sola differentia praedicatur de pluribus specie differentibus R. accidens etiam praedicatur de pluribus specie differentibus praedicatur accidentaliter non essentialiter

prout differentia nego

Resp. quidē ee 3plex: essentialē iuxta essentiā et extra
essentiā. Essentialē ē quod rei essentiā exprimit ut ratio-
nale exprimit essentiā hōis. Iuxta essentiā ē quod pro-
prietatē rei demonstrat ut risibile, rugibile, hinnibile etc.
Extra essentiā ē quod accidens rei exprimit ut albedo, ni-
gredo. Unde quidē essentiale differentia. Iuxta essen-
tiā proprie. Extra essentiā accidenti competit

Resp. 2do differentiā ee 3plicem videlicet quaedā
quae ē separabile et hēt se ut potentia. Differen-
tia ē perfecta et hēt se ut actus

Quotuplex ē Differentia

Duplex: Divisiva et Constitutiva. Divisiva dicitur
species quae quod dividit seu quod cū oppositis differ-
genus in species dividit. Sic corporeū et incorpo-
reū dividunt substantiā in elementū et spiritum.
Sic animatū et inanimatū dividunt corpus in vi-
vens et non vivens. Sic rationale et irrationale di-
vidunt etiā animal

Constitutiva ē quae adiuncta gñi constituit speciem
v.g. differentia ista corporeū adiuncta substantiae consti-
tuit corpus. Differentia animatū adiuncta corpori consti-
tuit vivens et sic de caeteris

Et haec constitutiva ē duplex: Generica et Specifica
Generica ē quae adiuncta gñi constituit speciem
subalternā v.g. sensibile addita viventi constituit
animal et sic de aliis usque ad rationale exclusive
Specifica ē quae addita gñi constituit speciem
specialissimā ut rationale addita animali constituit

homine.

Quot modis accipitur differentia

Tribus Communiter, Proprie et Maxime Proprie
Communiter seu differentia communis est quando unum vel ab alia aut a se ipsa differt accidente separabili ut Petrus niger a Petro albo, sic sedens a stante differt
Proprie seu differentia propria quando unum ab altero differt accidente inseparabili ut Corvus a cygno differt nigredine
Maxime proprie seu differentia maxime propria quo unum ab altero differt non accidente quoniam separabili aut inseparabili sed differentia specifica quae uniuscuiusque naturam constituit et ad eam primo et principaliter spectat atque ut homo differt a bove per rationalitatem. Et haec constituit 3um in praedicabilibus de qua hic agimus
Notandum quod ideo differentia maxime propria dicitur specifica, ideo quia speciem a specie differre facit sicut superiores dicta individuum vero ab individuo

Caput Quintum

De Proprio

Quot modis accipitur Proprium
Quatuor. Primo pro eo quod soli competit sed non omni ut dialecticum et medicum esse etc soli homini competit et sed non omni
Objicies contra hanc primam acceptionem proprii medicum esse quia competit etiam et Angelo ergo non soli homini. Etenim Raphael cum Tobia caecitatem curavit cum Gabriel in Annunciatione B. M. Virginis egit. Ergo medicum esse competit etiam et Angelo

R. medicos aptos sanasse et perorasse sed scientia infusa et non sed scientia acquisita de qua nos hic agimus.
Instabis Canis quoque est medicus quia medetur vulneribus lingua iuxta illud
Conditione bona canibus sunt duo dona
Sic lingua medicus domino quoque fidelis amicus
Ergo esse medicum esse non soli homini adhuc competit
R. Canis est medicus natus non scientificus seu per experientiam qualis homo intelligitur
2do accipitur proprium quod competit omni sed non soli ut bipedem esse omni homini competit non tamen soli quia et aves sunt bipedes. Ubi per soli speciei, per omni individuum intelligitur
Obr. multi nascuntur cum uno pede aut tribus ergo bipedem esse ergo non omni homini convenit. R. ad est ut ius nascuntur cum uno pede aut tribus per ordinariam cursum naturae non per errorem ut evenit quando monstro generantur. 3o. accipitur proprium pro eo quod omni et soli competit sed non semper ut canescere omni homini et soli competit sed non semper nisi in provecta aetate.
Obr. canes lupi imo et arbores canescunt homines quoque multi in iuvenili aetate canescerunt ergo male est acceptio 3ia proprii. R. canes et lupi non dicuntur proprie canescere sed tantum griscescere. seu inter minare. R. ad 2dum quod quidam in iuvenili aetate canescant id fieri ex nimia cura, iuxta illud
Cura facit canos quamvis homo non habeat annos

v. lesione cerebri v. ob defectum caloris nativi v. pro
ut complexione. R. ad 2um quod tamen aliqui
non canescant in senectute id fieri propter com
plexionem fortiorem

4to accipitur. Propria pro eo quod omni soli et
semper competit ut videre soli homini omni et semper
competit

Has omnes proprietates continet hic versiculus
Sit medicus bipes canescens ultima videns

Obi. visibilitas non soli competit homini quia etiam et
Pirrhacus dicitur videre deinde [illegible] nec omni
quia Heraclitus Clinitus [illegible] et Marcus
Crassus Consul [illegible] nunquam risisse [illegible] nec
semper quia homo frequenter flet fletus autem
et risus non possunt esse in eodem subiecto simul
cum sint opposita

R. ad 1um Pirrhaci risum non esse verum quia propter
naturam mirabilem humanam non videtur obiectum risus
[illegible] autem metaphorice seu improprie vide
re dicitur. R. ad 2um Clinitus dum flevit
[illegible] nunquam risisse [illegible] actu cum potentia sit
quod sufficit ad naturam predicabilis. R. ad 3um
Actum flendi et actum ridendi non posse esse simul
in uno eodemque subiecto sed potentiam ridendi cum
actu flendi optime posse subsistere certissimum

Quid est Proprium?

Est quod de pluribus in quale accidentale sed ne
cessario et convertibiliter predicatur v. Proprium est
quod de specie tantum est proprium et de eius indi
viduis predicatur in quale ut visibilitas de homine
[illegible] de bove dicitur necessario quia pro

proprium ab essentia et natura rei fluere debet
Ar. Convertibiliter quia recte dic: est nobile est
est homo, est homo ergo est nobile

Quotuplex Proprium

Duplex Genericum et Specificum Genericum quod
convenit generi ut sensibile animali Vegetari plan-
tae. Specificum est quod speciei infimae spectat ut
risibile homini Hinnibile equo etc.
Scias sicut homines ita et animalia habere suas proprie-
tates quibus una species ab altera differt et hoc
etc. quia latent nos assuescere Unde sicut pro-
prium est hominis ridere ita proprium luporum ululare
equorum hinnire canum latrare boum mugire et
vulpium gannire suum grunnire leonum rugire
passerum pipire corvorum crocitare cornicum cor-
nicari picarum garrire anserum strepere serpentum
sibilare etc.

Quid est Commune de Omnium Proprio

Est quod ad plures spectat sic hoc accipitur 4 modis
Primo pro eo quod in partes plures dividitur ut ager
communis pluribus 2do pro eo quod in usu com-
munis est ut servus equus etc. 3tio pro eo quod
in occupando multis conceditur ut Ecclesia
schola etc. 4to quod aeque obiectis praebet ut vox
Professoris quae aeque ad omnium aures dimanat

Quot modis differt Proprium a diffinitione

Quatuor Primo quia Proprium convertitur cum

cum sua specie, quae ipso eu subiecto. Ssa vero
ut VG. male dicto. Omne rationale est homo; et Angeli sunt
rationales, licet bene dicamus: homo est rationalis. Sed
utroque modo dicimus: Omne risibile est homo et omnis
homo est risibilis

2do. Quare Proprium cum Specie convenit essentia
vero pluribus gradu non vero solum competit homini ratione
vero animae et Angelis. 3. Quia essentia tamquam pars
essentialis constituit necessario ad rem constitu-
endam et in definitione assumitur; Proprium vero
non constituit rem, sed tantum a constitutivo dimanat, nec as-
sumitur in definitione nisi descriptiva. 4. Quia essentia habet
se per modum causae et ceterum stat; Proprium autem habet se per modum
effectus et a principio denotat.

Caput 1mum.

De Accidente

Quot modis sumitur Accidens?

Duobus modis. 1mo pro eo quod opponitur substantiae, seu quod
est subiectivum, et tale Accidens vocatur praedicamentale,
dividiturque in novem praedicamenta ut inferius patebit.
2do sumitur pro eo quod opponitur essentiae communi,
et hoc sumitur pro praedicabili quod dicitur ultimo modo
praedicandi.

Quid est Accidens?

Est quod potest abesse et adesse sine subiecti corruptione,
ut albedo in pariete. 2do definitur sic: Accidens est quod
nec genus nec species nec essentia esse potest, semper tamen subie-
cto inhaeret. quae haec definitio intelligi debet respectu sui subiecti

et non respectu suorum nomen ut color si ad Parietem refer-
ratur est accidens nec genus nec species si autem referatur
ad albedinem vel nigredinem est genus.
Objicies contra definitionem accidentis. Mors Caecitas combustio infir-
mitas sunt accidentia sed haec non possunt adesse sine subiecti
corruptione. Nam mors hominem corrumpit caecitas excaecat in-
firmitas attenuat Ergo accidens male est definitum quod sit
id quod potest adesse et abesse sine subiecti corruptione.
Respondeo duplicia esse accidentia Negativa et Positiva definitio
est accidentis negativi non positivi
Objicies 2do Color Naturalis ab homine figura sphaerica a
caelo Calor ab igne non possunt separari seu abesse sine cor-
ruptione subiectorum suorum sed haec omnia sunt acci-
dentia Ergo adhuc definitio accidentis non est bona. Respondeo Haec
omnia dicta non esse accidentia communia de quibus hic
agimus sed propria suorum subiectorum quamvis non quo mo-
do tamen necessario sunt cum ipsis connexa.

Quotuplex est Accidens?

Duplex. Separabile et Inseparabile. Separabile est quod non est
connaturale subiecto sed aliunde advenit ideo facile a subiecto
separari potest ut somnus a dormiente per excitationem nigredo
a fabro per lotionem. Inseparabile quod connaturale subiecto
nec ab eo re ipsa separari potest sine eius corruptione ut candor
a nive nigredo a corvo.
Objicies Ista definitio accidentis est Juvanta Ergo est mala. Etns dici-
tur in definitione posse abesse hic autem dicitur accidens esse Inseparabile.
Respondeo duplicater aliquid posse separari a subiecto. Phisice seu realiter
Logice seu mentaliter Licet ergo accidens non possit separari a

subie

subiecto Physice ut albedo a Cygno pt nō mentaliter seu
per intellectum nā possū concipere cygnū sine albedine
absq3 detrimento Cygni
Obijcies 2do Accidens p se subsistere n pt et omnino nihil
ē quando abest Ergo n pt dici Universale seu Prædicabile
Conf: Quia Universalia n sunt rerum stnō Philosophū et con
sequenter nec definiri possunt Rx Accidens hoc n tamen
concreto hoc ē tali v. tali sed in abstracto et in genere vg pro
Colore et taliter Universale et definiri et prædicari pt. hinc
Sciendum Accidentia 2plicia ēē alia abstracta alia Concreta
Abstracta idem ē quod substantivum et scat formā pse consi
deratam seu avulsam a subiecto ut albedo nigredo etc.
Concreta idem ē quod adiectivum et scat subiectum ha
bens formā ut albū nigrū quia appellatione utimur dum acci
dentia dicam de subiectis quia albū scat formā s: albedinem et
subiectū albedinis s: parietem v. tabulam.

Caput 8vum

De Convenientia et differentia Prædicabilium

Quantum ad Amū Prædicabilia conveniunt 2pliciter Amo
in communi sive in genere quia omnia prædicant de pluri
bus 2do quia omnia prædicant univocē idem æqualiter
excepto Accidente quod inæqualiter de suis inferioribus præ
dicat. Nam dat albedinis gradus in subiecto, potest enim albedo
maior ēē in pariete quam in Cygno
Quantū ad 2dum Prædicabilia differunt 2pliciter Amo in
communi sive in gre quia alia pdicant in Quid ut Genus

et Species dicis in Quale ut Differentia Proprium et Accidens 2do in Specie quia distinctas habent definitiones et diversum modum prædicandi Genus enim prædicatur de multis Speciebus Species de Individuis Differentia prædicat in quale essentiale Proprium in Quale necessario et convertibiliter Accidens in Quale contingenter et inconvertibiliter.

Quare Primo agit de Prædicabilibus?

Quia ut simpliciora Præcedunt et conferunt ad cognitionem sequentium Est autem utilis cognitio Prædicabilium ad hæc. Primo ad Prædicamenta Nam frequens mentio est generis Speciei Differentiæ Accidentis 2do ad Definitionem quæ perfecta est quæ est Differentia aut Accidentis in subiecto aut subiectum in accidentia 3tio ad divisionem quæ aut est generis in accidentia demonstratione 4to ad argumentationem de quo superius iam dictum.

Obijcies Differentiæ tantum sunt Prædicabilia Ergo non quinque Tantum illa quæ ingrediuntur definitionem scilicet Genus Species Differentia Proprium autem et Accidens non Ergo non omnia ingrediuntur definitionem Respondeo omnia tamen ingrediuntur definitionem scilicet Genus Species et Differentia definitionem essentialem Cætera descriptionem Hæc de Prædicabilibus ac simul de Libro primo sequitur

LIBER 2dus
De Prædicamentis

Pro faciliori Prædicamentorum cognitione

Librũ hunc in 3es dividemus partes in quarũ 1ma de Antepredicamentis in 2da de Predicamentis in 3ia de Post predicamentis tractabimus

Pars 1ma

De Antepredicamentis

Partem hanc in 2ia capita partiemur ut videre erit sed Quid e Antepredicamentum?

Le
Sit quoddam velati preludiũ ad eorũ quæ de Cathegoriis seu Predicamentis dicunt faciliorem intelligentia conducens seu e preambulũ sternens viã ad faciliorem predicamentorũ cognitione Seu e brevis quædam doctrina faciliorem reddens Predicamentorũ cognitione

Quot sunt Antepredicamenta?

In Genere 3 scia definitiones divisiones et Regulæ In specie autem 8 nimirũ 4or definitiones Univocorũ Equivocorũ Analogorũ et denominativorũ duæ divisiones una Vocũ altera Rerũ duæ Regulæ s. Cognatorũ et diversorũ

Caput 1mum

De Definitionibus

Quid e definitio Univocorum?

Hæc: Univoca st quorũ et nm e commune et secundũ nn ratio substantiæ eadem ut animal e vox univoca quæ hũi et Leoni et equo et cæteris convenit et secundũ nm qm secundũ ratione substantiæ seu secundũ definitione e identitate eandem recte enim dico hõ e anl Leo e anl equus e anl Definitio ergo antis hæc Anl e substa corporea vivens sensitiva Ergo ipsum

quibus nisi antis servit accomodat.
Quotuplicia sint Univoca.
Duplicia Univoca Univocantia et Univoca Univocata
Univoca Univocantia sunt illa ipsa superiora quae de rebus sub se positis praedicantur, ut animal est univocum univocans quia praedicatur de suis inferioribus, sic hinc bove et pluribus praedicatur communicando illis suam rationem et ... Univocum univocans quod pluribus ... est commune non tantum secundum nomen sed etiam secundum rationem ...
Univoca univocata res ipsae de quibus univoca univocantia praedicantur, ut homo et leo de quibus animal praedicatur.
Unde cognosci possunt Univoca.
Ex his tribus simul sumptis ... sit plura sub una superiori posita, secundo ut habeant idem nomen, tertio ut illis applicatur eadem nominis definitio, ut homo bos equus sunt plura quae ponuntur sub uno superiori scilicet animali et quia idem nomen habent animalis atque essentia quae illi definitio animali convenit proinde univoca appellantur.
Nota duplicem esse Univocationem, primo Logicam quae sonat unitatem naturae multis convenientem prout effertur secundo intentione, seu ut consistit sub una ratione in pluribus reperibili ut in hoc nomine animal est univocatio Logica quia univoce de se dicitur ... hoc secundum nomen idem ... Logica quia ... non ex se ... sed ex operatione intellectus nostri
Secundo Univocatio Physica quae est Unitas naturae

Equalitas reperta in intentionibus et convenit infimis
speciebus ut hinc bovi leoni etc. v.g. hic e natura in se
quod univoce dr de suis individuis nempe de Petro Joan
ne Stanislao etc.

2do Metaphisicae Univocatio quae e conceptus quidam
realis abstrahibilis p intellectu a pluribus ut animal

Quid est Definitio Aequivocorum.

Haec Aequivocatio quoru une comne vao vo sub
stantiae illo une statio, diversa seu aequivocatio quae
habent idem nn et diversa definitione v.g. aries e vo
cabulu aequivocu competit eni masculo ovium machinae
bellicae et signo caelesti quod diu e in Zodiaco.
Sic etiam hoc vocabulu canis competit cani latranti ca
ni caelesti et cani marino. in utroq autem vocabulo
procedendo p. oes species nn e comne vao vo statio
et definitio essentialis nature e diversa. aliud eni une
suo stat et alia definitione hbt essentiale masculy
ovium, aliud machinae bellicae ad oppugnandos mu
ros inventae ad aliud signu caeleste in cuius ano gra
du sol existens ver orbi efficit Quemadmodu seyuens
docet Versus Latrat in ede canis nat in aequore lucet in astris
Obr Quae habent diversas naturas n possunt uno defini
tione definiri sed Aequivoca habent diversas naturas
Ergo n possunt definitione definiri R. Dist. Ma.
Quae habent diversas naturas quatenus p. ea differunt
Con. possunt una definitione definiri Con. Ma. quae habent di
versas naturas quatenus in uno aliquo ratione con
veniunt vg in une comni n possunt uno defini
tione definiri N. Ma. Sic dimissa nova negat cons
Aequivoca n possunt uno definitione definiri idm

sibi speciei et diversitate naturam sibi quod conveniunt instar aequivoci quia nullius est communitas.

Quotuplex est Aequivocum

Duplex aequivocum aequivocans et aequivocum aequivocatum.
Aequivocum aequivocans est vox pluribus rebus communis, seu aequivocum aequivocans est ipsum vocabulum quod est pluribus communicatum seu aequivoca aequivocantia sunt nomina ipsa superiora quod de rebus sub se positis praedicantur ut Canis Thaurus aries.
Aequivocum aequivocatum est res ipsa aequivoce aequivocante significata seu aequivoca aequivocata sunt res ipsae de quibus aequivoca aequivocantia praedicantur ut Canis stella Canis piscis et canis animal domesticum, sunt aequivoca aequivocata de quibus praedicatur aequivocum scilicet Canis.
Nota rursus esse duplicia aequivoca aequivocata casu, et aequivoca a consilio. A casu dicuntur aequivoca ex quo nulla tendit similitudo sibi naturae sed solum convenientia in nomine, sive ut alii dicunt aequivoca a casu illa sunt quod vox eadem imponitur, ad significandum plura nulla inde ratione sed casu quodam ut si Cracoviae aliquis natum filium Petri nomine appellet aliud et Varsaviae et Leopoli, et vox ipsa Gallus quod est casu impositum tum gallo et avi gallo.
Aequivoca vero a consilio sunt quae fiunt ex parte imponentis ut si quis Joannis nomine filio imponat ad commonitionem avi vel Parentis sui. Alii sic definiunt aequivoca a consilio aequivoca a consilio sunt quibus idem impositum nomen commune vere etiam aliqua proportione ut homo pictus et Vivus eorum sed haec ponitur sunt analoga.

Nota 2do. Aequivoca et multitudine veri nomi na [illegible] tausre cum veni maximequit unus vocabulum vero minor inde provenit ut plures res eodem nne insigniri debeant.

Quid est Definitio Analogorum?

Resp. Analoga sunt quorum nn commune nomine ro illis secundum quid eadem diversa autem simpliciter ut Rex vivus et Rex pictus habent idem nn commune regis et definitione eadem secundum quid nam ipsa definitio Regis picti inquantum regem referat Regem vivum competit diversa autem simpliciter: quia vivo vera et essentialis definitio Regis competit id est prius picto vero adumbrata tantum id est posterius.

Quotuplicia Analoga.

Duplicia Analoga Analogantia et Analoga Analogata Analoga Analogantia sunt nna ipsa communia rebus de quibus praedicantur vg nn Rex e Analogum analogans quia praedicatur de vivo et imagine Regis Analoga Analogata sunt de quibus nna illa quae dicuntur Analogantia praedicantur ut Rex vivus et imago illius de quibus nn commune Regis praedicatur.

2do Analoga sunt duplicia Attributionis et Proportionalitatis Attributionis sunt quae habent idem nn commune ratione ro nnis eadem secundum terminum diversa autem secundum habitudinem ad illum terminum vg sanum e analogum attributionis ad hominem medicinam aerem, digestam deambulationem quod

ōiūr espirant eundem terminum s. sanitatē sed diversas
habent ad illū termini habitudines
ita animal ē subiectū sanitatis medicina ē causa
efficiens sanitatē aer ē causa curans sanitatē urga
ē causa conservans sanitatē
Propor̄i ēqualitatis ii illa quæ habent idem nn com=
mune ratione vo illa similē sdnō proportionem
vg cor et fons hent idem nō comune principij
hent quoqꝫ et ratione principii similē sdnō pro
portione quia ut se hbt cor ad principianda
aīt ita se habet fons ad principianda flumina
et hec duo analoga ꝓpria dicuntr
Cp̄iōr̄ ꝓria inequalitatis quod sdnō nn et
exemplō multa ꝯvenit sed hoc improprii vocatr
Nota 1mo ꝯplicia ee analoga proportionalitatis
propria in quibus rao nnē analogo sc̄ata in oby
analogatis reperitr vg ens in subnē et accidentib
intrinsecō reperitr
Aliō Improp̄ria in quibus rao nnē analogo
sc̄ata in uno reperitr intrinsecē in altero extrinsece
vg cū dico prata rident et hō ridet in pratis risq
ē extrinsecus in hne intrinsecus
Nota 2do differre analogū ab equivoco quia
analoga hent inter se ꝯvenientiā aliquā seu pro
portionem quā carent equivoca vg risq ē nnō
analogū sdnō quod ho et prati ridere dr ꝓpter
quandam similitudine quam amœnitatis et fluiditas
prati habet cum letitia hominis ita dr homo et flu
vius currere propter quandam convenientiam
quæ ē inter hominem et aquam ad equivoca
hec vg. sydus Caberre et ant terrestre sub nnō canis

conveniunt nullam habent inter se comparationem propter quam sic
unae significent, differentiam Analogi ab Univocis quia Leo
v.g. n. dr. ani et comparatione ad hiñe sed ex tua intrinsec a ratione
sci. animalitate.

Quid est definitio denominativorum

Hic. Denominativa st Voces ab une une ord. solutei
minatione inter se differentes v.g. albus albedo proveni
unt ab uno nne s. albedine. diversas in litus terminationes
seu denominativu e de Accidens quod de suo subiecto
pdicat, et illud denominat v.g. in his Propositionibus Fran
ciscus e iustus Paries e albus iustus et albus st denomina
tiva st enim vera accidentia quae de suis subiectis pdi
cantur quibus inhaerent et denominant illa.

Quotuplicia st denominativa

Triplicia. denominativa denominantia denominativa
denominata et denominativa denominabilia
Denominativa denominantia st formae ipsae a quibus
res denominantur ut albedo a qua denominatur albus
Denominativa denominata st subiecta ipsa quae denomi
natione a forma accipiunt v.g. Parietem dico album ab
albedine denominativa denominabilia quae possunt
denominari ut alba nigra rubra etc. v.g. Cathedra men
sa paries etc.
Rursus denominativa e q̃plicia voce tantum, scatione
tantum et scatione simul et voce
Significatione tm illa st denominativa quae in sola
scatione et non in voce conveniunt v.g. probus virtu
osus Voce tantum sunt illa quae conveniunt in uno di
ctionis sed n. in scatione v.g. somnolentus et somnus
Nam somnus scat quietem naturalem. somnolentus
autem scat vitium. Voce et scatione simul illa sunt

denominationi quae et vocis nomen et significatio-
ne eandem habent licet terminatione distinguant
ut sapiens et sapientia.
Nota ergo 3o considerari in denominativis scilicet deno-
minans denominatum et denominationem.
Denominans est accidens abstractum a subiecto ut al-
bedo et hoc a Grammaticis substantivum appellatur.
Denominatum est accidens in concreto sumptum eo quod
in denominatione convertitur subiectum 2do quod
praedicatio sit bona ut ergo una doctus albus pru-
dens etc. et haec denominativa a Grammaticis adiecti-
va dicuntur.
Denominativum est subiectum ipsum denominatione accipi-
ens ut homo v. paries. Addunt aliqui 4tum et dicunt
esse quod fiat actione denominantis ut castrata ba-
sitate docto a doctrina.
Nota 2do Necessitatem et utilitatem denominationis
esse hanc 1 ut sciamus univocationem locum habere in
praedicamentis et praedicamenta omnia univoce praedica-
bere de suis inferiora 2do ut sciamus Analoga et
Aequivoca non nisi abusive fuerit disputando verum
praedicamentis 3tio ut sciamus denominans et de-
nominatum in eodem praedicamento locum habere
ut sciamus accidentia praedicamenta praedicari de
substantia denominative.

Caput 2dum
De divisionibus

Quot sunt divisiones?
Duae Vocum et Rerum
Quotuplices sunt Voces?
Duplices Completae et Incompletae

Incompleta seu simplicia sunt vocabula quae sunt termini
nostra seu non habent praeteritum vg Paulus homo animal quorum alia licet sint figura composita quia tamen unum vere determinatur dicuntur incompleta vocantur
Completa seu coniuncta est quae cum aliis coniunguntur seu quae cum aliis coniuncta sensum perfectum habent vg homo edere Patius e[st] cursus et omnes propositiones multis vocabulis constantes

Incomplices sunt Res
Duplices Substantia et Accidentium
Sumus ... Artes inquirendo tantum nostrarum
Id in duo divisit quidquid in orbe fuit
Ideo in Substantia et Accidens
Substantia est quae per se subsistunt vg homo bos leo etc
Accidentia est quae non per se sed ratione substantiae subsistunt seu quae inhaerent aliicui albedo paries sapientia homini

Incomplexa est Substantia
Duplex Universalis et Particularis
Universalis est quae non est in subiecto sed praedicatur de subiecto
~~quia est Universalis vg homo aut etiam genera~~
atque species sunt substantiae universales dum non est in subiecto quia proprium est substantiae et praedicatur de subiecto quia universalia praedicantur de suis inferioribus
Particularis substantia est quae non est in subiecto quia ipsa est subiectum nec praedicatur de subiecto quia est particularis vg Petrus Paulus et alia individua sunt substantiae particulares.

Quomplex ē Accidens
Duplex Universale et Particulare Univer
sale Accidens ē quod ē in subiecto quia ē Accidens
et ꝓdicat de subiecto quia ē Universale ut albe
do ē accidens Universale quia ē in subiecto s: pariete
et ꝓdicat de illo ut paries albus
Particulare Accidens ē quod ē quidem in subiecto quia
ē accidens sed de subiecto n dr quia ē particulare
ut hebe uisma haec ungvedo sed
Quid est dici de subiecto
R. vocari quamquā enunciari de subiecto sed a
bi sub ordinaro ut h enunciat seu ꝓdicat de eo
unus ere ant de bove Leone Ariete
Quid esse in subiecto
R. ē vero talem quod preexistere nullo modo
pt sed requirit subiectū cui insit ut ista albedo
n pt preexistere sed ligno u. parieti u. nivi
aut alteri subiecto inhaeret
Hora differre inter esse in alio et esse in
subiecto quia esse in subiecto solis accidentibus
competit quod inhaerent subiecto esse autem in
alio etiam et substantiae
Quot sunt modi essendi in alio
R. His Versibus Continent
Insunt pars, totum Species Genus et Calor igni
Rex in Regno res in fine Locoque Locato
Amicus cum pars inest suo toti ut oculus capiti
n per corpori 2dus cum totū inest partibus

vg domus in e fundamento parietibus tecto etc. 24
3tius cum species in genere superiori vg ho
bos anl 4tus cum genus speciei tamquam illi degna
praedicatur ut anl in ho bove Leone etc.
5tus cum forma in est materia ut anima in corpore
6tus cum effectus in causa efficiente ut truncus in
radice 7mus cum res e in fine ut virtus in Bea
titudine 8vus. dum locatum e in loco convenienti incon
venienti ut Petrus in templo Vinum in dolio
Nota Vim divisionum harum esse ut sciamus incomplexa
rum locum habere in praedicamentis Complexarum
re autem ab iisdem non ut sciamus res diversas esse
locari in diversis praedicamentis ita ut nec eadem res
in diversis praedicamentis nec res diversa in uno praedi
camento poni possint ad diversum ut sciamus omnem
divisionem completam debere fieri per membra opposita.
Obi Homo e res una sed ho potest poni in diversis praedi
camentis quia ponitur in praedicamento substantiae
quantitatis qualitatis etc. Ergo una eademque res
in diversis praedicamentis ponitur. Re. Sed unum
non posse referri ad diversa praedicamenta sed tantum
specie diverso vg ho ut per se existit refertur ad sub
stantiam ut e bicubitus tricubitus ad quantitatem
ut e doctus iustus ad qualitatem ut e Pater vel Filius
ad relationem

Cadunt Etiam
Re Reguli
Luce Sunt Regula

Dub. Cognatorum et Divisionum Regula
Cognatorum est quando aliquid praedicatur de aliquo per se
de primo subiecto, tunc quidquid attribuitur praedicato
attribuitur et subiecto ut animal praedicatur de homine primo de
primo subiecto: hinc quia animali attribuitur vivens, corpus
et substantia videlicet: homini ista omnia attribuuntur, quod scilicet homo
sit vivens sensibile corpus substantia sed
Obiicitur contra definitionem est animal praedicatur de homine sed animal
est genus. Ergo etiam homo erit genus. Cons. Nam quid-
quid attribuitur praedicato idem attribuitur et subiecto. R.
Regulam istam valere tantum de primis intentionibus
non autem de secundis. Per Primam intentionem intelligo
primum mentis munus seu cognitionem ut dum mens
seu intellectus concipit hominem ut est homo non considerans
utrum sit genus vel species subiectum an praedicatum
quod secundam intentionem facit. Sed ut desunt
aliae obiectiones ex hac regula emergentes solvi
Nota deceptionem sic oriri si in alio sensu accipi-
tur praedicatum in alio subiectum. Vg. si obiiciatur
homo est animal. Sed animal est rationale et irrationale. Ergo
homo est rationalis et irrationalis. R. fallacia est a
divisione ad compositionem. Nam praedicatum scilicet animal
in maiori propositione in divisione accipiebatur.
Nota 2do intentiones apud Logicos esse duas
primam scilicet et secundam. Intentio prima est conceptus men-
tis primarius, quo naturam rei intellectus con-
cipit Vg. cum cognosco hominem quod sit animal
rationale. Intentio 2da est conceptus mentis

V

secundarius quo intellectus in aliquid concipit et cognoscit non secundum se sed quatenus illi accidit per operationem; eius ergo cum intellectum cognoscit sive non a re homo sed ut est species animalis et animal non ut animal sed ut genus 25

Regula Decimaquinta est haec Diversorum generum et non subalternatim positorum diversae sunt species et diversae differentiae per diversa genera intelligo v. diversa praedicamenta ut est substantia Quantitas Qualitas &c. diversa genera in diversis praedicamentis ut est ergo animal in substantia scientia in qualitate alias videlicet diversa genera sub eodem praedicamento ut est animal planta corpus et spiritus in substantia Quorum omnium diversae sunt species diversae differentiae diversae naturae ergo species sub natura sunt corpus et spiritus species. qualitatis habitus et naturalis potentia species animalis homo et bellua species scientiae Logica Physica etc.

Obiicies scientia et animal habent eandem naturam separatam ergo haec regula non verificatur Respondeo dicendo Rationale est nunc in utroque non est: nam ratio in scientia dirigit in homine autem consultat.

Regula Decimasexta haec est Ante docet coordinationem praedicamentorum scilicet sub et supra id est scilicet genera et species 2da docet praedicamenta esse impermixta et distincta inter se

Pars 2da

De Praedicamentis

Praemissis praeambulis necessariis et viam sternentibus ad
cognitionem praedicamentorum nunc ipsa praedicamenta in hac
parte aggredimur Pars haec 2da habebit XX Capitibus
quorum tituli convenienter docebunt

Caput Primum
De Praedicamentis in Communi

Haec Praedicamenta quae alio dicuntur Categoriae
invenit et conscripsit primo Archytas Tarentinus unde

Q. 1 Quid est Praedicamentum?
Est Coordinatio Quidditativa praedicabilium secundum sub.
et supra id est secundum subiectionem et Praedicabilitatem
a genere generalissimo usque ad Individuum ut patet in ar-
bore Porphiriana

Q. 2 Quot sunt Praedicamenta?
Decem Substantia Quantitas Qualitas Rela-
tio Actio Passio Ubi Quando Situs et Habitus
quae continentur istis versibus
Arbor sex servos fervore refrigerat ustos
Rure cras stabo nec tunicatus ero.
Per arborem intelligitur Substantia per sex Quanti-
tas per servos Relatio, per fervore, Qualitas per
Refrigerat Actio per Ustos Passio per Rure Ubi
per Cras Quando per stabo Situs per Tunicatus
ero Habitus Quod vero non sint plura vel paucio-
ra praedicamenta probatur
Omne ens finitum aut est substantia aut Accidens
si Substantia tunc est unum praedicamentum substantiae si Ac-
cidens hoc est vel Absolutum vel Respectivum si
Absolutum tunc sequitur vel est parte materiae et sic
est Quantitas vel est parte formae et sic Qualitas

Quod si Accidens Respectivū aut ē Intrinsecus adveniens et sic ē Relatio aut Extrinsecus idq̄z v. ratione formæ moventis et sic ē Actio v. ratione Materiæ recipientis et sic ē Passio v. ratione temporis et sic ē Quando v. ratione Loci et sic ē Ubi v. ratione dispositionis partium rei corporeæ et sic ē situs v. ratione Adiacentiæ et sic ē Habitus Ergo Prædicamenta sunt tantum 10
Pb. 2do eo[?] mente Arist. Tot sunt modi prædicandi quot sunt essendi sed modi sunt 10 Ergo et prædicamenta 10.
Pb. quidquid ē in rerum natura aut ē substantia aut in substantia. si substantia tunc ē primum prædicamentum si in substantia tunc aut illam extendit et sic ē Quantitas aut illam qualificat et sic ē Qualitas aut illa respicere facit et sic ē Relatio aut ab ea per modum agentis emanat et sic ē Actio aut in ea recipitur et sic ē Passio, aut in Loco respicitur et sic ē Ubi. aut in tempore, et sic ē Quando aut partes eius disponit et sic ē situs aut Coopertet sic ē Habitus Ergo etc.
Obv. Contra numerum Prædicamentorum. Plura sunt prædicamenta quam 10 Ergo non bene enumerantur. Ans. quia sunt Accidentis Ergo et substantiæ erunt 9 et sic plura. Cons. quia Uno oppositorum multiplicato debet multiplicari et alterum. Ergo si Accidentis quod ē oppositum substantiæ erunt 9 prædicamenta sunt et substantiæ Pb. Multiplicato Uno oppositorum debet multiplicari et alterum si fuerit utrumque unius rationis respectu suorum inferiorum. Si autem unum Univocum et alterum Analogum Non. Unde in præsenti quia substantia univoce prædicatur de suis subiectis propterea unum prædicamentum constituit. Accidens autem quia non Univoce sed Analogice prædicatur, propterea erunt 9 prædicamenta constituit. Obicitur tandem quia Ens est etiam sic analogum non constituere unam categoriam

Obi 2do numerus Cathegoriarum peti debet ex diversis modis essendi sed tm duo modi sunt essendi ultre ii se ergo cat.. yoru duo erunt Categoriae una substantiae quae diversse et alia Accidentis quae est in alio
R Concesso maiore dis nore sed tm duo sunt modi essendi gratas speciales nego suntque etiam debet dystr... qui consequens
Obi 3tio Quot sunt praedicabilia tot deberent ee praedicamenta sed 5 sunt praedicabilia Ergo et praedicamenta erunt 5 R N. ioreno et ratio est: Numerus enim praedicabilium accipitur ex numero inferiorum de quibus voces universales enuntiantur quae quia numero continentur quinario quinque etiam erunt praedicabilia Sanio 10 numus praedicamentorum sumitur ex diversis modi Praedicandi ex substantiae et quia 9 modis contingit aliquod praedicari de illo pro vide haec cum ipso denario constituunt 10 praedicamenta
Obi 4to Omnes Categoriae reducantur possunt ad unam categoriam Entis Ergo non erunt plures constituentes Consequentia quia frustra fiunt per plura quae possunt ee per pauciora si ergo oia quae reduci possunt sub una Categoria Entis inde di frustra erunt plures Categoriae instituendae R Ens non esse univocum sed Analogum vel aequivocum ad sua inferiora et ideo nullam Categoriam instituere posse quia ea, quae sunt aequivoca et analoga omnino arcenda sunt a Categoriis ut in ferius dicetur
Quotuplicia sunt Praedicamenta?
Duplicia Necessaria seu substantiae

et contingentia seu Accidentia Necessa
ria sunt quae esse alr habere non possunt et
tale e sola Substantia
Contingentia sunt quae esse alr habere possunt
ut sunt reliqua 9 Rursus dividuntur praedicamen
ta in Absoluta et Respectiva Absoluta
st quae natura sua ab omni respectu et solu
ta et talia et quantitas Respectiva st quae
ex natura sua respiciunt aliquid et referunt
ad illud et talis e Relatio Ad quam 6 reliqua
reduci possunt. Nam ubi e relatio loci deberee
rei locatae Quando e relatio temporis et et rei quae
e in tempore et sic de ceteris quae tamen 6 ab aliis di
cuntur mixta id e quae partim sunt respectiva
partim absoluta
Quae reponuntur in Praedicamentis?
Istu pro in hoc disticho contenta
Vox una et simplex rebus concinna locandis
Finita per se finita Realia tota
Ubi vox una denotat univocum deberee quod po
nitur in praedicamentis Ly simplex denotat voces in
complexas. Ly rebus concinna locandis intelligitur
vox talis quae habeat modum accomodatum scandi
ut s. si sit ens substantiale exprimatur in recto
vero si accidentale in abstracto nam per
Concretum accidens substantia confunditur cum Acciden
te Vg. Justus simul involvit substantiam et Accidens

Abstractum vero tamquam Constituens vg iustitia

p. Lz Finita p se se intelliguntur finita potenti-
va quae habeant propriam finitatem etc ut sunt
res p accidens aut p aggregationem qualia
st cumulus tritici acervus lapidum p. Lz In-
finita intelliguntur finita creata. unde Deus includi-
tur in praedicamentis quia est infinitus item
termini infiniti vg non homo non bos non Leo etc.
p. Lz Realia sunt finita a parte rei distin-
cta hinc locum non habent in praedicamentis Entia
rationis p. Lz Tota intelliguntur Entia com-
pleta et integra cum omnibus partibus

Quae rejiciuntur a Praedicamentis

Ista Omnia hoc disticho Continentur.

Complexum, Consignificans, Fictum, Polysemum
Vox Logica, Deus, Excedens, Privatio, Parsque

Per Complexum intellige voces complexas p. Pro-
positiones syllogismos

Per Consignificans intellige quae per se nihil, sed cum
aliis significant vg Omnis nullus quidam etc

Per Fictum significatur illud quod non in rerum natura vg
Chimera Hircocervus etc

Per Polysemum intellige voces ambiguas qualia sunt
aequivoca tam a casu quam a Consilio

Per Vocem Logicam subaudiantur 2dae Inten-
tiones ut est Genus substantiae Praedicatio p

cies etc.
Per Deum intellige Nomen Supremu[m] et licet
ubiq[ue] sit iuxta illud.
Enter Praesentem Deus ē ubiq[ue] potens
Nullibi tamen ē limitative saltem illud
In nullo deus ē detentus carcere Rerum
Per excedens intelligentia intellige transcendentia ut ē Ens
unum, verum bonu[m], aliquid quae continentur illa voce
Reabiu et horum opposita nihil divisu[m] falsum malu[m].
Per Privationem Intellige carentiam formae in subiecto apto
ut ē Mors Caecitas Surditas etc. Per Partem intellige, tam
partes ex quibus aliquid essentialiter componitur ut ma
teria et forma, quam integraliter ut sunt caput oculus etc.
Obi[icies] Praedicamenta ad hoc sunt instituta ut in iis res diver
sae reponerentur quae in mundo sunt Sed ea quae reijciuntur
ab illis non reponuntur in illis Ergo sunt insufficiens ē nu[merus] Praedi
camentorum Re[spondeo] Ea quae reijciuntur a praedicamentis non repo
nuntur in illis directe et proprie C[oncedo]. Reductive et improprie
Nego. Nam Completa reduci possunt ad Incompleta Aequi
voca ad Univoca Privatio ad habitum.
Scias multipliciter aliquid poni in praedicamentis directe indire
cte et Reductive cum illis cum quibus praedicantur in quid
et sic sunt species cum speciebus specialissimis imo et Individuis
conferuntur His enim solis conveniunt conditiones requisi
tae ut aliquid ponatur in praedicamento et sic ponuntur di
recte Indirecte seu Collateraliter ponuntur oes differentiae ut
rationalia et Irrationalia, respectu animalis.

Reductive nominantur illa quae aliquo respectu ad illa decem quae collocantur directe ut sunt Partes Caput manus Pes etc.
Scias 2do eo fine tradi praedicamenta ut in promptu sint locationes ad faciendas Enunciationes atque rem vere definiendo et dividendo

CAPUT 2dum

De substantia

Siquidem substantia est omnium accidentium subiectum ac reputatur in caeterarum categoriarum fundamentum ideo de illa primis agendum est

Quid est substantia?

Est Ens per se subsistens nullo alio ad hoc ut sit indigens
Est Ens completum finitum alio nequaquam indigens ad hoc ut sit
Dicitur Ens completum ad excludendas substantias incompletas ut sunt materia et forma Dicitur finitum ad removendam substantiam infinitam scilicet Deum gloriosum Dicitur per se subsistens ad excludenda alia accidentia quae per se non subsistere possunt nisi super illis Dicitur subsistens a substando quod substat accidentibus et sit subiectum illorum vel a subsistendo quod sine adminiculo subsistit

Quotuplex est substantia?

Duplex prima et 2da prima seu Particularis est quae ante omnia cognoscitur cum modo essendi in particulari et primo substat accidentibus vel quod non est in subiecto nec dicitur de illo eius Partibus
2da seu Universalis est quae 2do a nostra producitur et cum modo essendi Universali ab intellectu cognoscitur ac 2do substat accidentibus hoc est beneficio primae substantiae

seu quae non est in subiecto

seu quod non est in subiecto sed dicitur de illo ut homo Petrus
Scias substantias primas a 2dis differre quoniam prima quia primae
substantiae sensibus subijciuntur 2dae solum per intellectum co
gnoscuntur 2do quia primae substantiae subijciuntur accidentibus tam
proprijs quam communibus per se 2dae substantiae nulla
habent accidentia propria sed solum beneficio primae substantiae
Obiicies contra definitionem primae substantiae Deus gloriosus
solum per se subsistit teste Philosopho 12 Methaph. Ergo substantia
non per se subsistit. Respondeo Deus per se subsistit absolute. substantia
vero respective idest respectu accidentium
Obiicies 2do contra divisionem substantiae substantia non dividitur
per membra opposita ergo non est recta illius divisio. Antecedens probatur
quae opponuntur, illorum unum de alio non praedicatur. Sed substantia 2da
dicitur de prima ut genus est homo Ergo substantia non dividitur per men
bra opposita. Respondeo Distinguo Maiorem substantia 2da dicitur de prima
primo intentionaliter Concedo 2do intentionaliter Nego male enim diceretur
substantia prima est substantia 2da.

Quot sunt Proprietates substantiae?

Respondeo: prima substantia non est in subiecto, quia est ipsa subiectum quod
intelligendum est de modo inhaesionis, non attributionis. Nam 2dae
substantiae sunt de primis et sunt in illis iuxta illud dici de, et non
esse in
Obijcies elementa, anima, vinum, sunt substantiae, sed elementa
sunt in mixtis anima in corpore vinum in dolio Ergo sub
stantia est in subiecto Respondeo primo elementa sunt in mixtis for
maliter idest secundum propriam naturam Nego virtualiter
Concedo Respondeo 2do anima in corpore et vinum in dolio tam
quam in subiecto inhaesionis Nego quam pars in toto Concedo
et contentum in continente ut vinum in dolio Concedo. quia licet

est in ipso

est impropriu ee in subiecto

2da. Substantiæ nihil e contrariu intellige per se et proprie n enim ratione alterius et improprie ut ignis contrariatur aquæ sed non ratione sui quia tm ratione qualitatis

Obijcies Aqua et ignis sunt substantiæ et tn contrariantur Ergo substantiæ e aliquod contrariu Re ex dictis, quod solum ratione qualitatis n ratione sui contrariantur

Obijcies 2o Omne genus dividitur per differentias contrarias: sed substantia per corporeu et incorporeu, Ergo substantia habet contrariu Re hanc proprietatem ee negativa n positiva, definitione enim dicit hoc negationis, quod alia sit substantia per corporeum alia incorporea. n enim positionis, nam omnes vero carent ad substantia, et dant entia per se existentia

3tia Substantia n suscipit maius et minus et hoc maius et minus intellige proprie per intentione et remissione qualitatis non autem improprie ut magis et minus scet aliquod perfectius v. imperfectius sic vir perfectior est muliere et puero n tn e magis homo qua puer et mulier

Obr Substantia prima, magis e 2da Ergo substantia suscipit magis et minus Re Substantia prima magis e substantia quoad substandum, quod pluribus substet Conc: quod magis substet nego.

Obr 2do Substantiæ per nutritione et augmentatione crescunt sic pueri evadunt in viros, arbusculæ teneræ in arbores ut quercus etc Ergo substantia suscipit maius et minus Re Negando Consequentiam substantiæ quæ fiunt jores et nores solum extensione partium, n aute solum intentione et remisione admittunt magis et minus. sic puer sicut e homo dicitur vir n aliquo magis e ho: ita erat unus ignis pr dici ioy altero n aliquo magis ignis. et sic de alijs.

4ta Subtia Ima sicat hoc aliquid seu rem particularem
2da autem quale quid ide re Universale.
Objicies accidens etiam hoc aliqd ut haec albedo haec nigredo Ergo non
tm substantia Ima. R. distin. ans accidens sicat hoc aliquid et
hbr hoc p se et directe nego p accidens et indirecte Conce:
5ta: Substae 2dae daur de suis univoce Ut homo de Petro etc
6ta: Substantia est suscipere contrariu non quidem simul et se
mel sed successive v. aqua frigida admota igni fiet calida
et haec proprietas e maxime ppria Quas oes pprietates diment[?] scriver
sus Ror: in subiecto Univoce vocamus hoc aliquid fert
 Nil magis aut contra ctraria suscipit una.
Objicies Angeli et Corpora celestia st substae sed haec non suscipi
unt Qualitates ctrarias Ergo subtia non suscipit ctraria R. ad
Ima dicendo qd Angeli suscipiunt ctrariu nimiru errorem
et scientiam. R. ad 2dum negando celi celi enim susci
piunt motus contrarios naales ad ruptu Imi mobilis et ctra
successionem signorum
Instabis etiam Quantitas e susceptiva ctrarior successiue Ergo
adhuc non sola substantia suscipit contrariu R. distin. ans
Quantitas e susceptiva ctrarior ut Quod seu subiectum
Nego, ut medium v. ut Quo C.
 Qui reponunt in Pdicamento substantiae.
Omnis una scientia substantia finitam sive sint incorporea
ut angeli daemones, manes sive e Corporea idqs tam sim
plicia ut caelum elementa, quo Composita idqs tam imperfe
cta ut grando nix quae psecta sive inanimata ut auru
argentu sulfur, quam animata idqs v. anima vegetati
va ut arbores plantae frutices v. anima sensitiva

ut aves pisces, reptilia quadrupedia bruta v. anima rationali ut Petrus Paulus Joannes.

Quod est Oppositum Substantiae?

R. Accidens quod definitur sic: Est Ens in alio existens, id est quod per se existere non potest ut patet in albedine.

CAPUT 3tium

De Quantitate

R. Siquidem Quantitas est primum Substantivum Quod Accidentium. Substantia vero primum Substantivum Quod, ideo recto ordine post Substantiam tractanda sequitur.

Quid est Quantitas?

Est scilicet quantum aliquid in partes divisibile seu Est extensio partium substantiae in ordine ad se. Et haec definitio potior est ... explicat quantitatis ... rationem formalem scilicet extensionem partium in ordine ad se.

Quotuplex est Quantitas?

Duplex. Continua et Discreta. Continua est cuius partes communi termino copulantur v. uniuntur. Ut linea cuius partes copulantur communi termino scilicet puncto. Est autem Communis terminus aliquod indivisibile in Quantitate existens, utramque partem hinc et inde afficiens. Ubi autem communis qui est omnium partium terminus.

Quot sunt Species Quantitatis Continuae?

5. Linea, Superficies, Corpus, Locus et Tempus.

Linea est longitudo sine latitudine et profunditate cuius partes copulantur puncto ut est ... extensum tenuissime intelligitur in hac illa linea quae ab intellectu ... Et est triplex Recta, Mixta et Curva ut patet ex Geometria.

R. Superficies est longitudo cum latitudine sine Profunditate

et est Duplex Plana Concava et Convexa. Plana e quae ex aequo suas intersecat lineas ut e superficies mensae. Concava e inferior pars corporis rotundi Convexa e exterior pars corporis rotundi Ut Pomi Globi etc.

Corpus e quod constat trina dimensione scilicet Longitudine latitudine et Profunditate, et copulatur superficiebus Corpus Duplex Physicum quod constat Materia et forma Ut homo Cathedra mensa etc Methaphysicum e seu potius Mathematicum Ubi sola Quantitas consideratur abstracta à Materia Porro Corpus Physicum reponitur ubi sola Mathematicum reponitur in Praedicamento Quantitatis

Locus e superficies corporis continentis primo immobilis partibus contenti respondens ut vini existentis in dolio locus e superficies Vasis immediate continentis vinum

Tempus e mensura motus secundum Prius et Posterius Hora e mensura motus illius qui fit in Horologio vel clepsidra Dies e mensura motus primi mobilis. Annus e mensura motus solaris in Zodiaco

Quid est Quantitas Discreta?

Est cuius partes communi termino non copulantur. Species Quantitatis discretae sunt Duae Numerus et Oratio

Numerus e multitudo ex unitatibus collecta ut 2. 3. 4 etc

Unitas vero non e numerus sed initium numeri sicut punctus non e linea sed initium eius ac ideo utrumque spectat reductive ad Quantitatem Est autem numerus Duplex Numerans et Numeratus.

Primus Numerans seu subtractus e qui e a rebus avulsus et est Duplex Par ut 2, 4, 6, 8, 10, etc Impar ut 3, 5, 7, 9, 11, etc.

Numerus numeratus est qui est rebus immersus ut 3es boves 4 leones & homines etc.
Oratio est multitudo vocabulis syllabis et literis distincta ut nemo sapiens nisi patiens ut iactura Religionis et iactura regionis
Notandum Orationem hic sumi pro illo modulo quo dictionem dum proferimus mensuramus & ipsas syllabas distinctio nes etc. Quot sunt proprietates Quantitatis?
4. Ima Quantitas non habet Contrarium ut una linea non est alteri contraria sed
Objicies Linea recta obliquae est contraria, tum multum paucus magnum parvo contrariatur. Ergo Quantitas admittit contrarium. Re. Quod linea recta obliquae sit contraria non ratione Quantitatis sed ratione Qualitatis seu figurae: Multum vero pauco magnum parvo contrariatur ratione Relationis quae inter utrumque intercedit.
2da Quantitas non suscipit magis et minus Obr. Una linea potest esse longior quam altera Ergo Quantitas suscipit magis et minus. Re. Quod una linea sit magis longa quam altera id non procedere ab extensione sed ab extensione nam linea longa non est magis longa quam linea brevis nec contra. Illud vero est suscipere magis vel minus
3tia Solum Quantitate res dicuntur aequales vel inaequales pares vel impares ut linea quae mensuratur longitudine unius cubiti dicitur esse aequalis cubitali et inaequalis bicubitali
Obr. Duae Personae sunt sibi vere aequales in quibus tamen nulla est Quantitas Ergo aequalitas etiam extra Quantitate potest reperiri. Re. Aequalitatem in dato
exemplo

exemplo est Affectionis et Virtutis in animalis et magnitudinis de qua hic agitur

Obr 1do sdm Quantitate res dicuntur aequales v. inaequales abusive vel Con: proprie N. Nam sdm Qlitatem dicuntur similes v. dissimiles 4ta Ratione Quantitatis res in partes integrantes dividi possunt has proprietates continet iste versus

Nil contra nil fert magis aequalis undique quanta.

Quae reponuntur in Quantitate.

Omnia quae Quantitatem designant sive sint magnitudinis ut linea superficies Crassities sive numeri mensurae ut Ulna palmus et ipse numerus sive numeri temporis ut hora mensis annus sive numeri Pedis metrici ut Spondeus Pyrrhichius etc. omnes Partes Orationis hoc est dictiones syllabae etc.

CAPUT 4um
De Qualitate

Quantitatem quae se habet ex parte materiae sequitur Qualitas quae se habet ex parte formae.

Quid est Qualitas?

Est sdm quam res dicuntur quales ut Petrus sdm iustitiam dicitur iustus paries secundum albedinem dicitur albus etc.

Obijcies contra definitionem Qualitatis Accidens in Quale dicitur ut patet ex praedicabilibus Ergo omnia Praedicamenta accidentis eandem descriptionem habent quam Qualitatis Rx Generali

raliter quidem accidentia omnia usurpant sibi nomen Qualitatis. Specifice autem à Qualitate, sola Qualitas. R. 9do Qualitas absolute denominat cætera Prædicamenta non simpliciter et absolute sed secundum Quid.

Quot sunt Species Qualitatis?

Quatuor. Habitus et Dispositio, Naturalis Potentia et Impotentia, Passio et Passibilis Qualitas, Forma et Figura.

Objicies hæ Species enumeratæ sunt tres Ergo non quatuor. R. Quatuor esse quamvis tres enumerari videntur nam non re ipsa sed modo accidentali differunt id est secundum magis et minus et secundum perfectum et imperfectum ita quemadmodum Enthymema a Syllogismo Exemplum ab Inductione.

Quid est Habitus et Dispositio

Habitus est Qualitas multo usu labore et exercitio comparata difficiliterque mobilis à subiecto v.g. ars bene disserendi in homine sancto virtus Et est duplex Corporis et Animi Corporis est qui in suo proprio esse secundum naturæ exigentiam perficit corpus ut est sanitas pulchritudo etc. Animi Habitus est qui animam seu intellectum ad promptè et expeditè adoperandum efficit iuxta operationem sibi convenientem sive in bonum sive in malum Unde a Theologis di

II.

habitus operandi Et est duplex Infusus et Acquisitus
Infusus e quia deo infirmatur et datur ut fides spes Cha
ritas et alia dona supernaturalia
Acquisitus e quia per laborem comparatur et acquiritur ut stat
res virtutes et vitia Et hic Habitus e duplex Intellectu
alis, qui intellectui inhaeret et ipsum habilem reddit ad ope
randum Et tales Habitus intellectuales sunt 5 hac
voce dicuntur Sipas Sapientia Intelligentia Pru
dentia Ars et Scientia Et moralis quae subiectatur in
voluntate et tales sunt solae virtutes et vitia
Dispositio e qualitas debiliter radicata in subsi
ruto et facile amobilis ab eo Ut in pueris et tyroni
bus ars et virtus quia exercent in illis dicimus vitia quae
difficile amoveri possunt ab ijs ni ab sit virga et baca
lus Unde Habitus differt a dispositione quia Habi
tus longo usu dispositio brevi exercitio comparatur
et est minus diuturnior
Nota 5 Habitus intellectuales in definiri. Sapientia est
habitus exactissimus qui versatur circa primas et altissimas causas
et talis e Metaphysica Intelligentia e Habitus Primorum princi
cipiorum quae ex nuda terminorum positione absque ullo dis
cursu cognoscuntur et hanc Philus commendat graeco nomine syne
resis Prudentia est Habitus practicus cum recta ratione actiuus
recte vitam instituens moresque componens
Ars est habitus practicus cum recta ratione factiuus
idest dirigens, qua ratione opera externa recte sint

consideranda. Scientia e habitus certus et evidens per de
monstrationem acquisitus

Quid est Naturalis Potentia et Impotentia.

Naturalis Potentia e vis quedam rebus congenita ad aliquid
efficiendum et hanc h[abe]t v[erbi] g[ratia] avis ad volandu[m] ignis ad calefacien
dum Naturalis Impotentia e imbecillitas et ineptudo quæ
dam naturæ ad aliquid efficiendum ut in hine ad volandu[m]
in asino ad Lyram

Scias in hac specie reponuntur omnes inclinationes seu aptitu
dines rerum naturalium ut e in lapide gravitas in igne
levitas Ido proprietates rerum seu Passiones ut risibilitas homi
nis mugibilitas bovis &c Omnes potentiæ animarum
qualis e sensitiva in animalibus vegetativa in plantis au
gmentativa, nutritiva, generativa in utrisq[ue] et alijs

Quid Passio et Patibilis Qualitas.

Passio e subitus corporis, aut animi motus cito oriens,
transiens v[erbi] g[ratia] rubor ex verecundia pallor ex metu
Patibilis Qualitas e affectio causata ab alternatione diutur
na diuq[ue] permanens in subiecto v[erbi] g[ratia] rubor ex naturali com
plexione v[e]l pallor ex diuturniori infirmitate v[e]l nigre
do ex diuturna solis adustione

Sciendum in hac specie reponuntur omnia obiecta tam sen
suu[m] internoru[m] quam externorum v[erbi] g[ratia] in sensibus externis
obiecta percepta visu ut calor lux lumen v[e]l auditu
ut vox fragor sonus v[e]l Odoratu ut flagrantia fœ
tor etc v[e]l gustu ut sapor dulcis amarus austery

v. g. calidum frigidum humidum et siccum pon(u)ntur et 2dæ qualitates ut durum molle leve grave etc. ex internis vero sensibus cupiditas ira metus tristitia quibus subjacent reliquæ omnes perturbationes quæ quidem eminentis sensum perturbant et afficiunt

Quid est figura et forma

Figura est qualitas una v. multis lineis comprehensa v. g. quadrangulus 4 lineis, triangulus 3bus lineis constans seu figura est externa delineatio artis in rebus artificialibus quantitate praeditis atque huc revocantur omnes matematicorum figuræ literarum ac numerorum

Forma vero est qualitas a qua res formosæ v. deformes dicuntur seu forma est effigies certa quadam complexione membrorum constans ut in animantibus v. g. forma hominis bovis leonis etc. v. certa compositione partium ut in rebus arte factis v. g. domus ex qua compositione res pulchræ aut non pulchræ dicuntur

Objicies ab eximiis forma substantiæ copulatur ergo non pertinet species qualitatis. Resp. alia est forma intrinseca et alia extrinseca itaque forma intrinseca est substantia extrinseca vero quæ est delineatio et pulchritudo rerum naturalium est qualitas

Notandum figura et forma inter se differre explicatur 1mo quia figura est delineatio qualitatis matematicæ i. e. ea abque materia considerata forma est externa rei delineatio 2do quia figura qualitas est in subiecto artificiali formæ vero in naturali 3tio quia forma est in viventibus v. g. figura vero in rebus aut arte factis iuxta illud forma viventis, rerum dices figura

CAPUT 5tum
De Relatione

Unde dr Relatio Rdr a referendo quod I. referat et ordinet unum ad aliud quasi comparando unu cu alio Unde ab Arle appellat AD ALIQUID

Quid e Relatio

Est mutuus respectus unius ad aliud seu Relatio e accidens reale cuius totu ee e ad aliud se habere ug Patris ad Filium et filij ad Patrem Dni ad servu et servi ad Dnum

Objicies Omne accidens e Ens in alio sed Relatio e accidens Ergo Relatio e Ens in alio non aute ad aliud R Cum relatio sit indistincta a fundamento n e quid inhaerens ratione sui sed rone fundamenti quare totu ee Rnonis formaliter e ee ad n aute ee in ide referri seu ordinem dicere ad aliud n autem inesse stupidu enim esset dicere servu inesse dno et econverso Dnu inesse servo sed dicunt mu ordine ad se seu mutuu respectum

Quotuplex est Relatio

Duplex Ralis et Realis Rationalis est quae e inter res quae st ab intellectu

consideratur ut inter genus et speciem subiectum
et Praedicatum
Realis est quae est inter res quae vere existunt
ut inter Patrem et Filium et haec Relatio
Realis duplex est Creata et Increata
Increata est quae invenitur inter Personas divinas
ut inter Deum Patrem et Filium et Spiritum San
ctum de quo Theologi
Creata est quae inter res creatas invenitur
Creata est duplex Transcendentalis et Praedica
mentalis Transcendentalis est quae per omnia genera
vagatur et ubique rebus applicari potest ut inter sub
stantiam et accidens inter materiam et formam
inter ens verum bonum unum etc
Praedicamentalis est quae determinate spectat ad unum genus
seu Praedicamentum
Relatio Praedicamentalis est duplex secundum esse et
secundum dici Relatio secundum esse seu mutua est
quae ita duo coniungit relata ut unum absque
alio nec esse nec intelligi possit ut inter Patrem
et Filium et haec est duplex Aequiparantiae
et disquiparantiae
Aequipar: quae versatur inter extrema eiusdem
nominis ut inter amicum et amicum ut cum dico
amicus est amici amicus
Disquipar: quae versatur inter extrema diver
sorum nominum ut inter Patrem et Filium

Relatio scilicet dicta seu non mutua sit quae ita contingit duo relata ut unum sine altero esse et intelligi possit ut est Relatio inter Scientiam et scibile, sensum et sensibile potentiam et eius Obiectum atque definitur sic est id quod prius sicut verum absolutum secundario connotat respectum scilicet quae respicit verum scibile seu scitum

Relatio autem Relatio mutua quia extrema mutuo se mu‑tuo respiciunt ut Pater est Filii Pater et econtra

Relatio non mutua quia extrema mutuo se non respiciunt ut ut Scientia est scibilis scientia non vero e contra

Quae subrequiruntur ad Constituendam Relationem Duo fundamenta et terminus fundamentum est in quo ostenditur Relatio ut Pater dominus terminus est in quo terminatur Relatio ut filius servus etc. Unde fundamentum dicitur relativum terminus vero correlativus iam vero respectus ille qui ex fundamento et termino resultat est Relatio ipsa

Quot sunt fundamenta Relationum?

Resp. Tria. Primum est Unitas et numerus sive in ordine ad substantiam et dicitur Relatio Identitatis et diversitatis. sive in ordine ad Qua‑litatem et dicitur Relatio aequalitatis et inaequalitatis

sive in ordine ad Dicere et dr relatio simi-
litudinis et dissimilitudinis Idamo Actio et Pas-
sio in Ordine Generantis et Geniti Quintum
Mensura et Mensurabile in Ordine ob Obie-
cti et Potentiae

Quot sunt Caud. Efficientes Relationi?
Res Natura ob Patris et Filii Voluntas et Con-
sensus ut Professoris et Discipuli Fortuna ut Dni
et Servi Victoris et Victi

Quot Proprietates Relationis?
R. Prima Relativa sibi invicem ponuntur proprie
ita, ut unum expellat aliud sed ita ut una eadem
ratione non sit aliud sicut Pater respectu filii
et Filius Haec proprietas convenit soli relationi secun-
dum dici non secundum esse ut ob scientia invariabilis scien-
tiae Idea

Idea possunt suscipere magis et minus ut
Joannes magis est similis uni quam alteri sed
hoc non est qualitati adscribendum
3tia Relativa dicuntur ad convertentiam idque re-
lativa secundum esse non secundum dici ut Pater est Filii
Pater
4ta Relativa simul sunt natura et posito uno
relativo ponitur et alterum et sublato uno tollitur
et aliud ob. Posito patre ponitur Filius Subla-
to Patre tollitur Filius non quoad suum esse sed quo
ad naturam relationis Unde evenit quod

Et sit unio Ipsio hoc est fundamentaliter et quoad humanitate non aute Str et quoad natura Relationis intelligi debet Sta Relativa simul cognoscuntur hoc est sequitur uno relativorum cognoscitur et alterum v. cognito patre cognoscitur statim filius et cognito Arle fuisse discipulum Platonis simul cognoscere debet Platone fuisse Praeceptore Arlis

Objicies Creator et Creatura sunt relativa Creatura enim dr respectu Creatoris Creator respectu Creaturae sed creatura habemus cognitionem respectu Creatoris vel non Ergo Relativa non sunt simul cognitione R. non habemus Cog. Creatoris respectu a priori C. M. non habemus Creatoris cognitione respectu a posteriori N. M. Ergo relativa non sunt simul cognitione N. C.

Quae reperiuntur in Praedicamento Rlonis. Oia una respectu Praedicamentale sive ea sint nomina dignitatis ut Caesar Rex Princeps Dux Rector Comes Baro Doctor Sacerdos Dnus sive nomina affinitatis ut Noverca Socer gener nurus sive Consanguinitatis ut Pater filius frater soror Patruus Amita nepos etc. sive sint signa rerum ut Sceptra fasces seminata etc. tum Clav.

Exemplis compositum ut dr. conservus contuber
nalis condiscipulus etc.

Caput 6tum

De Actione

Examinata Relatione quae internum dicit respectum ad reliqua sex praedicamenta quae externum dicunt et inprimis ad Actionem descendimus

Quid est Actio.

Est vis quaedam transmissa ab agente in passum. vg. qdo ignis calefacit aquam calefactio illa est actio quam ignis in suum passum idest aquam transfundit. Alr definit Actio quod sit agentis ad patiens applicatio seu Actio est relatio agentis ad passum non tamquam ad terminum sed tanquam ad subiectum

Nota 4uor considerari in Actione. Primo Agens sive illud quod agit cum virtute vg. Ignis agit in aquam cum eam calefacit 2do. forma agentis quae tali actione inducitur, ut calor in aqua. 3tio Patiens sive subiectum in quod vim suam exercet agens ut aqua 4to Ipsa Actio qua agens agit in Patiens ut calefactio quae vim caloris quae imprimit a quo calore dr ignis calefacere.

Nota 2do Actionem aliam esse quae nullum opus post se relinquit ut motus caeli causas rerum requirere dicunt esse nullum opus post se relinq

quere quia in ipso agente manent atq[ue] vocan-
te vocant. actiones contemplationis alia e[st]
actio quae opus post se relinquit et vocat[ur]
actio Practica ut fingere et similia.

Quotuplex est Actio?

Duplex Immanens et Transiens Immanens
e[st] quae in ipso agente seu in subiecto ma-
net ut visio in oculo intellectio in intellectu
Transiens e[st] quae ab agente in passum transit
ut calefactio in aqua sectio in lignum et
haec divisio e[st] principalis et ratione subiecti
diuiditur quia etiam diuiditur complicitur Primo
ratione durationis 2do ratione Principii 3tio
ratione finis.

Actio ratione durationis est duplex Instanta-
nea quae fit in instanti seu momento ut Ge-
neratio corruptio et successiva quae fit
successive ut alteratio augmentatio diminu-
tio

Actio ratione Principii e[st] duplex Naturalis quae
fit iuxta cursum naturae ut motus levium sursum
gravium deorsum. Huc referuntur omnes
actiones animales tam animae vegetativae
ut nutritio accretio, tam animae sensitivae
ut ingressio appetitio quam animae rationalis
ceterae v. quae emanant ab intellectu ut ap-
prehensio ratiocinatio intellectio v[el] quae a
voluntate ut volitio nolitio. Violenta

quod fit juxta cursum naturæ ut motus levium deorsum. Præternaturalis ut motus circularis ignis existens sub concavo lunæ. Artificiata ut est pulsatio cytharæ saltatio etc.

Actio varie fiunt et multiplex: Civilis est forensis ubi est judicatio et defensio. Otiosa ut est lusus. Studiosa ut est disputatio, perscrutatio etc. Publica ut est Reip. defensio legatio. Privata ut est amicorum dilectio. Domestica ut est rei familiaris administratio. Sacra ut est divinorum lectio, concio, sacrificium. Profana ut est navigatio belli et exercitus instructio et pugna.

Nota generalem actionis divisionem esse in actionem animæ et corporis. Actionem animæ vocamus quamcunque actionem cuius principium est anima vel aliqua substantia immaterialis. Unde in hac divisione includuntur actiones malorum aut bonorum Angelorum.

Actio corporis illa est quæ ratione corporis agit.

Quot sunt proprietates actionis?

R. Prima actio suscipit contrarium ut calefactio contrariam frigiditatem. 2da suscipit magis et minus ut candens ferrum magis urit quam torris. 3tia actio simpliciter est cum motu. 4ta actio non fit nisi mediante qualitate ut ignis non calefacit nisi mediante calore. 5ta actio simpliciter infert passionem et tempore simul cum illa et hæ proprietates duæ sunt alio modo acceptæ

Quaeres ... in Praedicamento Actionis
Omnes actiones enumeratae, ut omnia verba ut activa sive significatione tantum ut adulari insidiari loqui, sive voce simul et significatione ut legere scribere dicuntur activa significatione tantum vel activa voce simul et significatione: quia verba activa voce tantum ut timere audire intelligere etc. potius ad praedicamentum Passionis spectant.

CAPUT ...

De Passione

Quando quidem Actio et Passio mutuis se respiciunt recte post Actionem agendum est de Passione. Quid est Passio?

Est receptio Actionis in Passum seu est illius vis quae ab agente progreditur receptio v.g. calefactio est Actio ipsa calefieri autem est passio. Aliter definitur Passio est formae receptio cum motu ab agente influente seu brevius Passio est effectus Actionis scilicet.

Obiicies 1mo Passio est species Qualitatis ut supra dictum ergo non est distinctum praedicamentum. Respondeo quod Passio ut est species qualitatis est effectus rei natis Passio vero hic considerata est effectus actionis.

Obiicies 2do Actio et Passio sunt unus numero motus ut docet Aristoteles 3 Phys. Ergo actio et passio n

sunt distincta praedicamenta Relatio Actio et Pas-
sio et Actus non merae materialiter licet in ordine
et progressione sed formaliter sed in terminus
N. Actio enim tendens in passum unum sua agens
imprimit Passio vero eam recipit
Instabis Passio est Relatio ergo non constituit diversum
praedicamentum Respondeo duobus modis considerari Passio
nempe prout est respectus patientis ad agens et sic potest
dici Relatio ut est forma ab agente recepta
et sic praedicamentum constituit praedicamentum
Nota differentiam inter tertiam speciem Qualitatis
scilicet Passionem et hoc praedicamentum Passionis
quae distinctas habent definitiones Quia quod hoc
praedicamentum est effectus actionis illa vero species
Qualitatis est afficiens subiectum Secundo, quia hoc praedicamentum
Passionis per verba passiva exprimitur ut Calefieri
Frigi etc Qualitatis autem species per nomina ut
pallor ex timore rubor ex verecundia
Quotuplex est Passio?
Duplex sicut et Actio Immanens quae est effe-
ctus actionis Immanentis et transiens quae est effe-
ctus actionis transeuntis ut calefieri frigefieri.
Deinde alia est Naturalis et alia Praeternaturalis
Aliae Passiones aliae sunt generales ut generari loco moveri
corrumpi etc
Generales dicuntur quia omnibus conveniunt.

aliæ speciales ut sunt quæ lætitia adferunt
ipes gaudium ratione quorum dicimur lætari
v. quæ tristitia adducunt ut ira dolore etc.
ratione quorum dicimur tristari
Alia Passio est Sideri naturæ ut dolor est vulnere ratione cuius dicimur pati tristitiam

Quot sunt Proprietates Passionis.

Tot quot et Actionis quasi contrariorum eadem est ratio diverso tamen respectu quia proprietas actionis inferre vim passo Passionis vero proprietas est recipere illam vim sed.

Objicies Duorum sunt communes proprietates illa sunt idem sed Actionis et Passionis communes sunt proprietates Ergo Passio et actio sunt idem proindeque Passio non debet constituere diversum prædicamentum Resp. Actionis et passionis esse easdem proprietates sed sub diversa ratione Actioni enim conveniunt illæ proprietates ut infert vim passo passioni ut suscipit illam vim

Quæ reponuntur in Prædicamento Passionis.

Omnes effectus omnium actionum item omnia verba passiva vocis et significationis ut sunt amari, doceri, vapulare etc.

Nota ut evidentius pateat quæ reponuntur in actione et passione in Actione reponi (ut dictum) verba activa in Passione verba passiva itaque ut in pænitus sectio Grammaticorum consuetudinem

requisitam sed s[ecun]d[u]m examen Philosophorũ acci
piamus illa s. quod afficere v. efficere v. communi
care significat in dialecticum vocibus activis attribuit;
quibquid autem recipere significat vocibus
passivis attribuit. Unde it aliqua verba passiva
s[ecun]d[u]m Philosophos quæ s[ecun]d[u]m grammaticos st activa
quod s. significant vim recipiendi ut audio timeo
metuo etc. vocem habent activam significationẽ
vero passivam Videre etiam significat pati Un
de et Arist[ote]les dixit intelligere ẽ quodam modo
pati. ita etiam olfacere gustare siquidem signi
ficant recipere passiva sunt

CAPUT SUUM
DE UBI

Explicatis Prædicamentis extra substantiam afficientibus
ratione activa v. passiva potentiâ illam, iam quæ
ratione mensuræ extra respiciunt substantiam el[...]
[...] et primo Prædicamentũ Ubi

Quid est Ubi?

Est rei alicuius circu[m]scriptio p. locum seu ẽ nota
tio rei alicuius seu ẽ Corporis p. habitudinẽ locali
cuius descriptio v.g. Christus in Lecto discebat Cicerom
foro perorat Petrus docet domi est in Lectorio in tem
plo in Curia in Schola etc.

Obiicies Ubi sicut locũ sed locus spectat ad quan
titatem Ergo Prædicamentũ non ẽ est distin

cu a Quantitate R. explicites tum Locu ampo
proprie ut illum definit Artes p. Superficiem
et sic spectat ab Quantitate 2do communiter et
lato modo ut e. Spatium totu quantu in se ut
vg Templu Scholae etc et hoc modo spectat ad
Ubi Quot sunt differentiae Ubi?
R: Ante, Retro, Sursum, Deorsu, Dextrorsum
et Sinistrorsum Ratio e quia Ubi circumscri
ptivu prout hic considerat, solis attribuit corpori
bus in quolibet autem corpore tres ut dimensio
nes s: Longitudo Latitudo et Profunditas distinguimus
singulas attendimus duas differentias scdu Lon
gitudinem Sursu et deorsu scdu Latitudinem
dextrorsu et sinistrorsu scdu. Profunditatem
Ante et Retro
Quot modis aliquid dr esse in loco
secundum UBI?
3bus: Repletive quod competit Dei Glorioso
qui replet oia p. essentiam Presentiam et Boni
tatem 2do definitive cu res e psens in Loco
sed ab eo n circumscribit ut Angeli et anima
rationalis existens ad certum tempus in corpore
definito a quo circumscribi n pt cu sit immateria
lis 3no. Circumscriptive cu aliquid circumscri
bit a loco ita ut totu correspondeat toti et partes
partibus Loci ut terra continet ab aqua aqua
ab aere, aer ab igne Ignis a Sphaera Lu

ne et de tali hic agimus

Quot sunt Proprietates Ubi?

Dico Unica Ubi non haber contrarium quod intelli gi debet de contrarietate Logica et stricte respon pra seu p. primé dicta nam esse sursum et esse deorsum stricto Physica consideratione contraria sit dum stricto eo contrarii motus esse censent, motus sursum et motus deorsum. 2da Non suscipit magis et minus ut esse in templo non est magis eo quod esse in foro quamvis ibi diutius et frequentius aliquis sit

Quid reponitur in Predicamento Ubi?

Omnia locorum et adverbia Loci quibus respondetur ad interrogationem Ubi ut esse Cracoviae Vienn[ae] etc deinde Locorum circumstantiae ut sit supra infra ad dextram sinistram post aliquem extra aliquem etc

Sciendum est quod aliud sit Locus et alia circumstantia seu notatio Loci. Locus enim in Quantitate ponitur et sonat solum illam superficiem quae corpus continet Circumstantia vero seu notatio Loci ad Ubi pertinet et nil aliud sonat quo in quo loco aliquid sit quod patet. Unde Ubi accipitur pro quovis spatio in quo aliquid est locatum

CAPUT IX

Quando

Post Praedicamentum Ubi quod est

mensura magnitudinis de diramento Quan
do qd e mensura durationis agendum
Quid e Quando
Est accidens per quod aliquid dr esse in tempore
ut dum quaero quando diligentior e futurus
notare volo tempus unum videlicet hoc anno hoc
mense hac die hac hora seu quando e nota
tio temporis
Quotuplex e Quando.
Quando ita dividitur sicut et tempus in praesens prae
teritum et futurum Rursus Quando e duplex
simplex et compositum Simplex e tum quod res
divisibilis permanet in tempore indivisibili ut esse
huius in momento esse Angelorum in aeternita
te seu aevo Compositum e tum quod res divi
sibilis permanet in tempore divisibili ut esse huius in
anno mense hora etc Insuper Quando divi
ditur in Momentum horam diem Septimanam
Mensem Annum Lustrum Cyclum etc praeterea
in et aeternitate quae sicut non pertineat ad tem
pus ergo ad Quando Item in partes anni ut
Aestatem Autumnum Hyemem partes mensis Calen
das Idus Nonas partes dierum mane meridie
vespere
Hora est occasione tempus ab aeternitate et
aevo distingui nam tempus mensura est qua
res mutabiles incipiunt et desinunt Aeterni
tas vero soli Deo omnis mutationis exper
ti nihil qui nec principium habet neque

finem habebit Jam vero aliud est eorum quae cepe runt quidem sed desitura non sunt ut sunt Angeli boni et mali et animae rationales quae principium habu erunt finem non habebunt

Quot sunt proprietates Quando?

Resp. Prima Quando non habet contrarium 2da non suscipit ma gis et minus 3tia Quando convenit his quae ha bent et apta sunt habere principium et finem

Quid respondeat in Praedicamento Quando

Resp. Id quod respondet ad interrogationem quando ut mane vespere etc

CAPUT NONUM
DE SITU

Superius egit Author de Praedicamento respiciente mensura durationis sive ordine partium in loco nunc de situ respicien te mensura magnitudinis cum ordine partium ad locum agit

Quid est Situs?

Est Ordinata totius corporis, aut partium eius in loco positio ut sessio cubatio Quotuplex est Situs?

Triplex Naturalis Animalis et Artificialis Naturalis est quem a natura habent res tam illae quae perpetuo moventur ut sunt Coeli tam illae quae perpetuo quiescunt ut terra et alia quam etiam illae quae partim quie scunt partim moventur ut viventia Animalis est qui pendet a potentia appetitiva antis ut stare sedere jacere. Artificialis est quem ab arte sor tiuntur res artificiatae ut situs Columnae

Situs

2do dividit situs in spontaneū et violentū Spontaneus ē qui pendet ab appetitu ut in brutis aut a voluntate ut in hominibus vg oblique recte supine stare v. iacere Violentus ē qui procedit a violentia vocat[ur]q[ue] aut fortuitus si fortuito accidat ut praecipitatio ex equo aut casualis si evenit casualiter ut patet in lapide dū cadit deorsū et vulnerat aliquē

3tio dividit situs in propriū et communem Proprius ē qui convenit rebus proprie ut hīni erecto capite Comunis ē qui convenit rebus accidentaliter ut sedere ambulare

Sciendum situ differre ab Ubi quia ubi et locq habent se extrinsece ad rem locandā situs vō habet se intrinsece

Quot sunt species situs?

R. stare sedere iacere stare convenit rebus corpore erectis ut arboribus plantis herbis etc iacere convenit prostratis corpore ut campis aquis pratis etc.

Sedere partim erectis partim prostratis seu incurvatis ut antibus

Quot sunt proprietates situs?

R. Prima situs n habet contrariū 2da n suscipit magis et minus 3tia situs proxime assimilat substantiae

Quid reponitur in Prædicamento Situs?

Omnes positiones corporu[m] ut statio sessio cubatio

CAPUT XXXXIII

De HABITU

Quid e[st] Habitus?

Est ratio ornandi seu vestiendi corporis tam totius quam partis vg. Togatum eẽ Pileatum

Quotuplex est Habitus?

Duplex Naturalis et artificialis. Naturalis ẽ Ornamentum a natura rebus datum ut sunt folia arborum squammæ piscium stella Cælorum etc.

Artificialis ẽ Ornamentu[m] ab arte datum idq[ue] v[e]l necessitatis ut sunt Calcei vestes v[e]l ornatus gratia ut sunt annulus, framea monilia v[e]l Honoris causa ut balteu[s] Toga Corona et Mitra etc.

Secundum Habitum Nec esse vestem seu ornatum nec rem vestitam seu ornatam sed medium accidens seu respectum inter vestem et rem vestitam exprimit[ur] his v[e]l similib[us] verbis ut ee Loricatu[m] pileatu[m] etc.

Quo differt hic Habitus?

Duobus modis 1mo quia hic Habitus solu[m] ẽ affectio corpori extrinseca. Ille vero ẽ affectio animi seu corporis ab infra Unde hic Habitus de quo hic agimus s[ecun]d[u]m arbitriu[m] ho[m]i[ni]s p[otes]t removeri ille vero non item, quia dicit qualitatem longo exercitio acquisitam ergo benẽ radiatus in subiecto 2do quia hic est de q[ui]b[us] Relativoru[m] Ille vero P[rae]dicamenti Absoluti

Quot sunt Proprietates Habitus?

3. 1 Habitus hbt contrarium parum improprie, in quantum s. armi(s) inermi, vestitus nudo, contrariatur. 2da Habitus suscipit magis et minus ut eques e armatior pedite. 3tia Habitus dicitur adiacentia inter plura ut inter rem habentem et rem habitam

Quid reponitur in Praedicamento Habitus?

Oia ornamenta et gra vestimentorum tam natiu qua artificialium et Hæc de Praedicamentis sufficiant.

PARS Tertia
De Postpraedicamentis

Quoniam postpraedicamenta sunt supplementum doctrinae praedicamentalis ideo de illis hic tractandum

Quid est Postpraedicamentum?

Est doctrina praedicamentalis complementum seu est explicatio quorumdam terminorum in praedicamentis positorum ut melius intelligantur. Seu Postpraedicamentum est regula cognitionis qua ad rerum in categoriis positarum planiorem notitiam pervenimus. Seu Postpraedicamentum est cognitio complens doctrinam praedicamentorum. Dr. complens doctrinam propterea quia quarumdam vocum facta erat mentio inter praedicamenta quarum explicationi locus ibi non erat ne igitur aliquam nobis confusionem inducant hic explicantur. Ut dictum magnum et parvum esse relativo oppositione qualis ergo sit ista relativa oppositio restat asserendum et sic de aliis

Quot sunt Postpraedicamenta?

5: Oppositio Prius Motus Simul et Habere de quibus singulis capitibus

CAPUT Primum
De Oppositione

Quid est Oppositio
Est repugnantia duorum terminorum incomplexo-
rum seu simplicium quorum alter de altero dici nequit
uno eodemque tempore et modo ut e. inter calidum et
frigidum
Et. Terminorum incomplexorum seu simplicium ad diff-
ferentiam oppositionis inter oppositiones de quo
infra Quotuplex est Oppositio.
4. Relativa Privativa Contraria et Contradictoria.
Quid e. Oppositio Relativa.
Est repugnantia inter duos terminos relativos qui
a sua ratione ad se invicem referuntur. v.g. in-
ter Patrem et filium e. oppositio Relativa, pater
ter n. pt ee filii filius Et haec dr minima op-
positio, nam in reliquis oppositis alterum tenet al-
terum e. at relativorum ipsa e. connexio ut alterum
sine altero nec ee nec intelligi possit.
Obi. Quae opponuntur n. s. simul natura sed re-
lativa st simul natura Ergo n. opponuntur, proin-
deque Oppositio relativa n. meretur nn Oppositio
nis R. Dis Jorem Quae opponuntur contra-
rie n. st simul natura C. Jorem quae opponuntur
relative n. st simul natura N. Jorem sed relati-
va st simul natura C. norem Ergo n. opponuntur
contrarie C. conse. n. opponuntur relative nego.
Cons.
sciendum e. idea relativa opponi quia repugnat
sibi utrique eidem subiecto inesse.

Quid est

Quid est Oppositio Privativa?

Est repugnantia inter Habitum seu Formam et eius privationem ut oculus e subiectum visionis visio ergo e forma oculi privatio autem visionis e caecitas. Sic illa quae e inter lucem et tenebras inter mortem et vitam

Sciendum 1mo Privationem quae e absentia formae in subiecto apto esse duplicem totalem seu perfectam quae tollit Habitum et potentiam ad habitum et de hac dr a privatione ad habitum non datur regressus et Partialem seu Imperfectam quae tollit habitum seu actum non tamen potentiam ut tenebrae lucem.

Sciendum 2do Negationem distinctam esse a privatione. Siquidem negatio e absentia formae in aliquo subiecto quod ad illius formae susceptionem non fuit aptum ut in lapide e negatio visus nam lapis non potest habere potentiam visivam Unde neque potest dici caecus quia caecitas e privatio visus quae visum quidem removet seu habitum sed in tempore relinquit subiectum cui habitus inerat

Sciendum 3tio requiritur ut sit vera privatio primo subiectum aptum, hinc non e in lapide privatio visus 2do ut sit statu eo quod subiecto competit sic nemo e caecus statim ante v. nasci 3tio ut sit tempore debito sic catellus non dr caecus ante diem nonum

Quid est Oppositio Contraria?

// . //

Est repugnantia inter duo accidentia quae nunquam eodem subiecto succedere possunt nisi alterum eorum sit connaturale, v.g. Calor et Frigus est sibi opposita contrarie quia unum cum altero simul esse non potest sed successive; sublato enim calore potest succedere frigus et sublato frigore potest succedere calor.

Nota Contraria esse duplicia mediata et immediata. Mediata sunt inter quae datur medium ut inter albedinem et nigredinem datur medium scilicet viriditas vel rubedo. Immediata sunt inter quae non datur medium ut inter virtutem et vitium. Dico nisi alterum sit connaturale ut sciamus tale non posse pelli a subiecto ut est Candor in Cygno nigredo in Corvo

Quid est Oppositio Contradictoria?

Est repugnantia inter rem simpliciter et eius propriam negationem seu inter Ens et non Ens ut Petrus, non Petrus, homo non homo. Haec oppositio est maxima quia abiicit omne medium nec datur aliquid contradictorie oppositum. Sciendum ad veram oppositionem contradictoriam requiri unum ut sit univocis. Hinc non valet Canis autem latrant aut non. 2do ut sit respectu idem subiectum et praedicatum: hinc non valet Logica docens est scientia Logica utens non est scientia. 3tio ut sit eodem tempore respectu

CAPUT 2dum

De Postpraedicamento Prius

Quid est Prius

Est Particula ostendens modos quibus unum est prius altero et hoc quintupliciter ut docent scriptores

Tempore Natura Prius Ordine dicitur Honore
Causam Causato dicimus esse Prius
Tempore Prius dicitur quod est antiquius ut Roma est
prior Cracovia, sic inter Reges Poloniae Sigismun-
dus Vladislao Vladislaus Casimiro Casimi-
rus Michaele Michael Joanne ergo Joannes et
Stanislao nunc Regnante quia nimirum alter alterum
prioritate temporis praecessit
Natura prius dicitur illud a quo non valet subsistendi
consequentia ut animal est prius homine quia non recte di-
citur est animal ergo est homo sit enim bos aut Leo etc.
Ordine Prius quod iuxta ordinem respectu prioris
postulatorum ut in Grammatica priores sunt
literae syllabis syllabae dictionibus in Dialectica
Priores sunt termini propositionibus in Geome-
tria prius punctum est Linea
Honore quod est dignius et praestantius seu Hono-
re Prius est quando est aliquid secundum dignitatem prae-
stantiam tamen ut Rex prior Senatoribus etc.
Causalitate Prius est quod est Causa et Origo alterius
sic ignis prior est Fumo Sol lumine
Nonnulli tot modos esse posterioris quot et prioris
Oppositorum enim eadem est ratio
Tamen in divinis reperitur Prioritas quae ad nullum
modum potest reduci Ergo plures sunt modi Prioris
Duplicem esse Prioritatem in Quo et A Quo
Prioritas in Quo Quando dicitur aliquid instans vel
signum rationis saltim secundum quod merito altero
dicitur esse Prius Prioritas a quo in Causa

licet non detur aliquod instans temporis et na-
turae nec signum Ratione huius unum altero
dicatur esse Prius vel in Origo, quod unum sit ab alte-
ro procedens et talis est prioritas in divinis
Quale Aristoteles non cognovit

CAPUT XIIII

De Postpraedicamento Simul

Quid est Simul

Est Particula Ostendens modos quibus aliquae dicuntur
esse simul Et hoc simul dicitur esse triplicitur iux-
ta hos versus

Tempore dico simul quorum generatio nunc est
Quae convertuntur eiusque esse simul
Suntque simul species Genus unum condividentes
Sed Generis causa non ratione sui

Tempore simul dicuntur quae eodem tempore fiunt
et generantur vg duo camelli etc
Relatione simul sunt quorum unum sine altero
non est et quo convertitur vg Pater et filius
Divisione simul sunt illa quae sub eadem genere
posita illud condividunt, ut homo et Leo sunt
simul dividendo animal Et haec sunt simul non ra-
tione sui sed ratione generis

CAPUT XV

De Postpraedicamento Motus

Quoniam in praedicamentis tum actione et passio-
ne facta fuit mentio motus ideo prevalet hoc
Postpraedicamentum cognoscere in quantum spectat

ad Clerica. na electior eius noncia Physicis est Kpri a

sit mutatio Quid est Motus.

Vulgari nne Motus est, qua res aliter se habent nunc, quam antea se

Motus species sunt 6. Generatio Corruptio, Alteratio, Dimi

nutio Augmentatio, et loci Mutatio hiis versibus dem

Auget diminuit corrumpit et Generat:

Alterat et mutat cum loca multa vagat:

Generatio est mutatio a non esse ad esse ut patet in

nascente seu Generatio est progressio a non Ente tali ad tale

ut patet in hne Nascente et hic motus dr ad substantiam

Corruptio est Mutatio ab esse ad non esse seu est progressio

ab Ente tali ad non Ens tale ut patet in hne morien

te. Iste motus vocatur a substantia

Augmentatio est Mutatio a minori Quantitate ad ma

iorem ut patet in hne crescente et hic motus dr ad

Quantitatem

Diminutio est mutatio a maiori Quantitate ad minorem seu

est quaedam Quantitatis decrementatio ut patet in hne

decrescente et talis mutatio dr a Quantitate

Alteratio est mutatio ab una Qualitate in aliam

contrariam ut ab albedine ad nigredinem seu est

repugnantium Qualitatum in eodem subiecto diversitas

et successio ut cum idem hne fit frigidus

et instanti calidus et hic motus est ad Qualitatem

Loci Mutatio est Progressio de uno loco in alium

vg. de schola ad Oratorium v. domum etc. seu fit

corporis a loco ad locum agitatio vg. ho dum

e foro vadit ad templum mutat locum. Item

flores fiunt clariores quo ad omnes has species:

Joannes qui non erat prius postquam acci

pit esse et fit ho est grandior [illegible]

Joannes eiusmodi quantitate proveniens [illegible] sit ad maiorem nempe virilem et est accretio; tum ad senile aetatem proveniens ad minorem quantitatem contrahitur dicitur diminutio; cum ex rubro fit pallidus ex bono malus est alteratio; cum de loco transfert se ad aliud loci mutatio intelligitur. Ut postremo cum idem Joannes qui modo est hoc tum esse amittit in morte corruptio dicitur.

Scias proprietates motus istas esse duas. Prima
Omnis motus quieti est contrarius. quies autem est illius rei quae moveri desinit attamen iterum moveri potest. Alia motus sunt sibi invicem contrarij ut generatio corruptioni augmentatio diminutioni contraria etc.

CAP. XI — Sextum

De postpraedicamento Habere

Quid est Habere.
Est particula indicans modos quibus vere aliquem habere dicimur seu est particula modos habendi exponens. Illius modi sunt octo his versibus expressi

Affectum, quantum, vestitum, dic velut aurum
Et membrum, contentum, possessio, vir, mulierem

Affectum scilicet qualitatem seu affectionem ut habere virtutem scientiam sapientiam vel desiderio ad praedicta omnia
Quanta scilicet quantitatem ut habere staturam quae duorum vel trium cubitorum
Vestitum scilicet indumentum corporis ut vestimentum pallium toga etc.

Amictus scat ornamenta partis alicuius ut
in digito annulum in pede calceum in capite
pileum
Membrum scat partem corporis ut pedem
manum caput brachium digitum etc
Contentum scat Locum qui aliquid continet
ut ciathus vinum
Possessio scat facultatem aliquam ut dominum
agrum praedia pecuniam etc.
Vir et mulier ut dum aliquis habet uxorem
sed hic modus est absurde impropriis nam
qui habet uxorem simul habetur ab illa et
in tanto habet eam quatenus cohabitat ei.
Nota hos modos ad certas posse revocari
Categorias. Primus enim refertur ad Qualitatem
2dus ad Quantitatem 3us et 4us ad Habi
tum 5tus modus ad Substantiam 6tus refertur
ad Categoriam Ubi 7mus et 8us ad Rela
tionem et haec sunt quae spectabant ad 2dum Li
brum sequitur

LIBER Tertius

De Enunciatione seu Propositione

Absolutis superius tam communibus quam propriis in
veniendi locis transit author ad partem artis
disserendi quae iudicandi et collocandi vias in
dicat idque tribus partibus. In prima de Enun
ciatione in communi in 2da de eadem in specie.

in gria de definitione et divisione agit Videre nobis cu illo sit

PARS Prima
De Enunciatione in Comuni

Pars hec constat 3bus capitibus ubi primo de Natura Enunciationis tandem in ipso capite 2do de parti bus Enunciationis in 2do de divisione Enunciationis in 3tio de proprietatibus propositionum agemus

Quid sit Enunciatio seu Propositio

Est Oratio complectens verum vel falsum signans ut homo est Rationalis vel homo est lapis. Dicitur verum vel falsum signans; nam aliquando est vera cum dicit conformitatem intellectus nostri cum rebus; aliquando falsa cum difformis est rebus significatis ut homo est asinus Hec propositio dum est in syllogismo vocatur premissa dum vero extra syllogismum est pronunciatum Vide

Nota veritatem nihil aliud esse quam conformitatem nostri intellectus cum rebus ipsis falsitas autem est difformitas nostri intellectus cum rebus Unde verum illud dicit quod quod est dicit esse et quod non est dicit non esse. Falsum vero dicit quod dicit esse quod non est et quod est dicit non esse

Nota Enunciationem seu Propositionem varie dici. Ab Aristotele Hermenia Unde et hic liber de propositione ab illo inscribitur liber peri Hermenias seu de Interpretatione. A Graecis quoque nunc appella

Protasis id est propositio et Stoicis axiom
Et Ciceroni effatum et pronunciatum et Varro
ne Eloquium a Gellio Protegiam a nonnullis
Perifrasis Etymophasis id est declaratio Varietas
go ista nunc ideo fieri debet, ut cognoscamus
pronunciationem diversis modis appellari quia tam
si voce inter se differant re tum idem est cum pronun
none sed

R. Quid est Oratio? Est vox significativa ad p
citum cuius partes separatim aliquid significant
quid Liades et Omnes Petrus Legit Ioannes vi
det quarum omnium partes separatim sumptae a
liquid significant non tamen omnes Petrus Legit
in duas partes distinxeris tamen utrumque ipsum quod
Petrus quam verbum quod est Legit certum aliquid
significabunt

R. Quotuplex est Oratio?
Duplex Perfecta et Imperfecta. Perfecta est
quae sensum perfectum reddit ut deus est summum
Bonum et haec est Simplex Indicativa
quae fit per modum Indicativum ut Ioannes scri
bit, et vulgus amicitias utilitate probat.
Imperativa quae fit per modum Imperativum ut
Petre audi et disce puer virtutem ex me, Ve
rumque laborem, fortunam ex aliis.

Deprecativa

Deprecativa quae fit per deprecationem ut miserere mei deus et parcite bardanidae de tot precor ho minibus uni etc. etc. etc.
Interrogativa quae fit per interrogationem ut Quis et dic fit? Sed vos qui tandem quibus advenistis abo ris? Vocativa quae fit per vocationem ut Huius ni veni huc. Optativa ut o mihi praeteritos refe rat si Jupiter annos. Et Subiunctiva quae fit in modo subiunctivo ut si legerit literas. Ex quibus speciebus orationis perfectae sola Indicativa facit pro positionem verum reliquae. Quae dici debent Enuntiatio per Indicativum solum verum vel falsum significat.
Imperfecta Oratio est quae imperfectum sensum reddit fitque modis 4. Primo per adiectivum cum substan tivo ut animal insolens. Secundo per duo substantiva ut clemens Papa Augustus Rex. Tertio per verbum Infiniti modi ut Suecos vincere. Quarto per verbum per sonale ut Stanislaus fugit Stanislaus deficit.
Adde Orationem Imperfectam adhuc Duplicem alia quae nullam innuit sententiam ut sic vos non vobis qui bus auditis ulteriora expectamus. Altera quae nullam sententiam nec nunc quidem innuit ut ani mal rabile Quantitas discreta. Quae quoniam non credimus aliquid stare sed moreunt aliquid stante.

CAPUT IIII.
De Partibus Enunciationis.

Quot sunt Partes Enunciationis

Duae Nomen et Verbum: nam aliae minus Principales s. Pronomen Adverbium Coniunctio Grammaticis competunt dialecticis hae tantum duae competunt Quid e Nomen?

Est vox significativa ad placitum sine tempore cuius nulla pars separata sciat aliquid finita et recta Dr. Vox ad excludendum sonum qui fit ex collisione duorum corporum solidorum in aere fortiter in vicem percussorum Vox autem e sonus ab ore animalis prolatus certis naturae instrumentis factus Quae instrumenta hi versus ostendunt

Instrumenta novem sunt gutter lingua palatum
Quattuor et dentes et duo labra simul.

Dr. significativa ad differentiam vocum quae quidem nullius prolaturum nihil significant ut B. A. Ba. etc.
Dr. ad placitum ut sciz nomen e inventum a primo impositore secundum eius voluntatem et sicut ut excludam voces scientes naturae ut gemitus infirmorum qui nat. sciat dolorem cahinnus qui sciat laetitia,

Ar. 1 Cuius ergo placito voces formatae sunt placito nostri Inventoris ut ergo placuit ita aliquam rem hoc v. illo nomine appellavit Dr. sine tempore ut ostendam differentiam nominis a verbo quod sciat cum tempore

Dr cuius nulla pars separata significat aliquid ut nomen
dat nil si dividatur nulla posse habere significationem
ut si homo dividatur in syllabas Hoc modo ita separa-
tum nihil significabit Dr. finita ut excludantur
excludantur etiam infinita ut non homo non bos etc.
Dr Recta ut excludantur casus obliqui qui non apti
sunt ad orationes formandas

Quid est Verbum.

Est quod significat tempus cuius nulla pars separa-
ta significat aliquid semperque est signum quae
aliquid dicitur; seu Verbum est vox significativa
cum tempore cuius partes separatim sumptae
nihil significant, semperque eorum quae de altero di-
cuntur est signum seu Verbum est vox significa-
tiva ad infinitum cum tempore finita et recta cuius
nulla pars separatim sumpta quidquam significat et
semper est quod de altero praedicatur.

Prima definitio Verbi nostri authoris quae definitio sic
ut et alia ex dictis de nomine satis intelligi possunt
ideo tamen quoad reliqua explicationem eius dice-
mus. Ubi itaque dr quod significat tempus quia
verbum nomen cum tempore iam antea non sine
tempore dr vero semper et est quoniam verbum
semper habet aliquid subiectum ut in hac propo-
sitione Aristoteles disputat Verbum disputat valet praedi-
dicato sed
Obiicies in definitione nominis dicitur est nomen vox si-
gnificativa sine tempore sed dantur alia nomina

quae secant tempus ut sunt annus mensis hora
etc sique et nomen significabit cum tempore
Si alius est significare tempus aliud cum
tempore, Annus enim mensis hora etc. secant
tempus, tamen non secant cu tempore et non va
riant per tempora sicut verbum
Sciendum licet inveniantur aliqua nomina quae di
visim significant aliquid ut fras meus Res ma
nus Res publica, illas significationes longe eē di
versas a significatione verbi
Sciendum 2do Verbum apud Logicos eē duplex
substantivum et Adiectivum
Substantivum ē quod ad substantiam servit sen
substantivum ē quod ad substantiam rei spectat et hoc unum tantum ē scilicet sum in
tertia persona modi Indicativi praesentis temporis.
Adiectivum ē quod ē quasi adiacens rebus et talia
sunt omnia praeter sum ut curro lego etc
Quot Concurrant termini ad struendam Propositionem
Tres: Subiectum Praedicatum et Copula.
Subiectum ē quod subiicitur praedicato hoc ordine constructionis
praecedit verbum et a grammaticis dicitur nominativus ante
verbum Praedicatum ē quod de subiecto praedicatur. Ordi
ne autem constructionis sequitur verbum quamvis in pronun
tiatione possit aliquando praecedere praedicatum et subsequi su
biectum ab iisdem autem Grammaticis dicitur Nominati

vus

vus post verbum facile autem subiectum dignosces a predicato, utique ardua est ad virtutem via. Ubi via ad virtutem est subiectum ardua autem praedicatum. Copula est unio seu vinculum extremorum scilicet subiecti et praedicati seu est verbum coniungens praedicatum cum subiecto ut in hac propositione homo est animal ubi homo est subiectum animal praedicatum verbum est copula sed

Semper ne hi tres termini ponuntur in propositione? Re.

Semper sed aliquando explicite aliquando implicite ut homo currit atque hic ex occasione sit brevis doctrina

De Terminis

Quid est Terminus.

Est extremum propositionis in quod resolvitur propositio scilicet in praedicatum et in subiectum

Quotuplex est Terminus?

Duplex Mentalis Vocalis et Scriptus. Mentalis est ille qui mente concipitur. Vocalis est ille qui voce exprimitur seu auditu percipitur. Scriptus est ille qui oculo corporeo videri potest

Quotuplex est Terminus mentalis? Duplex. Ultimatus et Nonultimatus Ultimatus est conceptus rei in quo intellectus quiescit. Nonultimatus est Conceptus rei in quo intellectus non quiescit (et ideo dicitur non ultimatus) sed ultra progreditur donec perveniat ad contemplationem

Quotuplex e Terminus Vocalis.

Duplex: alij significativus et alij non significativus
Significativus e qui e positus ad significandu rem certa
ut Bos Lepero. Non significativus e, qui n solum rem
certam n significat at omno nil significat ut Blictri
Sindapsus Quotuplex e adhuc Terminus?
Duplex Categorematicus qui rem per se significat Unde pt
ee integru propositionis praedicatu v. subiectu ug ho etc
Sincategorematicus qui rem se solo n significat sed
solum ut iunctus termino Categorematico. Unde
nequit ee totum propositionis subiectu et praedicatum
ut ug Omnis nullus etc

Quotuplex e Terminus Categorematicus.

Duplex Materialis et formalis Materialis e qui n
e essentialis rei ut ug album Formalis e qui e essen
tialis rei ut ug radle in fine praeter hanc divisio
nem terminor
Scias 1 Termini alij st cones et alij Particulares
Communis terminus e ille qui convenit pluribus specie
bus v. Individuis ut ho hos Leo. Particularis e qui
n pluribus Speciebus aut Individuis convenire pt ut Ioan
nes Paulus
Scias 2do Termini alij st Transcendentes alij non
transcendentes et alij Supratranscendentes Termi
nus Transcendens e qui unicuiqz rei convenit ut Ens
veru bonum Non trascendens e qui non Uni

cuiqz

11 52

cuiqz rei uenit Supratranscendens e ille qui n solu cperit pluribus Entibus positiuis sd etiam ne gatiuis ut vsibile cogitabile etc tri e Cplex Univocus Aequivocus et Analogus quoru desno in antepdicamentis patet

Scias 3tio terminu aliu ee absolutu et aliu connotatiuu Absolutus e qui scat rem alteri n adiacentem et huiusmodi e fere nomen qd Graeci vocant substiui ut albedo bonitas diuitiae dr. fere omne qui hi termini dominus seruus magister pater n st apud ilcos absoluti dominus enim onorat seruum Connotatiuus e qui scat aliquid p modu alteri adiacentis et sic oia quae ptinent ad genus accidentis dicunt termini conno tatiui ut albun nigrum etc

Scias 4to terminu aliu ee finitu et aliam infi nitum finitus e ille qui caret negatio ne ut ho equus Infinitus e ille qui habet negationem ut non ho n hos etc

Quot st Pprietates Terminorum

q. Suppositio Ampliatio Status Restrictio et lienatio diminutio et Appellatio Suppositio e acceptio termini comunis p suo significato ut vg cu accipit nomen ho p natura hna

Ampliatio e acceptio termini n tm p existen tibus

11

ntibus illo tpre sed etiam p existentibus alio tpre
gatis ut illd Evangelicd Ppositiones Caeci vident
claudi ambulant quod e qui erant caeci modo vi
dent. Status e acceptio termini pro existente illo
tpre qd p verbu in ppositione posita exprimitr ut
in Ppone Petrus sedet. Restrictio e coartatio
ctio termini communis a sua significatione ad novelut
cu dico omnes discipuli diligentes erant pinsi
mi lij diligentes restringit lij discipuli ut n sup
ponat p oibq discipulis simpliciter et tm p disci
pulis diligentibus. Alienatio e translatio ter
mini a ppria significatione ad impppria ut si dicam ho
pictus v ho mortuus lij homo transfert a ppria
significatione ad improprium. Diminutio e deductio
termini ab integra ad non integram significationem qd
fit p appositionem particulae diminuentis ut
Æthiops e albus secundu dentes. Ubi vox albus qd
poterat significare simpliciter diminuit p lij dentes
Appellatio e applicatio unius termini signt ad
significatu alterius termini vg dicendo ho e aal si
gnificatum antis attribuit significato huius terminus
vo qui applicat e appellans, cui applicat d' appel
latus. Est autem terminus apellans predicatu
tu apellatus subiectum. Et hec sunt que
spectabant pro exigentia temporis ad doctri
na de terminis modo sequit.

Caput 2dum
De Divisione Enunciationis

Cognita essentia Propositionis simul et partium eius restat agere de eius divisione.

Quot modis dividitur Propositio

4 modis secundum substantiam, Quantitatem, Qualitatem et Materiam.

Quotuplex est Propositio secundum substantiam

Duplex Categorica et Hipothetica. Categorica seu simplex est quae constat uno subiecto uno praedicato et una copula ut homo est animal. Hipotetica quae ex duabus Categoricis constat de qua infra.

Propositio Categorica est triplex de 2do adiacente de 3tio adiacente et de verbo adiectivo. De 2do adiacente est quae constat subiecto et copula ut Paulus est. De 3tio adiacente est quae constat subiecto copula et praedicato ut Petrus est doctus. De Verbo adiectivo quae constat subiecto et aliquo verbo adiectivo ut Paulus currit calum movet.

Sciendum Propositionem de 3tio adiacente esse perfectissimam Propositio vero de 2do adiacente vel homo est potest reduci ad illam ut homo est existens. Item de verbo adiectivo Paulus currit Paulus est currens

Quotuplex ē Propositio ratione Quantitatis

Aplex Universalis Particularis Indefinita et Singularis Universalis ē quæ habet subiectum comune et signum universale aut affirmativum aut negativum ut

Omnis homo ē animal.

Nullus homo ē Lapis.

Particularis ē quæ habet subiectum comune et signum partitive aut affirmativum aut negativum ut quidam homo ē bonus et quidam homo non ē bonus

Indefinita ē quæ habet subiectum comune absque ullo signo ut homo ē albus

Singularis ē quæ habet subiectum singulare seu individuum absque ullo signo ut Petrus studet.

Scias 1. signa et explicita Universalia et Particularia illaque affirmativa v. negativa Universalia ut hæc Omnis nullus etc Particularia autem quidam non nullus aliquis etc

Scias 2do Propositio Indefinita eo differre a singulari quod in singulari subiectum sit singulare Indefinita vero Universale convenirunt tamen quia utraque carent signo.

Quotuplex ē Propositio ratione Qualitatis

Duplex Affirmativa et Negativa

Affirmativa ē in qua affirmatur prædicatum de suo subiecto ut Joannes e docetur

Negativa in qua prædicatum de suo subiecto negatur ut Paulus non est Lapis.

Quoruplex e propositio secundum Materiam. 57

Triplex Necessaria seu Naturalis Contingens seu forrui

ta et Remota seu impossibilis.

Necessaria e in qua praedicatum natur et necessario inest

suo subiecto idque vel tamquam aliquid essentiale ei, ut homo

e rationalis: vel tamquam eius passio ut homo e risibilis

Contingens e cuius praedicatum potest inesse et non inesse subie

cto ut Paulus e rusus Ioannes prudens

Remota seu impossibilis e in qua praedicatum subiecto

repugnat ut homo e lapis

Sciendum quod dictas divisiones valere ad cognoscendas

propositionum difficultates et differentias tam praedica

mentales quam transcendentales. Ratio autem quia

hae divisiones ostendunt substantiam Quantitatem

Qualitatem propositionum nam cum queritur de aliqua

propositione quae sit Respondetur substantia Categorica

vel Hipotetica cum queritur qualis sit respondetur af

firmativa vel negativa cum queritur Quanta

respondetur Universalis aut particularis Indefini

ta aut Singularis ut cum queritur quae sit ista propo

sitio: Omnis homo e animal? Respondetur Categorica si qualis? Respondetur

Affirmativa si quanta? Respondetur Universalis ut

docent hi versus

Quodsi Quis te Quae Qualis et Quanta rogarit

Quae? Cat. vel Hip. Qualis? Respondetur vel Af. Vel Quan

ta Par. In Sin

Ratio 2di divisio 4a indicat veritate v. falsitate ppositionu na in materia nali ppositiones affirmativæ ta Universales qm Particulares veræ st Negativæ autem tam Unites qm Partes sunt falsæ. In Materia contingenti ppositiones particulares tam affirmativæ qua negativæ veræ Universales aute tam affirmativæ qm negativæ falsæ In Materia tandē remota ppones negativæ ta universales qm Partes sunt veræ Affirmativæ aute ta Unites qua Partes falsæ

Quomodo Ppositiones possunt cognosci

Ex his 4or vocalibus A E I O eo modo A. sciat ppone Universale affirmativa E ppone Unite negativa I Parte affirmativa O Particulare negativa iuxta illud

Asserit A negat E sed sunt contrariæ ambæ
Asserit I negat O sed sunt particulariambæ

Caput 3tium

De Pprietatibus Ppositionum

Quot sunt pprietates Ppositionum

Tres Oppositio Æquipollentia et Conversio de quibus singulis punctis

Punctum 1mu

De Oppositione

Quid e Oppositio

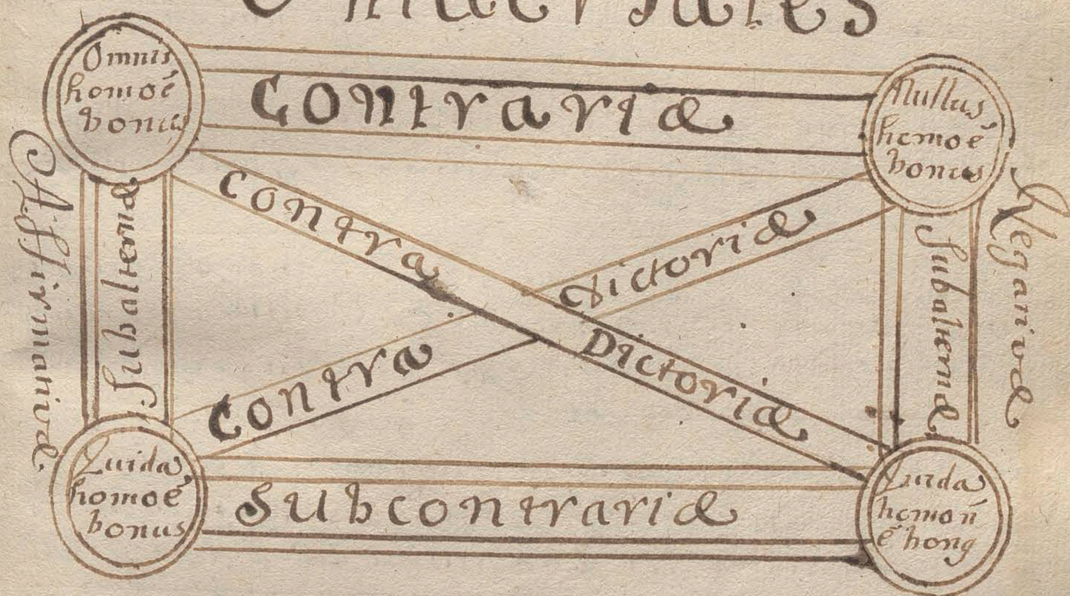
Est duarum propositionum v. sdm Qualitatem v. sdm Quantitatem v. sdm Qualitate et Quantitate simul repugnantia seu e duarum propositionum in Qualitate v. in Quantitate v. in utroque simul pugna.
Dr durum propositionum ad differentiam oppositionis postpraedicamentalis quae e inter simplices terminos et incomplexos ut vg. Opposita propositiones sunt sdm Qualitate Ois ho e mortalis Nullus ho e mortalis sdm Quantitate Ois ho e mortalis Quidam ho e mortalis sdm Qualitate et Quantitate simul sit ista. Omnis homo e mortis et Quidam ho n est Mortis. Quotuplex e Oppositio.
Anlex Contraria subcontraria subalterna et Contradictoria
Oppositio prima e duarum propositionum universalium sdm Qualitatem pugna quarum s. una Univ. affirmat altera univ. negat vg. Omnis homo e mortalis nullus ho e mortalis
Notandum e quod propones nunquam possunt esse vera v. falsa in materia necessaria sed una erit vera altera falsa iam vero in Materia Contingenti ambae solent ee falsae ut Ois ho e iustus Nullus homo e iustus
Notandum 2do Conditiones ee Contrariarum Propositionum has Ima ut sint eiusdem subiecti et praedicati 2da ut praedicata et subiecta sint idem re et sensu 3tio ut sint de eodem subiecto seu significato univoco et formali Intelligendum autem sensu

formale quod n solu e scatu ve ex parte ingri
idem verum etia sdm significatu voces
Ara ut subiecti et pdicati habeant se eodem
modo in esse hoc e siunu sit innatu alteru sit
innatu siunu e in tpre psenti alteru quoq
sit in tpre psenti
Oppositio subcontraria e duaru ppositionu par
ticularu sdm qualitate pugna ut quidam
ho e mortus et quidam ho n e mortus hel in
materia necessaria n possunt ee v ambo falsa
v ambo vera sed sp una e vera altera fal
sa In materia vo contingenti possunt ee ambo
vera vg quida Venus e Philosophus quida Petrus
non e Philosophus
Oppositio subalterna e duarum ppositionum quan
titate pugna seu subalterna oppositio e repu
gnantia duaru ppositionu in sola quantitate
conveniencia aute in qualitate, quo v utraq
sit affirmativa v utraq negativa Altera au
tem Vnlis altera Partis atq etia in ma ne
cessaria ambo vera ee possunt in ea vo con
tingenti altera tm vera erit Exemplu prio
ris esto tale Omnis homo e mortus quidam ho
mortus: quo ppones quoniam sit in ma neces
saria inde ambo st vera Exemplu posterio
ris Omnis ho e doctus quida ho e doctus
quo quonia in ma cotingenti sunt una

eru e falsa altera vera.

Contradictoria Oppositio e duarum propositionum tam in Quantitate quam in Qualitate pugna ut Omnis homo e Mortalis Quidam homo n e Mortalis. Atque ex his tam in mã necessaria quam in mã contingenti ambae verae aut falsae esse non possunt sed una vera erit altera falsa. Harum omnium specierum oppositionis exempla ex hac figura apposita melius addisces

Universales

Punctum 2um

De Aequipollentia.

Quid est Æquipollentia.

Est duarum propositionum propter negationis appositionem in eadem significatione convenientia et ut idem valeat una quod et altera. Seu Æquipollentia est artificiosa oppositarum propositionum reconciliatio ut eadem prorsus valeat una quod valet altera. Unde Æquipollentia duarum propositionum debet esse ex quibus modis oppositionis in quo idem valor seu eadem vis et significatio ex mutatione quantitatis et qualitatis propositionis provenire debet.

Quot modis fit Æquipollentia.

Tribus: Propter triplicem oppositionis negatione Negatio enim triplici apponitur propositionem ante signum ante verbum et ante utrumque

Primus modus Æquipollentiarum est quando negatio haec Non: praeponitur signo universali. Particulari subiecto propositionis apposito et hoc modo aequipollent propositiones contradictoriae v.g. Omne vitium est fugiendum Quoddam vitium est fugiendum si apponatur negatio NON signo omnis propositionis haec Non omne vitium est fugiendum valebit idem quod sua contradictoria quoddam vitium non est fugiendum. Sic Nonnullus homo est disciplinabilis est idem quod quidam homo est disciplinabilis Sic procedendum est cum negativa universali et affirmativa

Secundus modus Æquipollentiarum est quando negatio postponitur signo subiecto propositionis apposito. hoc modo Aequipollent contrariae propositiones.

ut in hac propositione Omne vitium est fugiendum
postponitur negatio subiecto sic: Omne vitium
non est fugiendum et idem valebit quod ista.
contraria nulla vitium est fugiendum
Tertius modus aequipollentiarum est quando negatio
praeponitur et postponitur subiecto propositionis et reddit
aequipollentes propositiones subalternas ut Omnis homo est
iustus si huic praeponatur et postponatur negatio
sic: Non omnis homo non est iustus fiet aequipollentia
cum hac subalterna Quidam homo est iustus quod
ut melius intelligatur notandi sunt hi versiculi
Non omnis quidam non omnis non quasi nullus
Non nullus quidam sed nullus non valet omnis
Non aliquis nullus non quidam non valet omnis
Utergue non, neuter neuter non valet uterque
Quod tamen facilius et expressius docet hic versiculus
Prae contradic post contra prae postque subalterna
Adverte subcontrarias propositiones non posse aequipollere
ideo: quia si negatio postponeretur signo eadem infer-
retur propositio neque esset aequipollentia sed repeti-
tio propositionis ut Quidam homo est iustus non omnis homo est iniustus
2 Quod si plures negationes in propositione una
ponantur quando cognoscetur sit ne affirmativa?
Respondeo facile colligi ex numero negationum si enim istae
tres fuerint scito esse affirmativam

Si vo impares negantur unde axioma est
Paritas negationum affirmat Imparitas negat
Sit hæc verbi gratia propositio Non quidam Grammaticus non est vi
dens aequivallebit idem negantur quidam Grammaticus
nego non est videns idem de aliis iudicium esto
Q. Utrum propositiones aequipollentes et propositiones
synonima idem sunt?
R. Quod non ad aequipollentiam enim non satis est ut
duae propositiones sint idem sed quando propterea
vera ut habeant idem subiectum et praedicatum quoniam
in synonimis non invenitur, cum utraque propositio
diverso constat subiecto ut hæc Aliquis studiosus
est videns et hæc aliquis adolescens tra
stans studia non est doctus non possunt dici aequi
pollentes ob dictam rationem,
Nota Usum aequipollentiam esse in explicatione
a veritate propositionum obscurarum in solvendis
Sophismatum argutiis quibus ut plurimum utuntur
ad obfirmandum intellectum respondentis Secdoi
difficultati facile occurres si eius sapere dictus cogno
veris sit ne affirmans vel negans propositio.
Nota 2do Particulam Non: dici malignantis
naturae eo: quia quidquid post se invenit
tollit; si enim post se habet Unitæ signum affir
mativum tam illam propositionem, cui signum illud
affixum facit Particularem negativam

ut si Omnis Philosophus e pius aequivallet huic ali
quis Philosophus n e pius Imo et ista negativa de
simili propositione. Posita enim negatio facit semper
affirmativam. Inde communiter: duae negationes fa
ciunt unam affirmativam
Pro 2do iuxta alios etiam subcontrarias propositiones
aequipolleri in quibus negatio postposita faciens
aequipollentes. ut si illas propositiones aliquis Philoso
phus et aliquis Philosophus e diligens reconciliare volu
eris in negativa vg. Postponas Copulae negatio
nem hoc modo Aliquis Philosophus n e non diligens
atque tunc aequivalebit illi subcontrariae Aliquis Phi
losophus e diligens quia duae negationes uni suppositi
dictioni affirmant eodem modo Particulare affir
mativam efficies aequivallentem Particulari negativae
si nempe post posueris in illa negationem Co
pulae

Punctum 3tium

De Conversione

Quid e Conversio.

Fit mutando subiecti in locum praedicati et praedicati in lo
cum subiecti vg. Prop istam: Omnis homo e risibilis convertas
sic: Omne risibile e homo. Ubi homo qui fuerit pro
subiecto fit praedicatum et risibilis fit subiectum
Ex his propositionibus prima dicitur convertens 2da conversa

Quotuplex e Conversio?

Duplex simplex per Accidens et per Contra
positionem simplex est quae in propositione convertenda non mutatur qualitas et quantitas et hac
conversione (salva veritate) convertuntur propositiones: Primo Universalis Negativa in seipsam ut nullus homo est
lapis convertitur sic Nullus lapis est homo 2do Particularis
affirmativa in seipsam
convertitur in hanc quoddam bonum est voluptas.
Per Accidens conversio est mutatio subjecti in praedicatum et praedicati in subjectum manente eadem qualitate sed mutata quantitate et hac conversione convertuntur Primo Universalis affirmativa in
Particularem affirmativam ut Omnis virgo est laudabilis
convertitur in hanc quoddam laudabile est virgo
2do Universalis negativa in Partem Negativam
ut Nullus Angelus est Mortalis Ergo quoddam
mortale non est Angelus.
Per contrapositionem conversio est mutatio subjecti in praedicatum manente eadem qualitate et quantitate sed mutatis terminis finitis in infinitos tenuntur autem termini infiniti quibus praeponitur negatio Non
ut non homo non virgo. Et hac conversione convertuntur duae propositiones istae Primo Universalis affirmativa
in seipsam ut Omnis homo est rationalis Ergo Omne non rationale
non est homo 2do Particularis Negativa in seipsam ut

quidam homo non est castus deinz nec ergo quoddam non
castus non est homo et huic omnes conversiones hoc versu continen con
tur Hecebe IBI Sim Armig Ecros ac Arma BONO
In quo versu notandae 4 uor Vocales A E I O
designantes quantitate et qualitate propositionum ex quibus
ohicz hic versus Cuius mutt membra
Primum est Hecebe IBI et hoc propter syllabam Sim
servit conversioni simplici Haec ergo dictio Hecebe de
notat E in E idem Universale Negativum in seipsam simpli
citer esse convertendam dictio IBI denotat I in I hoc
est Particulare affir. in seipsam convertenda esse
2dum membrum est Armig Ecros serviens conver
sioni per accidens propter syllabam ac ubi dictio Ar
mig denotat A in I idem Universale affir. convertendum esse
in Particularem affirmativam dictio vero Ecros
demonstrat E in O hoc est Universale nega. in Particularem
negativam convertendam esse
3um membrum Armet BOnO et hoc propter
syllabam con convenit Conversioni per contrapositionem
ideo dictio Arma indicat A in A hoc est Universale affir.
in seipsam convertendam esse dictio vero bOnO scilicet
O in O hoc est Particulare nega. in seipsam convertenda
Observandum propositiones de 2do adiacente et de ver
bo adiectivo non posse converti nisi prius convertantur
in propositiones de 3tio adiacente Quomodo autem

sint

R

Quories in ppone Verbu aliquod inciderit iver
rendu toties mutez in participiu v. g. Petrus vi
det lapidem̄ n pt iverti sic Ergo lapis videt
Petrum sed mutandu e verbum videt in Par
ticipiu videns Ergo videns lapidem̄ e Petrus

R

Propositio quietem̄ in loco sians iverti debet
p pronomen Quodda et Participiu e(x)i
stens vg Puteus e in Collegio Ergo Collegiu
e in Puteo mala iversio sed sic erit bona
Ergo Quodda Existens in Collegio e Puteus

R

Dant ppones in quibus larinitas servanda e
ut Nullus lapis e ant Ergo Nullu ant e Lapis
Non aute Ergo nullus ant e Lapis

R

Dant Propoones in quibus iversio facienda
p Ampliticatione et resmitione terminoru
vg Nullu mortuu e ho p Resmitione fiet iver
sio Ergo nullu quod e mortuu e ho falsa au
te cet ppo Ergo nullus ho e mortuus

R

Conversion fiat in tpre futuro vg Nullus senex

erit puer Ergo nullus puer erit senex e falsu qa
e in tpre futuro Ubi termino reduplicationis u-
tendum ut sit vera ppo s: Nullus puer quâ pu-
er erit senex

PARS 2da

De Propositione Hipotetica et Modali

Haec pars in duo dividet capita in 1mo de ppone
Hipotetica in 2do de Modali aget

CAPUT 1MUM

De Propositione Hipotetica

Quid est Propositio Hipotetica

Est quae ex pluribus Categoricis ppombus coniunctio-
ne aliqua copulatis cstat et inde vocat suppositiona
quod in illa una pars ad alia referenda supponat
ut si dies e lux e: quae ppo duas hbt ptes quarum
illa quae antecedit vocat antecedens illa vero
quae sequitur vocat consequens ut si iustitia seru-
vat Resp: iustitia et referenda in hac ppone iu-
stitia servat Resp. est antecedens iustitia autem
e referenda e consequens

Quotuplex e ppo Hipotetica

Iuxta complicem ordinem duplex e: Propria seu uniis
et Apparens Quae e vera et pprie Hipotetica
quae n solu habet duas Categoricas sed etia ex vera
Hipotesi et cpposite antecedente infert

Quot sunt ppartes ppnis Hipotetica

Tres Condiciónalis Causalis et Rationalis
Conditionalis e cuius partes principales con
iunctione conditionali reiunguntur vg. Si Petrus
currit Petrus movetur. Causalis e cuius partes con
iunguntur coniunctione causali ut sunt quia
quoniam etc. vg. quia Petrus currit Petrus
movetur. Rationalis e cuius partes iunguntur
iunctione illativa seu rationali ut sunt: ergo
igitur quare etc vg. Puer verberatur ergo meruit.
Advertendum istas duas propositiones ab alijs potius
revocari ad argumentationem quam ad propositiones.
Quid e Communis Propositio Hipotetica?
Est quae non infert bene et Hipothesi sed tantum secundum
communem usum eo quod prior pars in propo
sitione supponitur.
Quot sunt Communes Hipotetica Propositiones?
Duae Copulativa et disiunctiva. Copulati
va e cuius partes iunguntur iunctione copu
lativa qualis sunt: et ac atque etc vg. Virtus et
honestatem et Utilitatem parit
Et haec e duplex vel de subiecto copulato in qua
duo subiecta sunt et unum praedicatum vg. Et Ar
chimedes et Euripides est Mathematica vel de praedi
cato copulato in qua duo praedicata ad unum su
biectum adiunguntur vg. Orator et movet et de
lectat
Disiunctiva e cuius partes iunguntur coniunctio
ne disiunctiva qualis sunt: aut vel sive vg.

aut Petrus movet aut Petrus quiescit
Et haec duplex v. de subiecto disiuncto quae plura subiecta disiungit vg. aut Nero aut Domitianus est tyrannus Vel de praedicato disiuncto quae duo praedicata disiungit vg. Ignis aut est calidus aut siccus
Advertendum Ubi nulla est nexio partium interse, ibi neutiquam esse propositionem disiunctivam Unde non est disiunctiva ista Propositio Socrates disputat v. Plato ambulat
Quid est Propositio Apparens
Est in qua prior pars idem apparentiam quandam supponit ad alteram Quae triplex est Propositio Apparens
Duplex Temporalis Localis Similitudinalia et Comparativa
Temporalis est cuius partes iunguntur adverbio temporis quando ventus flat aer movetur Localis est cuius partes adverbio loci iunguntur ut ubi praedicantur conciones ibi fideles audiunt Similitudinalia est cuius partes connectuntur adverbio similitudinis vg. sicut dominus iubet ita servus facit Comparativa est cuius partes copulantur adverbio copulanti vg. si Sol aestate non exsiccat dissulantur multo minus autumno exsiccabit
Advertendum istas quatuor species Propositionis apparentis Hipoteticae ab aliis revocari ad copulativam ideo: quod in illam possint resolvi ut ista Temporalis quando homo postulat Deus exaudit resolvitur sic. Quando homo postulat et Deus exaudit
Unde Veritas et Falsitas Propositionum Hipotheticarum petitur
Ex his regulis Prima Hipotetica tum ordinis idest

Condit[i]onalis Causalis et Rationalis p[otes]t e[ss]e vera
q[uam]vis et antecedens et [conseque]ns esset falsu[m] v[t] si ho[mo]
esset equus hinniret Ubi utraq[ue] Pars e[st] falsa
et t[ame]n P[ro]p[ositi]o e[st] vera
2da P[ro]positio Conditionalis nil ponit in esse et p[otes]t
esse vera q[uam]uis neutra q[ue] sit in veru[m] natura v[t]
si bos esset avis bos volaret in veru[m] n[atu]ra nec
bos e[st] avis nec bos volat
3tia P[ro]p[ositi]o Copulativa erit vera si utraq[ue] pars
eius erit vera v[t] Petrus et homo et equus. Circa
vero P[ro]p[ositi]o Disiunctiva: atq[ue] in caeteram veri
tas v[el] falsitas facile dignosces
Sciendum in Hipoteticis P[ro]p[ositi]o[n]ib[us] nulla e[ss]e Quan
titate neq[ue] aequipollentiam neq[ue] [con]versionem
neq[ue] Oppositione[m] p[rae]ter sola[m] [con]tradictiona qu[a]e
a Qualitate investigat[ur]

Caput 2dum

De Propositione Modali

Quid e[st] Propositio Modalis?
Est q[uae] ad Categorica[m] P[ro]p[ositi]o[n]e[m] adiungit aliqu[em]
modum unde et Modalis d[icitu]r
Quid e[st] Modus?
Est dictio Adiectiva q[uae] verm q[uam] ...a
determinat ac modificat Sunt aute[m] modi 4 Ne
cesse Contingens Possibile et impossibile Qui
modi etia[m] adverbialiter proferunt[ur] v[t] Necessa
rio Contingente[r] Possibiliter et Impossibiliter
Sciendu[m] licet alij Modi seu alia adiectiva No
mina reperiant[ur] q[uae] determinant totaliter

Propone v.g. aut album aut nigrum iustum non iustum possunt constituere propone ellodalem. Et per haec quae di- cta sunt quatuor

Necessarium itaque est quod ita iungit praedicatum subiecto ut ei necessario insit ut cum dicitur hominem esse animal est necesse

Impossibile est quod ita praedicatum iungit subiecto ut ei repugnet inesse sicut dicimus hominem esse bovem est impossibile. Contingens est quod ita praedicatum iungit subiecto ut ei contingenter insit v.g. hominem irasci est contingens. Possibile est quod ita praedicatum iungit subiecto ut illi possibiliter insit ut hominem esse doctum est possibile. Et hi modi duo posteriores saepe in tanori sermone pro invicem eodem sumuntur, cum utrique tale praedicatum iungit quod potest inesse et non inesse subiecto. Attamen proprie loquendo differunt nam contingens dicitur quod est in potentia non esse v.g. contingens est hominem moveri

Possibile vero illud est quod non est potentia esse v.g. possibile est hominem volare. Propositio ellodalis

Quaeritur Conficiendi quinque dividitur penes ellodi formationem 2do penes modi locationem 3tio penes modi separationem 4to penes modi quantitatem 5to penes sufficientem enumerationem

Propositio ellodalis penes ellodi formationem est duplex et alia in qua modus formatur adverbiati

v.g. Petrus flet contingenter alia in qua modus
formatur nominatur v.g. Petrum flere est contingens
sed posterior modi formatio est magis propria et
usitatior

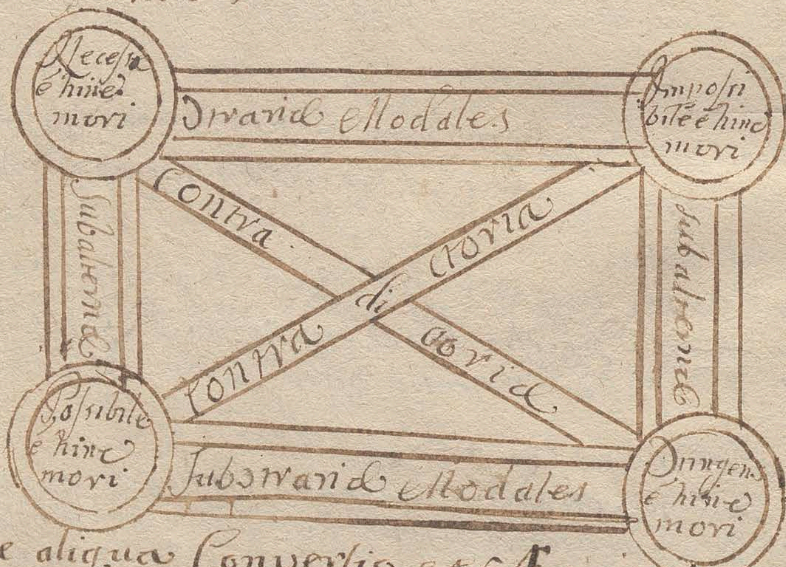
Propositio modalis penes modi locationem est
triplex alia in qua modus ponitur initio propositionis
v.g. necesse est hunc mori. Alia in qua modus
ponitur in medio v.g. Hunc necesse est mori
Alia denique in qua modus ponitur in fine
propositionis Ut hunc mori est necesse

Propositio modalis penes modi significationem est
triplex alia in sensu composito alia in sensu diviso
In sensu composito est quando scilicet oppositae formae
uni et eidem subiecto simul et semel tribuuntur
v.g. Possibile est album esse nigrum quod propositio in
sensu composito simul et semel intelligitur quod ni-
mirum simul et semel possibile sit unam rem
esse albam et nigram. In sensu diviso est quando
scilicet formae oppositae divisim uni subiecto tribu-
untur v.g. Sanum possibile est esse aegrum sed non simul
et semel sed successive

Propositio modalis penes quantitatem est triplex Universalis
quae notatur his modis Necessarium et Impossibile
v.g. Necesse est hunc vivere et Impossibile est ho-
minem vivere. Propositiones modales universales et par-
ticulares quae afficiuntur modis istis contingens

et Possibile vg. Contingens Possibile e hūm mori
sunt propones Particulares
Modi itaq; hi qui signis Universalibus v. parti
cularibus correspondent declarant. In primis Modus
Necesse correspondet signo omnis Modus Impossi
bile correspondet signo Nullus Modus contingens et
Possibile signis Quidam Aliquis et Quidam non
Propo penes Qualitatem est duplex Affirmativa
et negativa Affirmativa est cui non est annexa par
ticula non vg. Necesse e hūm mori Negativa
e quae habet adnexam negationem ut vg. Hūc vol..
re non e Possibile. Et haec iterum e duplex Negati
va de Dicto Negativa de Modo Negativa de
Utroq; nam cu quaelibet propo Modalis duabus constet
partibus quarum altera nimirum necessarium v. impos
sibile vocat Modus Altera vo nimirum reliqua
Propo pter modum vocat Dictum ideo quando ante aliquem
modum poniz negatio fit Propo negativa de Mo
do vg. Non e necesse hūm currere Negativa
de Dicto e quando negatio poniz ante dictum vg. Ne
cesse e hūm non currere Negativa de Utroq; dn
quando et ante Modum et ante dictum negatio po
niz vg. Non e necessarium hūm non currere
Propositio Modalis penes sufficientem enumeratione
dividiz in 16 propositiones. Ratio nam cum
4 mor sint modi et Unusquisq; 4 constituit propones

dus est ut ex multiplicatione 4 propositionum proveniant 16 propositiones itaque a modo deserviunt ista 4. Prima affirmativa tota ut Necessarium est Petrum currere 2da Negativa de dicto ut Necessarium est Petrum non currere 3tia Negativa de modo ut Non necessarium est Petrum currere 4ta Negativa de utroque ut non necessarium est Petrum non currere: sic si dum impossibili possibili a Inngenti factum fuerit simile formandi propositiones exemplum habetur. Estne atque Oppositio propositionum modalium et quotuplex. Est sicut in propositionibus Categoricis eaque 4plex scilicet: Contraria subalterna subcontraria et contradictoria ut patet ex hac Tabula

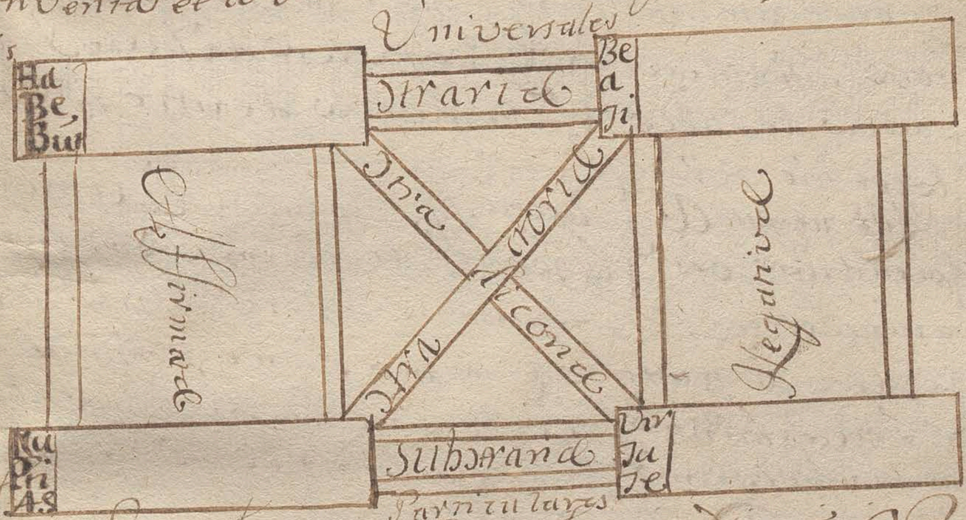

Q. Estne aliqua Conversio et Æquipollentia propositionum Modalium?

R. Talem esse hic qualis est inter Categoricas propositiones

ut

ut vg. huic pponi necesse hunc mori opponat ne
gatio sic Non necesse hunc mori idem valebit
quod sua contradictoria haec Contingens hunc
non mori et sic de alijs intelligendum
Notandum pro meliori intellectione oppositionum con
versionum et aequipollentiae ppo*num* modalium
inventa ee a dialecticis aliam figuram quae eta

Sciendum figuram hanc formandam ab Pro
positionum modalium ee inventionis recentiorum
et longe diversa a figura antiquorum nisi quod. 4r
dictiones quadrisyllabes quae hoc versiculo continentur
Purpurea Iliace Amabimus Edentuli
per quas dictiones 4 classes ppo*num* voluerant
designari recentiores vero ad designandum easdem
classes seu ordines ppo*num* modalium invenerunt

4 dictiones & syllabas valde aptas (ut supra patuit) S. Habebunt Beati Nuptias Virtute Ultima uniuscuiusq3 dictionis syllaba pro ombus de Impotenti et possibili valere volentes Lorandae autem sunt in his dictionibus 4 Vocales A E I V ad designandū 4 propoones uniuscuiusq3 modi in quibus A scat tota affirmativa E negativa de dicto I. negativa de ellodo V negativa de utroq3 ut docet hic ver

Nil negat A E dictū I q3 ellodu sed V. utrumq3

Sciendum oēs 4 propoones de eodem ordine sibi d quipollere et consequentia valere ab una ad alteram ut patet vg in imo ordine Homine mori e necessarium Ergo homine non morie impossibile ut iam dictum Et hic quoad 2dā pte propoonū sequitur

PARS Tertia

De Definitione et Divisione

At modos seu instrumenta sciendi S. definitionem et divisione, quibus tota rerum natura investigatur considerabimus Partem in capita duo partiendo unde sit

Caput Primum

De Definitione

Quid est Definitio?

Est oratio

Est oratio quae id, quod definitur explicat quid sit seu
ut Aristoteles est oratio explicans, quod quid erat esse rei
ut homo est animal rationale.

Quotuplex est Definitio?

Duplex Nominis et Rei. Nominis seu Verbalis quae
vim vocum explicat ut Dialectica est doctrina sermo
homo ex humo factus. Rei seu Realis est quae naturam
seu Essentiam rei explicat ut Dialectica est ars de re
quavis proposita probabiliter in utramque partem disserendi

Quotuplex est Definitio Nominis?

Triplex. Prima quam Graeci vocant Cathalexim id est per contra
dictionem. Catha enim graece sonat per. Lexim vero contra
dictionem, et haec est cum vocabulum obscurius altero nomine
notiore explicatur ut Deiectio nihil est aliud quam
in locum inferiorem de superiori motio. Secunda Caetae
thymologia idest per verum sermonem Ethym enim grae
cis latinis autem verum logos graecis latinis autem
sermonem. Est cum vox unde deducatur definitione
inquiritur indeque investigatur ut cum dicitur fides ex eo
dicta est quod id fiat quod dictum est. Sic iusti
tia idem est quod ius suum servat. Sic mentiri est contra men
tem ire. Tertia Caradiachora hoc est per differentiam
fit cum voces duae vel plures, idemne an diversum
quid sint ex definitionibus dependendum, ut cum
investigamus sitne idem amicus et adulator, et ma
ledicus et accusator. Quotuplex est definitio

Quotuplex est Definitio Rei?

Duplex: Essentialis seu Quidditativa et Accidentalis seu Descriptiva. Essentialis est quae explicat essentiam rei per partes eius essentiales quae si sint Physicae vg. Materia et Forma, definitio dicitur Essentialis Physica vg. cum definio hominem dicendo esse compositum ex corpore et anima rationali. Si vero illae partes fuerint Metaphysicae nempe genus et differentia, definitio dicitur essentialis Metaphysica, et eiusmodi est ista: homo est animal rationale.

Accidentalis est quae rem per accidentia determinat, iuxta hanc definitionem Ciceronis Tusculanarum Quaestionum 5to Philosophia definivit sic: Philosophia est vitae lux, veritatis indagatrix, vitiorum expultrix.

Quotuplex est Definitio Essentialis?

Triplex. Prima est quae per Genus proximum et differentiam specificam naturam rei explicat vg. homo est animal rationis particeps mortique obnoxium. Secunda est quae per partes essentiales efficitur ut homo est animal constans ex corpore organico et anima rationali. Tertia est quae per causas rem exponit vg. domus est aedificium ex lapidibus et lignis ab architecto habitandi causa constructum.

Quotuplex est Definitio Accidentalis?

Multiplex. Vel enim definitur secundum hanc aliquid ab effectis vg. Memoria est praesentatio rerum recordatio, vel a signis vg. Homo est animal sagax provi-

dum

dum acutum plenum raonis et Consilij V. descri
bit aliquid p. similitudine ut homo e Microcosmos
v. parvus mundus v. p. Contrariu vg. liberi it qui
n sunt servi v. p. Exempla p. laudem periphrasin
et alios modos.

Quot st Leges bonæ definitionis.

Tres. 1ma ut definitio sit adæquata suo definito i. deb
neq. plura neq. pauciora comprehendat 2da ut es-
sentiam v. natura rei explicet v. saltim attingat.
3tia ut sit clarior suo definito

Quot sunt Vitia definitionis.

Sia contraria virtutibus definitionu. 1mu cu definitio
n e adæquata suo definito i. de cu illud excedit aut
excedit ab illo 2dum cum naturam definito n attin
git nec quidquam cum ea habet 3tium cum est
obscura et ambigua

CAPUT 2dum

De Divisione

Quid est Divisio.

Est Rei v. Vocis alicuius in suas partes distributio
ut cum dividit aal in rationale et irrationale

Quotuplex e Divisio.

Duplex Nominis et Rei Nominis cum Vox a
ligua dividit in sua scata vg. Canis in piscem mari
nu, signu celeste et aal domesticu. sed hæc divi
sio potius distributio appellanda Rei e cum

genus in species v. totu in ptes aut subie
cta in accidentia dividit

Quotuplex est divisio

Duplex substantialis et Accidentalis Sub
stantialis e ea quæ fit sdm triplex Toti s. Uni
versale Integrale et Essentiale Sdum Totum U
niversale fit cum genus in Species Analogu
in Analogata v. Species in Individua aut dif
ferentia in Species et Individua dividit.
Sdm totu Integrale fit cu totu Integrale di
vidit vg corpus hnis dividit in manus pedes
caput etc Sdm toti Essentiale divisio fit cum
toti Essentiale in partes re v. ratione diversas se
cat vg homo in Corpus et anima quod fit re
Ratione vero vg Idem ho in aal et rationale.
Divisio Accidentalis e quando res dividit per ea
quæ ad substantia rei n pertinent Et q triplex
Ima Accidentiu in subiecta vg Virtus Alia
e Corporis alia Animi 2da Subiectoru in Acci
dentia vg cu dividit aal in visibile et invisibile
3tia Accidentiam in accidentia ut vg cu dividit
Odor quod alius sit iucundus alius ingratus

Quot sunt Leges bonæ Divi

ses. Ima ut divisio sit bimembris hoc e ut res di
vidat in duo membra v. duas differentias oppo

irrationale ut cu dico aal aliud e rationale et aliud irrationale Quartu ut divisiones recta quae in membres Ergo prima aterz ama Lex ani ptma vg qualitas in 4 species dividit quae ñ divisioe recta Ergo ñ recte separaiz Ama Lex Ne multiplice ee divisione ut paret siueniz alia e enim divio rei in partes ut alis in species alia in differens Lex ergo ista locum hbt in prima ñ 2da divisione

2da Lex ut divisio fiat p Opposita et repugnantia verba vg pugnant inter se Rationale et Irrationale Calidu et frigidu 3tia ut sit proporcionata seu aequalis suo diviso ide ut totu iri neat in se divisio quod orinet divisu

Plura ab aliis ad has leges alias p es adiungi Ama Membra singula dividentia minus innere debent qua divisu et simul sumpta diviso debent ee aequalia Unde mala esset divisio Naturalia alia st sensibilia alia ratione quia 1mu membru idem orinet quod aml 2da ut divisio quantu fieri pt fiat in proxima membra dividentia ñ in remota hinc male divideres Vivens aliud ho aliud bestia aliud planta quia dant alia membra viciniora dividentia vivens nempe sensitivu et insensitivu 3tia quoad fieri pt in divisione membra debent ee positiva ñ negativa Dicitur quoad fieri pt quia integni p membra negativa dividere ve e necesse vg aab aliud

vacite aliud irrationale seu non

Quot sunt Vitia

Sunt duo, unum cum aliquid omittit necessarium ut si diuideret philosophia in Rationale et Morale non sufficiens nam addit quia scilicet Naturalis. Aliud cum aliquid addit non necessarium ut si diuideret animal in rationale et irrationale et spirituale. Vitium est superfluitatis nulla enim

sub ...

... cum membrum excedit suum diuisum ut cum diuido voluptatem in Letitiam gaudium et delectationem vitium est nam gaudium et delectatio latius patent voluptate dyvitia ... voluptati. Et addit ... cum genus pro parte ponit ut si quis ita diuideret corpus aliud est animal aliud non animal male diuideret quia animal quod est genus pro differentia seu parte poneret

LIBER 4tus

De Syllogismo formali

Quoniam propositiones sunt partes proximae constitutivae syllogismorum proinde recto ordine post doctrinam earum ad formationem syllogismorum descendimus. et cum hic non habeat materiae ratio scilicet an verae an falsae sint propositiones sed tantum spectat ut syllogismus sit in debita forma recte hic liber inscribit de syllogismo formali et correspondet Libris priorum Aristotelis Quem Librum pro maiori facilitate tractandorum

in septem Capita dividemq omittendo aliquid de dis
cursu et argumentatione. unde

Quid sit Discursus.

Discursus est progressio intellectus ab una cognitione
ad alteram estq duplex Alius secundum successionem
et alius secundum Causalitatem. Discursus secundum successi
onem est series cognitionum sibi succedentium
absq dependentia unius ab altera et hoc discursu
utimur quando unam rem post aliam cognoscimus. Discur
sus secundum Causalitatem est Cognitio unius ex alio, seu
ut D. Thomas ait Progressio a cognitione unius ad co
gnitionem alterius, cum dependentia unius cognitionis
ex alia, unde dicitur secundum causalitatem
Nota quod triplicem est modum cognoscendi In Alio
post Aliud et ex Alio. In Alio ut cum
Beati in deo vident creaturas Post Aliud ut cum
successione unum prius deinde aliud cognoscimus qui
est discursus successivus Ex Alio in quo consistit discur
sus secundum Causalitatem hic unum ex alio inferimus per
copulam causalem Ergo aut Igitur quod prior notitia
causa posterioris est et idcirco intellectus cum sic
operatur vocatur ratio ut notat divus Thomas Ama. par
te 1. q. 79 Ar. 8o et eius operatio dicitur ratiocina
tio iuxta Aristotelem 1 Priorum Cap. 1 quando itaque
hic loquimur de discursu loquimur de illo ex com
muni Philosophorum usu qui est secundum Causalitatem

Nota 2do quod illa qua supra attulimus altera adhuc dari discursus divisione s[ecun]d[u]m qua[m] alius e discursus a priori alius a posteriori discursus a Priori d[icitu]r Cuius ans [antecedens] continet causa[m] [con]sequentis Cuius modi e discursus homo e an[ima]l rationale Ergo e risibilis Causa enim e Cur ho sit risibilis quia e an[ima]l rationale Discursus a Posteriori e cu[m] notitia antecedentis continet effectum [con]sequentis v[erbi] g[ratia] homo e risibilis Ergo e[st] a[nima]l rationale Ad discursum a posteriori revocant[ur] omnes alii discursus in quibus ans [antecedens] et [con]s[equen]s ita se habet quemadmodu[m] Causa ad effectu[m] aut Prius ad Posterius

Nota nunc discursus [com]prehendi n[on] solu[m] syllogismu[m] sed etia[m] omnes species argumentationis in quibus unu[m] ex alio infert[ur] [con]sequentiam autem istae sive argutiones et multiplices de quibus nos inferius tractabimus

Nota 3tio omne discursu[m] s[ecun]d[u]m Causalitate [con]stare, sp[eci]ali duabus partibus antecedente et [con]sequente et insuper illationis nota Ergo v[erbi] g[ratia] q[uam] significat sequela sive dependentia [con]sequentis ab antecedente Ans aliq[ua]ndo una aliq[ua]ndo duabus ab ind[e] vel [com]positionibus [con]sequens e quod infert[ur] e[x] antecedenti [con]sequentia e ipsa collocatio s[a]epe v[er]o accidit ut sit verum [con]sequens et falsa sit [con]sequentia ut in hac argumentatione -

Petrus e vivens ergo homo. Hic e verum
etsi falsa sit consequentia quia nimirum non ideo Pe-
trus e homo quia e vivens nam equus et relequa
animalia sunt viventia et tamen non sunt homines e con-
tra in hac argumentatione Petrus habet alas
ergo potest volare vera e consequentia quia nimirum
ex eo quod aliquis habeat alas bene infertur quod pos-
set volare et tamen utrumque e falsum quod Petrus possit vo-
lare

Quid e Argumentatio

Est argumentatio propositionibus certa lege et ordine in-
ter se iunctis explicatio seu est oratio in qua ex
uno ignoto ex alio noto infertur ut homo e rati-
onalis ergo e risibilis seu argumentatio e oratio in
qua unum ex altero consequi indicatur

Quot sunt species Argumentationis

4 Principales Syllogismus Enthymema Indu-
ctio et Exemplum Minus principales vocantur
et 4 Sorites dilemma Violatio et Enumeratio

Syllogismus quid sit in fine dicetur

Enthymema vero e imperfectus syllogismus quo aut ma-
ior aut minor propositio desideratur seu e syllogi-
smus imperfectus ex signis probabilibus constitutus ut
Petrus e pallidus ergo Petrus egrotavit Dicitur quod
constet ex signis nam semper ex signis externis et noti-
oribus constat ut in predicto exemplo signum e mortis

pallor ubi in predicto exemplo deest propositio
sor talis quia est pallidus, ergo amavit minor autem de
esse solet ut cum dico omnes otiosi sunt vitiosi
si ergo Ioannes est vitiosus Nor hic desideratur
s. sed Ioannes est Otiosus
Partes Enthymematis duae sunt Ans et ons; Pri
or pars est Ans dicitur posterior pars ut cum
dico Cor habet vulneratum ergo morietur
Inductio est argumentatio quae ex multis par
ticularibus colligit, ut ex Praedicamentorum Praedicabilium
definitionis Propositionis syllogismi Cognitio est ne
cessaria ergo dialecticae cognitio est necessaria
Differt a syllogismo hoc: quia ille procedit ab V
niversali ad Particulare Inductio vero a Parti
cularibus multis ad unum universale
Exemplum est argumentatio in qua unum Particulare
per aliud simile probamus ut Bellum domesticum
Romanis nocivum fuit ergo et Pelonis nocivum
erit
Sorites est argumentatio in qua ab inferio
ribus ad superiora velut per quosdam gradus a
scendimus et facto consequentiarum acervo
prima conclusionem ultimae iungimus unde dicitur acervalis
argumentatio differtque a Climace seu gradatione ora
toria quia hic extrema cum mediis non coniunguntur So
rites autem coniungit in conclusione idque aliquando vere
quando est in materia necessaria ut si dicam: Petrus est
homo homo est animal animal est vivens vivens est corpus

Conseq. e subitanea ergo Petrus e subitarius Alii
quando aute falso quod e in ella dringenti ut
qui bene bibit bene dormit qui bene dormit n
peccat qui n peccat erit beatus ergo qui bene
bibit erit beatus Haec dr. falsa propter manendi
gentem

Dilema e argo quod duas ptes tum dissonitur
ambas ratione subiecta aut deludiam aut re
tellant et dr. Cornutus syllogismus eo quod ptes
illius quasi cornua ferunt adversarium ita ut vix
ni effugerit ni altero ni auriat e necesse ut sique
nulo servo proponas. hoc dilema aut bonu ha
bes dominu aut malu si bonu cur eum incusas
si malu cur ei servis

Violatio seu argti conversio e argti ab adversario
allati in eu retorsio ut si quis dicat concionatori eu
frustra concionari aut enim bonos habet auditores aut
malos si bonos n egent adhortatione si malos eam
n[on] merentur ille vd retorquet nt imo si sunt boni
ne deficiant adhortatione e curandi si vo ma
li adhortatione a malo ut deterrendi sunt haec e
Rhetorica magis quam dialectica

Enumeratio e in qua pluribus rebus sufficienter
enumeratis et caeteris infirmatis una reliqua ne
cessaria confirmatur ut ... omissis

Cap. Ut Primum

De Syllogismo formali

Quid est Syllogismus formalis?

Syllogismus latine ratiocinatio definitur sic: Est oratio in
qua quibusdam positis aliud quidpiam ab his quae posita
sunt necessario accidit esse. Quod habetur ita eum definit
Aristoteles Lib. 1 C. 1. Seu clarius Syllogismus argumenta-
tio seu Oratio in qua duabus propositionibus praemis-
sis et concessis tertia necessario sequitur et haec defini-
tio explicat superiorem in qua dr. Oratio ad diffe-
rentiam terminorum simplicium dr. Quibusdam praemis-
sis ut intelligantur propositiones maior et minor dr.
necessario sequitur aliud ubi conclusio ex praemissis infer-
tur ut ex causis effectus viz. Omnis virtus est ample-
ctenda. Sed verecundia est virtus. Has duas proposi-
tiones si quispiam concesserit et easdem fuerint verae
et necessario conclusionem hanc ex illis inferre poterit Er-
go verecundia est amplectenda.

Quot modis dividitur Syllogismus?

R. Primo, ratione substantiae 2do ratione Quan-
titatis 3tio Ratione Qualitatis 4to ratione Consti-
tutionis 5to ratione reductionis 6to, ratione ella-
tendi. Quotuplex est syllogismus ratione substantiae?

Duplex Categoricus qui constat propositionibus Categoricis
et Hipotheticus qui constat propositionibus Hipotheticis.

Quotuplex est Syllogismus ratione Quantitatis
Duplex Universalis qui universaliter concludit et Particularis qui par-
ticulariter. Quotuplex est Syllogismus ratione Qualitatis

2. ple Affirmativus qui affirmativa infert de conclusione et Negativus qui Negativa

Quotuplex e syllogismus ratione distributionis

2 plex Communis qui vel communibus propositionibus tantum vel communibus cum particularibus simul constat et oppositorius qui e solis singularibus propositionibus constituitur

Quotuplex e syllogismus Ratione Reductionis

2 plex Perfectus qui nullo indiget ut conclusio inferri possit et Imperfectus qui indiget aliquo modo additione ad inferendam

Quotuplex e syllogismus Ratione Materiae

3 plex e Necessarius qui constat e propositionibus necessariis Probabilis qui e probabilibus Sophisticus seu captiosus qui e falsis propositionibus constat de quibus inferius singulis libris agemus

CAPUT 2dum

De Principiis Syllogismorum

Quot sunt Principia syllogismorum

3 plicia Directiva Regulativa et Perfectiva Constitutiva quae explicant e quibus fieri seu componi debeat in sua essentia syllogismus Regulativa sunt quae ostendunt quali modo et regula illi materia seu forma syllogismorum debeat aptari Perfectiva sunt quae per Reductionem ad aliquo modo vel figura si aliquid imperfecti fuerit perficiunt de his omnibus sequentibus agemus capitibus CAPUT 3tium

De Principiis constitutivis Syllogismorum.

Quot sunt Principia constitutiva syllogismi.

Duplicia Materialia et formalia. Materialia ut ipsa materia eorum ex qua fiunt. Formalia ut ipsa forma iuxta quam constituuntur.

Quotuplex est Materia syllogismi.

Duplex Remota et Proxima. Remota est ex qua remote et mediate fit syllogismus et hoc in tribus terminis exponitur, scilicet maiori extremo, minori extremo et medio. Maius extremum seu maior extremitas est praedicatum conclusionis quod in maiori propositione syllogismi assumitur cum medio. Minus extremum seu minor extremitas est subiectum conclusionis quod in minori assumitur cum medio.

Medium seu Medius terminus est qui bis ante conclusionem ponitur et neque eandem ingreditur ut in hoc syllogismo Omne honestum est expetendum, sed virtus est honesta, Ergo omnis virtus est expetenda. Ubi maius extremum est expetendum, minus extremum est virtus, Medium vero est honestum. Proxima vero syllogismi est ex qua proxime et immediate syllogismus constituitur, et hoc ex tribus propositionibus exprimitur, scilicet maiori, minori et Conclusione. Maior propositio est quae constat medio et maiori extremo. Minor propositio est quae constat medio et minori extremo. Conclusio est quae constat maiori et minori extremo absque medio ut patet in allato superius exemplo.

Quotuplex est forma syllogismorum.

Ex parte Remota quia remote et mediate dispo
nunt propones et Proxima iuxta quam proxi
me et Immediate disponunt.
Remota forma syllogismorum sunt tres figurae
Prima 2da et 3tia. Prima figura est in qua me
dium subijcitur in maiori propositione in minori vero praedi
catur. 2da est in qua medium praedicatur in utraque pro
positione 3tia est in qua medium in utraque pro
positione subiicitur quae omnia his metris comprehenduntur.
Prima prius subijcit Medium post praedicat ipsum
Altera bis dicit 3tia bis subijcit
Scias figuram nihil aliud esse nisi certam dispositionem medii
terminorum scilicet maioris extremi minoris extremi et me
dii secundum subiectionem et praedicationem Proxima
forma syllogismi sunt quidam modi a dialecticis in
venti. Modus autem est propositio in debita Quan
titate et Qualitate apta dispositio et omnimo
di 19 recensentur his metris
Barbara Celarent Darij Ferio Baralipton
Celantes Dabitis Fapesmo Friseso morum
Cesare Camestres Festino Baroco Darapti
Felapton Disamis Datisi Bocardo Ferison.
Quorum modorum quatuor sunt perfecti primi se
quentes 5 imperfecti et indirecti Reliqui omnes
Imperfecti
Scias primo singula verba modorum constare 3bus sylla
bis et singulas syllabas singulis correspondere propo
sitionibus ut in Barbara sit syllogismus

Barjori servit Ba Minori Ra Conclusioni et sic de aliis et quamvis Baralipton et Frisesomorum 4or
habeant syllabas hæ tamen metrici causa sunt adiectæ quia priores tantum ad syllogismos serviunt.
Scias 2do in qualibet syllaba cuiusvis modi considerandas esse 4 vocales A E I O ubi erit A notatur
ibi illa propositionem Vnlem Affirmativam ubi E Vnle negativa ubi I Particulare affirmativa ubi O
Particularem Negativam

CAPUT 4um

De Principiis Syllogismi Regulativis et Perfectivis
Absolutis principiis Internis quæ essentialibus Syllogismorum, de principiis externis agendis
venit. Quot sunt Principia Syllogismi Regulativa
2duo Dici de Omni, et Dici de Nullo. Dici
de Omni est quoties nihil est sumere subiecti de quo
non dicatur Prædicatum idem: quod uniter dicitur de subiecto perfecte et compleete distributo dicitur etiam de omni illo
quod continetur sub tali subiecto perfecte et complete distributo usque quia de hoc dicitur univer quod sit animal etiam
de quocumque individuo sub hoc contento dicetur quod sit animal et hoc principium deservit syllogismis affirmative concludentibus
Dici de Nullo est quando nihil est sumere subiecti

a quo n removeatur. Vel dicatur i[d est] de eo quod univ[ersali]ter negat[ur]
de subiecto perfecte et complete distribute etiam negat[ur]
de omni contento sub ille subiecto vg. quia de hoc univ[ersali]ter ne-
gat[ur] quod sit lapis etiam de omni individuo conten-
to sub lapide nimirum saphiro smaragdo etc. negat[ur]
Quod sit talis lapis. Et hoc principium deservit syllo-
gismis negative concludentibus

Quot sunt generales Regulae syllogismi?

6 Prima: In omni syllogismo tres tantum debent esse termi-
ni s[cilicet] maior extremitas minor extremitas et medium
si autem 4 fuerint simpliciter utrosque [non] est syllogismus et
peccat in materia ut vg. Omne animal spirat sed omnis
homo loquitur ergo omnis homo animal vivens est syllogismus quia
4 termini sunt in illo s[cilicet] homo animal loquitur et spirat.
2da In omni syllogismo ex puris particularibus
nihil sequitur vg. Aliquod animal est homo sed aliquod animal
est equus ergo aliquis equus est homo
3tia Ex puris negativis nihil sequitur ut nullus homo
est arbor sed nullus pinus est homo ergo nullus pinus
est arbor. Unde versus

Partibus ex puris sequitur nil atque negatis

4ta Conclusio semper deteriorem partem sequitur idest si
aliqua praemissarum fuerit negativa etiam conclusio debet
esse negativa. Et si aliqua praemissarum fuerit par-
ticularis etiam conclusio debet esse particularis

deinde enim ē negatio affirmatione et Particulari
tas universalitate.

Sic Medium ingredi debet conclusionem unde dr

Medium concludere nescit

Contra ingm̄ in minori propone plus debere esse de
medio quam fuit in maiori Unde falso argumentar
Omnes Palatini sunt senatores sed equi sunt Palati
ni ergo equi sunt senatores.

Quid sunt Principia Perfectiva syllogismorum.

Sunt Reductiones quod nihil aliud sunt quam modorum
Imperfectorum et indirecte concludentium ad 4or perfectos
primae figurae revocationes

Quotuplex est Reductio.

Triplex. simplex per accidens per Transpositio
nem et per Impossibile

Quid sit Reductio simplex per accidens di
ctum ē in Libro praecedenti quando egimus de conversione

Per Transpositionem reductio ē minoris in locum
maioris et maioris in locum minoris translatio

Per Impossibile ē quod docet quomodo adversa
rius praemissas in veras concedendo et conclusionem ē illis
necessario illatam negando ad contradictionem eiusdem
conclusionis sit deducendus. Fiet quando contradi
ctorium conclusionis ponitur pro minori et contradictorium
maioris ponitur pro conclusione maiore in integro ser
vata et hoc fit in 2da figura modo eius

Baroco v. quae contradictoria conclusionis ponitur pro maiori et contradictoria ipsius ponitur pro conclusione in nova in suo esse servata et hoc fit in 2a figura nostro Bocardo ut docent isti versus.

Servat maiorem variatque secunda minorem
Tertia maiorem variat servatque minorem

Scias in modis imperfectis observandas esse 4 consonantes scilicet S P M C ex quibus S significat propositionem antecedentem convertendam esse simpliciter P. vero accidens et per transpositionem C. impossibile ut docent hi versus.

S vult simpliciter verti P vero per acci
M vult transponi C per impossibile duci

Scias 2do in reductione considerandas esse 4 modo considerandas esse syllabas modorum perfectorum ita ut si modus imperfectus incipiat a litera B reducendus sit ad Barbara 2do si a C ad Celarent 3o si a D ad Darij 4o si a F ad Ferio ut patebit infra.

CAPUT 2um

De Figuris earumque modis

Cum figurae sint tres: ideo caput praesens in tres partes dividemus

PUNCTUM 1

De Prima Figura

Quot sunt Modi Primae Figurae

Secundum authorem nostrum quatuor enumerantur

S. Barbara Celarent Darij Ferio Scilicet alios
vero enim numerant 9 S. Barbara Celarent
Darij Ferio Baralipton Celantes Dabitis Fapes
mo Frisesomorum. Quorum modorum alij sunt
Perfecti et directi ut sunt 4 Barbara Celarent Darij
Ferio Reliqui 5 sunt imperfecti et indirecti Dicun
tur autem priores modi directi ideo: quia directe conclu
dunt id est: quia maior extremitas ponitur pro predica
to minor extremitas pro subiecto in conclusione ut
patebit posteriores vero dicuntur indirecti ideo quia
indirecte concludunt id est: quia maior extremitas
predicatur de minore et minor subiicitur illi seu quod mi
nor extremitas pro predicato maior pro subiecto ponitur
in conclusione

Exempla illorum directorum primae figurae
Primus modus primae figurae directus ex puris affir
mativis universalibus constat ut

Bar Omne animal est substantia
Ba Omnis homo est animal
Ra Ergo omnis homo est substantia

2dus ille est perfectus et directus est qui habet uni
versalem negativam maiorem affirmativam uni
versalem et conclusionem negativam universalem ut

Ce Nulla turpe ē laudabile
La Omnis ebrietas ē turpis
Ren Ergo nulla Ebrietas ē laudabilis
3nus ē modus pfectus inde et directus ostans prōe
unli affirmativa nōe vo cōclusione particula
ri affirmativa ut
Da Omnis tyrannus ē crudelis
Ri Quidam homo ē tyrannus
J Ergo quidā Turcus ē crudelis
4tus modus itidē ē pfectus et directus equis stat
prōe unli negativa et nōe particulari affir
mativa ōclusione particulari negativa ut
Fe Nulli fedifrago ē credendum
Ri Quidam homo ē fedifragus
O Ergo cuidā hnī n ē credendū
Et hi modi 1ae figurae dicuntur pfecti ac dire
cti vocantur sequentes vō indirecti et imperfecti
ideoque n reputantur Amplius figurae
Exempla modorū imperfectorū et indirectorū
Ba Omne difficile ē pulchrū
Ra Omnis virtus difficilis
Lip Ergo quoddā pulchrū ē virtus
Reducitur hic modus indirectus ad Barbara

propter literam B. in minore dictionis posita conversa conclu-
sione per accidens propter P. sic Ergo omnis virtus est
[illegible] Ce Nullum mugibile est lapis
Lan Omnis bos est mugibilis
tes Ergo nullus lapis est bos
Reducitur ad celarent propter conversam conclusionem
propter S. sic Ergo nullus bos est lapis
Da Omnis virtus est habitus bonus
bi Aliqua taciturnitas est virtus
tis Ergo aliquis habitus bonus est taciturnitas
Reducitur ad Darii propter conversam conclusionem simpliciter propter
S. sic Ergo aliqua taciturnitas est habitus bonus
Fa Omnis cupiditas est animi motus
pesmo Nulla virtus est cupiditas
mo Ergo aliquis animi motus non est virtus
Reducitur hic modus ad Feno propter F. maiore et mi[n]ore
conversa, maiore quidem per accidens propter P. sic: Qui-
dam animi motus est cupiditas; minore vero sim-
pliciter propter S. sic: Nulla cupiditas est virtus
tandem minor in locum maioris et maior in locum minoris
[illegible] per transpositionem propter literam M. sic
Fe Nulla cupiditas est virtus
ri Quidam animi motus est cupiditas
O Ergo aliquis animi motus non est virtus
Fris Aliqua taciturnitas est digna laude

6. Sm.o Nulla modestia est taciturnitas
Ergo aliquid dignum laude non modestia
Reducatur ad sexto propter Fesino et non e converti
tur simpliciter propter S: sic Quoddam laude dignum
e taciturnitas Et nulla taciturnitas e modestia Quorum
deinde transpositio fiat propter M. et sic fiet Syllogis
mus talis Fri.
Fe Nulla taciturnitas e modestia
ri Quoddam laude dignum est taciturnitas
O Ergo aliquid dignum laude non e modestia
Quot sunt Regula speciales primae figurae
Tres: prima maior propositio debet esse semper Universalis excepto
Fresesmo. Unde alij dicunt in prima figura prope ligata
in Quantitate et libera in Qualitate 2da minor
semper debet esse affirmativa et ut alijs utamur ver
bis est ligata in qualitate et libera in quantitate
3tia in prima figura conclusio semper est libera: nam potest
esse et Universalis et Particularis et affirmativa et Ne
gativa unde Versiculus
Omne genus problematis infert prima figura
4ta additur, sed haec communis e omnibus figuris nempe
ex puris negativis in Prima figura nihil sequitur.
Adverte propter modum efficiendi Syllogismum a conclusio
ne data alius minimum sumendo a priori si pro minori
assumatur novus aliquis terminus seu medium vgr si haec
propositio maior Omne animal e sensibile accessiono

vo termino s. bove ꝑ frat. Syllogismus sed bos e
ani ergo bos e sensibilis
Nota primorum modorum tertiae figurae ut possedi
recte studentium maximum esse usu in omni argu
mentatione et disputatione quia cæteri modi ut
pote indirecte concludentes rarissimi sunt

Punctum 2dum

De Modis 2dæ Figuræ.

Quot sunt Modi 2dæ figuræ?

4 Cesare Camestres Festino Baroco Qui omnes
sunt imperfecti ut patebit ex reductione unde sunt
Exempla Modorum 2dæ Figuræ

Ces Nulla virtus e vitium
A Omnis ebrietas e vitiu
Re Ergo nulla ebrietas e virtus
Reducit ad Celarent ꝑpter C conversa iore simpliciter
propter S sic:
Nullum vitium e virtus

Cam Omnis peccans e ignorans
Es Nullus prudens e ignorans
Tres Ergo nullus peccans e prudens
Reducit ad Celarent ꝑpter C minore et conclusione
conversa simpliciter ꝑpter S et transpositis ꝑmissis
ꝑpter M.
Fes Nullu honestu e detestandum
Ti Quædam familiaritas e detestanda
No Ergo quædam familiaritas n e honesta

Reducit ad Ferio jore simpli versio pinter s. sic
Nulla delectandi e honestum
Ba Omnis homo e anl rationale
Roc Quidam lupus a est anl radle
O Ergo quida lupus n e homo
Reducit ad Barbara pinter Literam B reductione
p. Impossibile pinter Contradictorio oclusionis posi
to p. minori et contradictorio minoris pro oclusio
ne jore Propositione intacte servata sic
Bar Omnis homo e animal rationale
Ba Omnis lupus e homo
Ra Ergo omnis lupus e animal radle
Quot sunt Regule speciales 2de figure
1 Una. maior sp̃re universalis 2da. minor est
libera 3ra. oclusio sp̃r negativa 4ta. in
2da figura ex puris affirmativis nihil sequitur

Punctum Quintum
De Tertia figura

Quot sunt Modi 3ae figure
Reliqui s. Darapti Felapton Disamis Datisi Bo
cardo Ferison qui etiam sunt Imperfecti ut patebit
reductione Unde sunt
Exempla Modorum 3ae figure
Da Omnis anas natat
Rapt Omnis anas e avis
I Ergo qdda avis natat

Reducitur ad Darii per conver. S noie conversa per accidens
per conver. P
Quiddam avis ē anas
Fe Nulla scientia ē nobiscum nata
La Omnis scientia ē animi promptitudo
P. Ergo quiddam animi promptitudo nō ē nobiscum na[ta]
Reducitur ad Ferio per conver. F conversa nre per accidens
per conver. P Quiddam animi promptitudo ē scientia
Dis Quoddam bellum ē necessario ferendum
Am Omne bellum ē calamitosum
Is Quoddam calamitosum ē necessario ferendum
Reducitur ad Darii per conver. S et pone et conclusione conversa
simpliciter per conver. S et transpositis præmissis per conver. M
sic Omne bellum ē calamitosum sed
Quoddam necessario ferendum ē bellum Ergo
Quoddam necessario ferendum ē calamitosum
Da Omnis homo potestatibus sublimioribus ē subiectus
Tis Quidam homo ē Christianus Ergo
Quidam Christianus potestatibus sublimioribus ē su[biectus]
Reducitur ad Darii per conver. S nre simpliciter conversa per conver. S
sic Quidam Christianus ē homo
Bo Quoddam animal n[on] est homo
Car Omne animal ē corpus
Do Ergo quoddam corpus n[on] ē homo
Reducitur ad Barbara per conver. C reductionem per im-
possibile per conver. C contradictorio conclusionis posito pro
n[on] et contradictorio [maioris?] pro conclusione minore ..

propositio in integro servata sit
Bar Omne corpus e homo sed
Ba Omne animal e corpus
Ra Ergo omne animal e homo
Fe Nullae veterae leges privata authoritate abrogandae
ris Quaedam veterae leges habent aliquid vitii Ergo
on Quaedam vitia habentia privata authoritate abrogari n debent
Reducitur ad ferio per met f novae sylla. versa pro
per. s: sic Quaedam vitiu habentia st veterae leges
Quot sunt Regulae Speciales 4ae figurae
Tres. Prima per propositio libera quae in negationes affirmativa si singularis sive particularis 2a quae
sio sit Unis sive affirmans sive negans
Suas ... illos duos modos Baroco et Bocardo qui soli
reducuntur ... Impossibile cum alii reduci n possint etiam omnes
figurarum modos imperfectos posse reduci per impossibile quam
vis facilius reducantur ... accidens aut sylla. diverso in modo
Ita in prima figura contradictoriam conclusionis ponimus ... ...
pro minori contradictoriam vero salvam maiorem minoris extremae
pro conclusione ut patebit ex exemplo ... modus Celantes
cum reducitur ad Darii hoc modo contradictoriam conclusionis
quae e particulare debet poni pro minore et minor
pro maiore pro conclusione vero contradictoriam maioris
In modis 2ae figurae imperfectis cum fit reductio ad
perfectos ... antiquam ... contradictoriam conclusio
nis ponimus pro minore et pro conclusione contradicto
riam ... ... Syllogizandi forma
In modis 3ae figurae retenta minore ...

minis, contradictorium conclusionis pro [ma]iore et pro conclusione
contradictorium vel contrarium ponis iuxta formam syllogisticam
ut docet isti versus

Maior sit minor, ut sit contradictio maior.
Excipe Celantes in quo convertitur ordo.
Servat maiorem sed et ponitur

Adverte ut directe fiat haec reductio observari debent
hae dictiones

Hebet axis obit terras sphaeramque quoram

Alii ponunt hunc versum

Nesciebatis Odiebam laetare Romanis

Scias in versu superius posito primae duae voces constan-
tes 5 syllabis correspondent 5 modis imperfectis primae fi-
gurae ita ut He respondeat Baralipton, Bi Celantes,
Ter Dabitis, A Fapesmo, Xis Frisesmo; duae sequen-
tes i: Obit terras servient 4or modis 2dae figurae.
Ultimae vero dictiones sphaeramque quoram corresp[on]-
dent 6 modis 3iae figurae ideo quia 6 constant syllabis.

Adverte adhuc esse 4 vocales in istis syllabis contentas
A E I O quae signant conclusionem modorum directorum,
idest si in aliqua syllaba cuiusque modorum indire-
ctorum servientem inveniatur, A designat reducendum esse
ad modum Barbara, si E ad Celarent, si I ad Darii,
si O ad Ferio. unde quia syllaba Fe servit modo

ana figura s. Baralipton reducendus e pro
pter s ad Celarent per impossibile sic

Ba Omne animal e substantia
Ra Omnis ho e animal
Lipt Ergo aliqua substantia e homo.

Hic syllogismus si negaret conclusio deberet reduci ad Ce
larent propter s contentu in 1ma syllaba dictio
nis Febifer servata antecedenti doctrina per impos
sibile sic

Ce Nulla substantia e homo
La Omne anil e substantia
Rent Ergo nulla anl e homo

Et q adversarius antea noluit cedere conclusione legi
tima aliqua substantia e homo nunc debet hanc
cedere nulla substantia e homo q inter contradictoria
n datur mediu et sic procedendu cum aliis

Estne adhuc aliqua alia figura syllogismoru
preter tres priores.

Dari aliam 4tam quam Gallenus et Macrobius
causa ostentationis ingenii sui invenerint qua
qui contendunt diversa esse a prima in predicta
temporis Diogenis attendere videns si eme...
unte et necessaria intellexisset procul dubio ea
asignasset Unde hec figura ab authore suo Galle
no vocatur Galleniana hec nihil habet discriminis
a prima nisi quod invertat ordinem premissarum

Minore mantere[n]dū in locū joris et maiore in loco cū noris ut patebit infra

2 Quid ē ergo figura Gallensica
Est in qua medius terminus in maiori poni pro predica
to in minori pro subiecto Unde dr̄ contraria prime figure
Quot sunt modi huius figure.

8 4 Bamana Camene Drimeno et Dimrai. Et hi
modi facile ad primā figurā revocant, exemplores
clarior fiat sit Ludino Omne bonū ē honestum
accipio mediū tale quia ē laudabile et formo syl.
gismū in primo modo huius prime figure sic

Ba Omne bonum ē laudabile
Na Omne laudabile ē honestum
Na Ergo oē bonū ē honestum

Ubi vides mediū laudabile in jori pro predicato in mino
ri pro subiecto poni reducit' vo hic modus ad Barbara
transpositione premissarū nōre conversa in jore
propositione et joie in minore sic.

Bar Omne laudabile ē honestū
Ba Omne bonū ē laudabile
Ra Ergo oē bonū ē honestum

Came Omnis hō ē anl
Ne Nullū anl ē lapis
Ergo nullus hō ē lapis.

Dri Quaedā voluptas ē honesta
Me Nullū honestū damnat.
No Ergo quaedā voluptas n̄ damnat.

Dim Quidam Nero fuit Tyrannus
Ra Omnis Tyrannus fuit crudelis
Ji Ergo quidam nero fuit crudelis
In quibus modis vides mediu terminu in maiori pro
p. dicato in minori p. subiecto positu Sed hi omnes mo
di 4ae figurae facile reduci possunt ad modos 1mae
figurae directos transpositis quasi videlicet pore
in locu minoris et minore in locu maioris quter
litera est in singulis modis appositam sic Bama
na reducitur ad Barbara Camene ad Celarent Dimarai
ad Darij Frimeno ad Ferio
Quot sunt Generalia Praecepta in tribus figuris.
1. Primu ex vero n. sequitur nisi verum ex falso autem pt
sequi verum 2. dum ex necessarie n. sequitur nisi ne
cessarium 3. Tiu. ex Contingentibus n. sequitur Imposi
bile vg. Petrus e albus Ergo e lapis Quartu. Ex possi
bili seu contingenti necessaria sequi pt vg. Petrus cur
rit Ergo e vivens Quintu Ex quo infertur antecedens
etiam et consequens Sextum ab Inferiori ad superius
valet illatio affirmativa vg. e homo ergo e anim
al Ergo e vivens n. vero econtra sic anl ergo e ho
quia pt esse bos v. asinus Septimum Ab affirma
tione unius contradictorij ad negationem alterius vel
ab aequipollente ad aequipollens pt dari illatio

Caput Octavum
De Syllogismo Hypothetico Conditionale Copulativo et Disjunctivo

Quid ē Syllogismus Hypotheticus
Est argtio constans Propositionibus Hypotheticis ubi est
cuius maior coniunctiva sive duobus Cathegoricis sive duo
bus subiectis minor aute et cōclusio simplices vg. si virtus
esset laudabilis Virtus esset expetenda Sed ē laudabilis
Ergo ē expetenda Sic quo constat partes eius tot esse
quot syllogismi Categorici maiore minore et cōclu
sione Quadruplex ē Syllogismus Hypotheticus.
Simplex Similr sicut Propo Hypotetica Copulativus qui
ē Propositionibus copulativis constat vg. nemo potest esse si
mul doctus et rudis Sed Studiosus ē doctus ergo nō
rudis Disiunctivus ē qui Propositionibus disiunctivis
constat ut vg. aut vivit aut mortuus ē Sed nō vivit er
go mortuus ē Conditionalis ē qui Propositionibus conditiona
libus ligat. vg. Si studiosus esset devotus placeret
Deo sed nō est devotus Ergo nō placet Deo. et taliter
de Syllogismo causali et rationali intelligendum est.
Scias Dupliciter fieri Syllogismū Hypotheticū 1mo
qndo ponitur ans jonis in minore et cns in cōclusione
vg. si sol ē dies est Sed sol est Ergo dies est Ubi ans
jonis ponit in minore et cns in conclusione
2do qndo ponitur cns jonis in minori et ans in cōclusione
sic si sol ē dies est Sed dies non est Ergo sol nō est
Ubi ponitur cns jonis pro minore, et ans pro cōclusio
ne Quid ē Syllogismus expositorius.
Est argumentatio in qua mediū ē singulare in una

utraque propositionum Joannes est Rationalis sed Joannes est Risibilis ergo quoddam risibile est rationale, seu syllogismus expositorius est ille qui constat medio singulari eius modi est syllogismus Plato est eloquens Plato est Philosophus ergo aliquis Philosophus est eloquens ubi medius terminus scilicet Joannes et Plato est singularis in utraque propositione causa ergo hic syllogismus quasi digito monstrat ideo dicitur expositorius Vide etiam alios syllogismos imperfectos 3ae figurae constantes medio communi quorum doctrina non ita est manifesta docet reducendos ad expositorios syllogismos

Quotuplex est syllogismus Expositorius?

Syllogismus Expositorius dividendus quando cum eis per medio communi constat in perfectum et in imperfectum

Qui syllogismi Expositorii sunt perfecti et qui imperfecti?

Ex syllogismis Expositoriis qui sunt Perfecti, et qui imperfecti satis constat. Illud tamen certum est Omnes syllogismos expositorios indirecte concludentes imperfectos eos quidem esse perficiendos per duos directe concludentes syllogismi Expositorii 3ae figurae directe concludentes sunt Perfecti. Omnes vero aliarum figurarum imperfecti ac perficiendi in reductione ostensiva ad syllogismos 3ae figurae illi qui sunt 2ae per conversionem Assumptionis et illi qui sunt 1ae per conversionem Antecedentis videlicet utriusque simul

Quis est Usus Expositorii syllogismi

Magnus et frequens nã versatur circa singula
riã quæ sensibus nostris subiecta sunt et quibus
st seminaa omnis nrã scia. Quomodo syllogis
mus conspicuus medii termini reducat ad expositio
nem exempli tibi subijce tale.
Omnis hõ ẽ Ralis
Oĩs hõ ẽ Animal ergo
Aliquod animalẽ ratle
Ubi hunc syllogismũ reducas ad expositionẽ
accipiendo tibi pro fine mediũ terminũ vg Petru
illũ singulare et ita forma syllogismũ
Petrus ẽ Rationalis
Petrus ẽ animal. ergo
Ergo aliquod anĩlẽ rationale
Secus hũ syllogismo expositorio videndũ sunt
ne mediũ impediat conclusionẽ. Quod fit ut sumatur
ratio intelligitur in conclusione in particulariter vn
de n valet dicere. Deus ẽ Creator hominũ. sed Deus
ẽ Creator asinorũ ergo asini sunt hines sed sic
dicendum. Ergo qui creat homines creat et asinos.
Quid est syllogismus modalis?
Est argumentatio quæ constat Propositionibus modalibus constru
eode modo quo et Categoricus nisi quod ad syllo
gismos modales addãt modi quantitate et qualita
to scientias ut patet ĩto
Bar Omne grave ferri deorsũ necesse
Ba Omnẽ lapidẽ necesse ẽ esse grave
Ra Ergo omnẽ lapidẽ necesse ẽ ferri deorsũ.

Caput Imum

De Medio Inveniendo

Quid est Medium

Praeter deffinitionem superius datam adhuc definitur ut Medium est argumentum causa rei dubiae fidem faciens

Quot Modis Inveniri debet Medium?

Duobus: Imus Modus quoties cumque aliqua offertur conclusio per syllogismum probanda videre est in illius causam propriae assignetur et illa causa seu ratio erit medium demonstrans conclusionem seu rem in conclusione inesse vel non esse seu ostendens sedem in subiecto cum praedicato cohaerere si in parte affirmativa vel non cohaerere si in parte negativa. Et si conclusio oblata fuerit affirmativa debebit medium investigari cum medium ita praedicatum illius suo subiecto cohaereat, si vero conclusio oblata fuerit negativa debebit medium investigari tale ut praedicatum suo subiecto non inveniat eius. si ponatur conclusio affirmativa talis Ergo plumbum fertur deorsum et inventa ratione pariter nimirum quia est grave erit ergo medium quod disponitur in prima figura modoque eius Barbara

Bar Omne grave tendit deorsum

Ba Omne plumbum est grave

Ra Ergo omne plumbum tendit deorsum

E contrario fit si ponatur conclusio negativa talis Ergo nullus homo est lapis inventa ratione nimirum quia lapis non est animal homo vero est animal Medium ergo non aliud erit nisi animal iuxta quod disponatur syllogismus

In Prima figura modoque eius Celarent fit

Ce Nullum animal e lapis
La Omnis homo e animal
Rent Ergo nullus homo e lapis

Istius modus Inveniendi Medium e paulo difficilior iux
ta doctrinam quae vocatur Pons asininus ideo dictus
quia qui illius doctrinam intelligere non potest vel proterve
refugit, Asino similis refugienti difficilia est iam. Unde
qui vult hanc doctrinam intelligere observabit quod pro
ximum 4 regulis ad 4 conclusiones quae accomodatis ab
solventur quarum prima Conclusioni Uni Affirma
tivae 2da Conclusioni Particulari negativae
3tia Conclusioni universali Negantiae 4ta
Conclusioni Uni Affirmantiae Particulari serviunt
Prius quam istas regulas attingamus
Scias Primo ad difficilius medium Inveniendum pro
quolibet re probanda invenias esse in dialecticis quas
dam dictiones quae his versibus continentur

Fecana Cageti dafenes Hebare Gedaco
Gebali stant sed non stant Hebas Hedas Hecas
Quorum modorum Trissyllabi sunt Utiles, Dissyllabi He
bas Hedas Hecas sunt Inutiles tantum quod spectant
in quibus est pluris particularibus vel pluris negantibus conclu
dit. Scias 2do quamlibet harum dictionum In pri
mis et mediis syllabis habere vocales duas A et E

83

A denotat dilusionis (?) praedicati, E denotat eiusdem subiectum. Unde vero syllabae vocalis denotat ipsam dilusionem ad quam medium quaerere vis ratione qualitatis vel quantitatis.

Scias etiam in iisdem dictionibus observandas esse 6 consonantes B C D F G H, quae docent quale medium eligendum sit nimirum an sequens an antecedens an repugnans. Unde B. semper denotat sequens praedicati, C antecedens praedicati, D repugnans eiusdem praedicato, F denotat sequens subiecti, G antecedens subiecti, H repugnans eiusdem subiecti, ut docent isti versus

Praedicat A. B sequens, C praecedit, D sit extra
E subiit, F sequitur, G praecedit, H sit extra

Dicitur autem sequens ideo quod sequatur subiectum praedicato seu quod de illis praedicatur, vel Petrus est homo, ubi homo dicitur sequens respectu Petri. Recte enim dico Petrus est homo et (?) dicitur vero antecedens id quod antecedit subiectum vel praedicatum seu quod subiicitur illis, vel Bos est animal, hic Bos respectu animalis est antecedens. Recte enim dico est bos ergo est animal. Repugnans demum quod non convenit subiecto et praedicato sed repugnat illis, vel homo et asinus, ubi asinus repugnat homini.

His praemissis sit Regula

Regula . Prima

Ad inferenda oclusione Vnlem affirmativa Ergo
Ois homo e subna si mediu quaerere vis dcu
pro dictione secana Cuius Vltimae syllabae ve
calis E denotat oclusione Vnle affirmativa
In prima syllaba quaere medium quod osequitur
subiectu conclusionis propter consonante S annexa
vocali E denotans subiectu oclusionis quod antece
dat pdicatu eiusdem oclusionis propter osonante
C annexa vocali A quod denotat pdicatu oclusi
onis et tale habebis mediu s: animal: animal enim
osequitur quia recte dico Homo e Ergo animal e
Et idem anl antecedit substantia recte enim
dico fit anl Ergo e substantia atqz invento medio
formabis syllogismu in Barbara talem
Bar Omne anl e substantia
Ba Ois hoe animal Ergo
Ra Ois ho e substantia
Eadem regula valebit ad inferenda oclusione
Particulare affirmativa mutata dictione secana
in secani et Barbara in dari sic
Da Omne anl e substantia
Ri Quida ho e animal Ergo
I Quidam ho e substantia
R Ida
Ad inferenda oclusione Partre in 2ia figura

84

ref. Ergo quaedam substantia est animal. Cum medium quaerere vis accipe dictionem Cageri cuius utrimque sylla-
ba vocalis I denotat conclusionem particularem affirmativam.
Quaere ergo tale medium quod et subiectum
et praedicatum conclusionis antecedat propter consonante
C et G annexam vocalibus A et E et tale medium
habebis homo: quia et animal et substantia antecedit
Recte enim dico homo est animal et homo est substan-
tia. Atque sic invento medio formabis syllogismum tale
in Darii

Da Omnis homo est animal
ris Quidam homo est substantia
I Ergo quaedam substantia est animal
R

Ad inferendam conclusionem universalem negativam Ergo
nulla iustitia est vitium. Dum medium quaerere vis
accipe dictionem Daferes cuius ultrimque syllaba vo-
calis E denotat conclusionem universalem negativam Quaere
ergo tale medium quod consequatur subiectum propter consonan-
tem F et repugnet praedicato conclusionis propter consonan-
tem D et tale medium erit virtus quod sequitur subie-
ctum conclusionis et repugnat praedicato quia male
dico virtus est vitium. iam autem bene cum dico sit
iustitia ergo est virtus. Atque sic invento medio
formabis syllogismum talem in

Celarent Nulla virtus est vitium.

La Ois iustitia e virtus

Rent

Regula Quarta

Ad inferendam oclusione Partre negativa vg ergo quidda quercus n e lapis dum oltedum quod vero vis acciße dictione Gedaco p ptere ultimo syllaba vocale O quod oclusione Particulare negativa denotat et q. udre mediu tale oveniat subiecto oclusionis p ptere Ironante Be rale medium erit arbor quod ovenit quercui re cte eni dico quercus e arbor et respugnat p dicato s. lapidi na male dico lapis e arbor et hoc p pter Ironante D atq. sic in vento medio formabis syllogismu talem in

Fe Nulla arbor e lapis

Ri Quidda quercus e

O Ergo quidda quercus n e lapis

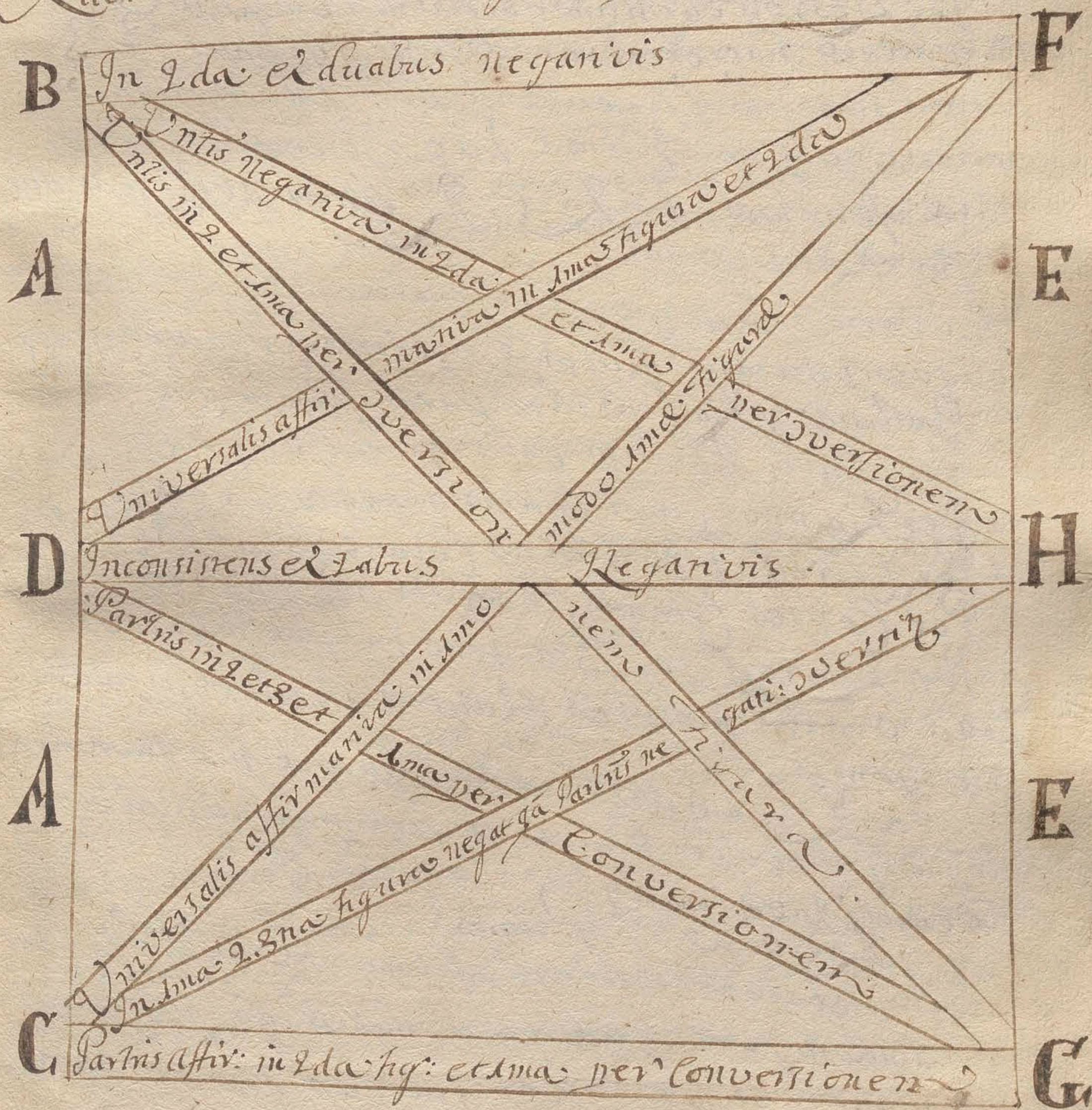
Quomodo Inveniz medij terminus in Ponte

Varie na iuxta ferana inveniz mediu ad Barba ra et darij ut supra dictu iuxta Cageria ad Di samis Darisi et darapti iuxta Daferes ad Celarent Cesare Ferio et Festino iuxta Hebare ad Celantes Came stres Baroco. Iuxta Gedaco ad Fapesmo Friseimo Felapton Bocardo et Ferison Iuxta Gebali ad Babi tis et Baralipt ut docent hi Versus

Barbara cu darij Per ferana syllogizanti

Per Gebali Babitis Baralipt mediu tibi sume

Per Cageri vo Disamis Datisi atq. Darapti
Felapton Frisesmo Fapesmo Gedaco Bocardo Ferison
Cesare p. Datenes Ferio Festine Celarent
Hebare Celantes Camestres atq. Baroco.
Quot totum Patet ex figura sequenti Ponis et finiri.

4

Adverte Tiro Praeter voces allatas S. Fecana Gageri a recentioribus inventas esse alias quae sequenti disticho continent.

Per Hapcas Cipnis Happnos p. Cesrep Cepres

Per Hosrop medium quod eis disponit apte.

In quibus Tiro observandae sunt consonantes P et S

quarum prima sicut p dictarum conclusionum dat eiusdem subiecti conclusionis probandae. 2do Observandum est reliquas consonantes idem H C R et quae S sicut ans Consonans Repugnans

Adverte 2do ut cognoscas quibus modis correspondeat aliqua praedictarum dictionum considerandi sunt sequentes versus

Barbara p. Hapcas ni et Darii syllogizant

Per Cipnis Baralipt Dabitis probabit apte

Per Happnos Darii Disamis bene Frageso Darapti

Per Cesrep Fenio Festino Cesare Celarent

Per Cesres Celantes Camestres atque Baroco

Per Hosrop Fel. Boc Fenio Frisemo Fapesmo

Quod omnino melius et clarius ex superius allatis intelligere

Sciat a Licetas Mosicense Authore meo Inveniendi medij aliam esse figuram et regulas assignari eius de medij inveniendi.

Regula Prima

Ad probandam conclusionem affirmativam in modis directis primae figurae quaerendum medium quod possit subijci conclusioni et praedicari de subiecto eiusdem huius

Expla in Barbara et Bari. Ubi medium in minori subiicitur predicato conclusionis et pro minori predicatur de subiecto eius

de Regula 2da

Ad conclusione negativa in modis directis 1mae figurae
est querendum medium quod repugnet predicato conclusionis et predicari possit de subiecto eiusdem cuius exemplum in Celarent et Ferio

Regula 3tia

Ad probanda conclusione negativa in 2da figura ita
ut ipsa sit negativa accipiendum est medium videlicet quod
repugnet predicato et predicari possit de subiecto ut
patet exemplis in Cesare et Festino

Regula Quarta

Ad colligendum conclusione negativa 2da figura ipsi
extreme affirmativa investigandum est medium quod
possit predicari de predicato conclusionis et repugnare
subiecto conclusionis exempla ut in Camestres et Baroco

Regula Quinta

Ad concludendum in 3tia figura affirmative in
veniendum est medium quod possit subiici predicato conclusionis et subiecto eiusdem exempla ut in Darapti Disamis
et Datisi

Regula 6ta

Ad probandum conclusione negativa in 3tia figura
inveniendum est medium quod possit subiici predicato conclusionis et predicari de subiecto eiusdem exempla habemus
in Felapton Bocardo et Ferison ubi medium tale conclusione ut

Regula 1ma

Ad inferendam conclusionem affirmantem in modis indirectis primae figurae concludentes affirmative requirendum est medium ita subiici posse subiecto conclusionis et praedicari de subiecto conclusionis exemplum in Baralipton et Dabitis.

Regula 2da

Ad concludendum negative in modis indirectis primae figurae maiore negativa habentibus requirendum est medium tale quod repugnet subiecto et praedicari possit de praedicato conclusionis ut patet in Celantes.

Regula 3tia

Ad concludendum negative in modis indirectis primae figurae affirmativa habentibus accipiendum medium tale quod possit subiici subiecto conclusionis et repugnet praedicato eiusdem conclusionis ut patet in Fapesmo et Frisesmo.

Prima itaque Regula deservit 1ma dictio supra allatis versibus scilicet fecana et facani mutata conclusione universali in particulare fit syllogismus in Barbara et Darii.

2da Regula deservit dictio Dasenes et Daseno mutata conclusione universali in particulare fit syllogismus in Celarent et Ferio.

3tia Regula deservit dictio in de Dasenes et Daseno mutata conclusione universali in particulare fit syllogismus in Cesare et Festino.

4ta Regula deservit Hebare et Hebaro mutata conclusione universali in particulare fit syllogismus in 2da figura in Camestres et Baroco

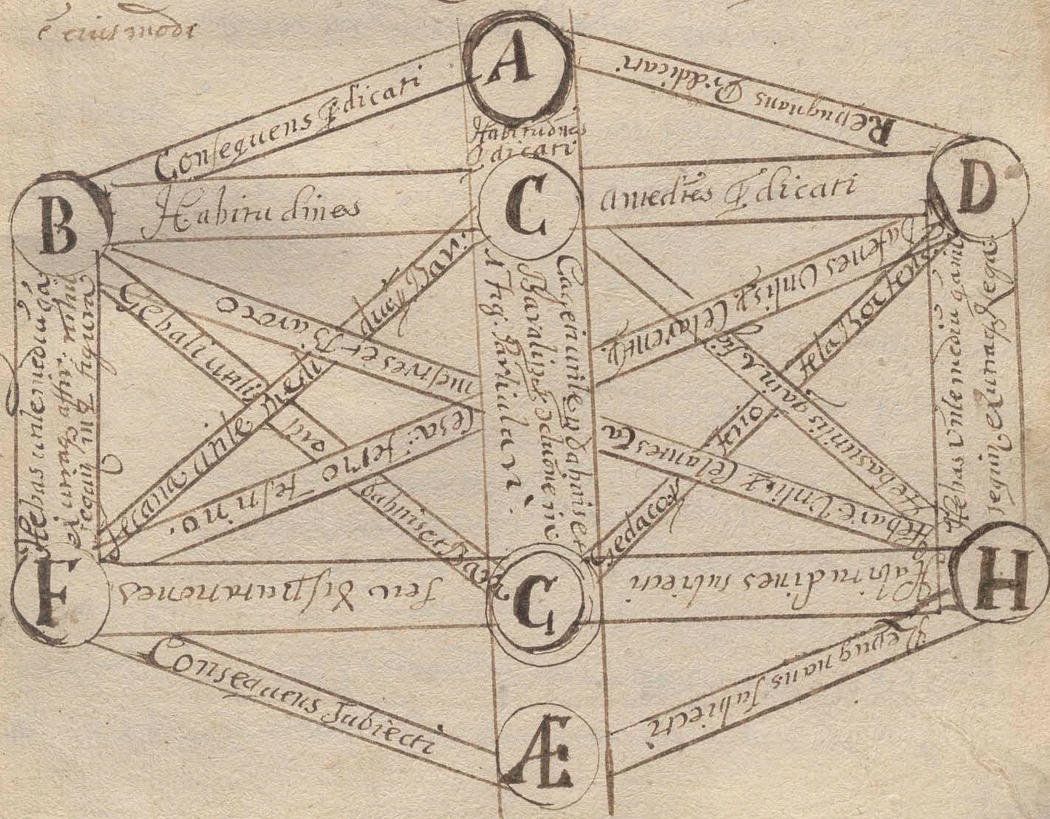
5ta Regula deservit dicto Cageri fitq[ue] syllogismus in 3tia figura in Darapti Disamis et Datisi

6ta Regula deservit 3tia dicto s. Gedaro fitq[ue] syllogismus in 3tia figura in Felapton Bocardo et Ferison

7ma Regula deservit 6ta dicto Gebali fitq[ue] syllogismus indirecte concludens in 1ma figura in Baralipton et Dabitis

8va Regula 4ta dicto quae et 4ta deservit s. Hebare fitq[ue] syllogismus in Celantes

9na Regula 3tia dicto s. Gedaro quae et 6ta deservit fitq[ue] syllogismus in Fapesmo et Frisesomorum ut patet ex tabula nova Ricdai Mosciciensis quae nimirum est eiusmodi

Adverte quod in 2do versu ei supra allatis inveniantur dictiones disyllabae Febas Hedas Hecas propterea carentes tertia syllaba quia ex combinatione talis medij nulla conclusio valide infertur ut Febas indicat conclusione affirmativa medium esse tale quod debeat praedicari et de subiecto conclusionis propter B et de subiecto conclusionis propter F quod fieri non potest similiter intelligendum et de alijs unde huiusmodi vocantur disyllabi inutiles spectantes ad illos in quibus ex puris particularibus vel puris negativis concluditur. Hic de Libro 4to sequitur

LIBER 5tus

De Syllogismo demonstrativo

Declarata doctrina author de syllogismo formali secundum materiam probabilem considerato transit ad demonstrativum syllogismum secundum materiam necessariam spectantem, quem nactus absolvet capitibus unde sit

Caput Primum

De definitione demonstrationis

Quid est demonstratio?

Est syllogismus faciens scire seu est syllogismus faciens constans praemissis veris primis immediatis prioribus notioribus et causis conclusionis. Dicitur constans praemissis veris ut excludantur praemissae verae

et opinatiuæ ex quibus demonstratio fieri nequit
Dicitur primis id est non habentibus præmissas se priores
per quas probari possint uerum primum est quod
per aliud probatur Dicitur immediatis idest carentibus
medio per quod deduci possint Dicitur prioribus idest
præmissis quæ sunt priores conclusione non tempore
sed natura Dicitur notioribus idest quoad nos et quo-
ad naturam, nam notiora quoad nos illa dicuntur
quæ sunt sensui proxima et quæ cadunt sub sen-
sum nostrum ut sunt effectus et singularia. Notiora
uero quoad naturam illa esse dicuntur quæ ordi-
nem naturæ sequuntur et seruant ut sunt remotiora
a nobis quales sunt Causæ et uniuersalia Dicitur Cau-
sis Conclusionis quia ex præmissis Conclusio tanquam effectus
sequitur Exemplum talis syllogismi demonstratiui huius-
modi, Omne animal rationale est capax disciplinæ Cuius
est animal rationale Ergo omnis homo est capax disciplinæ
Hic syllogismus est demonstratiuus quia de lapide sua
infert ex propositionibus Imo ueris, ut patet quibus aliæ non sunt
priores in ueritate aut notiores per quas probari pos-
sent Qui enim hanc propositionem Omne animal rationale est capax
disciplinæ uult demonstrare per aliquid notiore
frustra prorsus laborat: cum inuenire aliquid priore

aut non verum nulla ratione possit

Scias 1mo. Scire 2pliciter sumi 1mo. lato modo idest pro qua-
liter cumque scire 2do stricto modo idest per causam
seu demonstrationem aliquid cognoscere Unde sic sum-
ptum definitur taliter Scire est rem per causam cognosce-
re et ita orit[ur] scientia quae est habitus evidens et certus
per demonstrationem acquisitus

Scias 2do scientia differre ab opinione, errore et fide
Nam scientia est habitus certus et evidens ut dictum est
Opinio est habitus incertus et dubius Error est habitus
mentis falsus Fides est habitus mentis certus

Quot modis accipitur demonstratio.
Primo pro ostensione alicuius rei, 2do pro explica-
tione quando aliqua res lucidis verbis explicatur seu ex-
ponitur quibus sit 3tio pro narratione 4to pro modo lau-
dandi personas res et facta ut est genus demonstrativum
orationum 5to pro certa probatione et evidentia
6to pro scientia

CAPUT 2dum

De divisione et partibus demonstrationis.

Quotuplex est demonstratio?
Duplex propter quid seu a priori seu a causis
quae est omnium perfectissima, et quod fiat a causis proxima

Et demonstratio Quia seu a posteriori, seu ab effectibus quia ab effectu ad cognitionem causae in illa progredimur.

Demonstratio propter Quid est quae per medium causam propriam et immediatam ut quando per rationale concludit hominem esse risibilem. Dr vo a priori quia omnis causa est prior suo effectu et haec demonstratio veram generat scientiam exemplum huius sit in Darii Omnis patiens impuritatem sanguinis febricitat sed quidam Joannes patitur impuritatem sanguinis Ergo quidam Joannes febricitat Ista demonstratio non solum docet Joannem cruciare febri verum etiam causam explicat cur Joannes laboret febri

Demonstratio quia seu a posteriori est quae pro medio habet vel causam remotam vel effectum vel tandem necessarium signum Ut si quis ostendat ex signis et signis Astrologicis quod cras sit futura tempestas vel serenitas exemplum istius demonstrationis a Posteriori in modo videndi Darii sit hoc. Omnis patiens inaequalitate fabricitat plus, sed quidam Joannes patitur inaequalitatem plus Ergo quidam Joannes fabricitat Hic ab effectu ad Causam progredimur nam inaequalitas plus est effectus febris Cognosco Ergo febrim in Joann

Joanne sed adhuc ignorat Causa ob quam ea labo
ret recurro itaq ad demonstratione a Priori seu
propter quid et ut ex superiori exemplo patet
ipsam scientiam acquiro

Quot sunt Partes Demonstrationis.

Tres Principium Subiectum et Passio Principium
sunt Premisse duae s. maior et minor Propositiones ex
quibus Cõclusio infertur. Subiectum vero et Passio sunt
in quae diuiditur Conclusio Vt in hoc syllogismo demon
stratiuo Omne rationale e visibile Omnis homo e rationalis Ergo omnis
homo e visibilis Vbi maior et minor Propositio dicuntur
Principia in Conclusione vero homo dr. Subiectum Visibilis di-
citur Passio

Nota officium esse principiorum ut per ipsa de-
monstretur Passio de Subiecto quod illi conueniat Subiecti
Officium e ut de eodem demonstretur vera et propria Pas
sio sicut visibile de homine. Passionis Officium
est ut demonstretur de subiecto Ad extremum totius
demonstrationis Officium e ut demonstret proprias
passiones de suo subiecto propria principia

Nota 2do iuxta Artem definitione Principij e
Principia demonstratiua sunt, quae cum sunt non demonstran
tur esse, id est sunt vera et non demonstrantur alias

Si prima principia possent demonstrari per alia, daretur
processus in infinitum
Quotuplicia sunt Principia?
Essendi et Cognoscendi. Essendi sunt quae dant esse re-
bus qualia sunt materia et forma ex quibus compo-
sita existunt. Cognoscendi sunt per quae qualibet res
cognoscitur, qualia sunt propositiones axiomata termini scien-
tifici. Et haec sunt duplicia Communia et Propria. Commu-
nia sunt, quae nulli certae scientiae appropriantur sed ab omnibus ve-
nire possunt v.g. Quodlibet est aut non est. cuiuslibet rei
vera affirmatio vel negatio. Item omne totum maius sua
parte. Item. Si ab aequalibus aequalia demas manent
aequalia
Dubitaris cum qualibet scientia ex propriis procedit prin-
cipiis quomodo possunt esse alia principia
R. Communia Principia a qualibet scientia limitari materiae
propriae ad quam illa inducit v.g. in Geometria dicit si
ab aequalibus longitudinibus aequales partes demas ma-
nent aequales illae longitudines. Arithmeticus quoque ad nu-
meros hoc accomodat principium. Si ab aequalibus nume-
ris aequales demas manent aequales.
Propria principia sunt quae uni certae scientiae ap-
propriantur ut sunt v.g. in Medicina, contraria contrariis curantur
Et haec dicuntur axiomata seu dignitas. Rursus Propria
Principia sunt duplicia definitiones quae rem per genus et
differentiam explicant v.g. Homo est animal rationale

Suppositiones Quae sunt Propositiones indemonstrabiles et in aliqua scientia supponuntur, ut in Physica virtus in medio consistit in Physica Naturae principium motus et Quietis et postulat quae in dispositione conceduntur propter Rem intelligendam ut Parallelae nunquam concurrunt aequaliter a se distantes

Quaedam Principia sunt summi a fine ratione cuius aliae sunt Principia Speculativa et alia practica Speculativa sunt quae dirigunt cognitionem. Practica quae dirigunt actiones morales Habuimus Principiorum similitudinem a fine Philosophiae Finis enim Philosophiae est duplex aut sit cognitio bona, nimirum aut actio honesta et laude digna Primi de Principia alia sunt Speculativa ut Sabbaqua libus Idem omne totum de quolibet etc Alia sunt Practica ut est illud: Est per se et propter se expetendum non propter utilitatem huius axiomatis finis est actio

CAPUT 3um

De Praecognitionibus et Definitionibus demonstrationis

Quid Praecognitio seu Praenotio.

Est aliqua notio per se ad alterius rei naturam comparandam ordinata

Quot sunt Istae Praecognitiones.

1. An sit, Quid sit, Quotuplex sit, et Qualis sit

Praecognitio an sit est qua quaerimus an res aliqua existat ut an dialectica detur. Praecognitio Quid sit est

Est, cum eius rei quid dat naturam et essentiam per defi
nitionem indagamus ut Quid sit dialectica Praecogni
tio Quomodo sit Est cum illius rei cognitione partes sive accidentales
sive essentiales colligimus ut Quomodo sit dialectica Prae
cognitio Qualis sit Est cum eiusdem rei attributa et proprietates ab
essentia dimanantes attingimus ut Qualis sit dialectica Ex his 4
vere cognitis res qualibet intelligitur et cognoscitur Quot sunt
Conditiones demonstrationis Tres de Omni Per se et
Quatenus ipsum Dicto de omni est cum praedicatur in omnibus inferi
oribus alicuius subiecti universalis ut sensibile quod praedicatur hominis in e
species et omnibus individuis hominis Conditio Per se est cum
praedicatum non solum universaliter sed etiam per se ut sit de
essentia praedicatum de subiecto ut Rationale quod homini essen
naliter ac propriis est de essentia eius Conditio Qua
tenus ipsum est cum praedicatum non solum universaliter et
per se sed etiam quatenus ipsum et adequate et converti
biliter ut propria passio de subiecto praedicati ut Omnis
equus est hinnibilis Ergo omne hinnibile est equus hinc
Scias modos per se esse 4 Primus est quando praedicatur de
definitione subiecti ut Homo est animal rationale, hic modus
dicitur essendi Secundus est Quando subiectum est de definitio
ne praedicati quod tunc fit quando propria passio dicitur de suo subie
cto ut Homo est risibilis et hic modus dicitur inhaerendi seu
praedicandi Tertius Quando res per se existit nullo indigens
ad hoc ut sit et hic modus dicitur existendi Quartus Quando aliquid
est propria causa et immediata sui effectus et hic modus dicitur causandi

LIBER OCTAVUS

De Syllogismo Dialectico seu Probabili

Post syllogismum demonstrativum sequitur tractatio de syllogismo dialectico seu probabili argumento et dialectica nominatur, cuius totam doctrinam, quinque dividimus capitibus.

CAPUT PRIMUM

De Locis Syllogismi dialectici in genere

Quoniam argumenta e locis desumuntur et argumentationis in dialectica frequens fit mentio, inde Quo differt argumentum ab argumentatione? Hoc: quia argumentum est materia et tellus argumentationis, argumentatio sive syllogismus modo applicatio et dispositio in forma sive syllogistica sive enthymematica sive in alio. Locus tandem ab his distinguitur quia est receptaculum origo et quasi thesaurus argumentorum. Argumentum et argumentationem quasi aurum depositum in locis esse videntur.

Quotuplex est Locus

Duplex. Alius qui dicitur maxima seu axioma ut est propositio generalis per se nota per quam multa argumenta probantur et dispositionis fidem obtinet ut quidquid dicitur de definitione dicitur etiam et de definito. Alius qui dicitur differentia maxima inde sit terminus quidam designans locum ex quo argumentum sit desumendum ut a definitione, divisione, toto etc.

Quotuplices sunt Loci

Duplices, interni, externi, et medii, de quibus sigillatim.

CAPUT SECUNDUM

De Locis Internis

Locus internus est unde sumitur argumentum ab his quae sunt substantia rei de qua quaeritur. Hic est duplex: a substantia et a concomitantibus substantiam.

Membrum Primum

De locis a substantia qui sunt tres

Primus a definitione secundum quam argumentamur a definitione ad definitum et contra, idque dupliciter: constructive et destructive.

Constructive seu affirmative iuxta has maximas 92
Prima quidquid convenit definitioni convenit et definito
ut animali rationali convenit risibilitas ergo et ho-
mini conveniet 2da cuicumque convenit definitio convenit et de-
finitum ut Paulo convenit animal rationale ergo et
homo
Et destructive seu negative iuxta has maximas
Prima quidquid removetur a definitione removetur
et a definito ut animali rationali non convenit esse lapi-
dem ergo nec homini conveniet esse lapidem
2da cui non convenit definitio non conveniet et defini-
tum ut Leoni non convenit esse animal rationale ergo nec
homo est ipsi convenit. Et a definito quoque ad defini-
tionem argumentandum est similiter constructive et de-
structive iuxta easdem maximas sed converso pesi
tas ut constructive homini convenit risibilitas ergo et
animali rationali conveniet destructive etiam
2dus Locus a descriptione est cum argumen-
tamur a descriptione ad descriptum et contra idque
duplex secundum has maximas Prima quod praedicatur
de descriptione praedicatur de descripto ut Prima
Ultra praedicatur de descriptione
quale est compositum dicendi ergo et de grammatica
eloquentia praedicabitur 2da de quocumque
praedicatur descriptio praedicatur et de descripto
ut Ciceronis est descriptum artem
differendi probabiliter
destructive sic Prima quidquid removetur

a descriptione removeri et a descripto
Ideo a quocunque removetur descriptio remo-
vetur et descriptum vg Regina mentium et ca-
ptore loquendi scientiarum n est res sensibilis er-
go nec Rhet.

Octavus Locus a Notatione seu Nominis interpre-
tatione est cum argumentum ab interpretatione ad in-
terpretatum et contra Construitur sic 1 Cuicunque
Notatio convenit eidem etiam convenit illud ipsum
nomen cuius parte e notatio vg Paulus
e amator sapientiae Ergo e Philosophus Ideo
de quocunque praedicatur notatio praedicatur et nota-
tum vg Casimirus sit arte disserendi Ergo sit
Dialecticam Destruitur sic Amo Quod n conve-
nit Notationi n convenit et notato vg Ars dispu-
tandi n est falsa Ergo nec Dialectica est falsa
Ideo cui n convenit Notatio eidem nec nota-
tum vg Ars disputandi n e in Ioanne Er-
go nec Dialectica

CAPITULUM [illegible]

De Locis Concomitantibus Substantiam [illegible]
Primus est a Toto et ante Totum Unumquodque
esse superius respectu suorum inferiorum a quo
argumentum ad partes vg Lapis n e animal Ergo lapis
n est Leo homo Bos etc Ideo a Toto Integra-
li quod e compositum e partibus Quanti-

rate habentibus ut homo constat pedibus capite et
arguitur iuxta hanc maximam Posito toto in
tegrali ponitur qualibet pars eius vel pro
mo ponitur partes plures &c. et toto in quan
titate arguitur sic quidquid dicatur de to
to quantitate dicatur de qualibet parte eius
ut corpus est aequale ergo omnes lineae ae
quales Arc. de toto in modo quod est Unle
sine signo positum arguitur destructive
Remoto toto in modo removetur qualibet
pars eius vel homo non est lapis ergo nec Pe
trus nec Paulus
Dictus Locus a Parte ad totum sive totum in
illud Universale sive integrale sive in quantita
te sive in modo homonia a suis partibus
arguitur est necesse ut in Caelo non sunt mala ergo
nec in aliqua parte eius
Quintus a Causa est Causa vero est id ad cuius
esse sequitur aliud quod cum sit quadruplex Ma
terialis Formalis Efficiens et finalis. ideo a Causa
Materiali arguitur constructive sic Posita Causa
Materiali ponitur eius effectus vel est farina aqua
ignis ergo et panis est Destructive sic Remo
ta Causa Materiali removetur illius effectus vel ligna
non sunt ergo nec ignis erit
Causa Formali arguitur constructive sic
Posita Causa formali ponitur eius effectus ut in
Cygno est albedo ergo Cygnus est albus

Destructivè sublata causa forte sublatus est effectus vg in
Mortuus non est anima ergo neque vita
A causa efficiente argumentatur constructivè sic Cuius
causa efficiens est bona et ipsum opus est bonum vg Aristoteles fuit efficiens princeps Philosophiae ergo et Philosophia
eius Destructivè sic Cuius causa efficiens
non est bona nec ipsum opus est bonum vg non
bonus dialecticus ergo nec syllogismus ab illo
constructus.
A causa finali argumentatur constructivè sic Cuius
finis est bonus etiam et medium est bonum vg
virtus est bona ergo et medium ad illam est
bonum. Destructivè sic Cuius finis est malus etiam et
medium ad finem est malum vg vitium est malum
ergo et medium ad illud est vitium
Tertius Locus ab Effectu a quo argumentatur sic ab effectu
est annulus aureus ergo fuit aurum et ab hoc loco
argumentatur similiter ut in causis sed in verso ordine
Quartus Locus a Generatione a quo argumentatur constructivè
sic Cuius generatio est bona et
ipsum genitum est bonum vg Generatio pacis
est bona ergo et ipsa pax est bona.
Destructivè sic Cuius generatio est mala et
ipsum genitum est malum similiter argumentatur a
genito ad generationem
Quintus a Corruptione ubi constructivè argumentatur
Imo Constructivè sic Corruptio oppressionis est bona

Ergo ipse oppressor est malus 2do destructivo sic
Cuius corruptio e mala ipsu corruptu e bonum
vg. Corentio Clementis e mala Ergo ipse clemens e bonus
Quintus ab Usu et Ginio argumentar sic Cuius usus e
bonus ipsum quoque e bonum etiam Sed Otiis usus
e bonus Ergo ipsu Violare bona Sic Veneni
usus e malus Ergo etiam venenu e malum
6tus Locus a Communi accidentibus et quoniam
sumitur sic si ei communi accidentibus inestaliqui
posterius erit prius inerit et econtra vg. Si est
fortis Ergo et magnanimus ubi
Scias communi accidentia esse illa quae se consequuntur
vg. prudentia recepit Rempublicam. Ergo e prudens

Caput Tertium

De Locis Extrinsecis qui 10 numerantur

Primus e ab Authoritate a quo argumentar sic Cuilibet
in sua arte perito credendu e
2dus Locus a Similibus a quo argumentar sic simi
liu similis e ratio seu similibus similia conveniunt
vg. Petrus e ho mortalis Ergo et Paulus
3tius a Paribus quae eiusdem sunt Quantitatis
et paritas ipsa Quantitas velut similitudo aliqua
e Ex hoc loco talis argumentatio sit Si licuit Atheniensibus
e Periclem laudibus celebrare Licet et Florenti
nis celebrare cum alter alteri obequarum
eloquentia par sit
4tus a Proportione quae e habitudo quaedam

est habitudo qualitatis inter et nos ei hoc loco argu^r sic
Inter proportionalia eadem est ratio ut v.g. Gu-
bernator gubernat navim si adest ergo et Rex
Civitatem regit si adest
5tus Locus a Maiori est quo argumentatur sic si
illud quod minus inesse videtur inest eadem id
quod magis inesse videtur inerit v.g. si vir duo
millia pondus monetae ferre non potest multo eandem
puer eandem ferre non poterit
6tus a Minori est quo argumentatur sic si illud quod
magis videtur inesse non inest nec illud quod minus
inesse videtur inerit
7mus ab Oppositis est quo sic argumentatur Nulla
opposita simul eidem rei et eodem respectu
esse possunt v.g. ubi est album non est nigrum et ubi est lux
non sunt tenebrae &c.
8vus a Repugnantibus est quo argumentatur sic
Cui convenit unum disparatorum eidem alterum conve-
nire non potest v.g. Italus est homo ergo non est homo
9nus a Transumptione Secundus est quo
argumentatur sic Cum nomen pro synonymo
non ponimus v.g. Cum dico perduellis intelligo
hostem Patriae Unde homo Patriae inimicus
est ergo et perduellis
10mus a Transmutata Proportione quae
est duarum Quantitatum ad se.

inverse commensurabilis habitudo est hoc loco arguitur est quantitatum comunicatione ab una proportione ad aliam ut sicut se hnt 2 ad 4 sic se hnt 6 ad 3 cuius exempla petenda sunt ab Aritmetica Ioannis demuris

CAPUT 4tum
De Locis Medijs qui sunt 3es

Imus Locus e a Casibus Casus vo e cum princi pale aliquod nn in adverbium deflectit ut pru dentia et prudenter e quo argnir ut si adiectivum de adiectivo dicat et adverbium de ad verbio dicabit ut si prudens e laude dignum Ergo et id qd prudr fit laude dignum est

2dus Locus a Coniugatis Coniugata vo sunt q ab eodem diversimode deducta fluxerunt ut sapientia sapienter sapiens ex hoc loco ita argnir ut si abstractum de abstracto dicat et concretum de concreto dicabit ut Prudentia e virtus Ergo et prudens e virtuosus

3tius Locus a divisione in contradictoria a quo sic argnir ut Posito uno contradictorio tollit alterum atq fit animal Ergo ngue non anl sicut re moto uno contradictorio ponit aliud ut in divisione gnis in species ut posita una specie remo vit et altera. sed.

Le Quare Loci a Casibus Coniugatis et divi sionibus

R. Ideo dici medios quia in illis argumentum elicitur e-
eius omnino verum, idque non ab ipso termino
in substantia sed ab ipsis terminis casibus
v. coniugatis levi quadam mutatione deflectuntur.
Similiter a divisione Locus dictus est, et reducitur quia
inter utrosque collocatur. Quoniam ideo ab ipsis
in substantia positis terminis non eliciunt
argumentum sumunt. Et tantum est de Libro 3tio

LIBER cimus

De Syllogismo Sophistico

Hactenus ea tractavimus quae sequi in dialecticis debemus, nunc ad ea quae fugere, idem Authorem descendimus. Itaque Capitibus tribus

CAPUT PRIMUM

De Syllogismo Sophistico in Communi.

Quid est syllogismus sophisticus.

Est argumentatio in errorem et falsam opinionem inducens. Unde Sophista dicitur vir fucatae sapientiae speciem eius quaerendo ostendens. Sophisma vero dicitur fallax et vitiosum argumentum. Ars demum sophistica est apparens et fucata sapientia ipsaque vera malitia garrulitas.

Quotuplex est Syllogismus Sophisticus.

Triplex. Peccans in materia tantum, Peccans in forma tantum et Peccans in utroque.

Peccans in materia ma est quando licet sit in modo et figura bona syllogismus in propones non habeat veras
Peccans in forma ma est quando propones sunt quidem verae quoad materiam formam tamen syllogismi idest figuram habent vitiosa
Peccans in utroque simul est quando et propones sunt falsae vel aliqua earum apparens et terminorum unus aut propositionum qualitas aut quantitas deflectit
Quot modis differt syllogismus sophisticus a dialectico.
Tribus Primo quidem differunt materia dialecticus enim constat propositionibus verisimilibus et probabilibus sophisticus vero fallacibus et apparentibus 2do forma quia dialecticus habet formam perfectam syllogismi unde non venatur suppositione sophisticus vero venatur eam 3tio differunt fine quia dialecticus comparat fidem vel saltem opinionem sophisticus vero comparat errorem et deceptionem
Observa finis fallaciarum est Reprehensio vel qua adversarium suum sophista ita implicat ut cogat quae negavit concedere vel quae concessit negare
Quot sunt fines sophistarum
5 Primus Reprehensio seu redarguitio ut quidquid quod non amisisti habes sed cornua non amisisti ergo cornua habes
2dus finis falsum quando venias palam constitutum adversarium ut si quis dicat hominem non esse animal
3us Inopinabile seu Paradoxum quod accidit praeter opinionem ut ubique est adverbium

Sed Deus e Ubiq. Ergo Deus e adverbium
Alius e Soloecismus quid vitiu stra costructione
Grammaticae committi, ut Necessariu e genus Neutri
Sed pecunia e quid necessaria Ergo pecunia
e generis neutrius
Alius est Nugatio s. Unius et eiusdem dictionis
vana et inutilis Repetitio ut Virtus e amanda
Ergo omne amandu e amandu
 Iam multiplices et Locie quibus Syll. Sophistas petit
Distas In dictione et Extra dictione
In dictione q. fucata quad. probabilitatis cauta posi
ta sunt in dictione seu Verbo quod est signu
pro arbitrio impo-sitis. Talis fallacia intelligitur fa
cile ab iis qui Grammatica bene edidicerunt et
eas linguas intelligunt quibus voces ambiguae
summantur, ut filii incredulitatis hebraica phrasi in
creduli appellant. seu dediti incredulitati ad simi
lem modum filii in mundi Commnatores filie
brigatis Ebrii seu ebrietati dediti nominantur
Hoc idem esset si latine diceremus Mancipiu incre
dulitatis mancipiu in mundi mancipiu Ebrietatis
Et eiusmodi loci sunt 6. Aequivocatio et Am
phibologia Compositio Divisio Accentus et
Figura Dictionis
Loci extra dictione sunt qui Causa Fallaciae
parem non ex parte vocis sed ex parte rei sunt
Sunt 7. Accidentis a Dicto sec. quid
ad Dictu simpliciter Ignoratio Elen-

87

chi Pennic principiis consequens causa et effectus ...
tivitas Interrogatio

CAPUT IDUEM

De Locis In dictione qui sunt 6

Primus Aequivocatio quae est captiosa argumen-
tatio in qua deceptio fit ambiguitate unius vocis
quales sunt: Cancer Thaurus Aries Canis et cetera ut
dictum in est ... ... medicamentum seu Elenchus
Aequivocationis est quando medium in syllogismo est
aequivocum v.g. Omnis canis latrat sed quidam Pla-
neta caelestis est canis ergo quidam Planeta caele-
stis latrat. Item quidquid habet brachia habet cor-
pus ex carne ossibus sanguine nervis arteriis
et venis compositum sed Deus habet brachium ergo Deus
habet corpus ex carne ossibus sanguine nervis ar-
teriis et venis compositum. Cuius argumentum neganda
consequentia. Haec enim negationis: quia minor falla-
cia nominis nam in Scriptura ponitur brachium proprie ac-
cipitur scilicet brachium quale est hominis, in non vero ponitur
Metaphorice sumitur et scilicet potentia seu misericordia ...
... ... ergo communem emanavit rationem illud:

Quaeritur Erroris mater fuit aequivocatio semper.

Sola Fallaciam aequivocationis 3bus modis possu-
mus inniti Primo, quando assumitur terminus plura signi-
ficans qualia sunt nomina Thaurus Leo canis Aries et cetera
2do. Cum assumitur pro medio nomen aliquod analogum
ut homo pictus respectu hominis vivi

Hic cum assumitur vox aliqua translata seu non
metaphorice ut ridens pratum
2dus Amphibologia quae est fictoria orationis
seu argumentum propter ambiguitatem et non ex una vo
ce sed ex tota oratione nascitur Ut in exemplo
Quisquis arat littus Littus proscindit aratro
. Sed opera ridens arans littus Ergo opera
ridens littus proscindit aratro seu Cleanthes am
phibologia est quando deceptio provenit ex eo
quod oratio est dubia et plures sensus habet ut
Quicunque sunt Palatini sunt senatores sed Equi
sunt Palatini Ergo equi sunt senatores Hic
deceptio provenit ex eo quod maior propositio varie
intelligitur nam si hoc nomen Palatini est nominativus
pluralis est vera propositio si genitivus singularis est fal
sa In quo differt Amphibologia ab Aequivoco
In eo quod in Aequivocatione ex simplici voca
bulo in amphibologia vero ex tota oratione ambigui
tas oritur unde postea emanat error ut Amphi
bologia sit ista Aio te Aeacida Romanos vin
cere posse cuius ambiguitas inde nascitur quod ac
cusativi duo vetera[?] ad infinitivum vincere[?] un
de incertum est an Aeacides Romanos vincere possit
an Romani Aeaciden
3 Loco Amphibologia 3bus modis fieri Ambi
guo non ... ornatus ... sicut qualis est medium
huius syllogismi Omnis liber est Artis possidet ab
Arte sed hic liber est Artis Ergo hic liber

ponitur ab Arist. 2do quando ex usu loquendi multi-
plicitas nascitur, hoc quando nomen vel oratio trahit ut unum
sit proprium aliud improprium scatu ut e ara colitus
in syllogismo superiori dato item laterem lavare vel ali-
quid simile. 3tio quando ex verborum syntaxi seu va-
ria constructione amphibologiae seu omnis ambiguitas
nascitur, ut in hac Orat. Bove commedere, si accusativus
Bove a fronte verbi comedere constituatur sensus erit
quod bos comedat si vero idem accusativus a tergo illi
verbi disponatur sensus erit quod aliquis comedat bo-
vem
Nota 2do quod ista fallacia labefacteretur a modo constru-
ctione ambigui 2do formae reprehensione cum ra-
tione reprehensionis adiuncta quae erit ex superiori
dictis emendare nullum syllogismum scilicet debere constare ex
terminis sed ubi ambiguitas sunt a terminis re-
set multiplicem. Ergo reprehensa est talis forma
3tius et ultimus locus compositionis et divisionis
quando aliqua oratio potest intelligi in sensu diviso
et composito, tunc si est vera in sensu diviso et falsa
in sensu composito est fallacia compositionis: Ut hic.
Quidquid possibile est esse nigrum possibile est
quod sit nigrum sed album possibile est esse nigrum
Ergo possibile est quod album sit nigrum. Hic
deceptio provenit ex eo quod minor in sensu
diviso est vera nam res quae modo est alba potest amis-
sa albedine esse nigra sed in sensu composi-
to est falsa. Idem quaerendum de alio colligitur

nequit enim fieri ut quod simul aliquid sit album et nigrum quod exigit sensus compositus. Sit pro exemplo compositionis et divisionis hic etiam syllogismus. Quicumque scit literas nunc, didicit eas sed Grammaticus nunc scit literas ergo Grammaticus nunc didicit eas seu

Fallacia compositionis est captiosa argumentatio in qua ex propositione vera si spectes eius sensum divisum et falsa si spectes compositum infertur conclusio falsa ex sensu composito desumpta. Ut sedentem possibile est stare ergo fieri potest ut sedens stet. Cuius argumenti antecedens verum est si divisum spectes sensum cum non aliud eo ipso sensu specietur quam quod is qui sedet modo habeat facultatem aliquando standi. Ex qua propositione sic sumpta non potest inferri superius illatum sed recte id concluderetur si propositum haberet sensum qui falsus est.

Alia quoque definitio fallaciae divisionis potest haec. Fallacia divisionis est captiosa argumentatio in qua ex propositione vera si spectes eius sensum compositum et falsa si spectes divisum infertur conclusio falsa. Ut impossibile est sedentem stare ergo impossibile est hunc qui nunc sedet aliquando stare. Nam antecedens compositionis sensus est verus divisus falsus. Ergo non infertur conclusio falsa quod non sequitur ex illo antecedente nisi quatenus

Penna habeat divinum

Tertius Locus est fallacia accentus, quid est argumentatio fallendi vim habens ex voce quae eadem secundum literas et syllabas permanens plura significat propter diversum efferendi modum seu scilicet tenues accentus. Deceptio proveniens ex eo quod una dictio per variatum accentum habere in pendere potest esse 2ae coniugationis et tunc significat suspendium, potest esse 3ae coniugationis et significat magnificare ut verbi gratia: Quemcunque dignum est pendere dignum est ut pendatur, sed viros probos dignum est pendere. Ergo viri probi digni sunt ut pendantur.

Locus fallaciae accentus fit 3 modis. Primo quando significatio mutatur propter accentum mutandum qui est 3plex: acutus, gravis et circumflexus. Ut pendere a pendo protertur accentu acuto in penultima, et pendeo vero protertur accentu gravi. Vide sophismata huius loci ut superius dicta. 2do quando voces similes quantitate et dissimiles pro iisdem accipiuntur, verbi gratia: Omnis populus est arbor, sed multitudo hominum est populus. Ergo multitudo hominum est arbor. Item: Omnia mala sunt detestanda, sed poma sunt mala. Ergo poma sunt detestanda. In istis syllogismis maior capitur illatio ea populus arbor et malum pro pomo sumitur longam

pro hru aute multitudine populus et
malu pro adversitate tua ut brevem
Grio Zado voces similes servire, tn et obid
desi natione habentes pro ydem tamen vg
si domu abeo vecedo sed domu abeo et bo rece
do Item Omnis ara e in templo sed tabula
e in hara Ergo tabula e in templo 4to q^a
do alqua vox nunc dividit, nunc integra
manet ut quidquid invite fit coacte fit
sed vinu fit in vite Ergo vinu fit coacte. Se
cundo fit captiosa argu^o ex mutatione co
phonie ut qui fovet aqua rusta rustica
sed auriga fovet equu Ergo auriga rustica
rust. Causa 6to quando pronunciatio mu
tat ut in Ironia in qua nihil valet Pronuncia
tionis ratio ut ex affirmatione negatio et e con
tra ex negatione affirmatio intelligatur ut in
exemplo quicunque alteri dat bona verba
laudat eu sed Ironice irridens dat bona
verba alteri Ergo qui alteru irridet laudat
eum
Otius Locus e figura dictionis quae e argu^u
fallendi vim habens ex eo quod quis alicuius ver
bi simpliciter specie deceptus putat aliqua
inter se eandem habere rationem in quibus
non est eadem ratio vg. Poeta e quis

Masculini ergo et aliud dicendum ergo est quis masculini ergo et sapynus seu elenchus figurae dictionis est quando duae voces sunt similes et propterea credunt eandem habere significationem quod quamvis variis modis accidat. Tertium in hunc quando in syllogismo mutantur praedicamenta ut quidquid emisti comedisti sed vivos pisces emisti ergo vivos pisces comedisti. Hic manifeste mutantur praedicamenta et ut vulgo dicitur quando in qualitate mutatur nam in maiori quidquid quod designat substantiam in minori vero vivos designat qualitatem.

CAPUT QUINTUM

De Locis quae extra dictionem

Primus locus accidentis est quando non requiritur declaratio de id quod medium non habeat eam quam debet cum extremis connectionem ut Socrates est diversus a Platone sed Plato est homo ergo Socrates non est homo. Ubi evidenter est Socrates a Platone non differre substantia sed accidentibus scilicet numero et aliis qualitatibus. Similiter argumento: Quod ego sum tu non es sed ego sum homo ergo tu non es homo. Seu elenchus accidentis est cum idem tribuitur substantiae quod convenit accidenti ut Iste canis est pater sed est tuus ergo est pater tuus

Solvitur hic locus per distinctione additis vocibus
per se et per accidens nd unu idque et substan
tiae et qualitative vero
Nota fallacia accidentis ita cohuc ab aliis descri
bi fallacia accidentis e cu aliquid n e comme acci
dens pro accidente in proprie usurpat ut vg: quic
quid adfert temperantiae e appetendu sed febris ad
fert temperantia ergo febris e appetenda
2dus Locus a dicto sdm quid ad dictu simpliciter
est argumentatio qua perpera arguit sophista
a dicto n simpliciter ad dictu simpliciter
Dictu vero simpliciter est vocabulu commune
n sumptu cu particula sic dicto e parte an
nexa seu elenchus fallacia a dicto sdm
quid ad dictu simpliciter est cu e aliquo vo
cabulo determinato indeterminate e conclusio vg
Ethyops e albus sdm dentes ergo Ethyops e al
bus solvitur hic locus per negatione consequentis qa
e parte intelligitur tota sic vinu aegrotantibus
e malu ergo vinu e malu
Quo vel modis haec fallacia abiectis dringit
2bus, tunc quando in fallacia unicu dictu e parte
tessonit. ut Hector e homo pictus ergo e homo
Cuius modi quoque sunt captiones in quibus locus
tempus comparatio aut aliquid e parte omittitur
Locus vg. In templo mercantur decere

nefas est ergo esse vera tura nefas exercere est
semper cum timetur naufragium expedit mer-
ces in mare abicere ergo expedit merces in
mare abicere. Comparatio bonorum et malorum
temporibus non sunt bona ergo divitiae non sunt bona
ex parte. Ut Aethyops secundum dentes albus ergo
Aethyops est albus

Quartus modo in antedictis adhibetur unum dictum sim-
pliciter et unum ex parte ut Penus est niger secundum
crines et albus secundum corpus ergo Penus est niger
et albus. Quintus modo in antedictis duo sunt dicta
ex parte ex quibus inferuntur opposita de eodem
ut fuscum et album comparatum cum nigro est
nigrum cum albo comparatum ergo fuscum est al-
bum

Sextus Locus est Ignorantia Elenchi seu redargu-
tionis est cum duo contradictoria ad alterum non observata
in conditionibus ut qui habet visum videt. sed qui
dormit habet visum et non videt ergo qui habet visum
videt et non videt. Item Haec arx est alta respe-
ctu domus et non est alta respectu montis ergo
haec arx est alta et non est alta. Hic manifeste
contradictoria videlicet altum et non altum sumuntur
respectu diversorum. Item Gigas est maior et non est
maior. hic contradictoria non sumuntur secundum idem
sed secundum diversa videlicet secundum dignitatem

et quamvis. Item Caelum movetur circulariter et
non movetur motu vel deorsum motu recto ergo
caelum movetur et non movetur. In contradictoria non
sumuntur sic in quibus regulae contradictionum
non servantur tres, Alia ut sit eiusdem subiecti
et idem eiusdem rei, Alia ut sit eiusdem
temporis 4a eodem eundem modum quod cum non sit in
[illegible] non recte concludit contradictionem proinde
Cadentibus negatione vel distinctione ut in
hoc exemplo distinguimus per actum et poten-
tiam [illegible] [illegible] videt vel actu ut in vi-
gilia vel potentia ut in somno

Quot modis fallacia fit Re

Primo fit omittendo particula idem ut idem ut
hoc lignum est aequale illi atque idem longitudi-
ne et non est illi aequale idem latitudine ergo est
ipsi aequale et non aequale. Secundo cum omittitur par-
ticula ad idem, ut decem sunt duplum ad 5 et
non sunt duplum ad 6 ergo 10 est duplum et non
duplum. Tertio cum omittitur particula eodem modo
intuetur ut Plato est sapiens et non necessario
sapiens ergo est sapiens et non sapiens. Quarto quan-
do omittitur particula in eodem tempore ut [illegible]

vadimus hoc ipse stet ex illo non stet ergo stet
et non stet.
Locus fallaciae Elenchi fieri in oppositis dicenti
bus aut gemanis aut privantibus non autem inre
lativis Haec enim separatione diversoni aut di
versa ratione de eodem possunt vere dici In
de hic nulla est fallacia sed est firma et dialecticae
argumentatio David est filius Isaac et est Pater
Salamonis Ergo est filius et Pater
Quartus Locus Petitionis Principii est Vincta var
grie Cuius cum non est notius quae res sed est vel ignotius
vel aeque ignotum ut si quis ad istius thema is pro
batione hominem a natura sit videndi facultate hoc
utatur argumentatione Omnis sit a natura videndi facul
tate Ergo aliquis homo sit a natura videndi facul
tate Item Clodius insidiatus est Miloni Ergo Clodius
insidias struxit Miloni In his cum non ita sit eandem
sententiam mutatis verbis efferri nihil probari
Seu Elenchus Petitionis Principii Est cum idem
per idem probatur Ut homo currit Ergo videtur
rursus Alexander Magnus fuit bellator Ergo
Alexander Magnus est gloriosus bellator Solvitur hic Locus ne
gatione consequentiae vel Petitionis Principii declara
tione
Quintus Locus Fallaciae Consequentis

sive propter consequens est ex positione argumenta
tio, quae videlicet fit quod falsa putetur reciprocari
consequentia, hoc est quia putatur sicut ex antecedente
sequitur consequens ita ex consequenti sequitur aut ex opposito
sui antecedentis sequitur oppositum consequentis ut
si quis credat hanc consequentiam esse legitimam hic
liquor est albus ergo hic liquor est lac eo quod
e contrario firma sit ista argumentatio hic liquor est lac
ergo hic liquor est albus. Item si quis credit
hanc firmam esse consequentiam nullus homo est ergo
nullum animal est eo, quod sit haec firma argu
mentatio homo est ergo est animal. Seu elenchi
fallacia consequentis est quando ex positione conse
quentis ad positionem antecedentis arguitur ut
ag. invigilat serio libris ergo est doctus. Vel si
bos est animal est sed animal est ergo bos est.
In quibus error est quia ex positione conse
quentis ad positionem antecedentis non licet argu
mentari. Unde haec fallacia negatione conse
quentiae tantum solvitur.
Octavus Locus Per non causam ut causam est cum
id, quod non est causa assumitur tamquam propter
illud fiat redargutio. Ut si quis ita argumen
tetur, Omne animal vivet ergo homo caelus

est animal Ergo caecus videt. dissolvi debet eius
modi fallacia negando eam antecedentis partem ex cuius
vitio manat consequentis falsitas. Huius modi est in
proposito exemplo primo Omne animal vi
det ex qua tamen consequentis falsitas suam ducit origi
nem. Seu Elenchus secundum Non causam ut cau
sa est quando medium alicuius rei affirmantis quasi
insufficiens affertur cum sufficientia inflat Ergo est
malum vinum inebriat Ergo vinum est malum Hic
locus etiam solvi potest per negationem consequentie

Nonus Locus Propter Plures Interrogatio
nes ut unam. Haec fallacia accidit quando ad in
terrogationes plures perinde ac si una esset datur re
sponsio una ut si quis interrogatus de duobus homini
bus quorum alter videat alter vero sit caecus utrum caeci
sunt illi an non? si citra distinctione respondeat utrosque
caecos non esse caecos redarguetur universaliter si affir
mative respondeat eos caecos esse. nam inde sequetur vi
dentem quoque caecum esse. In specie vero redarguetur si eos
esse caecos non dixerit: nam inferret sophista Ergo
et caecus non est caecus. si autem responderit distincte
hic videt, ille est caecus, omnem evaserit fallaciae occa
sionem. Seu Elenchus a pluribus Interroga
tionibus ut una est cum interrogans respondere
pluribus Quaestionibus inevitabiliter capitur

11

vg si quaerat sophista sit ne Alexander
an et Bucephalus ho et equus si negabis
tunc infert ergo Alexander n e homo si quae
rat sophista nem desisti iam ne furari si respon
des non dicit te esse furem si vo respondes iam
te desiisse dicet te fuisse furem
Adverte adversus hoc fallendi genus utendum
esse cautione, ut videlicet ad una interrogatione
una quoq dett responsio ad multas autem respon
deat p multas enunciationes
Nota 2do fallacias n ideo tradi ut teneri dictas.
assuescat sophismatibus sed ut ea cognoscere et
cognita vitare atq ea refutare possit sicut enim
in medicina doctrina de venenis traditur ut vitent non
ut hominu vita p ea insidias ponant. Ita et Ar
tes et noster Author fallacias nobis sophisticam de
texit, non ut illis utamur, sed ne a sophistis qui
illis uti solent decipiamur.

Quomplex est solutio sophisticorum argu
simplex Recta et Obliqua Recta solutio est,
manifestatio syllogismi idem qualibet interro
gationem ostendendo propter quid falsus est
syllogismus Obliqua solutio est manifesta
tio syllogismi falsi n ostendendo propter

quod est falsus Obliqua solutio e duplex se
cundum quod syllogismus falsus sic e duplex quia
v. e falsus propter falsitatem alicuius premisse
et sic e syllogismus peccans in materia v. est
e falsus ex parte delusionis et sic e peccans in
forma
Solutio syllogismi peccantis in materia e duplex quia
v. ille syllogismus sit falsitate in premissis tantum
et sic debet solvi per negationem aut interpre
tatione alicuius premisse v. est falsus ex falsita
te premissarum et delusionis simul et sic debet
solvi ostendendo falsitatem unius cuiusque solvere
re aut per interpretationem e premisse falsae omnino
tenentur sumiturque in summa quod sophismata pec
cant in materia et distinguenda quae autem in for
ma cum sequentia sunt neganda
Dico Officia arguentis esse tria Primum
clare et distincte argumenta proponere secundum
negata a respondente directe in forma infer
re, iterum negata quod sit delusio novi syllogismi
aut sequens novi prosyllogismatis tertium Congre
nimis pertinace in disputando e sed modeste urile
tamen et in quantum fieri sit in difficultate pro
posita persistendo, non divertendo ad alia sine
necessitate

Notandu[m] de Officio quoq[ue] respondentis esse
in ca[pi]te Amici Argum[entu]m propositu[m] bis fideliter re
petere, ut melius difficultas innotescat deinde
et ad singulas argum[ent]ationes clare et distincte
respondere n[on] multa concedendo sed dicendo q[uo]d n[on]
e[st] apparens, p[ro]pter quod v[el] dubia transeat seu conce
do gratis. Veritatem concedendo vera negando
falsa distinguendo dubia Conclusio ipsa e[st] con
cedenda. Si v[er]o argumentu[m] non esset in for
ma et neganda esset Conclusio n[on] debemus dicere
nego conclusionem aut consequens sed nego con
sequentiam. Si autem conclusio distinguenda esset
tunc debemus dicere distinguo consequens Porro
n[on] e[st] distinguendu[m] consequens nisi prius distinguatur
aliqua ex praemissis Tandem in syllogismo Hy
potetico n[on] e[st] dicendu[m] nego maiorem, sed nego se
quelam ioris. Deniq[ue] ut sit sufficienter in respon
dendo alligatus in forma Et si respondens duci
tur ad meram inopinabilis dicat id n[on] esse contra o
pinionem sua[m] sed aliorum qui aliter sentiunt
Item si ducitur ad aliquod inconveniens p[ro]pter
an[teceden]s quod h[abe]t suo p[ro]pinquum consequenti dicat
esse petitionem Principij Item si ducitur ad ali
quid falsi dicat quod n[on] capitur sub eodem

sentiu dre si aliqua duo pronunciant, quo
rum unum sit consequens ad aliud et ambo acciparet
per modum quo misserunt potius negando unum
quam aliis. Generaliter duobus propositis fa
cilius concedendum difficilius negandum

Et haec de scientia dialecticis dicta dicuntur, in quibus
quibus tractandis pro ratione temporis et viri
bus nostris elaboravimus atque ad utilitatem et captum
tuum D. L. quantum fieri potuit cuncta dilucidè
et planè expressimus at te id nobis gratitudi
nis pro suscepto tenui labore, toto triennio
hac in Sparta excoluimus precari, ut haec quan
tu per occupationes licuerint volvas et re
volvas et si quem inde profectum hauseris
D. O. M. cum tanti boni gratiam accessum
referas nostrique non immemor felix faustaque ho
norata plurimos in annos vivas.

Finitum
Anno 1706
die 20 mensis Aprilis

Haec Logica Nicolai Moscicensis Tradita ab Excellentissimo ac Doctissimo Dno M. Jacobo Sarnecki Phiae Doctore pro tunc Scholae Vialecenes Professore vigilantissimo Collega ellinore Seniore Contubernij Staringielani Scripta vo per me Franciscum Nowakowski eiusdem Scholae Alumnum A. 1706

Commutatione Hyemali

Commutatione Hyemali

Præambulum 1mum

Quid significat Logica et Dialectica
Logica sicat artem quæ docet rationari seu arguari
Dialectica significat artem quæ docet disputare
Nota Logica deduci a græco verbo λογος quia
latine dicit Ratio v. sermo
Dialectica vero a græco verbo διαλεγομαι quod
significat disputo

Declaratio terminorum

Oretenus Primo dialecticæ et Logicæ 2do Ars Ratio ra
tionari seu argumentare
Divisio in Naturalē et Artificialē rationari ar
tificialis Logicæ in Nova et veterem

Præambulum 2dum

Utrum Logica differat a dialectica
1 Dialectica dupliciter sumit. latè seu gnaliter seu
impropriè pro Logica tota et quam verum
a falso discernit. s: quæ docet demonstrativè
Dialecticè et sophisticè argumentari
2 sumit. stricte seu specialiter v. propriè pro
illa parte Logicæ quæ docet dialecticè dispu
tare et hoc ad quæstionē dialectica latè sum
pta n differt a Logica sed idē Logica tanqā
pars a toto ut anima ab homine

Præambulum 3tium

Q Qua est methodo usus e author
R Compositiva quia incipiens a prædicabilib

et prædicamentis progreditur ad enumerationem
et tandem ad syllogismum tanquam ad totum
Nota duplicem esse methodum alteram Compo
sitivam qua ab partibus ad totum progreditur alteram
Resolutivam qua a toto ad partes processit docendo

PARS PRIMA

De Prædicabilibus

Definitio Prædicabilis Prædicabile est vox aut res com̄u
Divisio vocis Vox est duplex alia communis sive univer
salis alia particularis seu singularis

Definitio Vocis Communis
Vox communis est quæ multis communicatur ut homo bos Leo

Definitio Vocis Particularis
Vox particularis est quæ uni et certæ tantum propria ut
Petrus Cracovia Bucephalus

Appellatio vocis Com̄is Vox communis a Grammaticis
vocatur appellativum a Logicis vero universale vel prædicabile
Appellatio Vocis Singularis Vox singularis a gram
maticis nomen proprium a Logicis individuum appellatur
Oretenus 1 Cur dicitur universale 2 cur dicitur prædi
cabile 3 Cur dicitur individuum 4 Non omne indi
viduum Logicum est nomen proprium apud Grammaticos

Quid est Individuum
Individuum est quod uno de solo particulari prædicatur
ut Varsavia Joannes seu Individuum est vocabulum
quod ex vi sermonis sui quolibet non potest affirmari
de pluribus divisim

Quotuplex est Individuum
Duplex Vagum et determinatum

Quid est Individuum Vagum Est vocabulum
quod unam rem particularem significat vage con-

fuse

sive uno insinuare indeterminate id est expli
cando quid non sit istæ res particularis ut ali
quis homo
Vocatur Individuum vagum et voce communi
et signo particulari componi ut Quidam homo
Quid est Individuum determinatum Est vocabulum
determinabile et distinctum rem particularem significat ut Paulus homo
Quotuplex est Individuum determinatum
4plex Nominatione Demonstratione Circum
locutione et suppositione
Quid est Individuum determinatum Nominatione
Est nomen proprium cujuspiam rei ut Paulus
Quid est Individuum determinatum Demonstratione
Est nomen commune pronomini demonstrativo
primitivo adjunctum ut hic homo illa albedo illa sub
stantia Quid est Individuum Circumlocutione
Est membrum orationis rem unam singularem si
gnans ut Regina Cœli id est Maria Virgo et Illo
Discipulus cui Christus in Cruce pendens eam Matrem suam
commendavit id est S. Joannes Baptista
Quid est Individuum Suppositione
Est quod ponitur et subintelligitur aliqua condi
tione rem particularem significat ut Filius illius id est Chri
stus Quid est Universale
Est quod de multis aptum est prædicari id est uni
versale vocabulum quod est sua generalitate aptum
ut de pluribus diversis id est in diversis numero
et univoce id est eadem significatione prædica
ri ut homo Quot sunt Prædicabilia Quinque

Genus species differentia proprium et accidens

De Genere

Quid est Genus

Est qd de pluribus specie differentibus in eo quod quid predr ut animal de hne bove.

Nota vocabula in quod per quod apte respondet ad interrogatione facta per quid ut si quart quid e albedo apte respondetur est color

Quotuplex e Genus

2plex Generalissimu et subalternu Genus

Generalissimu e supra quod nullu aliud pt dari genus ut substantia Quantitas qia genera generalissima si ro substantia quantitas etc

Nota genus Generalissimu aliter dicitur summu v. supremum genus.

Genus superalternum Est quod potest et genus et species respectu diversorum genus respectu inferioris species respectu superioris ut animal Genus subalternu aliter vocari genus medium v. intermedium

De Specie

Species est que sub genere collocatur et de suis inferioribus in quid pdi dicari

Species e 2plex

Alia specialissima alia subalterna Specialissima e infra quam nulla alia datur species v. est qud de pluribus nve tantu differentibus predicari in quid ut homo albedo

Quid e Species subalterna

Est quod potest esse et genus et species respe-
ctu diversorum respectu superiorum ut
animal color

Nota

Speciem subalternam et Genus subalternum
esse idem

De Differentia

Quid est Differentia

Est universale quod de pluribus in quale
essentiale praedicatur, vel est quod dividit genus
et speciem de qua praedicatur in quale es-
sentiale et est pars ejus definitionis eamque ab
omni alia re differre facit primo et principa-
liter ut sensitivum rationale.

1. Notandum illud praedicari in quale quod
apte respondet ad interrogationem factam
per quale ut animatum album

2 Notandum differentiam ad duo referri

Primo ad superius nempe genus

Secundo ad inferius scilicet speciem

Differentia ut refertur ad genus unum habet
officium scilicet debet dividere genus
cum altera differentia ut Ratione cum s

cum Irrationali dividit animal.

Differentia constituere relata ad speciem quinque habet officia

1mo debet instituere speciem

2do debet praedicari de ipsa in quale essentiale

3tio debet esse pars definitionis illius

4to debet ea facere differre primo et principaliter ab omni alia re.

5to debet praedicari de illo de quo praedicatur species quam constituit ut animatum Inanimatum Rationale Irrationale.

2 Notandum differentia e duplex Alia essentialis alia accidentalis

Differentia accidentalis est duplex communis et propria

Differentia essentialis est duplex Individuans et specificans differentia specificans e duplex alia speciei specialissimae alia speciei subalternae

De Pro^tt^prio

Quid est Proprium?

Est universale quod inest soli omni et semper et prædicatum de specie in quale accidentale conversim ut Risibile et lugibile.

Notandum 1. particulas istas tres soli omni et semper sic intelligunt. Soli idem uni speciei. Omni idem cuilibet individuo talis speciei. Semper idem quovis tempore v. actualiter v. aptitudinaliter.

Notandum 2. Illud conversim seu convertibiliter seu Reciproce prædicari quod in propositione universali potest prædicative subiecti locum tenere respectu ejusdem termini ut omnis homo est Risibilis et omne Risibile est homo.

Notandum 3. Proprium 4uor modis accipitur. Proprium 1mo modo est quod soli speciei accidit sed non omni ejus individuo ut esse Philosophum. Proprium 2do modo est quod omni individuo alicujus speciei convenit sed non soli speciei ut esse bipedem. Proprium 3tio modo est quod soli speciei et omni ejus individuo convenit sed non semper ut canescere. Proprium 4to modo est quod soli speciei et omni ejus individuo semper convenit ut risibile hinnibile. Hoc 4to modo sumitur proprie cum quarto prædicabile ponitur andbus.

Notandum 4to proprium esse complexum Specialissimum scilicet speciei specialissimæ et hoc tamen est andbus superius definitum. Alterum genericum seu alterius generis quod non potest definiri

Proprium Generum quod inest soli alterius generi omni & ipsius speciei generis et semper predicatur de tali genere in quale accidentale conversim ut mobile respectu corporis Item mutabile augmentabile respectu viventis Notandum sic proprium aliter a Philosophis vocatur proprietas v. propria passio

De Accidentibus

Quid est Accidens?

Est universale quod de pluribus in quale accidentale sine convenire seu accidens quod potest subiecto individuo nunc adesse et ab ipso abesse absque corruptione ut albedo

Quotuplex est accidens?

Duplex separabile et inseparabile. Separabile est quod potest a subiecto individuo facile separari sine ejus corruptione ut nigredo a fabro calor ab aqua Inseparabile est illud quod recipit nullo modo v. admodum potest abesse absque illius corruptione ut albedo a cygno Notandum coloratum duo predicabilia possunt revocari primo ad genus 2do ad accidens idque propterea quia aliquando potest comparari primo ad inferiora nempe albedinem de quibus predicatur in quid 2do ad substantiam quod inhaeret nempe ad parietem & equum primo modo ad genus 2do ad accidens revocari debet idem de aliis accidentibus & individuum ut de quantitate qualitate

Est ne hoc verum quod Prædblia sunt quinque
Est nam prædicabile dr quod pdr aut in qd
aut in quid v. in quale v. de pluribus speciebus
et sic habetur genus v. de pluribus individuis et
sic hbr species si in quale aut in quali intra es
sentia et sic hbr differentia aut in quale in
tra essentia et sic hbr proprium aut in qua
le extra essentia et sic hbr accidens Utilitas
prædicabilium 1mo ad modum definitio
nis 2do ad cognitionem divisionum 3tio ad syl
logismum demonstrativum servit 4to ad p

PARS 2da

De Ante prædicatis

Hæc pars 2da in 3a membra dividitur 1mo de
Ante prædicamentis 2do de prædicamentis 3tio de
post prædicamentis aget

Membrum 1mum

De Ante prædicamentis

Quid è prædicamentum et universale docu
mentum spectans ad cognitione prædicamentiam
Ante prædicamenta sunt 3a in qbus definitio
nes divisiones et Regulæ
Divisiones et duæ regulæ divisionis ante
prædicamentum tales sunt quatuor Univocorum Aequi
vocorum Analogorum et Denominativorum
Quid è Univocum Est qd multis è commune et 2dum
idem nomen et 2dum eandem definitione seu ratione
seu conceptione
Duplex è univocum univocum univocans Univocum
univocatum illud è quod multis commune secundum

idem vero

idem et Quid e Aequivocum
Quod e multis commune tantu 2du idem n̄n n̄ aute
2du definitione ut Taurus Nota illud quod e
commune multis secundu n̄n non aute secundum
definitione dici aequivocu aequivocans: illa au
tem multa per aequivocu aequivocans signi
ficata appellari aequivoca aequivocata

Quid e Analogum
Est illud quod e commune multis secundu n̄n
inaequaliter ide secundu definitione vo ut Rex
respectu vivi Nota illa multa de quibus illa mul
ta dici Analogum ppe analogata

Quid est denominativum
Est omne adiectivum qd in principio dictionis
convenit cu suo substantivo in fine vo differt
ut album et albedo Nota n̄n adiectivum
apud Logicos dici concretu n̄n vo substantivu
a Logicis appellari abstractum

Secundum Antepraedicamentum
Et sunt divisiones antepraedicabilebus ales
Duo Una vocum altera rerum

Quid e divisio vocum
Est vox alia e incomplexa ut homo albedo
alia complexa ut homo albus

Quid e divisio rerum
Omnis res autem substantia aut accidens
Nota duplice esse substantia s. universa
lem et Particularem sic quoqz duplex e acci
dens universale et Particulare

Quid est Substantia Universalis

Est quod non est in Subjecto et tamen dicitur de subjecto ut, Animal Arbor.

Quid est Substantia Particularis?

Est quod non est in Subjecto neque dicitur de Subjecto ut Paulus hic homo.

Quid est Universale Accidens?

Est quod est in Subjecto et dicitur de Subjecto ut Color Qualitas.

Quid est particulare Accidens?

Est quod est in Subjecto et non prædicatur de Subjecto ut hic Albedo.

Nota hoc loco per esse in Subjecto intelligi Subjecta in lectione, per dici de Subjecto intelligi Subjectum essentiale s. aliquid inferius respectu superioris.

Tertium Antepraedicamentum.

Quot sunt Regulæ antepraedicamentales?

Duæ. Regula prima est hæc

Quando aliquid prædicatur de alio tanquam de suo proprio Subjectione, quæ de [illegible] prædicatur, consequenter etiam est subjecto. Ex: Homo dicitur de Paulo ut Paulus est homo, homini inest quod sit Animal, quod sit rationalis et quod sit vivens; Ergo hæc omnia sunt etiam Paulo attribuenda s. dicendo ut Paulus est Animal, Paulus est rationalis, Paulus est vivens etc.

2da Regula est hæc

Diversorum Generum et non subalternatim positorum diversæ sunt Species et Differentiæ. Ex: Substantia et Qualitas sunt Genera diversa, ideo etiam diversæ erunt species Substantiæ s. [illegible]

s. Angelus Ecclesiastum vivens Animal etc.
Alia species quantitatis s. Linea, superficies, numeros etc. Item Alia differentia substantiae
s. corporea et incorporea alia Quantitatis
continua et discreta

Quae est Utilitas Antepraedicamentorum
Antepraedicamenta sunt alia ad cogni
tionem praedicatorum ut patet ex hac declaratione

DEFINITIO Aequivocorum univocorum
docet sola univoca in praedicamentis esse collocanda totamque seriem unius cuiusque praedica
menti ex terminis univocis constare debere

Definitio Aequivocorum docet nullum aequi
vocum in praedicamento esse reponendum
nisi prius distinguatur

Definitio Analogorum admonet omnia prae
dicamenta ad Ens esse reducenda idque praedicatione Analogia univoca: quia ita termi
vocatio cum Analogia Entis ad illo praedicta

Definitio Denominativorum docet omnia ac
cidentium praedicamenta esse reducenda ad
praedicamentum substantiae per praedica
tionem denominativam

Definitio Prima divisio Vocum docet solas
voces incomplexas esse in praedicamentis exclu
sis complexis vocibus Secunda divisio indicat
nobis diversitatem praedicamentorum

Prima Regula docet aliqualem praedicamento
rum ordinem seu coordinationem secundum sub et
supra

Secunda Regula ostendit praedicationem coordinationes ut in propriectatis idem non esse variandis ita ut nec idem in diversis praedicamentis reponatur nec diversa in uno

Nota a praedicamentis hic esse reicienda omnia Complexum consignificans sicut Polisemon

Vox Logica seu eius excedens privatio pars

Nota simpliciter aliquod posse reponi in praedicamento 1mo directe ut genera Species et Individua; 2do indirecte ut differentiae essentiales 3tio reductive ut pars ut anima corpus manus

Membrum 2dum.

De Praedicamentis

Quid est praedicamentum. Est series seu ordo vel dispositio generum et specierum secundum sub et supra idem ut unum ponatur superius aliud inferius quod patet cuilibet in arbore Porphiriana quae Cathegoria appellatur

Quot sunt Praedicamenta

Decem scilicet ista Substantia, quantitas, Qualitas, relatio, actio, Passio ubi, quando, situs et habitus quae his versibus continentur

Arbos sex servos fervore refrigerat ustos
Ruri cras stabo nec tunicatus ero

Nota ex his praedicamentis primum dici potius substantiam alia vero novem dici accidentis

Nota 2do quod prima praedicamenta scilicet substantiam Quantitatem Qualitatem esse potius absoluta

relatio

Reliqua vo septem s. Relatione Actionem Passione Ubi Quando Situm Habitum et prædicamenta respectiva ei quibus relatio dicit respectum intrinsecus advenientem alia vo s: Actione Passione Ubi Quando Situm et habitum dicunt respectum extrinsecum advenientem

DE SUBSTANTIA

Unde dicit. Substantia
A substando v. subsistendo
Quidē Substantia dicta a subsistendo?
Est ens per se existens ut Angelus arbor homo Nota illud est Ens p se existens qd ad suam naale existentia subiecto inhæsionis
Quid ē Substantia a substando dicta
Est ens quod substat et substernit accidentibus ut homo substat scientiæ.

Quotuplex ē substantia
Substantia ē particularis seu singularis s: Individuum aliquod in pdto substantiæ vg Paulus hic equus definitione ejus vide in antepredicamentis

Quid est substantia 2da
Est Universalis seu pluribus communis s: Genus v. species in pdto substantiæ ut animal homo arbor cujus definitione vide in pdto 2do
Nota una substantia ratione subiecti

2pliciter differunt a 2da Primo quia Substantia prima prius substat et subjicitur accidentibus 2da vero posterius Secundo quia prima Substantia pluribus substat v. subjicitur quam secunda

Quae sunt proprietates Substantiae

1 Prima proprietas omnis substantia est ut sine subiecto inhaesionis

Secunda Pro: omnis substantia 2da praedicatur de suis inferioribus ut homo

3ria P. Prima substantia significat hoc aliquid id est rem particularem 2da vero significat quale quid id est rem communem pluribus

4ta P. Nihil est contrarium sed per se non per accidens v. una substantia non est alteri contraria ut ignis aqua

5ta P. substantia non suscipit magis nec minus idem non intenditur ut homo arbor

6 P. una eademque substantia numero potest suscipere contraria non simul et semel sed successive ut manus

De Quantitate

Quid est Quantitas?

Est mensura substantiae v. quantitas 2dum quam aliquid dicitur quantum seu aliquo dicuntur aliquid

Quotuplex est Quantitas

2º plᵃ continua et discreta

Quid e Quantitas Continua

Est cuius partes non termino communi copulan-
tur seu uniuntur ut manus Liber. Nota terminum
in continua quantitate esse quid indivisibile et di-
ci commune ideo quia e variis partium ter-
minus unius partis finis alterius initium

Qt sunt species Qtis continua

Quinque Linea: superficies corpus tempus Locus

Quid est Linea?

Est longitudo cum latitudine et profundita-
te cuius partes et uniuntur et finiuntur puncto
punctus e quod dividi n potest

Quid est superficies

Est longitudo cum latitudine et sine pro-
funditate cuius ptes et uniuntur linea

Quid e corpus?

Est quantitas Longa lata et pfunda cuius
partes copulantur et terminantur superficie

Quid e Tempus

Est mensura durationis vel motus motus
secundu prius et posterius Nota ptes
temporis s. Praeteritum et futurum com-
muni termino s. nunc seu momento co-
iungi quia momentu Praeteritum tem

tempus terminat et futurum inhoat.

Quid ē Locus

Est superficies corporis continentis mensu
ra quae locata. Nota superficiem corpo
ris Locantis 2pliter considerari Imo in ordi
ne ad corpus in quo ē inhesive illa su
perficies 2do in ordine ad rem locatam et
hoc 2do modo non aute primo illa super
ficiem appellari Locum docemus

Quid est Quantitas discreta

Est cuius nullo termino comuni copulan
tur sed sunt omnino separata et a se diver
sa ut Binarius Ternarius

Quot st species Qus discreta.

Dua Numerus et Oratio

Quid ē nus Est quantitas seu multitu
do ex unitatibus collecta

Quid est Oratio Est mensura sonorum vocis collata

Quot st Proprietates Quantitatis

Tres Prima Quantitati nihil ē contrarium
2da quantitas non suscipit magis nec minus neq
enim una linea ē magis Linea quam altera
3tia ppr sola quantitate res dicuntur equa
les vel inequales

Nota ad pdm quantitatis hoc oportere vero

candi 1mo omne genus cujuscunq; men
surae Longitudine latitudine profundi
tate illa statuunt 2do omnia Temporis vo
cabula ut annum mensem diem etc 3tio oēs
numeros ut bis ter Quinquies etc

De Quantitate

Quid e Qualitas?

Est per quam aliquid dicitur quale ut
v.g. p albedine dicitur Papirus alba

Quot sunt Species Qualitatis.

4uor Habitus et dispositio e
2do Naturalis Potentia et Impotentia
3tio Passio v. Patibilis Qualitas
4to Forma et Figura

Prima Species Qualitatis

Quid e habitus? Est vis seu qualitas diffi
ciliter a suo subiecto separabilis reddens illud
ad operationē promptaq; id acquiritur uno
v. pluribus actibus ut virtus

Quid e dispositio

Est qualitas facile a suo subiecto sepa
rabilis quid acquiritur uno v. pluribusq actibus

Quotuplex e Habitus

2plex alius animae alius corporis

Quid e Animae Habitus?

Est qui subiicitur in anima quivisq; e 2plex.

Intellectus et Voluntatis Habitus Intellectus ē qui subiectatr in intellectu ipsumqz disponit et habile facit ad aliquid ut sapientia scientia Habitus Voluntatis ē qui subiectatr in voluntate ut sunt habitus morales virtutes et ista superbia avaritia luxuria Invidia gula Ira acedia

Quid ē Habitus Corporis

Est qui subiectatr in corpore aut in aliqua ejus parte ipsumqz v. parte ejus promptū reddit ad actus similesqz expedit peragendos ut habitus scribendi

Nota habitum et dispositionē unā eandemqz eē qualitatē et n differe nisi dū maiis termi nis secundū perfectū et imperfectū et mobile et difficulter Nota In hac prima specie qualitatis reponi omnes scientias artes virtutes et vitia species intelligibiles in summa omnes illos habitus qui ē actibus viribus natura acquiruntr imo etiam illos quos Deus mentibus hominum infundit ut fides spes charitas et omnia bona spiritus S. ut Prudentia temperantia tortitudo gaudiū Parete

2da Species Qlitatis

Quid ē Naalis Potentia

Est qualitas quaedam a natura data per qua subiectū ē facile sit ut operetr resistat et suam perfectionē suscipiat ut Levitas

in igne ē potentia virtus ascendendi

Quid est Naalis Impotentia

Est Imbecillitas quaedam naalis ppter quā subiectum impotens ut operetur resistat et perfectionē suam suscipiat ut mollities in cera

Nota ad hanc speciem Qualitatis pertinere omnes inclinationes naturales rerum ut est gravitas Lapidis levitas fumi 2do proprias passiones rerum quatenus s. Passio sūt aptitudinē emanante ā forma 3tio potentias animae. sut potentia capiti v. ss ipsamet aptitudine et potentialitate tam ascendi quā patiendi

Quid ē Passio et Passibilis Qualitas

Est illa qualitas quae generat Passionem idem transmutationē naale in aliquo ut generat ē transmutatione ut odor sapor &c. ...

Quo differt Passio a passibili Qualitate

Hoc differt quia Passio et qualitas citō transiens ut rubedo ex verecundia Passibilis vō qualitas ē diu durans et permanens ut color &c. alicuius comitatus

Quomplex est Passio et Passib. Qualitas

2plex alia secundū corpus ut color song odor

Alia secundū animā ut amor odium ira gaudium

Nota sub hac Specie Q[ua]l[ita]tis reponi omnia subiecta quinq[ue] sensuu[m] externorum 1° colore Lumen et Lucem 2do sonum 3tio odorem 4to sapore 5to calore 6to humiditate et alias Qualitates
2dus Pactibilis ut ardusno durum rarum præterea eas Qualitates quæ efficiunt appetitu ut amor Ira Odium Secundu[m] alios hunc pertinent virtutes occultæ cœli herbarum Lapidum venen[orum]

4ta Species Qualitatis

Quid e[st] figura? Est quædam figuratio seu compositio Qualitatis Mathematice considerata hoc e[st] nulla habita ratione subiecti ut circul[us]

Quid est Forma?

Est externa veri naturaliu[m] figuratione Forma hominis Equi arboris Nota in hac specie omnes reponi figuras formas naturales quà artificiales item etiam Mathematicas

Quot sunt proprietates Q[ua]l[ita]tis

3 Prima una qualitas e[st] ipse alteri contraria ut albedo nigredini 2da Qualitas suscipit minus et maius unde homo una sem... alio doctius 3tia Maxime p[ro]p[ri]a e[st] Qualita... ut 2du[m] ipsa simile v[el] dissimile aliquod dicat[ur] ut paries 2du[m] albedinu[m] e[st] similis alteri albedo e[st] dissimilis Nigredini

De Relatione

Quid e Relatio? Est inter duo correlativa quidam
respectus ut Paternitas et filiatio

Quotuplex est Relatio

2plex. secundum esse et secundum dici

Quid e Relatio secundu esse?
Est illa quae invenit inter ea quae prin-
cipaliter et essentialiter significant respe-
ctum ut Paternitas

Quid e Relatio secundum Dici
Est illa quae invenit inter ea quae principa-
liter significant rem absolutam et secundario vero sci-
tam, non enim esset scientia nisi de re aliqua
quae dicit unde dicit scientia est rei scibilis scientia

Quotuplex e Relatio secundu Esse
Secundum aequiparantiam secundu superpo-
sitionem et secundum suppositionem

Quid e Relatio secundu aequiparantiam
Est cum aliqua duo sub iisdem nominibus
ad se referuntur, ut amicus amico

Quid e Relatio secundu superpositionem
Est cum in primo Relativo aliqua ~~subiectio~~
invenit maior praerogativa hoc modo refer-
tur ut Pater ad filium Dominus ad servum

Quid e Relatio secundu suppositionem
Est cum in primo Relativo aliqua subiectio
invenit, ita refert discipulus ad Magistrum
Nota primo ad Relationem concurrere

Scilicet Fundamentum et terminum.
Fundamentum Relationis est illud quod refertur ad aliud; terminum Relationis est illud ad quod refertur aliquid V.G. Petrus est Pauli Pater, hic fundamentum est Petrus, Terminus vero Paulus.
Notandum 2do Fundamentum hoc differre a Termino quia fundamentum in casu recto, Terminus vero in obliquo solet proferri.
Notandum 3tio Relativa illa dici quae versum ad aliquid ut Pater Dominus.
Correlativa dici eas voces quae ad se invicem referuntur ut Pater filius Dominus Servus etc.

Quot sunt Relationis Proprietates

5 1ma in Relatione secundum esse nulla invenitur contrarietas sed in Relatione secundum dici potest inveniri ut virtus contrariatur vitio verum non perfecta contrarietate.
2 Quaedam Relationes suscipiunt magis et minus ut Petrus est similior Paulo quam Jacobo.
3 Omnia relativa dicuntur ad convertentiam idest mutuo ad se convertuntur ut Pater filii Pater Filius Patris
4ta Filius Omnia Relativa formaliter sumpta sunt simul natura et posito uno ponitur et aliud sunt ut oblato uno et aliud aufertur.
5ta Omnia Relativa sunt simul intellectu idest non potest intelligi absque altero sed hoc tantum valet dicere de cognitione quae per de

finiti

nonnemo haber, n autem de qualibet alia ut gubernionemo habet, ut docent qui per absolutam Dei Potentiam teneri posso tenent ut Beatus Intuitione beata Imaginari Persona individuis absque alteratione n faciendo altera

De actione et Passione

Quid est Actio

Est accidentalis forma a qua aliquid denominatur agens calefactio per quam ignis dicitur calefaciens vel, Actio est respectus extrinsecus adveniens transmutantis ad subiectum transmutatum

Quid est Passio

Est forma accidentis per quam aliquid denominatur patiens ut Calefactio per quam lignum dicitur calefactum vel, Passio est respectus extrinsecus adveniens Transmutati subiecti ad transmutans

Notandum primo concreta actionis vel Passionis diversis efferuntur terminis ut calefacere et calefieri Abstracta vero iisdem exprimuntur, vocibus tamen ad significandam actionem additur vox Ly activa ad Passionem vero significandam additur vox Ly passiva ut Calefactio activa et Calefactio Passiva

Notandum 2do Actio est in agente tanquam in subiecto in potentia vero activa generis ut in proximo fundamento Similiter

Passio

Passio quae dicit respectum oppositum correspondentem actioni et in passo ut in subiecto et in potentia Passiva et in fundamento proximo

De Ubi et Quando

Quid est Ubi

Est rei in loco existentis ad ipsum locum relatio ut esse in templo esse in schola

Nota in hoc praedicamento ea reponi quae apte respondent ad illa ut esse Romae esse Cracoviae

Est forma accidentalis resultans in subiecto circumiacentia loci.

Quid est Quando

Est rei ad tempus relatio ut in hac ora praeterito anno cras etc. v. est forma accidentalibus resultans in subiecto ex circumiacentia temporis

Nota in hoc praedicamento ea reponi quae apte respondent ad quando ut hodie indigemus

Nota 2do haec 3a praedicamenta ubi quando et situm non suscipere maius et minus Item non habere contrarium quia omnia orium ex quantitate quae caret istis proprietatibus

De Situ et Habitu

Quid est Situs

Est a partium in toto Phisico in ordine ad locum dispositio ut stare sedere Nota hanc dispositionem triplicitur provenire

1mo A natura ut sinus hominis requirit caput habere sursum et pedes deorsum
2do A voluntate ut si velit stare v. sedere
3tio A casu decidens ex turri casu caput habet sursum pedes deorsum

Quid est Habitus

Est rei habitura seu vestitae ad suum indumentum seu ornamentum Relatio ut esse Termini et formatae esse Instrumentum
Nota duplicem esse habitum 1mo totius ut esse vestitum 2do partis ut esse calceatum

Quot sunt Proprietates Habitus

2duae Prima Habitus suscipit contrarium ut esse vestitum et esse nudum 2da Habitus suscipit magis et minus ut Sigismundus magis e vestitus quam Jacobus
Nota ad hoc praedicamentum referri omnes relationes corporum ad sua indumenta seu ornamenta

MEMBRUM 3tium

De Post-praedicamentis

Quid e Postpraedicamentum

Est doctrina praedicamentalis complementum
Nota postpraedicamenta e nulla quae doctrinam praedicamentorum complent et ut melius intelligantur iuvant

Qt sunt Postprædicamenta
5 Oppositio Prius simul motus Habere
Quid est Oppositio
Est repugnantia duorum terminorum in com
pleiorum ut inter album et nigrum inter
virtute et vitium
Quotuplex est Oppositio
4 Relativa Privativa Contraria et Contradictoria
Quid est oppositio Relativa
Est repugnantia inter relativum ejusque corre
lativum ut inter Patrem et filium inter dominum et servum
Quid est Oppositio Privativa
Est repugnantia inter certam formam quæ
alicui subiecto debet, et inter illius formæ priva
tione ut visus et cæcitas
Quid est Oppositio Contraria
Est repugnantia inter duo accidentia quæ si
bi in eodem subiecto succedere possunt et ab
eo se se mutuo expellunt nisi alterum contrariorum conna
turale ut albedo et nigredo calor et frigus
Quotuplicia sunt Contraria
Duplicia Mediata et Immediata
Quæ sunt Contraria Mediata
Quæ inter sua extrema habent medium ut
albedo et nigredo sunt extrema contraria quæ
habent multos intermedios colores ut colorem
rubrum viride sic inter calorem et frigiditatem
mediat tepiditas

Quae sunt Contraria immediata.
Sunt quae inter extrema nullum habent medium ut virtus et vitium, sanitas et aegritudo

Quid est Oppositio contradictoria.
Est repugnantia inter verum simplicem et ejus puram negationem per additionem adverbii non ut homo non homo

Sextum Postpraedicamentum

Quid est Prius.
Est terminus exprimens eos modos quibus res una dicitur prior quam altera

Quot modis dicitur Prius
5que juxta hos versiculos

Tempore Natura prius ordine dicitur et honore
Causam causato dicimus esse prius

Quid est prius Tempore
Est illud quod est altero antiquius ut Roma est prior quam Cracovia Adam Hoe

Quid est prius Natura
Est prius illud a quo non datur, non convenit existendi consequentia seu a quo fieri non potest bona consequentia Talis prioritas est in numeris quia minor numerus est prior natura existentia alio numero majore ut Binarius Ternario Item haec prioritas reperitur quolibet superiore universali respectu suorum inferiorum

omnium

Ovum ut animal ē prius homine et homo prius ē Sigismundo. Non enim valet dice re homo est Sigismundus quia pt Sta nislaum esse v. Alexander

Quid ē prius Ordine

Est cum res una prdcedit alia ordine ut litera est prior quam sillaba Exordiū est prius narratione

Quid ē Prius Honore

Est cum una res ē dignior altera sive id fiat ā natura sive opinione ut Rex prior Pallanno Quid ē prius Causalitate

Est cum causa suum prdcedit complete cum ut homo ē prior risibilitate

3tium Postprdicamentū

Quid ē simul

Est vox ostendens modos quibus res aliquæ dicun simul Qt modis dicit simul

Tribus modis 1 tempore 2do Natura 3tio natura divisionis

Quæ sunt simul tempore

Illa sunt quæ in eodem tempore generant v. fiunt ut duo Gemelli eodem tempore nati

Quæ sunt Natura Relationis

Sunt simul illa Correlativa quorū hæc ē conditio ut sint simul v. n sint ut Pater et Filius Prdceptor et discipulus

Quæ sunt simul Natura divisionis

Sunt illa quæ condividunt aliquid et hæc

omnes differentiæ sunt simul ut rationale et
irrationale quæ condividunt animal

Anima Postprædicamentum motus

Quid ē Motus
Est quædam mutatio per quam res aliter se
nunc habet quam prius

Quotuplices sunt Motus
6 Generatio corruptio augmentatio diminutio
rio et secundum locum motus

Quid ē Generatio
Est mutatio a non esse ad Esse ut dum Sigi
smundus generatur transit a non Esse ad Esse

Quid Est Corruptio
Est mutatio ab Esse ad esse ut dum Jacobus
moritur transit ad Esse ad non Esse

Quid ē Augmentatio
Est mutatio a minori quantitate ad iorem ut cum
Stanislaus crescit progreditur a minori quantitate
ad maiorē Quid ē Diminutio
Est mutatio a maiori quantitate ad minorem ut
cum candela consumitur fit motus a maiori ad mi
norem Quid ē Alteratio
Est Mutatio a contrario in contrarium ut nunc
dum talis mutatio ē in aqua cū ē frigida fit
calida Item in Alexandro dū de ignorantia
transit ad scientiā

Quid ē Motus 2dum Locum

Est mutatio

Est mutatio ab uno loco ad alium ut dum Lu
cas exit domo ad scholam e motus Localis
Nota 6 differentias esse motus nam aliquid move
aut sursu aut deorsum aut ante aut retro aut
ad dextrum aut sinistrum

Sextum Postpraedicamentum

Quid est Habere

Est particula indicans modos quibus verna
ligua dicimus habere

Qt sunt Modi Habendi

Famosiores modi sunt septem
1 Habere qualitate ut scientia calore
2 Habere Quantitate ut staturam cubitorum
3 Habere aliquid Ornamentum ut Pileu tunica
4 Habere Partem corporis ut habere caput manus
5 Habere contentum seu vero contenta ut Legena librum
6 Habere Possesione ut habere domu vila
7 Habere Uxorem qui modus e improprius

Supplementa

In Praedicabilia

Operationes intellectus sunt tres 1 e simplicium ap
prehensio 2da compositio v. divisio 3tia discursus
Prima Intentio e Nomen rem aliqua reale v. quasi rea
le immediate significans ut Lj arbor homo Ra
tionale visibile. 2da Intentio e vox quae denotat
illud nb re aliqui immediate significans G.G. Lj
genus species. Alias definitiones istarum inten
tionum in cursu Philosophico habebitis

De Universali

Universale e multiplex s. universale in causando universale in distribuendo Universale in praedicando
Universale in Causando Est illud quod vult esse causa plurium effectuum hoc modo Deus e quod universale
Universale in distribuendo sunt signa Universalia ut omnis quisque quilibet
Universale in praedicando capitur 2pliciter s. secundo intentionaliter
Et a Intentionaliter Universale in Praedicando acceptum 2do intentionaliter iterum 2pliciter accipitur
Uno modo Generaliter ut e una secunda Intentio fundata in aliquo quod e aptum esse in pluribus sive illud sit limitatum sive non et sic Universale non est Genus ad quinque praedicabilia
2do modo accipitur Specialiter ut e una 2da Intentio attributa alicui limitato quod aptum e esse in pluribus et sic universale e genus ad quinque praedicabilia
Universale in praedicando acceptum 1mo Intentionaliter inde accipitur 2pliciter s. Generaliter et sic Ens e universale Et Specialiter et sic arbor Universale 2do Intentionaliter acceptum in nullo ponitur praedicamento neque e substantia neque accidens neque creatum neque increatum sed e Ens rationis Universale e subiectum praedicabile vero e ejus propria passio et idem ambo significant

De Genere

Genus habet multas acceptiones ratione quaru ẽ
aequivocum
Genus Logicu primo ẽ duplex 2do Intentio capitr 2pter
s: pro 1ma Intentione et pro 2da Intentione
Genus Logicu 2do Intentionaliter acceptu 2ter accipitr
Uno modo ut sit abstracte 2do ut modus seu concrete
Genus 1 Intentionaliter lang patet qm sua aliqua spe
cies Genus cum suis Speciebus in eode ponitr prae
dicamento
Genus a speciebus distinguitr formaliter inadaequa
te ut animal ab homine. Sublato gene tollunt
omnes ejus Species ut sublato animale tollitr homo
Genus n tantu ẽ in praedicamento Substantiae
sed etia in omnibus nove praedicamentis ac
cidentiu
Genus pt salvari in unica Specie 2du essentia
quia destructis omnibus Speciebus dempto ho
mine adhuc homo ẽ animal
Genus 1du aptitudine n pt salvari in unica Spe
cie salte terminative sic quod n sit aptu ee in plu
ribus
Generis cognitio ẽ utilis ad definitiones et ad co
pia verboru unde virtus ponitr pro fortitudine
p synecdochen

Obiectio

Genus praedicatr in quale Ergo male pdicatr in
quod consequentia patet ans pbr colorariẽ ge
nus et praedicatr in quale s: dicendo paries ẽ co
loratus Ergo genus pdicatr in quale.
Solutio Concreta accidentiu ad 2du possunt
comparari uno modo ad sua inferiora et sic prae
dicatr in quod alio modo ad sua subiecta et sic
pdicatr in Quale

De Specie

Species neq de genere proprio neq de suis superioribus potest prædicari nisi indirecte
Species in uno pt salvari individuo, ut sol
Posita specie semper ponitur genus ut Est homo Ergo est animal
Species specialissima non dividitur per differentias constitutivas specierum dividitur tamen per differentias individuales quibus constituuntur individua et per quas intrinsece individua ad invicem distinguuntur
Vel species non pt nisi sub uno genere collocari
Species duplicem habent respectum alterum ad genus cui subiicitur alterum ad individua de quibus prædicatur
Tot modis dicitur differens quot modis dicitur Idem
Idem dicitur 3pliciter Idem genere Idem specie Idem Nro
Eadem genere sunt quæ directe sub eodem genere continentur ut albedo et nigredo sub colore
Eadem specie sunt quæ directe sub eadem specie: specie specialissima continentur ut Allexander et Stanislaus Idem Nro dicitur 4pliciter
Nomine Definitione Proprio et accidente
Eadem Nomine sunt quæ unam rem signant ut Ensis et Gladius
Eadem definitione sunt quorum unius est definitio alterius ut animal rationale est homo
Eadem proprio sunt quorum unum proprium est alterius ut homo et risibile
Eadem accidente sunt quorum unum est accidens alterius ut Pomum et dulcedo quæ est in ipso
Similiter differens dicitur 3pliciter scilicet

Differens Genere, differens Specie, differens nro
Differentia generica quæ sub diversis collocant gnbus
ut Homo sub animali
Differentia Specie est ipsa species sub eodem gne
contenta ut albedo et nigredo et specierum indivi
dua ut Paulus Bucephalus
Differentia nro est individua illius speciei inter nu
merandum distincta ut Jacobus et Sigismundus

DE DIFFERENTIA

Ista differentia incorporeum Inanimatum Irratio
nale quoad vocem est negative, sed quoad rem
sunt positive quia isti termini Incorporeum
Inanimatum Irrationale significant differentias
positivas quibus non est nomina imposita tenentque lo
cum positivorum
Differentia dividentes aliquod genus semper est
extra unitatem eius quidditatem et essentiam quius genus
dividunt et semper alatere ponunt. Impossibi
le e duas species habere eandem differentiam adæ
quatam hinc est ad discas irrationale non esse differentiam
adæquatam bovis et equi
Si quæras quæ est differentia bovis et equi R. quod
tales nobis innominata quas circumloquimur per passi
ones s. Hinnibile et Mugibile Si quæres cuius er
go erit differentia adæquata Irrationale R. quod
Brutum ita videlicet quod animal dividitur per
Rationale et Irrationale Rationale constituit ho
minem Irrationale constituit Brutum quod est ge
nus subalternum

DE PROPRIO

1 Omnis aptitudo adaequata alicui subiecto quae non est de conceptu
Quidditativo ejus est propria Passio illius. 124
2 Omnis Propria passio formaliter a suo subiecto distinguitur
3 Nulla propria passio est per se seu directe in aliquo praedi-
camento separabilis
4 Nulla propria Passio est formaliter substantia vel ac-
5 cidens. Nulla propria Passio est per illa potentia a suo
subiecto separabilis.

Proprietates Animalium

Hominis Ridere
Asinorum rudere
Bovum mugire
Buborum bubulare
Camelorum blaterare
Canum latrare
Cicadis stridere
Cyconiae rostra crepidare
Columbae Gemere
Cornicis cornicare
Corvorum crocitare
Cuculi cuculare
Elephantorum barrire
Equi Hinnire
Gallinarum glocire vel glocinare
Gallinae pullorum pipire
Leonum rugire
Ovium balare
Passerum Pipilare
Ranarum coaxare
Serpentis sibilare
Suis grunnire
Vulpis Gannire

De Accidente

Unum accidens potest esse subiectum alterius acci-
dentis primum et immediatum
Accidens non est subiectum ultimatum alterius accidentis
Separatio actualis accidentis communis absolutam
existentiam ejusdem ab omni subiecto non includit
contradictionem ex terminis
Nulla potentia facere potest quin accidens habet

aptitudine quadda et inclinatione naale Essen
di in subiecto. Accidentis ad subiectu e 2plex ha
bitudo Una e dependentis ad illud ad quod de
pendet ut ad terminu sud dependentia
alia informativa ad informabile quae secun
da habitudines sunt distincta quia prima
dicit imperfectione 2da perfectione.

PARS 3TIA

De Enuntiatione

Quid est Enuntiatio

Est definite verum v. falsum sians ut homo e
animal homo e lapis Nota quod sit sicavere
vu v. falsu significare veru e sig ita ee sicute
ut homo e animal homo n e lapis

1 Propositio affirmativis veris 2da negativis enim
veris significat falsu ita ee sicut n e ut Homo
e etsnuus et Homo n e animal

Prima firmativis falsa 2da negativis falsa con
venit propositio Nota 2do Quomodo alteri vo
cat enuntiatio Extra argumentatione, Enun
tiatu pronuntiatu effatu proloquiu axioma

ratione In argumentatione vo Minor complexio conclu
locutionis sio propositio assumptio maior consequens
antecedens

Nota 3tio Enuntiationis genus ee orationem cuius
et dispositione hanc habebis

Quid e Oratio sunt implicita v. explicita
plures voces quam una ut homo e animal
Leo etc.

Quotuplex e Oratio
Duplex Perfecta et Imperfecta
- Quid e Perfecta Quae habet sensum perfectum ut Stanislaus est diligens
Quid e Imperfecta Quae n habet sensum perfectum ut hoc formatur 4pliciter 1 p adiectivum cum substantivo ut homo albus, 2do p duo substantiva ut Vladislaus rex 3tio p Infinitivum ut Alexandrinus studere 4to p verbum incipit desinit potest ut Sigismundus potest
Quotuplex e Oratio Perfecta
Duplex Enuntians et Nonenuntians
Quid e Oratio Nonenuntians Est quae nec verum nec falsum significat et haec e 5uplex 1 Interrogativa ut quid facit Joannes 2 deprecativa ut Miserere Deus 3tia Imperativa ut Stude diligenter 4ta Optativa ut Utinam 5 exclamativa ut O Deus misericordia 6 Vocativa ut Heus Stanislae
Quid e Oratio enuntians?
Quae p Indicativum modum formatur et verum v falsum significat, quae sola dicitur Enuntiatio ut Jacobus studet diligenter Nota Orationem solam perfectam enuntiantem tantum in dialectica habere alias vero omnes s. Imperfectas et non Enuntiantes circa finem constructionis ad Grammaticum rationem significationis ad Rhetorem et poetam pertinere Nota 2do Orationes perfectas per subiunctivum modum esse formatas propter Hyppotecas propositiones a dialectica n esse reiciendas

#

De Nomine

Est vox Cathegorica significativa ad placitum sine tempore cuius nulla pars separata significat finita et recta dicitur vox ad differentiam soni dicitur significativa ad differentiam vocum non significativarum ut vaveri vorum. dicitur autem sine tempore ad differentiam verbi cuius una pars separata nil significat ut animal. quia ani nihil significat similiter mal nihil significat

Dicitur infinita ut excludantur voces casus obliqui v.g. hominis homini hominem.

Quid vox est finita

Est cui nunc praeponitur negatio v.g. ut homo animal.

Multorum Obiectio

quibus v.g. dominus nominum partes separatae significant aliquid Ergo male dicitur quod nominis nulla pars significat aliquid

Solutio

Distinguo autem partes illae explicite possunt sumi 1mo ut integrae sunt dictiones 2do partes unius dictionis 1mo modo significat aliquid concedo 2do modo nego quia hoc 2do modo illae partes sunt instar syllabarum nihil significantium

Homo coniunctiones interiectiones Praepositiones adverbia omnia syncathegorematica omnia nomina infinita in Nomine Logico te reicienda

Quid vox est infinita

Ea cui praeponitur negatio non ut non homo non animal

Quid vox est recta

Ea quae Nominativi casus ut Homo animal Equus

Quid est significare sine tempore

Est Principale significatum denotare nec primo

do tempus Praesens Praeteritum aut Futurum ut Le
ctio Scriptio

Quid e significare cum tempore

Est Principale significatum denotare exprimendo simul Tempus aut Praesens Praeteritum aut Futurum ut doceo legi scribo

Quid e significare Tempus

Est de suo Principali significato importare tempus aut temporis partem ut tempus hora

Nota Caenare et prandere n significare cum tempore, quamvis licet significet refectionem corporis factam meridie v. vesperi tamen n significant tempus Praesens Praeteritum aut futurum quae res differentia temporis a Logico requiritur

DE VERBO

Quid est Verbum

Est illud quod e Indicativi modi temporis praesentis ut Lego

Quotuplex e Verbum apud Logicos

Duplex Substantivum et Adiectivum

Quid e Verbum Substantivum

Unicum tantum scilicet Sum cui addunt etiam verba vocativa ut appellor nominor vocor

Quae sunt verba adiectiva

Omnia illa quae sunt verbi partis praeter sum existo appellor nominor

Nota solum verbum Indicativi modi temporis Praesentis apud Logicum dici verbum ut curo curas curat Alia vero verba ejusmodi et aliorum omnium modorum verba obliqua nominant ut curabam curavi curabor Nota 2do 2das Oratio

partes pprie a Dialectico recipiendas esse sed Nomen et verbum alias vero appellari partes syncathegorematicas idem cum aliis significativas

Qi sunt Enunciationis divisiones
4uor. Prima penes substantiam 2da penes quantitatem 3tia penes Qualitatem 4ta penes Materiam

Quotuplex est Enunciatio penes substantiam
2plex. Cathegorica et Hyppotica

DE CATHEGORICA Enunciatione

Quid est Enunciatio Cathegorica
Est quae habet explicite v. implicite istas 3es principales partes subiectum Praedicatum et Copulam. V.G. haec Enunciatio: Sigismundus est diligens habet subiectum Sigismundus Praedicatum diligens copula est

Quid est Subiectum
Est ea vox quae syntaxi et sensu prius ponitur quam copula. Ut Ly homo est animal.

Quid est Praedicamentum
Est ea vox quae syntaxi et sensu posterius ponitur quam copula ut Ly animal in hac Enunciatione homo est animal

Quare additur (implicite v. explicite)
Propter eas Enunciationes in quibus v. subiectum v. Praedicatum v. Copula occulte ponitur quales sunt Enunciationes primae et 2dae v. 2dae personae ut (lego) subiectum habet occultum (ego)

2do propter Impersonalia ut plus subiectum oc
culte ponit, plu[viæ?] s: Pluvia bibit, s: potus. Curritur s: cursus
3tio Propter Enuntiationes de 2do adiacentes ut Deus
est Prædicatum occultum s: Ens
3tio Propter Enuntiationes de verbo adiectivo ut
Homo currit ubi implicite habet copula et præ
dicatum s: est currens

Quid est faciendum ut Enuntiatio
de 2do adiacente et de verbo adiecti
vo habeat explicite subiectum copula
et prædicatum

Oportet ipsam resolvere per verbum sub
stantivum et Participium et subiectum si
deest opponere ut, Deus est sic resolvit Deus
est Ens Item Jacobus studet diligenter, sic
resolvit Jacobus est studens Item Calumniæ
ver[e]...tellum est nomen Item do, sic resolvi
tur ego sum dans

Semper ne in qualibet Enuntiati
one prius ponit subiectum quam Præ
dicamentum et copula in medio

Syntaxi et sensu omnino semper se habit
et collocatione (apud poetas et Oratores)
non semper ut patet in hac Enuntiatione
Non est terris mollis ad astra via, hic enim ha
bet subiectum (via) copula (non est)
Prædicatum (e) (mollis) subiectum & et Prædi
catum in ei collocatione se habent sensu, et synta
xi Grammatica sicut est inquirenda

#

In hac Enuntiatione

(amo deum) (Ego deum) est Praedicatum Nota quia praedicatum debet esse vel recta idest nominativi casus vel accusativi, Unde in resolvi hac Enuntiatione (amo deum) debet resolvi (Ego sum amans deum).

Nota Partes Enuntiationis esse duplices Principales et minus Principales

Principales partes sunt illae sine quibus Enuntiatio non potest consistere quarum aliae sunt naturales ut subjectum et Praedicatum aliae formales ut copula.

Minus Principales Partes sunt illae quibus praecise Enuntiatio est talis sunt tamen complices aliae naturales ut determinationes syncathegorematicae in extremis positae v.g. omnis nullus quidam etc. aliae formales ut copula respectiva.

Nota 2do complicem esse copulam in Cathegorica Enuntiatione alia Principalem aliam minus Principalem. Principalis est quae non respicit aliquid Relative, Minus Principalis est quae respicit relative ut dicendo Equus qui est rationalis est hinnibilis Illa copula (est) dicitur copula Principalis et penes hanc attenditur qualitas Enuntiationis

Primum vero (est) dicitur copula minus Principalis et penes hanc non attenditur qualitas Enuntiationis Unde hanc Enuntiationem Equus qui non est rationalis est hinnibilis scias esse affirmativam

Nota 3tio quando ante v post copulam a parte subiecti v praedicati ponitur casus obliquus talis re-
se solo non pt esse extremum Enuntiationis sed debet subintelligi aliquid v.g. Petri est intellectus idest
Petrus intellectus.
Nota 4to Cum relatiuum positiuum restrictiuum est
pars illius extremi cuius est suum antecedens cum
verbo regitur et cum omnibus terminis de
verbum respicientibus v.g. Jacobus qui est di-
ligens studet Hoc totum subiectum qui diligens est
subiectum.

Quot sunt Ordines Cathegoricae Enuntiationis
Tres de 2do adiacente de 3tio Adiacente et de ver-
bo adiectivo.

Quid est Enuntiatio de 2do adiacente.
Quando verbum substantivum praedicatur et post il-
lud nullum nomen sequitur in casu nominativo ut
Sigismundus est, puer est.

Quid est Enuntiatio de 3tio adiacente.
Quando post verbum substantivum sequitur ali-
qua vox in nominativo casu ut Alexander est di-
ligens

Quid est Enuntiatio de verbo Adiectivo
Quando praedicatur aliquod aliud a verbo substan-
tivo sum, es, est, ut Jacobus studet

Quotuplex est Cathegorica ratione modi
Duplex simplex et Modalis

Quid est Cathegorica simplex
In qua praedicatur simpliciter idest absque modo

aliquo v. conditione asserit inesse, vel inesse subiecto ut Deus e Deus regat hominem non e.

Quid est ex modalis

In qua praedicatum dicitur de subiecto cum aliquo ex his 4or Necessario Impossibiliter Contingenter et Possibiliter ut Deus e Necessario

Divisio Enunciationis penes Quantitatem

Quotuplex e Enunciatio Cathegorica penes Quantitatem 4plex Universalis Particularis Indefinita et Singularis

Quid Universalis

Est in qua subiectum est Nomen commune et ante subiectum signum universale non impediens distributionem ponitur ut Omne animal e substantia Nullus Bos est animal Nota signa Universalia e ista Omnis, Quilibet nullus Particularia vero ista Quidam aliquis etc.

Quid e Particularis

In qua subiectum e Nomen commune et ante subiectum ponitur signum particulare particulariter accipiens et non impediens ut Quidam homo legit

Quid est Indefinita

In qua subiectum e Nomen commune neque habet ante se ullum signum ut homo currit

Quid e singularis

In qua subiectum e Individuum determinatum seu terminus singularis ut Nota Enunciationem Indefinitam et singularem in Syllogismorum formatione et conversionibus tantum valere quantum valet Enunciatio Particularis

De divisione

Divisio

Divisio Enuntiationis penes Qualitatem

Quotuplex est divisio penes Qualitatem
2plex Affirmativa et Negativa

Quid est Affirmativa

Est in qua prædicatum affirmatur de suo subiecto ut homo est animal. Quid est Negativa
In qua prædicatum negatur de suo subiecto ut homo non est lapis
Nota prædicatum affirmari debere de subiecto mediante copula affirmata principali. Tunc autem dicitur copula esse affirmata quando super illa nulla fertur negatio neganter accepta vel plures precise pares. Unde ista Enuntiatio homo qui non est Animal est visibilis est affirmativa

Recita Versiculum

De tribus signis quæsitivis
Quid: Ca vel Hyp: Qualis: Neg. af: Unquanta: Par in sin

Esplicatio Huius Versiculi

Interrogatio Quid quærit de Enuntiationis substantia Quanta quærit de quantitate, Qualis quærit de qualitate et ad quid respondetur Cathegorica vel Hyppotheticam ad Quanta Respondetur Universale vel Particulare vel Indefinita vel singulare ad qualis Respondetur Affirmativa vel Negativa Ut si quæratur quæ sit hæc Enuntiatio (Allexander est diligens) Respondetur Cathegorica Quanta Respondetur singulare Qualis Respondetur esse affirmativa

Quid valent istæ vocales in his versibus

A E I O

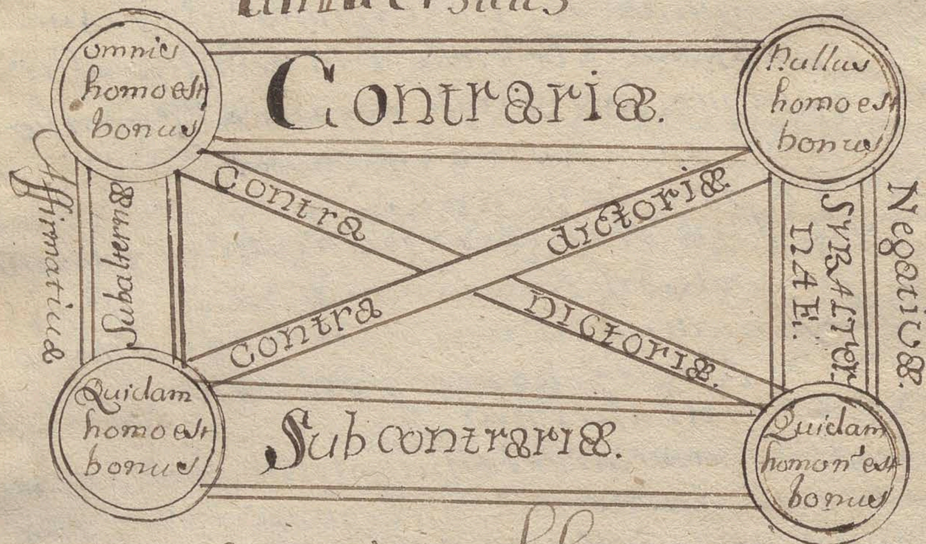
Asserit A: negat E: sed sunt communiter ambæ
Asserit I: negat O: sunt particulariter ambæ
A: significat Enonē Universalē affirmativā
E significat Universalem negativā
I significat Particularē Affirmativā
O significat Particularem Negativā
A Omnis homo ē animal
E Nullus homo ē Lapis
I Quidā homo ē Iustus
O Quidā homo nē dignus
Ad quid sunt Utiles istæ literæ
Ad formandum Conversiones et Syllogismos sunt
Divisio Enuns penes Materiam.
Quid ē Enunciatio penes Materiam et quotuplex
Triplex Naturalis Contingens et Remota
Quid e Naturalis.
Est in qua prædicatū Naturaliter seu necessario
ē in subiecto ut homo ē animal et ejus negativa
homo nē animal
Quid est Contingens.
In qua prædicatū pt inesse v. n inesse subiecto ut
homo ē diligens et ejus negativa homo nē diligens
Quid ē Remota.
In qua prædicatū repugnat subiecto ut homo
ē asinus et ejus negativa homo non est asi-
nus

De diversa

De Proprietatibus Enuntiationis

Quot sunt Enuntiationis Proprietates
Tres Oppositio Equipollentia et Conversio
Quid est Oppositio?
Est duarum Propositionum idem subiectum, idem praedicatum habentium repugnantia, sive in sola quantitate et qualitate.
Quot sunt Species Oppositionis?
Quatuor: Contraria, Subcontraria, Subalterna, Contradictoria.
Quid est Contraria?
Cum duae Enuntiationes Universales pugnant in sola qualitate id est cum Universalis affirmativa opponitur universali negativae v.g. Omnis homo est Iustus et nullus homo est Iustus.
Quid est Sub-contraria?
Cum duae Enuntiationes particulares pugnant in sola qualitate id est cum particularis affirmativa opponitur particulari negativae ut v.g. Quidam homo est Iustus et Quidam homo non est Iustus.
Quid est Subalterna?
Cum duae Enuntiationes pugnant in sola quantitate id est cum Universalis affirmativa opponitur particulari negativae v.g. Omnis homo est Iustus et quidam homo non est Iustus.
Quid est Contradictoria?
Cum duae Enuntiationes pugnant in Quantitate et qualitate simul id est cum Universali affirmativa opponitur Particulari negativae. Omnis homo est Iustus et Quidam homo non est Iustus. Item cum Universalis negativa opponitur

particulari negativæ vg nullus homo e iu-
stus et Quidam homo e iustus
Nota Hanc Enuntiationis proprietatem s. oppo-
sitionem distinctam esse ab oppositione Postprae-
dicamentali: propterea quia ista e inter termi-
nos complexos: Inter Enuntiationes. Illa vero Post
praedicamentalis e inter terminos incomplexos
vg inter album et nigrum. Hanc oppositio-
nem Enuntiationum quadruplicem cognosces ex
hac subiecta figura

De Æquipollentia

Quid e Æquipollentia

Est duarum Enuntiationum oppositarum per
per ipsius particulæ (Non) oppositionem
convenientia vg. si vis ut istæ duæ Enuntiatio-
nes opponantur Omnis homo e iustus et Nullus

homo e Justus conveniant inter se. seu equi
polleant seu idem significent efficies hoc, sine
gationem (Ly) immediatè ante copulam po
nendo. Nam ista (Omnis homo non est iustus) equi
pollet huic (Nullus homo est Justus) Item haec
(Nullus homo non est justus) equipollet huic (O
mnis homo e iustus

Et sunt equipollentiae modi
tres Quis est Primus?
Est quando negatio (Ly) (non) ponitur ante signum im
mediate) ut non Omnis homo e justus Item primus modus
contradictorius Enuntiationes efficit equipollentes Ut haec
Enuntiatio (Non omnis homo e justus) idem valet ac si di
ceres (Quidam homo non e justus.) Similiter si vis ut ista
Enuntiatio (aliquis homo est iustus) efficies hoc
signo addideris negatione sic dicendo. (Non ali
quis homo e justus) equipollet huic Nullus homo
e iustus Quid e Secundus
Quando negatio (non) ponitur post signum ante copula
immediate ut Omnis homo non e justus per hunc secundum mo
dum equipollent contrariae et subcontrariae Ut haec
Enuntiatio omnis homo e justus equipollet huic Nul
lus homo e justus, si apponatur (Ly) non sic omnis ho
mo e justus similiter ista Nullus homo e justus tan
tum valet ac si diceret Omnis homo e iustus. Item haec
Enuntiatio Quidam homo non e iustus equipollet huic Qui
dam homo e iustus
Quid est 3tius
Quando negatio (non) ponitur bis ante signum

2do ante

2do ante signum copulam immediate, ut Non omnis homo non est justus. Hoc 2o modo equipollent subalterna esse et subalternantes ut figura ut hec Enunciatio (Omnis homo est iustus.) equipolleat huic (Nullus homo est justus.) tum apponas illis negationem scilicet sic (Non omnis homo non est iustus) Hec Enunciatio tantum valet ac si diceres (Quidam homo est iustus.) (Non quidam homo non est iustus.) equipollet huic (Omnis homo est iustus.) Idem fac in negativis.

Recita versiculum de equipollentiis 3bus modis

Prae contra dic: post contra: prae postque subalter:

Id est Contradictorias Enuntiationes facies equipollentes si negatione praeposueris signo

Contrarias vero facies equipollentes, si negatione postposueris signo

Subalternas autem et subalternantes facies equipollentes si negatione et praeponens et postponens signo. Nam negatio praeposita signo Contradictorias. Postposita signo Contrarias, Posita et Postposita vero subalternas et subalternantes facit equipollentes Enuntiationes

De conuersione

Quid est Conversio

Est Subiecti in locum Praedicati et Praedicati in locum Subiecti transpositio hoc modo Homo est risibilis Ergo risibile est homo. Hec 2da Enunciatio ita est disposita ut ejus termini non eum locum obtineant quem debebant in prima ut patet intuenti et consideranti

Quomodo appellantur prima et 2da Enuntiationes in conversione

Prima conversa 2da vero convertens Notandum

dum Enunciones de recto adiacente et de verbo adiectivo. ut facilius possit converti, prius sunt resolvendæ Ut, Quidam puer audit lectionem in schola sic resolvendo Quidam puer ē audiens lectionem in schola quæ sic resoluta convertitur ita Ergo Quoddam audiens lectione in schola ē puer. Nota 2do in conversionibus servandas esse easdem proprietates terminorum Nominū suppositione, ampliationem, Restrictione et appellatione sumendasqꝫ eē totalia extrema

Quotuplex est Conversio

3plex Simplex per accidens, et per Contrapositione

Quid ē simplex?

Cum manente eadem quantitate et qualitate subiectum in locū prædicati et prædicatū in locum subiecti transfert, ut Nullus homo ē lapis Ergo nullus lapis homo eit Item Quidam bos ē animal. Ergo Quoddam animal ē bos

Qt Enunciationes simpliciter convertuntur

Duæ Universalis negativa in Universalē negativā et particularis affirmativa in Particulare affirmativam Nota hanc Conversionem idco dici Simplicem quia fit per solam et simplicem terminorum transpositione manente eadem quantitate et qualitate Enunciationis

Quid est per accidens?

Quando manente eadem qualitate sed mutata quantitate Subiecti in locū prædicati, et Prædicatū in locū subiecti transfert. Ut omnis homo ē animal Ergo quoddam animal ē homo Nullus Homo ē lapis Ergo quidam lapis non ē homo

Quid ē per Contrapositionem?

Cum manente eadem quantitate et qualitate Subiectum in locū prædicati Prædicatū in locum subiecti trans

fertur

fert. mutatis tamen terminis finitis in terminos infinitos Ut Omnis homo est animal Ergo omne non animal est non homo Item Quidam lapis non est homo Ergo quidam non homo non est non lapis

Quae et quot Enuntiationes per accidens convertuntur

Duae Universalis affirmativa in Particularem affirmativam et Universalis negativa in particularem negativam Nota hanc Conversionem dici per accidens ideo quia in earum antecedens Enuntiationis scilicet quantitas mutatur

Quae et quot Enuntiationes per contrapositionem convertuntur

Duae Universalis affirmativa in Universalem affirmativam et particularem negativa in particularem negativam Nota hanc Conversionem ideo dici per contrapositionem quia termini unius Enuntiationis sunt contradictorii terminis alterius

Recita versiculum de Conversione

Ecce, tibi, simul: armi, ge, ros ac: arma bono Conv.

Explica Versiculum hunc

In primo membro syllaba nempe (simul) docet homini membri convenire Conversioni simplici
In 2do membro Ultima syllaba nempe (ac) docet 2dum membrum convenire Conversioni per accidens
In tertio membro ultima syllaba nempe (conv.) docet hoc 3tium membrum convenire Conversioni per contrapositionem Rursus in membri dictio ista (ecce) per primam vocalem nempe (e) docet Universalem negativam esse sumendam Ut hanc Nullus bos est homo per 2dam vero nempe (ce) docet illam universalem negativa sumptam esse convertendam in aliam universalem negativam scilicet istam Ergo Nullus est Homo est Bos Ad hunc modum explicabis dictiones istas reliquas (tibi armi, gero, et arma bono)

Ad quid est Utilis notitia conversionis
Ad hoc est utilis ut syllogismos imperfectos facilius possimus ad perfectos reducere. Nota hanc Enunciationem (puer in schola) non sic esse convertenda Ergo schola est in puero sed sic Ergo Ens in schola est Puer

De Enunciatione Hyppothetica

Quid est Enunciatio Hyppothetica

Est quae expresse vel implicite habet 2das Cathegoricas Enunciationes tanquam sui Principales partes coniunctas per aliquam Coniunctionem vel aliquid aequipollens ut si homo est animal homo est Substantia) hic 2das vides esse Cathegoricas Enunciationes Prima est haec homo est animal 2da haec homo est Substantia quae ambae per vocem Coniunctionis partis (si) coniunguntur

Unde dicitur Hyppothetica

A graeco vocabulo Hyppos quod est sub et Thesis quasi suppositio seu suppositiva locutio. Quia una pars supponitur alteri
Nota In Enunciatione Hyppothetica duplices esse principales partes: Materiales et formales. Partes Materiales Cathegoricae Enunciationis ex quibus constat Hyppothetica. formales illae sunt particulae coniunctionis partis per quas Cathegoricae copulantur Enunciationes. Inter partes Materiales prima Cathegorica appellatur antecedens 2da vero vocatur consequens

Quid et quot sunt Hyppotheticae Enunciationis ordines

Ordines
Quis est Primus

Est ille qui veras et proximas inter Hyppotheticas Enunciationes

Quot sunt Hyppotheticæ veræ Enunciationes
Tres Conditionalis Causalis et Rationalis
Quid est Conditionalis Est illa quæ habet coniunctionem conditionalem V.G. Si Petrus est homo Petrus est Animal
Quid est Causalis Est illa quæ habet coniunctionem causalem V.G. Quia Alexander diligenter studet Ideo Alexander est laude maxima dignus
Quid est rationalis Est illa quæ habet coniunctionem rationalem ut Stanislaus bonos format Syllogismos Ergo Stanislaus audit Logicam
Quis est Ordo 2dus?
Qui continet Hyppotheticas non quidem veras sed secundum communem usum ita dictas
Quot sunt Hyppothyppotheticæ communiter dictæ
Duæ Copulativa et Disiunctiva
Quid est Copulativa Est in qua 2dæ Cathagoricæ per coniunctionem copulativam copulantur ut Joannes est bonus Logicus et bonus est Jacobus Orator
Quid est Disiunctiva Est in qua 2dæ Cathagoricæ Enunciationes per coniunctionem copulativam disiunctivam copulantur V.G. Paulus legit vel Raphael scribit Nota aliud est Enunciatione Copulativa vel Disiunctivam Hyppotheticæ, et aliud Enunciatione de subiecto aut Prædicato copulato vel disiuncto. Istæ enim Enunciationes posteriores sunt veræ Catheyoricæ V.G. Sigismundus et Jacobus sunt diligentes Item Joannes est Logicus et Philosophus Item Chrystophorus studet diligenter Item Laurentius est miles
Quis Ordo 3tius?
Est ille qui habet Hyppotheticas Enunciationes apparentes

Quot sunt Hyppotheticæ Enunciationes apparentes
Quatuor Temporalis Localis Similitudinaria et Comparativa
Quid ē Temporalis Est quæ habet particulam tempus si
gnificantem V.G. quando homo currit homo movetur
Quid est Localis Est quæ habet particulā locū signifi
cantem V.G. ubi est servus ubi suus dominus
Quid ē Similitudinaria Est quæ habet par
ticulam similitudinis significativam V.G. sicut dominus
iubet ita servus facit
Quid ē Comparativa Est quæ habet particulam com
parationis significativam V.G. tam ē necessaria homini
eloquentia quam Philosophia
Quot sī Regulæ Hyppotheticæ Enunciationū
8 quarum septem priores ad veritatē cognoscendā
octava vero ad modum argumentandi est necessaria
Quid est Prima Regula
Hyppothetica primi ordinis idem conditionalis causa
lis Rationalis potest eē vera quamvis antecedens et conse
quens sit falsum V.G. si homo ē Bos, homo ē mugibi
lis Namq ad ejus veritatem sufficit quod consequens
verū sequaz ex antecedente Hic enim ex eo quod ali
quid ē bos necessario sequiz ipsum eē mugibile Itaque
ista Enuntiatio licet ē vera quamvis partes ejus scil. ho
mo ē bos homo ē mugibilis sint falsæ
Quid ē 2da Regula
Enuntiatio Hyppothetica conditionalis nihil ponit in
esse hoc potest eē vera quamvis ejus antecedens et
consequens ponit in verū natura. V.G. si asinus
esset avis Asinus volaret In verū natura nec asinus

asinus e avis nec asinus volat

Quid est 3tia Regula

Enunciatio Hyppothetica primi ordinis vera est etiam simul necessaria VG. si avis esset homo avis videret. Quia haec Enunciatio tota est vera ideo etiam est necessaria

Quid est 4ta Regula

Enunciatio Hyppothetica primi ordinis si habet antecedens verum tum et consequens verum habebit similiter si antecedens eius erit necessarium tum consequens quoque erit necessarium VG. si albedo est color albedo est qualitas Antecedens (albedo est color) et verum et necessarium similiter (albedo est qualitas) est quoque verum et necessarium

Quid est 5ta Regula

Ut Hyppothetica primi ordinis sit vera est necesse ut posito antecedente statim ponatur consequens VG. si Paulus currit Paulus movetur. Hic antecedens (Paulus currit) nullo modo potest esse verum, nisi etiam consequens ipsius (Paulus movetur) sit verum. Posito enim quod Paulus curat tum necessario ponitur Paulum moveri. Nota ad falsitatem Hyppotheticae primi ordinis requiri ut antecedens possit esse verum sine consequente VG. si homo est animal homo est Logicus Ubi vides quod antecedens potest esse verum absque consequente. Potest enim homo esse animal absque eo quod sit Logicus

Quid est 6ta Regula

Ut Hyppothetica copulativa sit vera requiritur ut ejus utraque pars sit vera VG. dnus Imperat et servus

obtemperat. Rursus ut Hyppothetica copulativa sit fal
sa sufficit unam partem ejus esse falsam VG. omnis im
perat et loquit. ubi vides propter 2dam partem huius
copulativæ nempe (loquit.) totam esse falsam copulativã

Quid est 3tia Regula

Ut disiunctiva sit vera sufficit unã tantũ parte ẽẽ ve
ram VG. Omnis homo est servus vel falsus. deinde ut sit fal
sa disiunctiva requirit ut ejus utraq. pars sit falsa

Quid est 4ta Regula

Duo sunt modi argumentandi ex Hyppotheticis primi ordinis
Primus modus posito antecedente ponit consequens VG.
si homo ẽ animal ẽ, sed ponit antecedens, quia revera
homo ẽ, Ergo debet quoq. poni et consequens nimirũ istud
animal est
Secundus modus destructo consequente destruit antece
dens VG. si homo currit homo movet, sed homo ñ mo
vet, Ergo etiã homo ñ currit. Item si bos ẽ homo, bos
est risibilis consequens falsum ẽ. scilicet istud (bos ẽ risibilis)
Ergo etidem quo sequit. nempe antecedens istud bos ẽ
homo

De Modali Enuntiatione

Quid est Modalis Enuntiatio?

Est quæ ad cathegoricam Enuntiationem adiungit mo
dum aliquem, ex his 4tuor (necessario impossibile
possibile contingens) VG. Laurentinũ ẽẽ diligentem
est necesse. Hic vides pro dicto cathegoricã istã (Lau
rentinum ẽẽ diligentem) poni modũ istũ (necesse)

Nota

Nota ulterius hos 4tuor modos Necesse Impossibile Possibile Contingens et non dari plures apud Logicum usitatos Notando Inter contingens Possibile hanc esse differentiam Quia possibile est quod non est et potest esse V.G. Possibile est Alexandrum esse Palatinum Contingens vero est quod est et potest non esse V.G. Contingens est Chrystophorum studere Nota 3tio Cathegoricam Simplicem esse fundamentum Modalis Enuntiationis. Unde etiam ipsa Cathegorica sine modo sumpta dicitur Praeiacens

Quot sunt Divisiones Modalis Enuntiationis

Sex Prima penes Modi formationem
Sda penes Modi Collationem
3tia penes Significationem
4ta penes Quantitatem
5ta penes Qualitatem
6ta penes Sufficientem Enuntiationem

Quomodo dividitur penes modi formationem

In modali Enuntiatione modus aliquando formatur Nominaliter adverbaliter Nominaliter Iacobum esse diligentem est necesse adverbialiter ut Iacobus est diligens contingenter

Quomodo dividitur modalis Enuntiatio penes Collationem

In modali aliquando modus ponitur initio aliquando in medio aliquando etiam in fine Initio ut Necesse est Sigismundum diligentem esse In medio Sigismundum est necesse esse diligentem In fine Sigismundum esse diligentem est necesse

Quomodo dividitur penes Significationem

Modalis cuius dictum est de oppositis formis potest aliquando accipi in sensu diviso aliquando in sensu composito

Quando accipitur in sensu composito

Tunc quando opposita forma uni eidemque subiecto simul et semel tribuuntur. Ut, Negligentem esse possibile est diligentem. Idem Possibile est ut studiosus qui est negligens simul et semel sit diligens vespertino ejusdem Officij

Quando accipitur in sensu diviso

Tunc quando opposita forma uni ejdemque subiecto diversis temporibus tribuuntur. Ut videntem esse possibile est caecum. Item Possibile est ut homo qui modo videt postea sit caecus

Nota modales de formis oppositis alias in sensu compositivo, alias in sensu diviso esse veras. V.G. Album possibile est esse nigrum hæc modalis est vera in sensu diviso. Hæc vero altera possibile est calidum esse frigidum ut est vera in sensu composito

Quotuplex est modalis tunc penes Quantitatem

Duplex. Universalis et Particularis

Quæ Universalis Quæ habet in se hos duos modos, Necesse vel Impossibile. Ut Stanislaum esse negligentem est impossibile. Item Laurentium esse diligentem est necesse

Nota quod modus necesse stat universale affirmativo et correspondet signo (Omnis) Similiter modus Impossibile stat Universale negativo et correspondet signo (Nulli)

Quæ est particularis Quæ habet in se duos modos Possibile et contingens. Nota possibile et Contingens stare particulare modale et correspondere signo (Quidam vel aliquis)

Nota 2do indefinitum et singulare in modalibus non convenire

Quotuplex Modalis penes Qualitatem

Duplex Affirmativa et Negativa

Affirmativa quae nulla habet negationem ut Necesse est hominem esse animal, Negativa vero est cui additur ali qua negatio ut non necesse est hominem esse doctum

Quotuplex est Modalis Negativa

Triplex 1a Negativa de dicto ut necesse est hominem non esse asinum 2da Negativa de modo ut non Necesse est hominem esse animal 3tia Negativa de dicto et Modo ut non necesse est Paulum non studere.

Nota dictum in modalibus appellari totam Enun tiationem Cathegoricam praeter ipsum modum ex qua constat v.g. In hac modali (Impossibile est hominem esse ani mal) dictum vocatur haec tota Oratio infinitivi modi (Hominem esse Animal.) Scias deinde in modali Enun tiatione dictum habere se instar subiecti Modum vero habere se instar praedicati

Nota 2do Modales magis proprie et convenientius per modum nominaliter sumptum esse formandas quam per modum sumptum adverbialiter

Nota 3tio Modalem si ponatur in ea modus in fine ap pellari modalem de dicto quia praedicatur de toto di cto si vero ponitur modus ponitur in medio idem in ter subiectum et Praedicatum dicitur talem appellari mo dalem de re v.g. Calidum est possibile esse frigidum

Quomodo dividitur modalis penes Si gnificantem Enuntiationem

Modales Enuntiationes enumerant Sexdecim Primo enim modo aptiter deserviunt Primo affirmativa tota ut necesse est hominem esse animal 2do negativa de dicto V necesse est hominem non esse animal 3tio Negativa de modo ut non est necesse hominem non esse animal 4to negativa de modo et dicto ut non est necesse hominem non esse animal. Similiter 2do modo scilicet Impossibili tertio scilicet Possibili 4to scilicet Contingenti 4tuor quoque Enuntiationes deserviunt et sic quater quatuor efficiunt 16 enim

Recita Versiculum Modalium

Nil negat et: negat E. dictum I modum sed V totum
Idem. A. significat totam affirmativam
E Negativa de dicto
I Negativam de modo
V Negativa de utroque

A Necesse est hominem esse Animal
E Necesse est hominem non esse animal
I Non est Necesse hominem esse animal
V Non est necesse hominem non esse animal

Quot sunt Proprietates Modalium

Tres Oppositio Æquipollentia et Consequentia quae omnes patebunt ex hac figura

11 7 | 11

FIGURA

Ha Alexdrm discere ẽ necessariu
Be Alexdrm n̄ discere ẽ impossibile
Bunt Alexdrm n̄ discere n̄

Contrariæ

Be Aldm n̄ discere ẽ necessariu
A Aldm discere ẽ impossibile
Ti Aldm discere

Subalternæ

Subalternæ

Contradictoriæ

Contradictoriæ

Nup. Aldm n̄ discere n̄ ẽ necriu
Ti Aldm discere n̄ ẽ impossibile
As Aldm discere

Subcontrariæ

Vir Aldm discere n̄ ẽ necessariu
Tu Aldm n̄ discere n̄ ẽ impossibile
Te Aldm n̄ discere

est Conting. ẽ possibile

n̄ ẽ Conting. ẽ possibile

ẽ Conting. ẽ possibile

est Conting. ẽ possibile

Explicatio Figuræ

In hac figura nova habes quatuor voces s. Habebunt, et Beati, sua Nuptias quam Virtute. In quibus vocibus vocales sunt diligenter videndæ. Primo considera oppositionem inter (Habebunt) et (Beati) est oppositio contraria (Nuptias) et (Virtute) subcontraria, inter habebunt et nuptias subalternatio similiter inter (Beati) et Virtute) inter (Habebunt) et (Virtute) contradictoria similiter inter (Beati) et (Nuptias) 2do Considera æquipollentias Nam oes propositiones quæ sunt in Habebunt æquipollent similiter in Beati Nuptias et virtute

Tertio Considera consequentias Nam oes enuntiationes in una voce positæ idem valentes ex una ad alteram habent consequentiam V.G. in voce (Habebunt) Necesse hominem ẽ animal Ergo Impossibile ẽ hominem n̄ ẽ animal

Nota in hac figura nova modos istos quatuor ita disponi ut primum locu habeat necesse 2du Impossibile 3um Possibile ~~est~~ Contingens

Nota 2do in antiqua figura quatuor erant esse voces, quarum quaelibet est quadrisyllabam Prima e Purpurea 2da Illiace 3tia ellandarimus 4ta Edem tuli In hac figura primum locu tenet Contingens 2du Possibile 3tium Impossibile 4tum necesse. Hanc figuram antiquã facile addiscet qui nova cognovit

PARS 4ta

De Syllogismo Formali

Quid est Syllogismus

Est oratio quaedam in qua positis duobus enuntiationibus necessario sequitur 3tia Exemplum sit

Omne animal sentit
Omnis homo e animal. Ergo
Omnis homo sentit.

Hic si concesseris duas priores enuntiationes s: istas (Oe anmal sentit) et hanc (Omnis homo e animal) tunc etiam debebis novis vellis concedere tertiam s: hanc (Ergo Omnis homo sentit) quia sic e illis duab[us] intern

Quotuplices st partes Syllogismi

Duplices alia proxima, alia Remota

Quae sunt partes Syllmi proximi

Illa

Ex qbus immediatè constat syllogismus s. 3es Enuntiationes

Quomodo vocant istæ Enuntiationes in syllo°

Prima vocat maior v. Propositiũ v. propositio 2da vocat minor v. assumptiũ v. assumptus 3tia appellat conclusio ut In syllogismo superius posito. Hæc enuntiatio Prima (omne anal sentit) ē ior 2da vero s. (omnis homo ē anal) minor 3tia vero s. (omnis homo sentit) ē conclusio

Porro priores duas Enuntiationes s. maiorē et minorem communiter dici pr̃missa ideo quia præmittuntur conclusioni

Quæ sunt Partes Syllogismi remotæ

Sunt termini ex quibus partes syllogismi proximè componunt ut syllogismi superiores partes Remotæ sunt isti termini tres. Primus homo 2dus sentit 3tius anal quia in his Enuntiationes seu partes proximè componunt

Quot sunt et quomodo vocant isti termini

In quolibet bono syllogismo debet ē unus eorũ vocat maior extremitas v. maius extremũ 2dus vocat minor extremitas seu minus extremũ 3tius appellat mediũ

Quid ē minor extremitas

Est ille terminus qui in Conclusione ē subiectũ et in minori ponit cum medio In syllogismo superiori minor extremitas et terminus iste (homo) qui in conclusione ē subiectũ et in minori ponit cum medio

Quid ē maior Extremitas

Est ille terminus qui in Conclusione ē prædicatũ

et in maiori ponit. cum Medio in nostro Syllogismo Maior extremitas (sentit) et terminus

Quid est Medium

Est ille terminus qui in Conclusione numquam ponit, sed ante conclusionem Bis Primo in maiori 2do in Minori In nostro Syllogismo Medium e (anal.) ponit tum et in Maiori et in Minori Conclusione non ponit.

DE FORMA Syllogismi

Quomplex e forma Syllogismi

Duplex Remota et Proxima

Quid e forma Remota

Est Figura. Quid e Figura

Est certa quaedam dispositio trium terminorum s. minoris extremitatis maioris extremitatis et medium sed subiectionem et praedicationem

Quid e forma Proxima

Est Modus. Quid est Modus

Est Observatio certa cuiusdam Quantitatis et qualitatis in tribus Syllogismi enuntiationibus

Quot sunt figurae Syllogismorum

Juxta communem via 3es Prima 2da 3tia

Quid e prima

Est in qua medium in maiori ponit pro subiecto in Minori vero pro praedicato V.G.

Omne Animal sentit
Omnis homo e anal. Ergo
Omnis homo sentit

Hic vides medium terminum (anal.) in Maiori pro subiecto in minori pro praedicato e positum

Et ideo hic syllogismus est in prima figura factus

Quid est 2da

In qua medium et in maiori et in minori praemissa ponitur pro praedicato V.G.

Nullus homo est Elementum
Omnis aqua est Elementum Ergo
Nulla aqua est homo

In quo syllogismo medium scilicet (Elementum) et in maiori et in minori praemissa ponitur pro praedicato et ideo iste syllogismus est in 2da figura

Quid est 3ia

Est in qua medium et in maiori et in minori praemissa ponitur pro subiecto V.G.

Omne aurum est metallum
Omne aurum est substantia Ergo
Quaedam substantia est metallum

Vides in syllogismo isto medium terminum scilicet (aurum) et in maiori et in minori poni pro subiecto ideoque hic syllogismus est in tertia figura

Nota ut melius istarum trium figurarum possis recordari hos duos versiculos

Prima prius subiicit medium post praedicat ipsum
Praedicat altera bis tertia bis subiicit

Declaratio

Dicitur (prima) idest prima figura dicitur (prius) idest in maiori propositione: dicitur (subiicit) idest ponitur pro subiecto: dicitur (post) idest in minori propositione: dicitur (praedicat) idest ponitur pro praedicato dicitur (ipsum) idest medium In 2do versiculo dicitur (altera) idest 2da figura dicitur

(Bis) idē et in maiori et in minori. dr (Prædicat) idē poni pro Prædicato. dr (ultimo) Tertia) idē Tertia Figura. dr (Bis) idē in maiori et in minori. dr (subiicit) idē poni pro subiecto

Quot sunt Regulæ Tribus Figuris Communes

Quatuor prima In omni Figura ex puris particularibus nihil sequitur idest quando maior et minor ē Particularis v. Indefinita v. singularis nimē malus syllogismus et ideo ut converie vere inferatur oportet ut utraque præmissa sit universalis v. saltim una earum sive maior sive minor

Secunda Regula

Ex puris negativis nihil sequitur idē ut in syllogismo recto ex præmissis sequatur conclusio debet eē si non utraque saltem una præmissa affirmativa alias alias si maior et minor erunt negativæ nihil concludent

Tertia Regula

Si præmissa aliqua fuerit Particularis nisi et conclusio debebit eē Particularis

Quarta Regula

Si præmissa aliqua fuerit negativa tunc etiā conclusio debebit eē negativa quia conclusio debiliorem se quitur partem seu præmissam

De Prima Figura

Quot sunt Regulæ huic Figuræ

Tres: Prima Regula

In qua Figura maior propositio semper debet eē Universalis sive affirmativa sive negativa

Secunda Regula

In prima Figura ellinor Propositio semper debet eē affirmativa sive Universalis sive negativa

Tertia Regula

In prima figura conclusio ē omnifaria liberata idest potest eē negativa et affirmativa Universalis et particularis undeverius

Omne genus Problematis infert prima figura

Quot sunt Modi Primæ figuræ

Novem Quorum alii directi alii indirecti

Quatuor sunt: Barbara, Celarent Darii Ferio

Quot sunt Indirecti.

Quinq; Baralip. Celantes Dabitis Fapesmo Friesmo

Nota 1mo omnes modos 1mæ 2dæ et 3næ figuræ ex tribus syllabis constare quarum prima syllaba Sicat Majorem præmissam 2da ellinorem 3tia conclusionem

Nota 2do cuiuslibet modi in qualibet figura prima syllaba incipere ab aliq istarum quatuor Consonantium B C D F

Nota 3tio in qualibet syllaba cuiuslibet modi unā esse vocalem ex his 4tuor AEIO quarum

A Significat Universale Affirmativa
E Scat Universale Negativam
I Sgcat Particulare Affirmativā
O Sgcat Particulare Negativam iuxta illos

versiculos. Asserit A: negat E: sed Sunt Universaliter ambo
Asserit I: negat O: Sunt particulariter ambo

Recita versiculorū exempla 4or modorū directorum

Bar- Omnis homo ē substantia
Ba: Omnis Quercus ē arbor
Ra- Ergo omnis quercus ē substantia.
Ce. Nullū an̄al ē Angelus
La. Omnis homo ē animal
Rent. Ergo Nullus homo ē angelus.
Da Omnis avis ē substantia
Ri Quida corvus ē avis
I Ergo Quida corvus ē substantia
Fe Nullū animal ē Lapis
Ri Quidda avis ē an̄al
O Ergo Quidda avis n̄ ē Lapis

Qui vult ediscere syllogismos formare in Barbara ~~in~~ hac via et ratione utatr. Primo excogitet conclusionem Universale affirmativa 2do Inveniat mediū causa seu ratione illius conclusionis sic V.G. Omnis homo sentit quia ē animal 3io videat quid sit Maior extremitas quid minor et quis medius Terminus sic V.G. Hic maior extremitas ē (sentit) minor extremitas ē (homo) medius Terminus ē (animal) 4to jungens extremitatem cū medio ponat in maiori præmissa sic omne animal sentit et minorem extremitate ~~cum~~ in et minori ponat præmissa cū medio sic Omnis homo ē animal atq ita integrū syllogismū habebit talem

Bar Omne animal sentit
Ba Omnis homo ē animal
Ra Ergo Omnis homo sentit

Hac eadem ratione discet quisq in aliis modis arreddd

et 3ue figurae formare syllogismos

Nota modos indirectos tripliciter a modis directis differe. Primo quia indirecti sunt imperfecti 2do quia ame figurae regulas proprias non servant omnes 3rio quia maiorem extremitatem in conclusione ponunt pro subiecto maiorem pro Predicato et ab hac maioris et minoris extremitatis permutatione dicuntur modi indirecti id est inverso ordine concludentes

Recita Exempla modorum directorum

1

Ba Omnis ~~Avis~~ Avis ē animal
Ra. Omnis Corvus ē avis
Lip. Ergo Quoddā anal ē corvus

Hic vides maiorem extremitatem s: (animal) in conclusione poni pro subiecto minorem vero s: corvus pro Predicato quod quidem in omnibus istis modis indirectis videbis

Ce Nulla arbor ē elementum
Lan: Omnis Quercus ē arbor
Tes Ergo Nullū Elementū ē quercus.
Da Omnis passer ē animal
Bi Quedā avis ē passer
Tis Ergo Quoddā anal ē avis.
Fat Omnis albedo ē color
Esm Nullus homo ē albedo
O Quidam homo nō ē color
Fri Quoddā vivens animal
Esm Nullus ignis ē vivens
O Quoddā animal nō vivens.

De 2da Figura

Quomodo est medium in 2da figura poni
Medium in 2da figura et in maiori et in minori praemissa debet pro praedicato poni

Quot sunt Regulae 2dae Figurae propriae

Quatuor. Prima Regula

In 2da figura figura maior semper debet esse universalis sive affirmativa sive negativa

Secunda Regula

In 2da figura minor est omnifaria libera, id est potest esse universalis vel particularis affirmativa vel negativa

Tertia Regula. In 2da figura semper est debet una neganda

In 2da figura ex puris affirmativis nihil sequitur, id est si maior et minor fuerint in secunda figura affirmativa tunc malus efficitur syllogismus qualis est iste

Omnis Bos habet Os sed tu
Tu habes os ergo
Tu es Bos

Quot sunt modi 2dae figurae
Quatuor. Cesare Camestres Festino Baroco

Da exempla istorum modorum

Ces Nulla albedo est virtus
A Omnis iustitia est virtus ergo
Re Nulla iustitia est albedo
Ca Omnis Homo est animal
Mes Nullus Lapis est animal ergo

Tres Nullus Lapis ē homo
Fes Nulla aqua ē nigredo
Ti Quida color ē nigredo Ergo
No Quida color n ē nigredo aqua
Ba Omne aurū ē metallum
Ra Quodda animal n ē animal Ergo
Co Quodda animal n ē aurum

De 3tia Figura

Quomodo medium in 3tia figura disponitur

Medium in 3tia figura et in Maiori et in minori pro subiecto ponitur

Quot st Regulæ 3tiæ figuræ ppriæ

Tres Prima Regula

Maior in 3tia figura ē omnino libera id est potest eē Universalis et particularis affirmativa et Negativa

Secunda Regula

In 3tia figura Minor debet eē semper affirmativa

Tertia Regula

In 3tia figura conclusio semper debet eē particularis

Quot sunt Modi 3tiæ figuræ

Sex Darapti Felapton: Disamis, Datisi Bocardo, Ferison

Da Exempla istorum modorum

Ba Omnis iustitia ē Qualitas
Ra Omnis iustitia ē virtus Ergo
Pri Quædam virtus ē Qualitas

143

Fe Nulla albedo ē lapis
Lapis Omnis albedo ē color Ergo
Son Quidā color n̄ ē lapis
Dis Quedam pyrus ē vives
Amo Omnis pyrus ē arbor Ergo
Is Quidda arbor ē vives
Da Omne aurum ē substantia
Tis Quodda aurū ē metallū Ergo
I Quodda metallū ē substantia
Bo Quedam aqua n̄ ē arbor
Car Omnis aqua ē elementū Ergo
Bo Quodd elementū est aqua
Fe Quedam licentia ē peccatum Ergo
Ris Nulla licentia ē virtus
On Quodda peccatū n̄ ē virtus
Recita Quatuor versiculos de omnibus modis trū
figurarum
Barbara, Celarent, Darij Ferio Baralipto
Celantes, dabitis, Fapesmo Frisesomorum
Cezare Camestres Festino Baroco Darapti
Felapton Disamis Datisi Bocardo Ferison
Quotuplices sunt modi perfecti
Duplices alii perfecti alii imperfecti
Quot sunt modi Perfecti
Quatuor isti Barbara celarent Darij Ferio

Quot sunt Modi Imperfecti

Sunt omnes reliqui præter istos quatuor

Nota Prima figuram nobiliorem esse et perfectiorem et magis in usu quam 2dam et tertiam 1mo Quia prima figura concludit omnia genera Enuntiationum 2da vero tantum negativam nunquam affirmativam 3na vero tantum particularem nunquam universalem Nota 2do quia Medium in sola prima figura prima vere medium locum seu situm obtinet Nam est inter minorem extremitatem de qua prædicatur et inter maiorem extremitatem cui subiicitur 3no Quia illatio et consequentia clarius et evidentius patet in prima figura quam in aliis duabus

De Principiis Regulativis Syllogismorum

Quotuplicia sunt principia Syllogismorum

Duplicia alia dirigentia Quæ perfectis Syllogismis immediate. Imperfectis vero mediate et remote conveniunt Alia Perficientia quæ solis Imperfectis inserviunt. Prima dirigentia sunt axiomata seu Enuntiationes indemonstrabiles quibus nititur consequentia Syllogistica

Quot sunt Principia dirigentia

Duo Unum affirmativum aliud Negativum Affirmativum est illud Quidquid prædicatur de aliquo subiecto communi universaliter sumpto prædicatur etiam de omni illius subiecto inferiori V.G. quia substantia de omni animali in hac Enuntiatione Omne animal est substantia ideo etiam prædicatur et de homine et de bove et de Leone et de omnibus aliis animantibus in talibus

Enuntiationibus (Ergo omnis homo ē substantia)
Negativum ē istud. quidquid negat. de subiecto com
muni universaliter sumpto negat etiam de omni illius
subiecto inferiori V.G. Quia lapis negat seu removet
ab omni animali dū dicit (Nullū animal e Lapis) Id
deo etiam negat et removet ab homine et ab aliis ani
malibus in talibus Enuntiationibus (Ergo nullus ho
mo ē lapis)

Quomodo a Logicis vocant ista duo Principia
Affirmativum vocat (dici de omni)
Negativum vero vocat (dici de Nullo)

Quot sunt Principia Regulativa Syllog: Perfectorum
Affirmativū s: Barbara Darii ē Principiū regu
lativū dici de omni Negativum vero s: Celarent
et Ferio ē Principium regulativum, dici de nullo

Quid ē principio dirigi Regulari seu confirmari
Est verificari de syllogismo superius axioma affirma
tivū v. negativum seu Est habere talem disposi
tionem quale ipsū principiū indicat. Huius modi
dispositio in syllogismis perfectis clarē ī imperfectis
vero subobscure conspicit.

Cur vocant Principia dirigentia
Quia ostendunt quomodo syllogismi communes sensus
iudicio debent disponi

Quod ē Principium Regulativū Syllog: Imperfectorū

Reductio. Hoc principium vocat perficiens

Quid ē Reductio?

Est trans-mutatio Syllogismi imperfecti in Syllogismū primæ Figuræ perfectum clarius ostendi quod ē talibus præmissis sequatur talis conclusio.

Nota reducere Syllogismū nihil aliud ēē nisi ex Syllogismo imperfecto facere perfectum ut imperfectus ostendatur fuisse elegantissimus. Seu reducere Syllogismū ē bonitatem unius Syllogismi minus notam per bonitatem alterius Syllogismi magis notam ostendere.

Quot modis imperfectus Syllogi: ad pfectū reduci potest

Quatuor. 1mo per Conversionem simplicem 2do p conversionem p accidens 3tio per Præmissarum transpositionem; ita ut ex maiori fiat minor et ex minori fiat maior 4to per deductionem, ad impossibile seu manifestum absurdū seu falsum.

Nota reductionem quæ fit p conversione et transmutatione vocari reductione ostensivam.

Quid est Reductio Ostensiva

Est cum in Syllogismo perfecto ad quem fit reductio infertur eadem conclusio quæ inferebatur in imperfecto v. certe eius conversa

Quot sunt Instrumenta Reductionis Ostensi

Duo ista s. Conversio et præmissarū transpositio. Quid sit Conversio simplex et p accidens dictum ē in tertia parte

Quae et quot sunt observanda ei qui syllo
gismos imperfectos vult reducere.

℞. Primo observet istas quatuor conversiones C B D F
J a quibus omnes modi tam imperfecti quam perfecti
incipiunt 2do sciat modos omnes imperfectos reducendos esse
ad primos 4uor modos primae figurae 3tio notet modos
qui incipiunt a B reduci ad Barbara, qui incipiunt a
C reduci ad Celarent, qui incipiunt a D. reduci ad Darii, qui
incipiunt a F reduci ad Ferio 4to notet alias quatuor conso
nantes istas S P M C, quarum in quibusdam modis tan
tum una, in quibusdam vero duae reperiuntur, de quibus
duos addiscas istos versiculos

S. vult simpliciter verti P vero per Acci:
M vult transponi C per impossibile duci

Declaratio versiculorum

℞. S. vult simpliciter verti i. de enuntiatio est simpliciter con
vertenda poni, P. vero per acci: i. de enuntiatio debet di
M. vult transponi i. de praemissa s. maior et minor sunt trans
ponendae dici, C. per impossibile duci i. de docet syllogismum
esse ad impossibile v. g. in hoc modo Camestres prima conso
nans s. C. iubet hunc modum reducere ad Celarent 2da
consonans s. M. iubet ut praemissae transponantur 3tia conso
nans scilicet S: quae in duobus locis poni iubet ut et minor et con
clusio simpliciter convertantur 5to observes quando opus
erit convertere et transponere praemissas: tunc prius eas conver
tas et conversas transponas 6to scias eas enuntiationes in qui
bus non sunt istae consonantes S P M C integras et immu
tatas debere manere 7mo in his omnibus modis vocales A.
E. I. O. significant qualitatem et quantitatem enuntiationum consonantes

quatuor isti B, C, D, F significant, ad quos modos Syllogismi imperfecti sunt reducendi. Consonantes istae quatuor S, P, M, C, sciant speciem et instrumentum reductionis aliae consonantes omnes sunt otiosae et ad artificium nostrum Logicum inutiles. Ergo ut facilius addiscas reductionem Ostensivam hic quatuor cape exempla.

Primum Exemplum

Ba Omne animal est substantia
Ra Omnis piscis est animal Ergo
Lip Quaedam substantia est piscis

Hic Syllogismus incipit a B et ideo est reducendus ad barbara et quoniam est unica consonans ex illis quatuor S, P, M, C, ideo convertas conclusionem istam (Quaedam substantia est piscis) sic (Omnis piscis est substantia) et habebis Syllogismum in Barbara talem.

Bar Omne animal est substantia
Ba Omnis piscis est animal Ergo
Ra Omnis piscis est substantia

Secundum Exemplum

Ca Omnis bos est intelligibilis
Mes Nullus homo est intelligibilis Ergo
Tres Nullus homo est Bos

Hic Syllogismus ut reducatur ad Celarent indiget tribus Primo ut minor ista, Nullus homo est intelligibilis convertatur simpliciter sic, Nullum intelligibile est homo 2do ut praemissae transponantur 3tio ut simpliciter conclusio convertatur, ut sic ordines

Ce Nullum intelligibile est homo
la Omnis Bos est intelligibilis Ergo
Rent Nullus est Bos homo

Tertium Exemplum

Dis - Quidam homo ē substantia
Am Omnis homo ē animal Ergo
Is Quodā animal ē substantia

Hunc syllogismum reduci ad Darij conversa maiore simpliciter et conclusione item transpositis præmissis hoc modo.

Da Omnis homo ē animal
Ri Quoddā substantia ē homo Ergo
I Quoddā substantia ē animal.

Quartum Exemplum

Fa Omnis Leo ē animal
Esm Nullus Lapis ē Leo Ergo
O Quoddā animal n̄ ē Lapis

Hic syllogismus reducetur ad Ferio conversa maiore per accidens Minore vero simpliciter et transpositis præmissis tali ratione

Fe Nullus Leo ē Lapis
Ri Quoddā animal ē Leo Ergo
O Quoddā animal n̄ ē Lapis

Quot modi reducuntur per ostensiva reductionem

Tredecim s. omnes imperfecti qui in medio consonantem carent. Quo tempore utimur reductione ostensiva et per impossibile

Tunc quando aliquis præmissas præmissas syllogismi fieri in aliquo modo concedit et negat consequentiā eo tempore uti debemus tali ratione

De Reductione per Impossibile

Quid ē Reductio per Impossibile

Quando ex contradictoria conclusionis et una præmissarum

infert contradictoria v. contraria alterius premissæ

Quot modi reducuntur ad Impossibile

Duo Baroco et Bocardo, possunt quidem et alii omnes imperfecti modi reduci ad impossibile: tamen talis eorum reductio non ē ita in usu frequens propterea quia facilius possunt reduci per ostensivam reductionem

Quomodo et quando reductione ad Impossibile ē utendum.

Quando adversarius concedit ambas premissas sed negat conclusionem ēē veram et eam posse colligi ex premissis tunc per Impossibile imperfectum syllogismum reduces hoc ordine. Si ista conclusio ñ ē vera nec sequitur ex premissis. Ergo necessario debes fateri ipsius conclusionis contradictoriam ēē veram: hanc meam contradictoriam accipio pro premissa et ex illa cum aliqua premissa concessa infero oppositum alterius premissæ quod erit apertissime falsum et contra te qui ambas premissas concessisti

Exemplum Primum

Ba Omnis diligens ē assiduus in schola

Ro Quidam studiosus ñ ē assiduus in schola Ergo

Co Quidam studiosus ñ ē in schola

Si adversarius concedit maiorem et minorem negat vero conclusionem. Ergo debet concedere contradictoriam conclusionis s. hanc Omnis studiosus ē diligens. Iam vero reservemus hic istam contradictoriam conclusionis pro futuro syllogismo quando reducam Baroco ad Barbaram. Deinde volens conficere ex syllogismo in Baroco syllogismum in Barbara Universalem propositionem nunquam variabunt sed in suo loco relinquam: et quoniam hæc propositio ē universalis ibidem eam locabo hoc modo

Bar Omnis diligens ē assiduus in schola

Ba

Ra

Deinde pro maiori premissa illa contradictoria quam mihi reservavi pono sic

Bar
Ba Omnis studiosus est diligens
Ra

Tandem ex his premissis infero conclusionem istam (Ergo Omnis studiosus ē assiduus in schola et sic integer syllogismus in barbara erit

Bar Omnis diligens ē assiduus in schola
Ba Omnis studiosus ē diligens Ergo
Ra Omnis studiosus ē assiduus in schola

Tunc ulterius procedo ut convincā adversarium hoc modo. Conclusio ē manifeste falsa s: ista (Omnis studiosus ē assiduus in schola) et tamen necessario et evidenter sequit ex premissis, quia in prima figura nec pt ee conclusio falsa nisi etiam aliqua premissarum sit falsa in isto autem syllogismo maior n ē falsa in Baroco et are concessa Ergo minor ē falsa quae ē contradictoria conclusionis. Signumq ē quod illa prima conclusio particularis negativa in Baroco s: ista (Quidā studiosus n ē diligens) erat vera

Exemplum Secundum

Bo Quidam bos non ē rationalis
car Omnis bos ē animal Ergo
do Quoddā animal n ē rationale

Si in hoc syllogismo adversarius concedat premissas et neget conclusionē ee veram eamq ē premissis sequi tunc hic syllogismus erit reducendus ad Barbara. Et quoniā hic minor ē universalis affirmativa in suo loco remanebit hoc modo

Bar
Ba Omnis bos est animal
Ra

Deinde contradictoria conclusionis pono pro maiori sic

Bar Omne animal ē rationale 7
Ba
Ra
Tandem ex his duabus præmissis infera contradictoria illa
ioris in Barocō: hanc Omnis bos ē rationalis sic
Bar Omne animal ē rationale
Ba Omnis bos ē animal Ergo
Ra Omnis bos est rationalis
Conclusio ē Impossibilis. Ergo aliqua præmissarū non mi
nor quia ē eadem quæ fuit in primo syllogismo concessa
Ergo maior quæ ē contradictoria conclusionis. Ergo si
quiā ē quod illa prima conclusio particularis negativa e
rat vera s: ista (Quoddā animal non ē rationale.)
Notandum primo qui vult omnes modos imperfectos ad im
possibile reducere, tunc ut sciat in cuius præmissæ locum
subrogari debeat contradictoria conclusionis notet has
regulas Pro Prima figura
Maior fit minor ut sit contradictio maior
Ex pe celantes in quo convertitur ordo.
Pro 2da figura
Servat maiore variatque secundā minore
Pro Tertia figura.
Tertia maiorem variat servatque minorem
Notandum 2do ut scias ad quem modum ex quatuor per
fectis reducendi sunt per impossibile singuli imperfecti cu
iusque figuræ, notes hunc versiculum
Phæbi fer axis: obit terras sphæramque quot annis
vel ipsum
Nesciebam odiebam lætare Romanis
Explicatio

Hic prima syllaba (Pha) respondet primo modo imperfecto s. (Baralip) secunda syllaba (Bi) correspondet modo s. (Celantes) tertia syllaba (Fer) correspondet babiretni consequenter deinde vocali in qualibet syllaba (A) sibet in imperfecto modus qui ibi correspondet reducatur ad (Barbara) (E) ad Celarent (I) ad Darii (O) ad Ferio ut in voce habitur 3a syllaba s. Fer correspondet modo imperfecto (Babitti) (C) vero littera indicat modum hunc per impossibile reducendum esse ad Celarent quod omnia diligens studiosus per se cognoscere poterit

Exemplum

Da Omne rugibile est animal

Bi Quidam Leo est rugibilis Ergo

Tis Quoddam animal est Leo

Reducetur ad Celarent sic

Ce Nullum animal est Leo

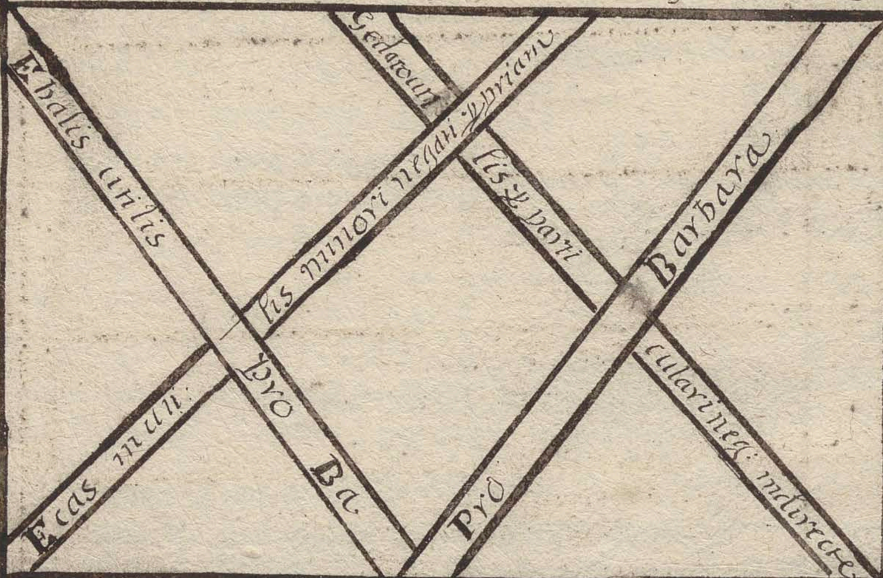
La Omne rugibile est animal Ergo

Rent Nullum rugibile est Leo

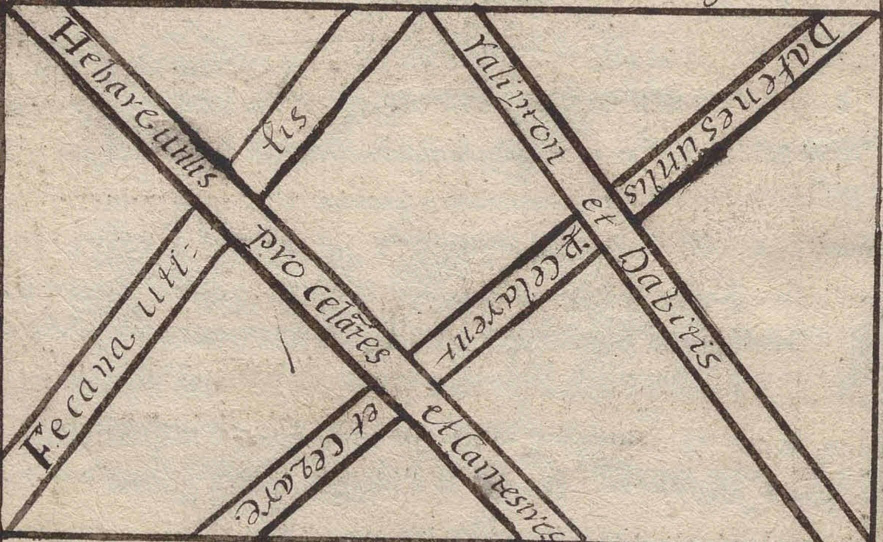
De Arte inveniendi Medii:

Inter officia boni Logici alia dantur etiam hoc maxime utile et necessarium ut nempe sciat in omnibus modis nimirum figurarum syllogismos formare: cum vero ex tribus terminis quilibet syllogismus constet: scilicet medio et extremitatibus ... et medio Necesse est hos tres terminos habere in promptu et extremitates quidam cuilibet in quantumque vero oculos conessit facile occurere possunt Circa medium terminum est aliqua difficultas. cuius inveniendi traditur quaedam figura quae ab antiquis propter difficultatem vocatur Pons asini Siquis enim hanc artem non perceperit vel invenerit dicitur metaphorice et tamquam qui per pontem tuto transire non potest est autem haec Figura talis quam diligenter considerabis

G Cagen. utilis ꝑ particula affirm. in ꝗ: 1a conversa C

EH Hedas inutilis ex 2bus negativis DA

F Ehas inutilis ex duabus affirmativis ex 2da figura B

Noster author aliter ejus doctrinam figura proponit hic vides

Typus huius doctrinae

Ubi supra significat praedicari infra subjici extra repugnare

		Modi	Reg:
Fe Ca Na } medium } supra subiectum / infra praedicatum } conclusionis quia Conclusio Universalis affirmativa quia	F C A	Barbara	1
Ca Ge Ti } Medium infra } Praedicati / Subiectum } conclusionis: quia } Conclusio Particularis affirmativa: quia:	C G I	Darapti Disamis Datisi	5
Da Fe Nes } Medium } Extra Praedicatum / Supra Subiectum } Conclusionis: quia } Conclusio Universalis negativa quia:	D F E	Celarent Cesare	2 et 3
He Ba Re } Mediu } Extra Subiectum / Supra Praedicati } Conclusionis. quia } Conclusio Universalis negativa: quia:	H B E	Camestres Celantes	4 8
Ge Da Co } Medium } Infra Subiectum / Extra Praedicati } Conclusionis: quia: } Conclusio Particularis negativa: Quia:	G D O	Felapton Bocardo Fenson trino Fapesmoso	6 a 9
Ba Ge Li } Mediu } Supra Praedicatum / Infra Subiectum } Conclusionis: quia } Conclusio Particularis affirmativa: Quia:	B G I	Baralip Dabitis	7
He Ba Ro } Mediu } Extra Subiectum / Supra Praedicati } conclusionis: quia: } Conclusio Particularis Negativa: quia:	H B O	Baroco	4
Fe Ca Ni } Mediu } Supra Subiectum / Infra Praedicati } conclusion: quia: } Conclusio Particularis affirmativa Quia	F C I	Darii	1
Da Fe No } Mediu } Extra Praedicatum / Supra Subiectum } condu: quia } Conclusio Particularis negativa: Quia:	D F O	Ferio Fesino	2

Haec figura constat ex duobus vocalibus (A et E) et sex consonantibus (BCDFGH) A significat praedicatum conclusionis et habet suas tres consonantes istas (BCD) quae omnes significant Medium scil. B denotat Medium consequens C antecedens D repugnans praedicatum E vero significat subiectum conclusionis et habet itidem tres consonantes (FGH) quae nam medium significant sed F denotat medium consequens G antecedens H repugnans subiectum iuxta hos versiculos

Praedicat A, B sequens C praecedit D sit extra

E subit F sequitur G praecedit H sit extra

Ex combinatione ergo novenaria (quia quaelibet consonans superior cum qualibet inferiore debent coniungi) harum consonantium

BCD

FGH

Consurgunt vocabula huius artis sex utilia tria inutilia quae in his habes versiculis

O Fecana Cageti Dafenes Hebare Gedaco

Baieli nonstant tria Febas Hedecas et Hedas

In his versiculis ultimae certae syllabae denotant quantitatem et qualitatem conclusionis In reliqua vero et prima syllaba vocales et consonantes eum habent valorem quem supra diximus

Nota Antecedens hoc loco (si termini non sint convertibiles) est inferius respectu superioris. Consequens vero superius respectu inferioris Ubi consequens debet praedicari et antecedens subiici, repugnans vero negari et removeri ut patet in his vocibus Homo animal Lapis. Quod si haec ratio inveniendi medii difficilior tibi videtur, nunc hanc nostram sequentem maxime facile addiscas doctrinam

Fecana	Barbara Darii	Quia subiectum ē mediū mediū vero ē Praedicatū
Bajeti	Baralip Dabitis	Quia praedicatum ē mediū mediū vō ē subiectū
Cageis	Darapti Disamis Datisi	Quia mediū ē et Praedicatū et Subiectum
4 Dafenes	Celarent Cesare Ferio Festino	Quia subiectum ē medium vō n̄ ē praedicatū
3 Hebareo	Celantes Camestres Baroco	Quia Praedicatum ē Medium subiectum vō n̄ ē Medium
5 Gedaco	Felapton Bocardo Ferison Fresismo Frisineso	Quia medium ē subiectum et n̄ ē Praedicatum

Hic duos habes modos inveniendi medij Primus ē per voces istas Fecana Cageri ut superius diximus 2dus vero ex altera parte quem facile addisces si consideraveris tres regulas primas pro affirmativis et tres posteriores pro negativis modis clavi. Deinde in prima Regula scias Principium sumi a Subiecto In 2da a Praedicato Interna a Medio. Si ergo detur conclusio ista

Quoddam animal n̄ ē Lapis

Tunc pro Ferio invenies medium per quartam Regulam istam. Quia Subiectū ē Medium Mediū vero n̄ ē Praedicatum sic dicendo. Quoddam animal non ē Lapis Quia animal ē sentiens: sentiens vero non ē lapis ex hoc medio hunc habemus Syllogismum

Fe Nullum sentiens ē Lapis
Ri Quoddā animal ē sentiens Ergo
O Quoddā animal n ē Lapis

Nota primo Nos tradere artem inveniendi medii quod di-
sputantibus ad oppugnandā et confirmandā Thesim aut con-
clusionē aliquam ē necessarium habere unum medium ē illā sen-
tentia est petendum ex quā Thesis v. conclusio deinum. Verū
nos hic ostendimus modum quærendi medii quod dialecticæ
studiosi eo fine inquirunt ut possint in omnibus modis triū
figurarum syllogismos extruere. Nam scire syllogismos for-
mare in quovis modo trium figurarum prima et præcipua
laus ē boni dialectici censetur.

Nota 2do Ad formandū syllogismū et inveniendi medium mul-
ta nobis præsidii afferre arborem Porphyrianam item quan-
titates et qualitates et prædicamentorum.

Nota 3tio in modis particularibus tam affirmativis quam ne-
gativis plerumq; conclusionem ē formandam per prædicati-
one indirecta V.G. Quædā qualitas ē color Quædam substan-
tia ē aurum Ergo

PARS QUINTA

De Syllogismo demonstrativo

Nota Triplicem ē ratione materiæ syllogismi unum
demonstrativum 2dum dialecticū seu probabilem 3tium
sophisticum seu deceptoriū et inter eos præcipuū ē demon-
strativum. Nota 2do in 4ta parte actum fuisse de syllo-
gismo formali idē abstracto a materia nunc vero agit de syl-
logismo demonstrativo idē de syllogismo contracto ad ma-
teriam necessariam

Quid est Syllogismus Demonstrativus

Est qui generat Scientiam id est certam evidentem et perfectissimam cognitionem cui intellectus ita firmiter adhaeret ut securè iudicet oppositum esse falsum

Ex qualibus propositionibus constat Syllog Demonstrativus

Ex necessariis

Quid est Propositio Necessaria

Illa quae est ita vera ut non possit esse falsa qualis est ista homo est rationalis

Quis est Finis Demonstrationis

Scientia perfecta: Nam Syllogismus Demonstrativus est instrumentum talem Scientiam comparandi

Quid est Scientia

Est rei scitae per causam proximam cum certitudine cognitio

Quid intelligitur per Rem Scitam

Conclusio Syllogismi demonstrativi V G Ergo Omnis homo est risibilis Dicitur in definitione cum (Certitudine) id est ut noster intellectus sit certus omnino quod illa conclusio scita sit immutabilis et necessario vera et quod talem necessitatem habeat ex causa Dicitur per (causam) ut per hoc differentia ostendatur inter Scientiam istam perfectissimam et inter Scientiam minus perfectam quae potest acquiri per effectum Dicitur Ultimo (proximam) propterea quia causa est duplex una remota alia proxima

Quid est Causa Remota

Est qua posita non statim ponitur effectus sublata vero statim auferetur effectus. Hoc modo (animal) potest dici causa

remota (risibilitatis) quia destructo animali pereunt ga inferiora s. et homo et risibilitas: sed tamen posito quod aliquid sit animal non statim ponitur quod illud sit risibile et homo

Quid est Causa Proxima

Est illa qua posita necessario ponitur effectus et qua sublata necessario aufertur effectus. Talis causa risibilitatis et rationale quia posito rationali ponitur risibile et sublato rationali tollitur risibile. Similiter pulmo est causa proxima respirationis: quia in quocunque animali est pulmo illud respirat quod vero caret pulmine illud non respirat

De Definitione Demonstrationis

Quid est Demonstratio

Est syllogismus qui parit scientiam perfectissimam constans ex principiis veris primis immediatis prioribus notioribus et causis conclusionis

Nota primo declaratione sensum vocum in hac definitione positarum.

Prima (ex principiis) id est ex praemissis, sive nomine propositione sicut enim ex praemissis res fiunt v.g. ex materia et forma fit ignis seu aqua itaque ex praemissis fit conclusio

Secunda (Veris) quia omnis falsitas a demonstratione excluditur imo et dubitatio et opinio

Tertia (primis) id est non habentibus alias praemissas priores etc.

Quarta (Immediatis) id est non habentibus medium inter subiectum et Praedicatum

Quinta (prioribus) id est ex praemissis quae sunt priores non tempore sed natura nam causae quae sunt tempore effectus sui non sunt causae necessariae (quae sunt opus

in demonstratione sed sunt aut liberæ, aut contingentes. 6. extra (notioribus) i.e. et quo ad nos et quo ad naturam magis manifestis

Septima (causis conclusionis) i.e. ex premissis constantibus et medio quod ē causa conclusionis

Nota 2do has tres particulas (Primum Immediatum et Demonstrabile in hoc loco idem re esse

Nota 3tio hoc axioma (propter quodcunque quodque est tale illud ipsum ē magis tale V.G. aqua ē calida propter ignem Ergo ignis magis ē calidus.) in quibusdam non esse verum ut hic (Petrus ē ebrius propter vinum Ergo vinum magis ē ebrium) item hic: Filius est homo propter patrem Ergo Pater magis est homo quam Filius ut igitur hoc axioma sit perpetuo verum duæ sunt observandæ conditiones 1ma est conditio ut illud tertium in quo duo comparantur insit utrique quemadmodum calor inest igni et aquæ ebrietas autem ē in Petro et non in vino: nam vinum non potest dici ebrium et tamen vinum et Petrum sit comparatio in ebrietate 2da conditio ē ut illud tertium suscipiat magis et minus sicut calor nam secundum calorem aliquid dicitur magis et minus calidum et propter defectum huius 2dæ conditionis non valet dicere Filius ē homo propter Patrem Ergo Pater ē magis homo nam humanitas non suscipit magis et minus ut ē omnis substantia.

Nota 4to Exemplum demonstrationis perfectissimæ quod non sit habere dubium ē: multi tamen Aristotelem tantum depinxisse non autem ostendisse nobis demonstrationem: non aliter atque Plato suam rem publicam Xenophon suum Principem et Cicero suum Oratorem Illud tamen pro exemplo statui potest quod propositiones certissimas

et videntissimas habet V.G.

Omne animal rationale e visibile
Omnis homo e animal rationale Ergo
Omnis homo est visibilis

De Conditionibus Propositium demonstr.

Quot sunt Conditiones Enuntiationum demonstrativarum
Tres: 1ma de Omni 2da per se 3tia universale seu quatenus ipsum

Quid est Conditio de Omni

Est Enuntiatio in qua praedicatur vere dr de omni suo subiecto et omni tempore V.G. H. de Enuntiatio (homo est visibilis) e de omni item ista bos est mugibilis Cygnus e albus Nota duas universitates requiri ad dici omni 1mo Universitatem subiecti 2do Universitatem temporis

2da Conditio e per se sunt autem quatuor modi per se seu perseitatis Primus modus perseitatis e quando praedicatum pertinet ad definitionem subiecti qua lege praedicatum eu genus proximum v. remotum item differentia remota v. proxima item tota definitio (ut) homo e animal rationale 2dus modus perseitatis e quando proprium accidens praedicatur de suo subiecto (ut) homo e visibilis bos e mugibilis

Nota proprium e 2plex Unum simplum quod determinate convenit subiecto ut mugibile visibile etc Aliud duplicatum quod disiunctive dicitur subiecto ut par v. impar rectum et curvum Tertius modus perseitatis scilicet per se ipsam existere ut non in alio quomodo e accidens in subiecto et hic Tertius modus Innet omnes substantias tam universales quam particulares Omnis enim substantia dicitur p se et non per aliud subiectum ut animal bos

Petrus etc. Accidentia itaque non sunt per se in hoc 3tio modo ut album esuriens dulce.
Quartus modus perseitatis significat aliquid esse proximum et per se causam effectus ut edificans edificat.
Nota duos primos modos perseitatis esse modos praedicandi alios vero causandi inter quos duo primi sunt utiles demonstrationi tunc et quartus

De Conditione 3tia scilicet de Universali Conditione

Nota Universale hoc loco esse quod cum sit de omni et per se est etiam solum quod ipsum
Nota 2do per hanc 3tiam conditionem summum gradum necessitatis in demonstrationibus consistere: nam ubi est praedicatum subiecto adaequatum ibi est necessaria conversio quam ex parte praedicati quam ex parte subiecti id est et praedicatum est necessarium subiecto et subiectum universa praedicato est necessarium quia neutrum absque altero potest consistere
Nota 3tio Universale hic nova habere significationem non vero illam vulgarem in 5que praedicabilibus traditam. Idcirco Universale hic est quod praedicatum aequale subiecto id est quod convertitur cum subiecto ut homo est visibilis bos est mugibilis et dicitur illud praedicatum universale propterea quod universum seu totum comprehenditur in illo subiecto et extra suum subiectum nihil ejus invenitur sicut universitas risibilitatis claudit in Homine.

De Partibus demonstrationis et Praecognitionibus

Quot sunt Partes demonstrationis

Tres Principia Subiectum et Passio. Per Principia intellige praemissas demonstrationis Per subiectum intellige subiectum conclusionis per Passionem intellige

Prædicatum conclusionis V.G. in hoc syllogismo

Omne animal rationale ē visibile
Omnis homo ē animal rationale Ergo
Omnis homo ē risibilis

Principia sunt præmissæ istæ duæ: (Omne animal rationale ē risibile) (Omnis homo est animal rationale) Subiectum et homo propria passio ē risibilis

Quot sunt Præcognitiones

4tuor Pma quid nominis id ē quid nomen significat 2da Quia ē id est quod existit res significata per illud nomen 3tia Quid rei id ē quid ē illa res significata per nomen seu quid ē ejus definitio 4to quæ verum

Quot modis præcognosci Subiectum

Tribus 1mo Quod sciat nomen 2do quod existat 3tio quid sit subiectum illud

Quot modis præcognosci Passio

Uno modo sc: Quid significetur per Nomen

Quot modis præcognoscum Principia

2bus 1mo Quid significent 2do Quia vera sunt

Quotuplicia sunt Principia

Duplicia alia communia alia propria Rursus communia sunt duplicia alia universalissima alia minus universalia similiter Principia propria sunt inde duplicia definitio et oppositio

Quid ē Principium Commune

Est propositio quæ propter sui summam evidentiam prædicteris omnibus digna ē ut ei fides adhibeantur ut omne totum ē maius sua parte

Quid est Principium Proprium

Est propositio quæ ex se ē nota absq alia probatione

et in principio suæ scientiæ ponitur tanquam fundamentum dicendorum ut (Ex nihilo nihil) ē proprium principium in scientia naturali

Quid ē Principium Universalissimum
Est Propositio quæ omnibus scientiis deservit et talia principia non sunt nisi duo unum affirmativum (Quodlibet ē aut non est) aliud negativum (nihil potest simul esse et non esse)

Quid ē Principium minus Universale
Est Propositio quæ non omnibus sed pluribus servit scientiis V.G. Omne totum ē sua parte maius et si ab æqualibus æqualia demas quæ remanent sunt æqualia: quæ ambo et Geometriæ et Arithmeticæ inserviunt

Quid significat Suppositio
Suppositio aliquando significat propositionem p̄ se notam de 2do adiacente V.G. hanc (Unus ē numerus) est aliquando etiam significat propositionem p̄ se notam de 3tio adiacente V.G. Omnes anguli recti sunt æquales Paralele nunquam concurrunt

Nota īmo per definitionem hic intelligi definitionem subiecti scientiæ quæ similiter cuiuscunque scientiæ statuitur tanquam radix sequentium

De Divisione
Demonstrationis et Elechio et Proprietatibus

Quotuplex ē Demonstratio
Duplex una propter quid seu a priori alia Quia seu a posteriori seu ab effectu

Quid est Demonstratio propter Quid
Est illa quæ pro medio habet causam proximam

Quid est Demonstratio Quia

Est illa

Est illa quae pro medio habet v. causam remotam v. effectum v. signum

Exemplum demonstrationis Propter Quid

Omne rationale est visibile
Omnis homo est rationalis Ergo
Omnis homo est visibilis

Exemplum demonstrationis Quia

Omne visibile est rationale
Omnis homo est visibilis Ergo
Omnis homo est rationalis

Quot sunt Proprietates demonstrationis

Septem Prima demonstratio constat ex praemissis et ex conclusionibus universalibus et sempiternis non autem ex particularibus corruptibilibus 2da demonstratio constat ex praemissis et conclusionibus necessariis id est quae nullo modo possunt esse falsae 3tia demonstratio habet principia propria id est neque communia quae possunt se extendere ad plura quam ad conclusiones, neque aliena quae sunt alterius scientiae ad quam non spectat Conclusio 4ta demonstratio parit scientiam nobilissimam dictam propter quid 5ta demonstratio praestantissima vindicat sibi primam figuram et primum ipsius modum s. Barbara 6ta in demonstratione finitus processus id est devenire debemus ad prima principia immediata et indemonstrabilia quae amplius non possunt probari 7ma Una demonstratio est nobilior quam altera s. universalis est nobilior quam particularis Item affirmativa quam negativa Item ostensiva quam ducens ad impossibile

Nota medium demonstrationis potissimae esse causam formalem subiecti: aliam vero demonstrationem quae non est potissima posse esse alias causas dicuntur medium demonstrationis esse definitionem subiecti v. Passionis cuius rei habebis documentum alibi.

PARS VI

De Syllogismo dialectico seu Probabili.

Quid est Syllogismus Probabilis

Est qui parit opinionem id est imperfectam cognitionem ita ut quamvis intellectus determinate aliquid credat esse verum, tamen formidat ne suum oppositum sit verum

Ex quibus constat propositionibus Syllogismus dialecticus

Ex probabilibus seu verisimilibus et quamvis aliquando contineat necessariis tamen illae sumuntur quatenus sunt probabiles

Quid est Propositio Probabilis

Est quae videtur esse vera aut omnibus aut pluribus hominibus aut sapientibus

De Speciebus Argumentationis

Quot sunt Species Argumentationis

Quatuor Syllogismus Enthymema Inductio Exemplum quibus addi[tur] sorites et dilema

Quid est Enthymema?

Est argumentatio quae constat ex duabus Enuntiationibus quarum prior vocatur antecedens posterior vero consequens V.G. omnis color est qualitas Ergo omnis albedo est qualitas Item omnis iustitia est virtus Ergo omnis iustitia est laudanda

Nota quod Enthymema aliter vocatur Syllogismus truncatus idque propterea quia illi deesse solet aliquando maior aliquando minor praemissa tunc inde est maior praemissa quando in antecedente ponitur subiectum conclusionis

Quid est Inductio?

Est argumentatio in qua ex singularibus notionibus suffi

rei enumeratis probat Universale minus notum V.G. Cicero e laudandus Demosthenes e laudandus et sic de omnibus aliis Ergo omnis orator e laudandus

Quid est Exemplum

Est argumentatio in qua ex uno singulari noto probat aliud singulare minus notum propter aliquid simile inventum in eis V.G. Alexander e diligens Ergo etiam Jacobus debet esse diligens quia ambo sunt studiosi Item Thebanis contra Phocenses bellum gerere malum fuit Ergo etiam Atheniensibus contra Thebanos bellu gerrere e malum quia ita Athenienses sunt Thebanis finitimi sicut Thebani Phocensibus

De Locis ex quibus petuntur argumenta

Quid est Locus

Est sedes seu domicilium argumenti

Quotuplices sunt Loci

Quadruplices, Intra rem, extra rem, circare, contra rem

Quid est Locus Intra rem

Quando elle dictum seu oratio quid ad probandu assumitur spectat ad naturam rei positae in conclusione.

Quot sunt Loci Intra rem

4uor primus a Definitione 2dus a Descriptione 3tius ab Interpretatione. 4tus a Transumptione

De Loco a Definitione

Definitio e Oratio sciens naturam rei usque explicans per genus et differentiam ut homo est animal rationale

Quatuor autem huius Loci sunt axiomata Primum

Quidquid praedicatur de definitione praedicatur etiam de definito Ut animal rationale e visibile Ergo homo e visibilis

Scdm de quocumque praedicatur definitio de illo etiam praedicatur definitum V.G. Petrus e animal rationale Ergo Petrus e homo

156

3ᵘ Quidquid removetur a definitione etiam removetur a definito V.G. Animal rationale non est lapis Ergo etiam homo non est lapis
4tum Et quocunque removetur definitio ab illo etiam removetur definitum Ut asinus non est animal rationale Ergo asinus non est homo His autem axiomatibus adde adhuc alia quatuor a definitione ad definitionem viceversa
Ium Quidquid praedicatur de definito praedicatur etiam de definitione 2dum De quocunque praedicatur definitum de illo etiam praedicatur definitio 3tium quidquid removetur a definito removetur etiam a definitione.
4tum a quocunque removetur definitum ab illo etiam removetur definitio

De Loco a Descriptione

Definitio significat naturam rei eamque explicat partim per essentialia partim per accidentalia ut homo est animal risibile v. loquens v. bipes. Axioma huius loci sunt 4uor
Primum Quidquid praedicatur de descriptione illud etiam praedicatur de descripto 2dum de quocunque praedicatur descriptio de illo praedicatur etiam descriptum
Tertium Quidquid removetur a descriptione removetur etiam a descripto 4tum A quocunque removetur descriptio ab illo removetur descriptum. Similiter a descripto ad descriptionem viceversa 4uor possunt formari axiomata quae ipse formabis

De Loco ab Interpretatione

Est explicatio alicuius termini minus noti per alium terminum magis notum sive terminus explicans sit simplex sive sit oratio tum eiusdem idiomatis qua

alterius dummodo interpretatio convertatur cum termino interpretato v.g. Philosophus idem amator sapientiae. hic locus etiam habet quatuor axiomata.

Amum Quidquid praedicatur de interpretatione etiam praedicatur interpretato.

2dum De quocunque praedicatur interpretatio de illo etiam praedicatur interpretatum

3tium Quidquid removetur ab interpretatione removetur etiam ab interpretato. 4tum A quocunque removetur interpretatum ab illo etiam removetur interpretatio.

De Loco a transumptione.

Transumptio hic vocatur accessio nominis supplicis magis noti loco nominis minus noti v.g. Gulosus est ineptus ad studia. Ergo Helluo est ineptus ad studia. Axioma huius loci est tale. Quodquod convenit subiecto alicui sub nomine notiori illud idem convenit sub nomine ignotiori.

4 Quid est ab his quae sunt circa rem
Est quando medium syllogismi aliquo modo attingit v. coniungitur rei tales Loci sunt Undecem

1 a Toto	7 ab Usu
2 a Parte	8 a Communiter accidentibus
3 a Causa	9 a coniugatis
4 ab Effectu	10 a Casibus
5 a Generatione	11 a divisione
6 a Corruptione	

De Loco a Toto et a Parte

Totum vero est duplex Totum Universale, Totum Inte

grale Totum in Quantitate Totum in modo totum in Tempore cuilibet autem toti sua pars correspondet

Quid ē totum Universale

Est Omne superius praedicabile respectu inferiorisui animal ē totum respectu Hominis Bovis Leonis Asini hoc totum vocat etiam potestativum Partesque huic toti correspondent vocantur partes subiectivae

Locus a toto Universali habet unum axioma negativum negare superiori negantur omnia inferiora Ex. non ē animal Ergo nō ē homo — *Axioma a toto negativum*

Locus a parte subiectiva duo habet axiomata alterum praedicatur de inferiori praedicatur etiam de superiori Ex. homo movetur Ergo animal movetur 2dum de quocunque praedicatur inferius de illo praedicatur etiam superius Ex. aurum ē Metallum Ergo aurum ē substantia. — *Axiomata a parte subiectiva duo Unum affirmativum aliud negativum*

Quid est Totum Integrale

Est illud quod componitur ex partibus quantitatem habentibus ut domus componitur ex fundamento parietibus et tecto hoc verum dicitur etiam totum materiale et Quantitativum partes huic toti correspondentes vocantur partes integrales

Locus a toto integrali habet axioma unum. Posito toto integrali ponitur quaelibet ejus pars ut domus est Ergo paries est — *Axioma a toto habet unum affirmativum*

Locus a parte integrali Unum axioma habet negativum Ex. Negata parte integrali negatur totum integrale. Paries non est Ergo domus non est — *axioma a parte habet unum negativum*

Quid ē totum in Quantitate

Est quodlibet Universale sumptum cum signo universali V.G. Omnis homo nullus homo Partes ejus totius sunt omnia inferiora ut Plato Cicero Jacobus.
Locus a toto in Quantitate habet duo axiomata Primu Affirmativu Quidquid praedicatur de toto in quantitate praedicatur etiam de qualibet ejus parte ut omnis homo currit Ergo et Paulus currit Secundum negativum Quod removetur a toto in Quantitate removetur et a qualibet ejus parte V.G. Nullus homo mugit Ergo neque Paulus mugit
Locus a parte in Quantitate habet etiam duo axiomata Primu Affirmativum Quod quid praedicatur de omnibus partibus in quantitate praedicatur etiam et de ipso toto V.G. Paulus e Bipes Joannes bipes et sic de singulis Ergo omnis homo e bipes Secundum negativum quidquid removetur ab omnibus partibus in quantitate simul sumptis removetur et ab ipso toto ut Petrus non mugit Paulus n mugit Joannes non mugit et sic de singulis Ergo nullus homo mugit

Quid est Totum in Modo

Est quodlibet Universale sumptu absque aliqua adiectivo determinante V.G. homo equus Leo Partes hujus totius correspondent sunt eadem universalia sumpta cum aliqua determinatione et modo non diminuente V.G. Homo albus equus velox Leo fortis datur etiam determinatio diminuens ipsam naturamque ejus destruens Ut Homo et Mortuus Leo pictus res ficta
Locus a toto in modo unicum habet axioma negativum: Negato toto in modo negantur ejus omnes partes V.G. non e homo Ergo n e homo ingeniosus

Locu

Locus a parte in modo duo habet axiomata Primum Quidquid praedicatur de parte in modo praedicatur etiam de modo VG homo ingeniosus studet Ergo homo studet 2dum De quocunque praedicatur pars in modo de illa etiam totum praedicatur in modo VG Paulus est Homo ingeniosus Ergo Paulus est homo Excipe ab hoc axiomate determinationes diminuentes

Quid est Totum Locale?

Est dictio significans omnem locum adverbialiter VG Ubique nusquam nullibi Pars vero ejus est dictio significans aliquem locum particularem VG hic ibi illic

Locus a toto locali habet axiomata duo Primum Quicquid convenit locus in toto convenit et quolibet ejus pars Ut Deus est Ubique Ergo est et hic 2dum A quocunque removetur totum in loco removetur et quolibet ejus pars VG Himera nullibi est Ergo neque hic

Locus a parte Locali Unum habet axioma negativum Cuicunque non convenit aliqua pars loci locali eidem nec ipsum totum convenit VG Gigantes non sunt in Colonia Ergo Gigantes non sunt ubique

Quid est Totum Temporale?

Est dictio verbalis significans omne tempus VG Semper nunquam Pars vero ejus est significans aliquam temporis partem VG Cras heri hodie. Locus a toto temporali duo habet axiomata Primum Cuicunque totum temporale convenit ei etiam quolibet pars ejus convenit VG Homo est semper risibilis Ergo et hodie item Homo nunquam est lapis Ergo nec modo

2dum Si quocunqz remoueri totum temporale abillo etiā removeri ejus pars V.G. semper albedo n̄ ē Linea Ergo etiam et modo
Locus a parte temporali unum habet axioma Cuicunqz non convenit aliqua pars temporalis eidem nec ipsum totum conveniet V.G. Casimirus hodiē n̄ ē in Schola Ergo Casimirus n̄ ē semper in Schola

De Loco a Causa et Causato

Causa ē à qua pendet causatum

Quot sunt Causarum Genera

Quatuor Efficiens Materialis, Formalis, et Finalis; Cuilibet autem correspondet proprium causatum

Quid est Causa Efficiens

Est à qua aliquid ē V.G. Figulus ē causa efficiens ol[l]æ. causæ efficienti correspondet proprius effectus
Locus a causa Efficiente duo habet axiomata 1mū Cuius causa efficiens ē bona ipsumquoqz opus ē bonū V.G. Ædificator ē bonus Ergo domus ab eo facta ē bona 2dum Cuius causa efficiens n̄ ē bona ipsumquoqz bonū opus esse n̄ potest V.G. Sartor n̄ est bonus Ergo vestis ab eo facta n̄ est bona
Locus a causa effectum duo etiā hbt axiomata 1mum Effectus Cuius causa ē bona ē bonus 2dum Effectus Cuius causa n̄ ē bona Effectus bonus arguit causā bonā

Annotatio

Causa Efficiens varias habet divisiones Namq[ue] alia ē causa Efficiens per se alia per accidens. Efficiens per se et ..pla

Principalis et minus Princip[alis]

[illegible] intus [illegible]
[illegible] formales Materiales [illegible] alia in [illegible]
alia instrumentalis [illegible] alia interna alia exter
na. Rursus causa per se alia e mediata alia proxima
alia Remota. Quid est Causa Materialis?
Est ex qua aliquid fit ut lignum e causa Materia
lis scamni
Causa Materialis e duplex alia permanens alia trans
iens V.G. ferrum e Materia permanens quia manet quia
manet in cultro Farina vero e Materia transiens nam in pa
ne n manet farina. Causa huic Materiali correspondet cau
satum materiale, et habet duo axiomata
Primu posita causa Materiali sive permanente sive transi
ente potest poni effectus V.G. ferrum e Ergo cultrum ee pt
2du Sublata causa Materiali auferi effectus V.G. ferrum
n e Ergo nec culter ee pt
Locus ab effectu Materiali duo habet axiomata Primu posito
effectu materiae permanentis necessarium e materiam acta
esse permanente V.G. Culter e Ergo ferru est 2dum Posito
effectu materiae transientis necessarium e ~~et~~ ipsam quoque ma
teria praefuisse. V.G. Panis e Ergo farina fuit v. sit v. est

Quid e Causa Formalis

Est qua rem in suo ee constituit ut albedo e causa albi Hic lo
cus habet duo axiomata 1 Posita causa formali necessario po
nitur ejus effectus V.G. Est bonitas Ergo e bonum 2 Sublata cau
sa Formali auferi ejus effectus V.G. anima n e Ergo animatu
non est
Locus ab effectu Formali duo etiam habet axiomata Primu Posito
effectu formali poni causa formalis 2du Sublato effectu for
mali auferi causa Formalis

Quid e Causa Finalis?

Est cuius gratia aliquid fit, ut inhabitatio domus e causa Finalis domus, hic locus duo habet axiomata 1. Cuius finis e bonus ipsum quoque e bonum V.G. beatitudo e bona. Ergo virtus e bona et vice versa cuius mediu e bonum ipse quoque finis est bonus 2dum Cuius finis e malus ipsum quoque medium e malum V.G. Poena inferni damnatis non e bona. Ergo neque peccatu est bonum sic viceversa Cuius mediu ne bonum ipse quoque finis non e bonus

De Loco a Generatione et Corruptione

Locus a generatione duo habet axiomata: 1 Cuius generatio e bona ipsum quoque e bonum V.G. fundatio academiae e bona Ergo et ipsa academia e bona 2du Cuius generatio est mala ipsum quoque e malum V.G. multiplicatio negligentii e mala Ergo et ipsi negligentes sunt mali

Locus a corruptione duo habet axiomata Primu Cuius corruptio e bona illud e malu V.G. Corruptio Antichristi est bona Ergo ipse antichristus e malus 2du Cuius corruptio est mala illud ipsum e bonum V.G. Iuventus iustoru e malus Ergo ipsi sunt boni &.

De Loco ab Usu et a communiter Accidentibus

Usus hoc loco significat idem quod actio operatio rei V.G. Usus cultri e scindere vestis vestire seu tegere. Hic locus duo habet axiomata 1. Cuius usus e bonu ipsum quoque est bonum ut vestire e bonum Ergo vestis e bona 2du Cuius usus e malus ipsu quoque e malum V.G. necare veneno e malum Ergo et ipsum venenu e malum

Locus a communiter accidentibus duo habet axiomata Primu Si communiter accidentiu prius non inest, neque posterius inerit V.G. non peccavit Ergo poenitentiam agere n debet 2du. Si communiter accidentiu posterius inest etiam prius inerit V.G. egit poenitentiam Ergo peccavit

Notandu communiter accidentia dicunt duo aliqua

accidentia quae mutuo se et semper insequuntur.

De Loco a Coniugatis et a Casibus

Loci a coniugatis duo sunt axiomata Primum Si abstractum predicatur de abstracto et concretum praedicabitur de concreto V.G. Albedo est color Ergo album est coloratum 2dum Si abstractum de abstracto negatur et concretum de concreto negabitur V.G. fortitudo non est debilitas Ergo fortis non est debilis Observatio per Coniugata intelligitur abstractum et concretum ut dulce dulcedo Locus a casibus duo habet axiomata Primum Si adiectivum de adiectivo praedicatur et adverbium de adverbio praedicabitur V.G. Iustum est virtuosum Ergo quod iuste fit virtuose fit 2dum Si adiectivum de adiectivo negatur et adverbium de adverbio negabitur V.G. Fortis non est debilis Ergo quod fit fortiter non fit debiliter

De Loco a Divisione

Divisionis author noster septem statuit genera Primum divisio est contradictoria V.G. aut est homo aut non est homo 2 divisio est generis in species suas V.G. Color alius est albedo alius nigredo alius viriditas 3tia divisio est totius integralis in suas partes V.G. in homine alia est pars Caput alia pectus alia manus etc 4ta divisio est vocis in suas significationes V.G. canis 3ia significat animal domesticum piscem marinum et sydus coeleste 5ta divisio est subiecti in accidentia ut animalia alia sunt sana alia aegra hominum alii sunt docti alii indocti 6ta divisio est accidentis in subiectum V.G. sanguinum aliud est homo aliud brutum 7ma divisio est accidentis in accidentia V.G. Alba quaedam sunt dulcia ut saccarum quaedam vero amara ut agaricum

De Locis Extra Rem

Loci extra rem sunt quinque a maiori a minori a simili a proportione ab auctoritate

De Loco a Maiori

Illud hic dicitur maius quod habet maiorem virtutem

seu potentiam v. illud quod e verisimilius credibilius et facta facilius axioma. Si illud quod magis videtur inesse non inest neque id quod minus videtur inesse inerit. V.G. vir non potuit lapidem elevare Ergo neque puer

De Loco a Minori

Locus a minori unum habet axioma: Si illud quod minus videtur inesse inest et illud quod magis videtur inesse V.G. Puer potuit elevare lapidem Ergo multo magis adultus hoc faciet

De Loco a Simili

Locus a simili habet hoc axioma de similibus idem e iudicium V.G. Angeli super uno peccatore poenitentiam agente gaudent Ergo et animae sanctorum Idem Ariani non salvabuntur Ergo neque lutherani

De Loco a Proportione

Per proportionem intelligitur hic convenientia quaedam et similis habitudo inter duas veluti combinationes V.G. si accipiamus ex ista parte duos istos numeros (decem et quinque) et ex altera parte item duos (8 et 4) hinc sic argumentabimur. Sicut se habent decem ad quinque ita etiam se habebit 8 ad 4tuor sed in prima combinatione e proportio dupla (nam bis 5 faciunt 10) Ergo etiam in 2da combinatione erit proportio dupla quia (bis 4tuor faciunt 8) Similiter sicut se habet fundamentum ad totum aedificium ita princeps ad totum populum Sed fundamentum sustinet totum aedificij pondus Ergo et princeps populi sustinere debet omnes Reipublicae molestias Axioma huius loci e istud de proportionalibus idem e iudicium

De Loco ab Auctoritate

Per auctoritatem intelligitur hoc loco testimonium alicuius hominis aut Angeli aut dei Axioma huius loci e tale Unicuique in sua arte experto et perfecto credendum V.G. Astrologia docet solem maiorem esse terra Idem artes

posuit via; verum materialium esse Principia Ergo verũ naturaliũ 8a st principia

Observatio ab auctoritate Argumentum tantum affirmativo valet in omnibus Philosophicis rebus Negativo vero uni si in sola arte Grammatica V.G. in sacra scriptura nulla sit expressa mentio purgatorii Ergo purgatorium n est Non valet argumentũ quia arguit ab auctoritate negativa Argumentũ aute ab authoritate negativum non valet

De Locis Contra Rem

Locus contra rem eo tpe accidit quado mediũ repugnat alicui termino in conclusione proposito

Quot sunt Loci contra Rem

Tres 1 ab oppositis 2 a disparatis 3 a dissimili

De Loco ab Oppositis

Locus ab oppositis e̅ duplex quia duplex e̅ oppositio Relativa Privativa Contraria et contradictoria

Locus ab oppositis relative duo habet axiomata Unũ affirmativũ Posito uno oppositorum relative necessario poni et reliquũ V.G. Est Pater Ergo et Filius 2 dum negativum Sublato uno oppositorum relative auferri et reliquum V.G. Non e̅ servus Ergo n e̅ Dominus Locus ab oppositis Contrarie duo etia habet axiomata Posito uno contrariorũ auferri reliquum V.G. Paries e̅ albus Ergo paries n e̅ niger 2 dum negativũ Remoto uno contrariorũ ~~impedimentorũ~~ immediatorum necessario poni reliquum V.G. n e̅ sanus Ergo e̅ eger Locus ab oppositis privative duo habet axiomata unũ affirmativum Posito uno oppositorũ Privative auferri reliquum V.G. homo e̅ videns Ergo n e̅ Cecus 2 dum Negativũ remoto uno oppositorum privative a subiecto proprio debito tempore poni reliquum V.G. Animal n videt et aptũ est tali tempore visum

habere

habere Ergo ē cæcum. Ratio cur in hoc axiomate fit mentio de subiecto proprio et tpe congruo ē hæc quia ubi subiectum n̄ ē proprium tunc istud argumentum n̄ valet ut lapis n̄ ē videns Ergo lapis n̄ ē cæcus Non valet consequentia Similiter ubi tempus n̄ ē conveniens ad habendam visum non valet consequentia V.G. Catulus ante nonum diem n̄ ē videns Ergo ē cæcus n̄ sequitur Nam quamvis habeat aptitudinem videndi tamen actu visum n̄ habet nisi post diem nonum

Locus ab Oppositis Contradictoriæ

Unum habet axioma si unum contradictorium fuerit verum alterum erit falsum et viceversa ut homo ē visibilis homo non ē visibilis sunt contradictoriæ opposita et quoniam prima propositio ē vera secunda erit falsa.

De Loco à Disparatis

Disparata hic ea dicunt quæ n̄ sunt idem neq uni et eidem rei simul convenire possunt et cum sint repugnantia tamen nulla specie oppositionis opponunt V.G. Equus et Leo albedo et nigredo dulcedo Axioma huius Loci ē tale. Cuicunq convenit unum disparatum ab eodem removet reliquum V.G. Bucephalus ē Equus Ergo Bucephalus n̄ ē homo

Notabis si argumentatio fiat in accidentibus disparatis tunc prædicatio debet fieri in abstracto n̄ vero in Concreto V.G. Albedo ē color Ergo albedo n̄ est Quantitas Nam in concreto n̄ valet dicere sic Pomum ē album Ergo Pomum n̄ ē Quantum

Locus a Dissimili unum habet axioma Dissimilibus dissimilia conveniunt V.G. Studiosus diligens ē laudandus Ergo studiosus negligens ē vituperandus

PARS VII

De Syllogismo Sophistico

Quid ē Syllogismus Sophisticus

Q. Est qui parit deceptionem

Per quod quid fieri solet Syllogismus Sophisticus

Per propositiones apparenter veras aut p formam syllogisticam apparenter et non 2dum rei veritatem bonam

Quis ē finis Syllogismi Sophistici

Deceptio. Cur de Syllogismo Sophistico traditur doctrina

Ideo traditur doctrina, non ut ipsi decipiamus sed ut deceptiones aliorum vitare sciamus

Quomplex ē Syllogismus Sophisticus

Triplex Primus peccans in forma 2dus peccans in Materia 3tius peccans in forma et materia

Quid ē Syllogismus peccans in forma

Qui procedit ex præmissis veris sine debita forma Syllogismi

VG
Omnis homo ē animal
Omnis Asinus ē animal Ergo
Omnis asinus ē homo

Quid ē Syllogismus peccans in Materia

Qui procedit ex una v. ex pluribus præmissis falsis in forma Syllogismi debita VG

Omne animal ē genus
Homo est animal Ergo
Homo est genus.

Quid est Syllogismus peccans in materia et in forma

Qui procedit ex præmissis falsis et sine debita forma Syllogismi VG

Homo ē Lapis
Animal ē Lapis Ergo
Homo ē animal

Quot sunt fines seu elleta Sophistarum

Quinque Redargutio, falsum, Impossibile Solœcismus et nugatio Quid elleta a quo Sophisma

Est...

Est inconveniens quoddam et absurdum ad quod opponens Sophista nititur ducere respondentem.

Quid est Redargutio?

Est prius negati concessio, vel prius concessi negatio in eadem disputatione vi argumentationis facta.

Quid est falsum?

Est id quod omnium judicio manifeste non est verum ut hominem non esse animal.

Quid est Impossibile?

Est id quod est contra opinionem hominum communem ut quod mater non diligat filium.

Quid est Soloecismus?

Est vitium quodlibet contra praecepta artis Grammaticae factum ut mulier albus.

Quid est negatio?

Est unius et eiusdem vocis et eadem parte inutilis repetitio ut homo homo doctus.

Quot sunt classes fallaciarum?

Duae. Quaedam enim fallaciae sunt in dictione quaedam extra dictionem.

Quid est fallacia in dictione?

Quando deceptio ex parte vocis vel deceptionis provenit vel orationis.

Quid est fallacia extra dictionem?

Quando deceptio non ex parte vocis sed ex parte rei provenit.

Quot sunt fallaciae in dictione?

Sex. Aequivocatio et amphibologia compositio divisio et accentus et figura dictionis.

Quot sunt fallaciae extra dictionem?

Septem: accidentis, secundum quid ad simpliciter, ignorantia Elenchi, petitio principii, consequens, non causa ut causa, et plures interrogationes ut una.

163

Notabis in qualibet fallacia cõplere causa: s: causa apparentiæ et causa deffectus

Causa apparentiæ ẽ quæ movet ad credendũ id quod n ẽ credendum Causa defectus ẽ quæ ostendit creditum esse falsum.

De Fallacia Æquivocationis

Quid ẽ fallacia æquivocationis?

Quando in argumentatione pro medio vox ambigua sive cathegorematica sive syncathegorematica poniẑ

Quot sunt modi istius fallaciæ?

Tres Primus Quando terminus plura habet significata æque principalia V G

Omnis canis ẽ animal.
Sydus cœleste ẽ canis Ergo
Sydus cœleste ẽ animal

Item Omne quod ẽ in vase ẽ potus
Color ẽ in vase Ergo
Color ẽ potus

Secūs modus ẽ quando terminus plura habet significata n æque ut sint principalia sed unum propter aliud V G sani in hac fallacia.

Omne sanum ẽ animal
Omnis medicina ẽ sana Ergo
Omnis medicina ẽ animal.

Item Omnis homo pt videre
Hæc imago ẽ homo Ergo
Hæc imago potest videre.

3ius modus ẽ quando vox aliqua acquirit plura significata ex parte compositionis V G impiorvale significat potens non mori & ẽ mortū, significatū verum v. oppositum V G

Omne mortuum ẽ ...

Deus ē mortuus quia a nullo pt videri Ergo
Deus est extus
Notabis in fallacia equivocationis causam apparentiæ esse unitatem et identitatem termini equivoci secundum vocem Causa vero defectus esse diversam significationem ejusdem termini
Quomodo solvit fallacia equivocationis
Per distinctione Ut ista fallacia
Omnis canis ē animal
Stella est canis Ergo
Quædam stella ē animal
Hæc solvenda ꝑ distinctione Omnis canis qui pt latrare et ē sentiens ē animal concedo Omnis canis qui latrare n pt nec ē sentiens ē animal nego Sed quædam stella ē canis distinguo Est canis qui pt latrare nego Est canis qui n pt latrare concedo Ergo quædam stella ē animal nego consequentiam
Ubi sciendum ē hanc fallaciam equivocationis peccare etiam in forma propterea quia quatuor sunt eo si termini cum tantummodo tres debeant esse ut patet cuilibet consideranti
Hora ejusmodi fallacia etruscos a Romanis fuisse deceptum cum quo erant pacti de dimidio navium reddendo: quia singulas naves dissecuerunt et cujusvis navis dimidium illi reddiderunt, sic lusit Æsopus ollerum cui promiserat dimidium ex nucibus postquam ipse comedit nucleos ollerum reddidit putamina Est ergo ambiguitas in his exemplis in voce dimidium na una pars intellexit de dimidio sumenda v. formæ altera de dimidio materiæ
De Fallacia Amphibologiæ
Quid ē fallacia Amphibologiæ
Quando deceptio ex eo oritur quod oratio ē dubia et plures habet

plures habet sensus. Haec fallacia fit 3plex.

1° Quando oratio amphibologica plures sensus aeque principaliter significat V.G. Haec oratio (Liber Ciceronis) duos habet sensus Primus significat Librum a Cicerone scriptum

2° Quando oratio plures quam unum habet sensum secundum principaliter aliud primus principaliter significat V.G. ista oratio arare litus primario significat terram iuxta fluvium vomere proscindere 2dario autem significat frustra laborare et operam perdere. Inde fit talis fallacia

Qui arat littus eget vomere et bobus
Sed qui Ethiopem lavat arat littus Ergo
Qui Ethyopem lavat eget vomere et bobus

3° tertio Quando oratio propter variam et ancipitem syntaxim varium habet sensum V.G. Scio Petrum percussisse Saulum Item Volo me accipere pugnantes ubi si accusativus (me) praecedat infinitivum tunc sensus erit velle ut ego pugnantes comprehendam. si vero e contra tunc sensus erit velle ut pugnantes me comprehendant. Sic quoque sive vivimus sive morimur Domini sumus ubi Domini sumus duplex est syntaxis 1a verbi cum Nominativo ita ut sit sensus nos Dominos esse 2do verbi cum genitivo ita ut sit sensus nos in manu et in potestate Dei esse. Hinc talis fit fallacia

Quicunque sunt Palatini sunt senatores
Sed isti equi sunt Palatini Ergo
Isti equi sunt senatores

P. Quomodo solvitur fallacia amphibologiae
R. per distinctionem causae apparentiae in hac fallacia
è unica orationis Causa defectus è diversitas significationis

Quo differt amphibologia fallacia a fallacia aequivocationis
Rº quia illa aequivocationis fit in unica dictione.

amphibologiæ vero fallacia in oratione idem pluribus vocibus quam prima

De fallacia Compositionis et Divisionis

Quid est fallacia Compositionis?

Quando a sensu diviso vero proceditur ad sensum compositum falsum v.g. in hac fallacia

Dulce potest esse amarum Ergo
Potest dulce esse amarum

Quid est fallacia Divisionis

Quando a sensu composito vero proceditur ad sensum divisum falsum ut patet in hac fallacia

Impossibile est dulce esse amarum Ergo
Dulce impossibile est esse amarum

Notandum fallacia Compositionis et divisionis non tantum solet fieri in Enuntiationibus modalibus sed etiam in aliis maxime vero fiunt quando determinatio aliqua secundum quod diversis coniungitur determinabilibus varios sensus facit alterum verum alterum falsum, v. quando constructione turbata et syntaxi aut punctis male distinctis fallimur v.g. In hac oratione Ego feci te servum existentem liberum si participium cum nomine (servum) iungatur erit sensus Ego te feci existentem liberum servum (existentem) iungatur cum (liberum) erit sensus Ego te feci ex libero servum in de talis potest fieri fallacia

Quemcunque ego feci servum existentem liberum illum libertate donavi
Sed hunc hominem feci servum existentem liberum Ergo
Illum hominem libertate donavi

Notabis huc revocandas esse illas fallacias. Domine

sit securus inimici tui intrabant terram et subjicient domi-
nia. Hic enim domine duo sunt vocabula Primum (domi)
alterum (ne) et est sensus ne sis domi securus quia inimici
intrabant tuam terram et subjicient (tur) id est igitur dominia
Item istud Cuiusdam filii familias qui cum tria essent ova apposi-
ta prandentibus ille probare conatus est sex esse apposita sic
argumentando Ubi sunt tria ova ibi et unum et duo
Sed hic sunt tria unum et duo Ergo
Hic sunt sex apposita ova.
Sed hanc fallaciam filii sophistica huic media familia-
ma apposita ipse Pater commedit reliquit tria quod filii
argumentatione fallacia decebat filium jussit consumere.

Quomodo solvitur fallacia Compositionis et divisionis
Per distinctionem Unde ista fallacia 2 duo et tria sunt 5 Er-
go duo sunt 5 et tria sunt 5 sic solvitur duo et tria sumpta
coniunctim sunt 5 concedo duo et tria sumpta disiunctim
sunt 5 nego
Notandum Causa apparentiae in istis fallaciis est oratio ha-
bens identitatem in materia cum oratione composita Cau-
sa defectus seu falsitatis est diversitas sensus compositi a di-
viso

De Fallacia Accentus

Quid est fallacia accentus

Quando deceptionem generat vel aspiratio vel syllabarum
quantitas vel modus pronunciandi tunc coniunctim
aut disiunctim 2do ironice interrogati etc. Cuius
fallaciae sunt quatuor modi Primus cum aspiratio additur
vel omittitur ut ara haec sine aspiratione significat
altare cum aspiratione significat stabulum porcorum
Item abeo et habeo et ora et hora hic tolis fit Para-
logismus

Omnis ara ē in loco honesto
Stabulū porcorū ē ara ergo
Stabulū porcorū ē in loco honesto v. in templo
Secundus modus cum syllabarū quantitas eadem non ser
vat, v.g. malum pro pomo et malum pro pessima. Id
idem populus prima longa, et 2da brevi pro arboris spe
cie et populus ex omnibus brevibus pro collectione ho
minū. Unde tale fit sophisma
Omnis populus ē arbor
Hominū collectio ē populus ergo
Hominū collectio ē arbor
Tertius modus quando eadem vox v. coniunctim v. disiunctim
aut scribit aut profert, v.g. invite invite coniunctim sum
pta significat coacte seu non sponte, disiunctim significat
in vite, ideo in vino et in mortem, idem in humanum genus
et inhumanum genus. Inde hoc modo formabis sophisma
Siquid deus fecit invite, id fecit coacte
Sed vinum fecit in vite ergo
Vinum deus fecit coacte.
Quartus modus quando v. ironia v. interrogatio per
mutat, v.g. Ave Rex Iudeorum aliud significat ironicé
aliud sine ironia, idem tu ē filius dei vivi. Inde fit talis
Paralogismus
Qui Christo dixerunt (Ave Rex Iudeorū)
tanquā Regem ipsū venerabant et agnoscebant
Sed Iudei dixerunt Christo (Ave Rex Iudeorum)
Ergo Iudei Christū tanquā Regem venerabant.
Notandum Causa apparentiae in hac fallacia ē unita
tas dictionis scilicet materia v. substantia, causa defe
ctus ē diversitas v. ratione orthographiae, v. prolo

Quomodo solvitur haec fallacia

Per distinctionem Notandum Hic vero cum illa fallacia
Ibis redibis non eris captivus Item Domine sis secum etc. Bona
altera do cuncta Leoni. Ubi scias duos fuisse fratres unus
eorum dicebatur Leo alter Cunctaleo hic est dubium in (Cuncta
leoni) an sit una vox an duae voces

De Fallacia figurae Dictionis

Quid est Fallacia figurae dictionis

Quando deceptio ex simili vocum terminatione oritur sed
fallacia figurae dictionis est quod duae voces sint similes et
propterea easdem proprietates credantur habere.

Quot sunt modi ipsius fallaciae.

Tres: Primus Quando propter terminationis similitudinem eadem
accidentia Grammaticalia uni credimus convenire quae
conveniunt alteri v.g. si quis putet nomen ipsius (Poeta)
est generis foeminini cuius generis est Musa propter simili-
tudinem in finali terminatione v. digna. Ande declinatio-
nis et ideo quia etiam Flamma est primae declinationis
unde talia sunt sophismata.

Dominus est 2dae declinationis Ergo et Lepus debet esse 2dae declinationis
Item Musa est generis foeminini Ergo et Poeta
Habeo est 2dae coniugationis Ergo et abeo

2dus modus quando sub termino distributo unius praedi-
cati sumitur terminus alterius praedicati idest Quando
terminus unius praedicati putatur esse terminus alterius
praedicati propter similitudinem terminationis v.g. si quis

quis putet lineam ee predicamenti qualitatis natue colo ratum aut figuratum Item siquis sentire videre audire etc. putet esse de predicato actionis cuius modi est sophisma

Quod quod heri emisti hodie comedisti
Pisces heri crudes emisti Ergo
Pisces crudes hodie comedisti

3mus quando sub termino distributo unius speciei subsumitur terminus alterius speciei V.G.

Quamoscumque digitos heri habuisti habes et hodie
Quinque digitos heri habuisti Ergo
Etiam hodie quinque habes

Causa apparentiae in hac fallacia est similitudo dictionis in parte cum alia dictione non idem significante Causa defectus est eorum diversitas quae videntur esse similia

Huius] Quomodo solvitur haec fallacia

Huius fallaciae paralogismus alios per negationem antecedentis alios vero per negationem consequentiae solvere oportet

De Fallacia Accidentis

Quid est Fallacia Accidentis

Quando videtur forma syllogistica esse bona et non est vel fallacia accidentis est quando interdum aliquid convenire rei et eo quod conveniat eius accidenti V. Quando aliqua duo non omnibus modis sunt idem sed partim conveniunt partim differunt et tamen id quod convenit uni quatenus differt ab alio attribuitur illi alteri: nam re vera accidit illa duo esse idem dum sumuntur sub diversis attributis V.G. animal est genus homo est genus
[illegible] Homo est animal sunt idem non quidem omnibus modis nam distinguuntur etiam aliquo modo unde quia (Genus) quod attribuitur animalis in quantum distinguitur ab homine

attribuit etiam homini, ideo fit fallacia accidentis

Quid est Accidens hoc loco

Est idem quod extraneum omni s. illud quod ab altero alio modo distinguitur, de illo tamen ut praedicari sive essentialiter sive accidentaliter v.g. accidentia respectu hominis sunt ipsa Animal visibile, bonum album et reliqua praedicata Communiter omne id quod praedicatur de altero et aliquo modo idem cum illo sit accidens. distinguatur etiam aliquo modo ab ipso ut animal aliquo modo idem est quod homo quia homo comprehenditur in significatione animalis et est aliquo modo diversum quia animal praeter hominem concludit etiam brutum.

Quot sunt modi huius fallaciae

Tres. Primus Quando syllogismus peccat contra unam v. plures Regulas aut communes aut proprias alicuius regulae v.g. cum procedit ex puris negativis aut ex puris particularibus v.g. istud Sophisma

Omnis homo est substantia
Omnis bos est substantia Ergo
Omnis bos est homo

Alius modus quando genus suppositionis terminorum medii permutatur v.g. animal est genus homo est animal Ergo homo est genus. In hoc sophismate animal in maiori pro ipsa natura animalis in communi nunc pro persona in individuo accipitur in minori vero non pro animali in communi sed pro individuo accipitur

Item Animal est trisyllabum Paulus est animal Ergo
Animal Paulus est trisyllabum

Tertius Quando in dubiis in accidente dicitur sed in consequente malo concomitante proceditur v.g. hic
Homo est bonus et est artifex Ergo

Et homo est albus.

Notandum causa apparentiae in hac fallacia est convenientia aliquorum duorum in uno secundum partem. Causa defectus est consequens diversitas.

Quomodo solvitur haec fallacia

Solvitur per negationem consequentiae aliquando etiam per distinctionem

De Fallacia dicti secundum quid et simpliciter

Quid est fallacia dicti secundum quid et simpliciter

Quando a dicto secundum quid arguitur ad dictum simpliciter et econtra a dicto simpliciter ad dictum secundum quid

Quid est dictum secundum quid

Est terminus sumptus cum determinatione distrahente diminuente vel alienante privante vel ampliante

Quid est dictum simpliciter

Est terminus sumptus sine determinatione diminuente distrahente ut homo ens etc.

Notandum determinatio est multiplex. Prima distrahens, secunda alienans, tertia ampliativa, quarta privans, quinta diminuens, sexta contrahens

Quid est determinatio distrahens

Est quae facit terminum stare pro significato minus principali ut pictus (?) est animal movens (?) pictus respectu hominis dicendo homo pictus

Quid est determinatio alienans

Est quae facit terminum stare pro nullo suorum significatorum ut irrationale respectu hominis dicendo homo irrationalis

Quid est determinatio amplians

Est quae facit terminum stare ultra exigentiam copulae de praesenti ut potest possibile

Quid est determinatio privans?
Est quae totaliter privat eius rationem cui adiungitur ut di
cendo homo mortuus animal respiro etc
Quid e determinatio diminuens?
Est quae n tollit simpliciter rationem illius cui adiungitur sed
partem tollit partem relinquit ut albus secundu dentes.
Quid e determinatio contrahens
Est quae nec privat nec diminuat ratione eius cui adiun
gitur ut homo albus omnes istae determinationes praeterea
vitiae et sdatio huic serviunt fallaciae.
Quot sunt Modi Generales huius fallaciae?
Duo Unus qdo a dicto sdusm quid arguitur affirmative ad
dictum ad simplices Secundus quando a dicto simpliciter
arguitur negative ad dicti 2du quid quod quinque pt fieri
modis Primo arguendo a dicto 2du quid ad dictu simpli
citer cum determinatione ampliante VG Himera e Ens ima
ginabile Ergo Himera e Ens 2do arguendo cu determinatio
ne distrahente ut imago e homo pictus Ergo haec imago e ho
mo 3rio Cum arguendo cum determinatione diminuente
non denominante totam partem v. n determinante sibi
certam parte VG Ethyops e albus 2du dentes Ergo e albus
4to arguendo cu determinatione privante ut homo cada
ver est homo mortuus Ergo hoc cadavere homo 5to argu
endo cum determinatione ~~xxx~~ potente plura diversim de
terminare ut hic homo e bonus logicus Ergo hic homo e bo
nus
Notandu Causa ~~huius~~ apparentiae huius fallaciae e
convenientia dicti 2du quid cu dicto simpliciter Causa fal
sitatis e diversitas significationi
Quomodo haec fallacia solvitur
Per negatione consequentis assignando ratione quod ar
guatur a dicto 2du quid ad dictu simpliciter v. econtra
a dicto simpliciter ad dicti 2du quid.

De Ignorantia Elenchi

Quid e Elenchus.

Est Syllogismus concludens contradictoria propositionis dat. a respondente quae cu altera cui opponit debet e terminus et eiusdem tam subiecti quam praedicati iden eorundem extremoru n solu sdu vocem neq etia sdu si gnificatione sed sdu vocem et significatione simul debetq tam conclusione ex praemissis in modo et figura dispositis et concessis 2dum necessariam inferre consequentia In hoc Syllogismo admitti petitio principii habens istas 4uor particulas 2du idem a d idem similiter et in eodem tempore

Quid est Fallacia Ignorantiae Elenchi

Est idoneitas decipiendi proveniens ex apparenti observatione conditionum requisitaru ad Elenchi ratione contradictionis istaru particularu 4uor 2du idem ad idem similiter et et in eodem tempore

Quot sunt modi istius Fallaciae

4 Primus Quando n arguit ad idem V.G. a e r e supra terra et n e supra caelum Ergo a e t supra et non est supra Consequentia n valet quia n affirmat idem de eodem sed ad idem

2dus Quando non arguit secundu idem ut Socrates videt secundu oculum et non videt secundu altero Ergo Socrates videt et non videt Consequentia n valet quia n affirmat idem de eodem secundum idem et antecedente et consequente

Tertius Quando n arguit similiter seu quando n servat modus idem V.G. homo currit velociter et non currit tarde Ergo homo currit et non currit

Quartus quando non servat idem tempus ut Paulus una hora scribit et alia non scribit

Quomodo solvitur hec fallacia

Negando consequentiam quia hec fallacia fit omittendo asignando conditionem requisitam ad veram contradictionem

Notandum causa apparentie in hac fallacia e apparens observatio illarum 4tuor conditionum ad idem secundum idem similiter et in eodem tempore Causa defectus e amissio illarum conditionum vel saltem unius.

De Fallacia Petitionis Principii

Notandum petitio e duplex scilicet alia petitio Principii alia petitio illius quod e in principio vel sit alia petitio nota ignota vel sit alia petitio statim alia non statim Per principium hic intelligitur quesitum seu conclusio probanda.

Quid e Petitio Principii seu Petitio nota

Quando petimus idem sub eisdem vel synonimis terminis ad probandum seipsum assumitur VG Omnis homo e animal et omnis homo e animal Ergo omnis homo e animal

Quid e Petitio Ignota

Quando idem sub diversis nominibus sumitur ad probandum seipsum quod tunc fieri solet quando antecedens e eque ignotum vel ignotius consequente VG Omnis homo e capax disciplinæ Omne animal rationale e homo Ergo omne animal rationale e capax disciplinæ

Quot sunt modi istius fallaciæ

Quatuor Primus Quando definitum petitur a definitione et econtra VG animal rationale currit Ergo homo currit

Secundus Quando particulare petitur in universali vel econtra

e contra v.g. Nullus homo currit Ergo Petrus n. currit

Tertius Quando continentia peritur diversis v. diversa in continentiis v.g. Medicina e disciplina sani et Medicina e disciplina ægri Ergo Medicina e disciplina sani ægri

Quartus Quando cum relatione peritur in alio v.g. Si quis velit probare, quod Sortes sit Pater Platonis sic arguet Plato e filius Sortis Ergo Sortes est Pater Platonis

Hora causa apparentiæ in hac fallacia e apparens diversitas antecedentis a consequente Ratio Admirus defectus seu falsitatis in hac fallacia e identitas antecedentis cum sequente

P. Quomodo solvitur hæc fallacia

Per negationem antecedentis n.vo consequentis

De Fallacia Consequentis.

Fallacia Consequentis est idoneitas decipiendi proveniens ex apparenti conversitate ... consequentiæ ... primo ... 2da consequentia credit ee bona hoc autem tunc fit quando pater quod sicut antecedens infert consequens sic vicissim consequens inferat antecedens v.g. Si quis propter istam consequentiam Hæc res e homo Ergo hæc res e animal credat hanc quoque consequentiam ee bonam et veram Hæc res e animal Ergo hæc res e homo

Quot sunt modi Generales huius fallaciæ

Duo. Primus quando a destructione antecedentis arguit ad destructionem consequentis v.g.

Si homo movetur, animal movetur

Sed homo n. movetur

Ergo animal non movet
Secundus quando arguit a positione consequentis ad positionem antecedentis V.G.
Si homo currit animal currit
Sed animal currit Ergo
Homo currit
Notandum est inter Proponere aliquam nihil e aliud qm contradictoriam illius assumere. Ponere vero propositionem nihil aliud e qm sine ulla variatione eandem reassumere atque iterare
Notandu 2do hic omnes illas argumentationes Enthymematicas sunt revocandas in quibus non valet consequentia
Notandum 3tio Causam apparentiae huius fallaciae e apparens convertibilitas 2ae consequentiae cum prima causa defectus causae e convertibilitas illam admittens
Quomodo solvit negando Consequentiam
Negando consequentiam et ad veram quae qod sit fallax consequentis
De Fallacia Non Causa ut Causa
Notandum per causam hic intelligit Praemissa faciens aliquando ad illationem conclusionis qua remota non sequit conclusio per Non causa vero intelligit praemissa nihil faciens ad conclusionem qua remota et sublata sequit tamen conclusio V.G.
Omnis asinus e visibilis
Omne animal e asinus
Omnis homo e animal Ergo
Omnis homo e asinus

In hac fallacia causa e hec (Omne animal e asinus.) Premissa vero non causa e hec enuntiatio (Omnis asinus visibilis.) quia hac remota sequitur in illa falsa Conclusio s: ista (Omnis homo e asinus)

Quid est fallacia s(ecund)um non causam.

Est idoneitas decipiendi proveniens ex eo qd premissaru(m) causa videt(ur) inferre conclusionem ita quod credit(ur) quod sunt conclusio e falsa, itaut illa premissa non causa sit falsa

Quot sunt modi istius fallacie.

Duo Primus Quando premissa non causa convenit cum premissa causa ut

Omnis asinus e visibilis
Omne animal e asinus
Omnis homo e animal Ergo
Omnis homo e asinus

Conclusio e falsa Ergo aliqua premissarum et non alia nisi ista (Omnis asinus visibilis.) ubi male fit regressus a falsitate conclusionis: quia falsitas eius fit ibi ex parte istius premisse (Omne animal est asinus.)

Secundus modus Quando premissa non causa ex parte predicati convenit cu(m) premissa causa ut

Omne animal e asinus
Omnis equus e animal
Omnis homo e animal Ergo
Omnis homo e asinus

Conclusio e falsa Ergo aliqua premissaru(m)

et non alia nisi ista (Omnis homo ē animal.)

Notandum Haec fallacia semper in syllogismo ad impossibile fieri debet non autem in syllogismo ostensivo, idque propria quia haec fallacia fit intendendo ex falsitate conclusionis reverti ad destruendum aliquam praemissam quae non erat causa illius falsae conclusionis

Duas autem hic oportet facere argumentationes Prima debet esse syllogistica apparenter vera 2da quae sicut infert falsitas praemissae non causae ex falsitate conclusionis

Notandum 2do Causa apparentiae in hac fallacia ē convenientia praemissae non causae cum praemissa causa in subiecto vel praedicato propter quam credimus quod sicut causa praemissa causa infert conclusionem falsa ita praemissam non causa interat talem conclusionem et propter hoc debeat interimi Causa defectus ē Diversitas praemissae non causae a praemissa causa

Quomodo solvitur ista fallacia?

Per negationem dicendo quod committitur ista fallacia 2dum non causa ut causa quia interimitur praemissa non causa loco praemissae causae

De Fallacia secundum Plures Interrogationes ut unam

Notandum per interrogationem unam intelligitur illa interrogatio in qua quaeritur unum de uno V.G. Sit ne homo rationalis Per interrogationem de pluribus intelligitur ea interrogatio in qua quaeruntur

rium

vrum, v. plura de uno V.G. Est ne Plato homo et lapis v. unum de pluribus V.G. est ne Plato ~~homo~~ et Bucephalus ho mo v. Plura de pluribus V.G. currit ne et disputat Plato et Socrates

Quid est Fallacia secundum plures interrogationes ut unam

Est deceptio quae nobis accidit quando interrogatione de pluribus una datur responsio sine distinctione

Quot sunt modi huius Fallaciae

Duo Primus Quando in interrogatione de pluribus plura in singulari numero subjiciuntur v. praedicantur V.G. Est ne homo et bos rationalis; si detur una responsio affirmativa tunc infert sophisma quod bos sit rationalis sive negativa tunc infert sophisma quod homo sit rationalis

Secundus modus Quando in interrogatione de pluribus plura in plurali numero subjiciuntur v. praedicantur V.G. demonstrato uno caeco et altero vidente quaeratur utrum isti duo sint caeci an videntes. si dicatur quod sunt videntes tunc inferet sophisma Ergo caecus est videns. si dicatur quod sunt caeci tunc inferet sophisma Ergo videns est caecus v. videns non videt

Notandum Causa apparentiae in hac fallacia est unitas interrogationis complexae propter quam credimus quod sicut ad interrogationem de uno una datur responsio, itaque ad interrogationem de pluribus unica sit danda responsio cum tamen plures esse debeant Defectus est pluralitas interrogationis complexae unitas

TRACTATVS

Parvorum Logicalium de Suppositione

Quid est Suppositio

Est deceptio

Est acceptio termini pro se v. pro suo significato V.G. hic bos e animal (Bos) loco rei ipsi venit quam significat at vero hic bos e nomen seu bos e numeri singularis n pro suo significato (Bos) accipit sed pro se 172

Quotuplex e suppositio

Duplex Materialis et formalis. Materialis e quando vox p se n vero pro suo significato accipitur ut (Lego) in hac Enunciatione Lego e generis activi formalis est quando dictio pro suo significato accipit V.G. hic homo e animal

Quotuplex est Materialis

Duplex Intrinseca et Extrinseca Intrinseca quando vocia ace ptae voci pro se essentiali tribuunt praedicata id e ea quae i psi etiam si non essent significativa conveniunt V.G. Homo e vox: et animal genus est

Extrinseca est quando voci acceptae pro se accidentalia tribuunt praedicata idest quae illi ut est significativa conveniunt V.G. Homo e nomen Cras e adverbium

Quotuplex est suppositio formalis

Duplex alia propria alia Impropria Impropria quando vox tropice accipit V.G. vir leo de tribu Juda

Propria e quando vox sumitur pro re quam proprie significat V.G. homo studet et est fortissimus

Quotuplex e suppositio Propria

Duplex Simplex et Personalis Simplex e dum vox pro suo immediato sumit significato ut homo e species animal genus

Personalis e quando vox pro suo mediato sumit significato ut homo studet hic homo n pro homine in communi sed pro Petro et Paulo et ceteris accipit

Quotuplex est Suppositio Personalis

2plex Discreta et Communis Discreta e quando terminus sin gularis v. singulariter atque personaliter accipit ut Joannes studet homo scribit

Communis est quando terminus pro suis sumit inferioribus ut omnis homo e animal

Quotuplex e Suppositio Communis

2plex Accidentalis et Naturalis Accidentalis e acceptio termini communis pro suis inferioribus sdm quodlibet tempus p copulam expressum V.G. hic homo scribit hic homo p praesentibus sumit

Naturalis e acceptio termini pro suis inferioribus sdm quodlibet tempus V.G. omnis homo e animal (homo) sumit pro praesentibus praeteritis et futuris

De Descensu

Quid e Descensus

Est explicatio suppositionis in termino communi per ea omnia pro quibus actu accipit est 4plex Copulativus Copulatus, Disjunctivus et Disjunctus

Copulativus descensus e qui fit per particulam (et) copulative acceptam quod e dum enuntiationes integras coniungit V.G. hic bos e animal ergo et iste bos e animal et iste bos e animal 2 et sic de caeteris

Copulatus descensus e qui fit p particula copulativa accepta id e dum partes subiecti v. praedicati in propositione coniungit V.G. Omnes Evangelistae sunt quatuor ergo et iste Evangelista et ille simul sumptis sunt quatuor

Disiunctivus descensus e q fit p coniunctione (vel) disiunctive accepta id est dum integras enuntiationes coniungit

V.G. Aliquis homo ē Logicus Ergo v. hic homo ē Logicus v. ille homo ē Logicus et sic de alijs

Disiunctus ē q fit p coniunctionem (vel) disiunctivam acce pta idest dum subiecti v. praedicati partes connectit V.G. Ad scribendum ē necessarius calamus Ergo v. hic calamus v. ille calamus ē ad scribendum necessarius.

De Divisione Suppositionis Communis

Suppositio Communis ē 4plex distributiva copulativa de terminata et confusa

Distributiva ē dum terminus explicat p descensum copulativum V.G. omnis homo ē animal Ergo et iste homo ē animal et ille homo ē animal et sic de alijs Haec rursus ē duplex alia distributiva pro singulis generum alia distributiva pro singulorum generibus distributiva pro singulis ē quae quidem explicat descensum copulativo in quo enumerant ea individua omnia pro quibus nomen accipit V.G. (animal) in hac enuntiatione omne animal movet. ubi sic ē descendendum Ergo et hoc individuum animalis movet et illud individuum movet Distributiva pro generibus singulorum ē quae explicat descensum copulativo in quo n individua sed species tantum pro quibus accipit terminus enumerant, ut animal in hac enuntiatione Omne animal fuit in arca Noe

Copulativa suppositio ē quae explicat p descensum copulativum V.G. omnia elementa sunt 4uor Ergo et istud elementum et illud elementum sunt quatuor

Determinata suppositio ē dum terminus p descensum disiunctivum exponit V.G. (aliquis) Aliquis homo currit Ergo vel iste homo currit et ille homo currit etc.

De Statu et Amplificatione

Status ē effectio termini ostendens terminos adaequate pro

pro iis reb. accepi quae existerit in ipso signo per copulam Principalem Enunciationis ut homo sedet Estque triplex Primo praesentis temporis ut sedens scribit 2do praeteriti ut qui sedebat scribebat 3tio futuri ut qui sedebit scribet

Quid est Amplificatio?

Est affectio termini ostendens terminus pro pluribus rebus sumi quam continet indifferentia temporis ad significari per copulam principalem Enunciationis sic ampliatur (sedens) in hac Enunciatione, sedens surgebat ita ut sit sensus, qui nunc sedet v. sedebat surgebat

Quotuplex est Ampliatio?

Quadruplex Primo ad praesentia et praeterita ut iacens legebat idest qui nunc iacet v. prius iacebat legebat Secundo ad Praesentia et futura ut vivens morietur idest qui nunc vivit v. vivet morietur 3tio ad Praesentia et praeterita et futura ut natus morietur idest qui nascitur modo v. qui natus est v. qui nascetur morietur 4to ad Praesentia praeterita et futura et Possibilia ut omnis homo est animal idest omnis homo qui aut fuit aut erit aut potest esse est animal.

De Distractione Restrictione et Appellatione

Quid est Distractio

Est affectio ostendens terminum aliquem pro iis tantum accepi quae sunt in aliqua temporis differentia diversa ab ea quae per principalem copulam Enunciationis ad significari ut qui stabat surgit

Quid est Restrictio

Est affectio termini ostendens aliquas termini aut status aut ampliatione aut distributione additione

aliquas

aliquius vocis ad pauciora contracti ut stans in scamno scribit Remolla in scamno) restringit statum Participii istius (stans) ad solos in scamno stantes Restrictio solet fieri 1 additione casus obliqui ut Ultimal Sanstai mimet 2do additione adiectivi ut Cicero fuit Orator summus 3tio additione alterius substantivi ut Poeta Persius e diligenter legendus 4to additione adverbii ut Alexander studet diligenter

Quid est Appellatio?

Appellatio e denominatio per quam una dictio aliam denominat V.G. Stanislaus est Logicus optimus vox ista (optimus) dicitur appellare dictionem istam (Logicus) non vero dictionem (Stanislaus) ita ut sit sensus huius enuntiationis Stanislaus e Logicus optimus iste quod Stanislaus sit optime Logicam et ea optima vita. Alias terminorum affectiones et divisiones item alia Logicae praecepta quae nunc ultro praetermisimus certo tempore speres te a nobis habiturum Atque hic nostrae Dialecticae cum auctore finem feliciter imponimus.

Cedat ad Maiorem Dei gloriam Castaeque Parentis Honorem Amen

FINIS

374

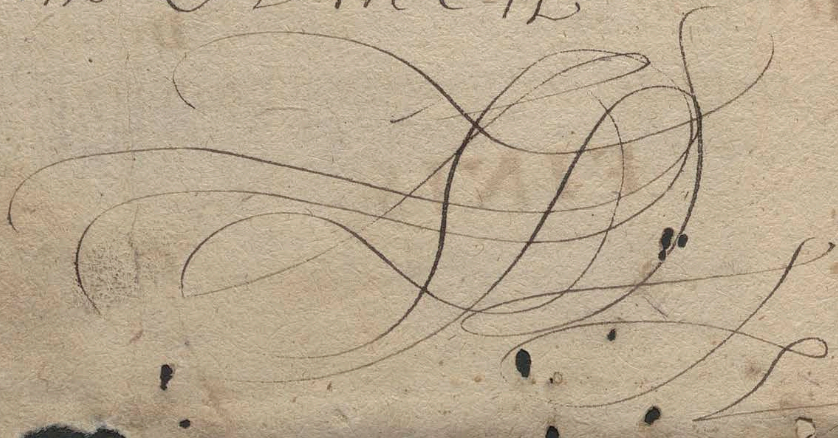
Haec Dialectica tradita in Alma Academia Cracoviensi ab Excellentissimo Domino D. Luca Piotrowski Scholarum Novodvorscianarum Professore

Anno Domini 1635

Perscripta vero per me Franciscum eiusdem Alm. Ac. Studioso

Anno Domini 1505

Sit Nomen Domini Benedictum in Saecula Saeculorum Amen

Carmina in Stemma Almae Academiae

Fulget more huius Academia Sceptris
Artium irradians lumine saepe polum;
Quid mirum? ante diem lucem fert noctisque lucem.
Ut vigiles horas acta semper agat.
Ergo qui sceptris cogitas tu subdere collum;
Praesto sit Hesperus et Phosphorus ipse tibi.

in Holych Spiadi A 1708 23

